o antologie
a literaturii galatene
contemporane
ESEU
DRAMATURGIE
vol III

CONSILIUL JUDEŢULUI GALAŢI
CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
CONSILIUL LOCAL GALAŢI

o antologie a literaturii gălăţene contemporane

eseu
dramaturgie

Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos
Galaţi 2008

Director general al Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galaţi: **Răzvan Avram**

Coordonator proiect: **Mircea Gutter**

Echipa de redactare a antologiei:

Redactor-şef: **Florina Zaharia**
florinazaarina@yahoo.com

Documentare: **Ion Cordoneanu, Virgil Guruianu, Adi Secară**
Culegere şi corectură: **Laura Dumitrache Constantinescu, Ionuţ Păun, Gabriela Sburlan**
Tehnoredactare: **Eugen Ungureanu**
Realizare copertă: **Doru Adrian Nica**
Fotografiile aparţin lui **Nicolaie Sburlan**, **a.g.secară** sau arhivelor personale ale scriitorilor
Adresa: Strada Domnească nr.61, Galaţi 800008
Telefon/fax 0236/418400 0236/415590
e-mail: office@ccdj.ro
www.ccdj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
O antologie a literaturii gălăţene contemporane. - Galaţi:
Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos, 2008
3 vol.
ISBN 978-973-88974-0-3
Vol. 3: Eseu; Dramaturgie. - ISBN 978-973-88974-3-4

821.135.1(498-35 Galaţi).09

o antologie
a literaturii gălăţene
contemporane

eseu

SIMONA ANTOFI

- Născută la 1 septembrie 1971, în Brăila.
- Conferenţiar universitar doctor**,** Universitatea "Dunărea de Jos" Galaţi, Facultatea de Litere, Catedra de Literatură, Lingvistică şi Jurnalism, specializarea literatură română ţi teoria literaturii.
- Cărţi publicate ca unic autor:*Luceafărul - o re-lectură* Ed. Junimea, Iaşi, 2004
Discursul poetic, Ed. Europlus, Galaţi, 2005.
Spaţii culturale şi modele literare. Ipostaze ale discursului poetic şi ipoteze critice, Ed. Didactică şi Pedagogică, 2005.
- Cărţi publicate în colaborare / capitole din cărţi:
Ipoteze terminologice privind "punerea în discurs" şi rigorile poeticului, în Mélanges de terminologie et de sémantique, Ed. Academica, Galaţi, 2003.
Textul. Abordare teoretică. Glosar de termeni; Liricul. Glosar de termeni; Texte de teorie şi critică literară. Antologie. A. Liricul, în Forme şi teritorii ale literaturii şi ale discursului critic contemporan, Ed. Europlus, Colecţia Universitaria, Galaţi, 2005.

Poemul eminescian. Particularităţi structurale şi semantice, în Colocviile Filologice gălăţene**,** Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2005.

Elemente de poiein eminescian în "Luceafărul". Observaţii privind raportul basmului "Fata în grădina de aur" cu poemul şi Elemente de narativitate în poemul "Luceafărul", în Strategii şi convenţii literare. Recuperări critice**,** Ed. Europlus, Galaţi, 2005.

Scriitura ca oglindă a sinelui. *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade şi *Identitate în ruptură* – Sorin Alexandrescu

I. Jurnalul portughez al lui Mircea Eliade reproduce imaginea unui înstrăinat peste care istoria trece cu duritate. Structurat ca o confesiune (auto)justificativă, **Jurnalul portughez** pune în evidenţă funcţionarea sentimentului identităţii într-un moment de criză: un intelectual care simte că reprezintă elita culturii române în lume percepe acut schimbările politice şi sociale din ţară şi se autopercepe sub semnul înstrăinării de obârşie, de ceilalţi, de lumea în a cărei forţă morală crezuse. De altfel, înclinaţia spre autobiografie infuzează toate textele literare ale lui Mircea Eliade. **Jurnalul portughez** reprezintă, în raport cu predispoziţia scriitorului pentru (auto)analiză şi pentru obsesia triplă a timpului, a istoriei şi a morţii ce caracterizează scriitura nonştiinţifică eliadescă, o oglindă a sinelui şi un instrument de automodelare continuă. Din acest punct de vedere, se adaugă o serie de personalităţi ce formează, după spusa lui Florin Ţurcanu, un veritabil „panteon personal" cu funcţia de validare a unui autoportret idealizat menit să-i justifice scriitorului ideea – forţă a destinului unic, de excepţie, pe care îl poartă. Voltaire, Papini şi Goethe stau alături de Nae Ionescu, Blaga şi Constantin Noica, sau de Kierkegaard, ca şi alături de poligraful spaniol Menéndez y Pelayo, pe care Eliade îl caracterizează cu o acurateţe ce trădează tăria convingerii în genialitatea proprie: „ca şi Menéndes, am o imensă sete de a şti. Ca şi el, am pasiunea lucrărilor vaste, erudite, şi totuşi cu viziune amplă, filozofică. În minus, am toată imensa lui ştiinţă filologică şi bibliologică. În plus, talentul de scriitor epic, originalitate filozofică. De asemenea, cred că l-am întrecut în curiozitate." Încercarea de a-şi organiza viaţa studioasă şi de a-şi sistematiza lecturile se datorează aceluiaşi maestru spiritual, tot aşa cum scriitorului îi reţine atenţia strania, afirmă el, coincidenţă a iniţialelor numelui său cu cele ale lui Mihai Eminescu.

Autobiografiile *ad – hoc* ce iau naştere prin comentarea raportului biografie – operă, structură spirituală – operă, în cazul maeştrilor menţionaţi, constituie un ansamblu inedit al sinelui eliadesc pentru care multiplele reflectări anulează sau fac de-a dreptul irelevantă lipsa modestiei şi fac din încrederea în genialitatea sa un instrument spiritual şi un mod de a fi în lume: „Niciodată n-am avut mai net sentimentul că sunt un mare scriitor şi că romanele mele vor fi singurele citite din toată producţia 1925 – 1940, peste o sută de ani. Aşa de puternic mă stăpâneşte sentimentul ăsta, încât uneori mă întreb dacă nu cumva «redescoperirea» aceasta a mea nu înseamnă începutul bătrâneţii, dacă forţa mea de creaţie nu e sleită." De altfel, criteriul afinităţilor selective funcţionează ireproşabil în cazul comparaţiei cu Eminescu - căutarea unui sens al existenţei implică, pentru poet şi pentru scriitorul – savant, oglindirea accidentalului şi a efemerului, a individuaţiei, în arhetipuri, în structura profundă, arhetipală, a lumii. Modelul Goethe favorizează, la rândul său, autodefinirea în regimul acutei conştiinţe a valorii proprii: „Este fără margini capacitatea mea de a înţelege şi simţi cultura, în toate formele ei. Dacă aş putea exprima măcar a suta parte din tot ce gândesc şi din tot ce ştiu altfel decât se ştie de ceilalţi! Nu cred că s-a mai întâlnit un geniu de o asemenea complexitate – în orice caz orizonturile mele intelectuale sunt mult mai vaste ca ale lui Goethe."

Pe de altă parte, şi în ordinea firească a lucrurilor, Eliade se instituie pe sine însuşi ca oglindă a ceea ce este omul biografic, şi mai ales a ceea ce şi-ar dori să fie, cât şi ca instrument de modificare / ameliorare / idealizare a sinelui în ipostazele sale spirituale. Se cuvine menţionat aici

şi raportul dintre literatură şi biografie, înţeles ca formă de manifestare, în grilă eliadescă, a genialităţii proprii. Dacă **Isabel şi apele diavolului** este, pentru autorul ei, o carte excelentă, macranthropia, ca formulă de literaturizare a genialităţii – vezi nuvela **Un om mare** – rezumă cu precizie procesul de creaţie eliadesc, în faza sa incipientă. În altă ordine de idei, biologicul orgiastic reprezintă o formă de libertate spirituală, o reacţie contra îngrădirilor de tip viaţă de familie. Astfel s-ar cuveni înţeleasă definiţia dată, în jurnal, istoriei religiilor, o disciplină asumată ca justificare a raportului de corespondenţă a biologicului individual cu ritmurile macrocosmice – „traduceri", hierofanii ale dimensiunii spirituale ce structurează în profunzime întreg existentul.Iubirea pentru Nina, prima soţie, şi acceptul feminităţii ca oglindă a sinelui antrenează, în paginile jurnalului, meditaţii profunde şi nu o dată dureroase asupra sensului morţii şi al suferinţei în trup. Boala şi agonia Ninei capătă, tocmai de aceea, greutatea de semnificaţie a unei justificări prin care spiritul eliadesc se cuvenea să treacă în scopul de a se pregăti pentru noua sa existenţă, semn al destinului său unic: „Nina n-a plecat de lângă mine de voia ei, ci Dumnezeu mi-a luat-o pentru a mă face să gândesc în chip creator, adică pentru a-mi facilita mântuirea. Plecarea Ninei va avea pentru viaţa care mi-a rămas un sens soteriologic."

Căutarea înfrigurată, cu speranţa salvării Ninei şi a sa, şi găsirea, în cele din urmă, a unei dimensiuni religioase personale, în forma melancoliei (şi aceasta cu afinităţi eminesciene), înţeleasă ca stare de spirit motivată prin structura inaparentă a cosmosului, este unul dintre aspectele existenţei eliadeşti prin care autobiograficul devine (re)citire a structurii cosmice, bazate pe un tip de gândire totalizantă, integratoare, ca a „primitivilor", şi un mod de a fi în lume distinct de al omului modern, cel care şi-a pierdut aproape toate formele vechi, arhaice, de libertate a spiritului şi a cărnii, de dincolo de convenţional. Căci, acceptată ca manifestare – şi componentă – a eului integral, în libertate, virilitatea este, mai întâi, una a spiritului. Îndelung analizată, hulită uneori, aşa cum arată **Jurnalul portughez**, tentaţia orgiastică este asumată, în cele din urmă, ca o formă derivată, ca un exces care se justifică printr-un alt exces – genialitatea proprie.

Fiinţă a excelor, omul Eliade vede, în dragostea care-l leagă de Nina, şi în reciprocitatea acesteia, suportul suferinţei ca (auto)purificare lângă femeia – oglindă (re)inventată în tiparele complementului feminin necesar. Nina – cea (re)inventată – este, tocmai de aceea, un alt instrument al descoperirii de sine prin alteritatea a cărei dispariţie necesită justificări în ordine iniţiatică.De aceea, coborârea în infernul sinelui aflat în suferinţă este, totodată, şi şansa purificării de istorie. Percepţia ideii de românitate şi naţionalismul oferă o altă perspectivă – din exterior – asupra sinelui. Adeziunea la legionarism, simţul istoriei mici şi al celei mari, viziunea de ansamblu – corectă – asupra evoluţiei lucrurilor de după război, intuirea justă a pericolului extinderii comunismului şi a urmărilor dezastruoase asupra României – inclusiv pericolul real al dispariţiei României ca stat - sunt componentele unui portret al scriitorului care se simte român, în paginile jurnalului său.

Dar, dacă drama românilor este şi a sa, pentru Eliade ea reprezintă nu mai puţin şi echivalentul raportului de corespondenţă individuaţie – macrocosmos. Salvarea spirituală vine,

în acest caz, dinspre o mai veche obsesie, şi anume ideea de latinitate. Condiţia de emigrant, asumată cu durere, se asociază încrederii în misiunea sa de ambasador cultural al neamului său, ca şi în supravieţuirea acestuia din urmă în virtutea apartenenţei la marea familie spirituală latină. Sensul grav, dramatic, al istoriei mari, macrocosmice, sfârşitul de epocă, războiul, criza totală a civilizaţiei, a spiritului şi a valorilor, este (re)citit în corelaţie cu istoria personală, aflată într-un moment acut de cumpănă – boala şi moartea Ninei şi pericolul pierderii echilibrului interior.„Jurnal de criză", mai mult decât „jurnal de existenţă", scriitura diaristă din timpul şederii în Portugalia înregistrează starea de dezorientare, de dezordine interioară, de disoluţie a eului eliadesc ce îşi analizează cu acuitate, mai ales în perioada de boală grea a Ninei, „suferinţa sinceră, ambiguităţile, laşitatea funciară, snobismul, mondenitatea vinovată". Tot aici sunt înregistrate, însă, avatarurile primului proiect de carte „europeană", **Prolegomene** la o istorie a religiilor, iar Eliade optează hotărât pentru domeniul istoriei religiilor şi al filosofiei antropologice.

De altfel, jurnalul ca tip de scriitură se constituie drept o altă oglindă a sinelui eliadesc, imaginea lui de aici fiind cea a unui om iremediabil singur, în căutare de certitudini şi de constante, care îşi inventariază existenţa şi incertitudinile, care îşi reciteşte jurnalul în căutare de sensuri, de justificări ale convingerilor sale, ale demersurilor sale intelectuale şi ale biologiei sale excesive: „Ca acest jurnal să-mi fie de folos, ca să-l transform într-un instrument de apărare împotriva neantului care mă ameninţă din toate părţile, ar trebui să meditez cu el alături, să revin neîncetat asupra paginilor scrise, să le adnotez, să-mi amintesc aici anumite evenimente asupra cărora am trecut de obicei prea sumar sau pe care nici nu le-am însemnat. Numai aşa mă voi culege laolaltă, mă voi reculege. Să mă abandonez aici acelui trecut care mă obsedează. Să salvez «timpul pierdut» rememorându-l."

Experienţa de bază o reprezintă, în această ordine de idei, transgresarea umanului înţeles ca istorie, ca spaţio – temporalitate – şansă a întoarcerii în timp pentru a putea da un sens de ansamblu, integrator, conform unui model arhetipal anume coborât în istorie, existenţei sale. Sensul iniţiatic dobândit de aceasta din urmă se împlineşte prin depăşirea *etapei româneşti*, odată cu dispariţia Ninei, şi prin angajarea spirituală decisivă în *etapa europeană*, a afirmării depline – noua existenţă pentru care s-a pregătit prin suferinţă. Oglinzile sinelui sunt dublate în permanenţă, în scriitura diaristică, de oscilările sinelui: îndoiala, ca formă de manifestare a individuaţiei, melancolia, ca formă a religiozităţii sinelui, crizele de identitate etc. traduc, în mod autentic şi direct, imaginea interioară a insului, dramele lăuntrice provocate de pierderea Ninei, de singurătate, de lipsa încrederii în viitor sau în propria forţă de creaţie, de condiţia de înstrăinat, de sentimentul că se risipeşte spiritual, de teama de bătrâneţe şi de apropierea morţii. *Omul căzut în istorie* îl înspăimântă adesea, iar dacă se îndoieşte de unitatea spirituală a vieţii şi a morţii, imaginea unor anticari îi evocă un muzeu tragic al literaturii şi al culturii, căci i se pare că nici o operă nu se va putea salva, realmente, în timp.

Cu structura spirituală a unui „perfect păgân clasic", după cum afirmă în paginile **Jurnalului portughez,** Eliade îşi pune sub semnul corespondenţei dintre *philosofie* şi

„experienţialism", adică individuaţie, întreaga sa carieră intelectuală şi menirea pentru care se simte chemat – încercarea de a produce o nouă sinteză a culturii universale. Experimentarea acestui raport esenţial presupune, categoric, şi „trăirea" simbolurilor, căci „ poezia, metafizica şi mistica" „sunt universal eterne şi valabile."

II. Personalitate remarcabilă a lumii critice româneşti, Sorin Alexandrescu a revenit în actualitatea vie a dialogului cultural şi literar din ţară după un exil îndelungat în Olanda. Confruntat cu realitatea controversată a peisajului literar – şi moral – românesc, semioticianul se confruntă, în acelaşi timp, cu imaginea spaţiului cultural românesc constituit în afara ţării, elaborată de scriitorii rămaşi înăuntru, ca şi cu ipostazele dramatice şi dureroase ale exilatului care a fost şi care s-a (re)integrat în ţara de origine cu sentimentul apartenenţei simultane la o lume occidentală complet diferită. Măştile lui Sorin Alexandrescu conturează conştient sau, mai degrabă, inconştient, o naraţiune identitară individuală, o strategie inteligentă şi eficace de adaptare şi de supravieţuire, dar şi un constant sentiment de rupere de origine, de înstrăinare de sine, de pierdere a identităţii, de singurătate necesară, totuşi, ca act suprem de corectitudine morală.

Pentru exilat, abandonarea centrului existenţei sale presupune părăsirea unui spaţiu faţă de care urmează a se situa ca ex-centric, şi recuperarea ulterioară a acestuia sunt forma unei „patrii imaginare" supraîncărcate de imagini şi de mărci ale afectivităţii rănite, nostalgic – asimilate sub semnul lui „acasă" şi al intraductibilului „dor". Ca urmare, o geografie interioară a exilului completează ansamblul dispoziţiilor existenţiale care îl însoţesc pe exilat – patimile şi metamorfozele lăuntrice prin care trece. Raportul dinamic şi indisociabil dintre polul *idem*, imuabil în timp, şi polul *ipse*, mereu în schimbare, trasează, ca două modalităţi de situare în istorie, în devenire, identitatea particulară a unui subiect, prin intermediul unei istorii personale.Pentru Sorin Alexandrescu, problematica interioară a exilului se suprapune în mod specific (re)construcţiei identitare, ca (re)lectură a literaturii române, cu scopul tranzitării eficiente a acesteia în spaţiul cultural occidental, dar şi al clarificării mizei ideologice a propriului discurs critic. O „identitate în ruptură" se reconstituie în paginile unei binecunoscute cărţi, atât ca naraţiune identitară autolegitimantă cât şi ca formă de compensare – diagnosticare – exorcizare a fondului de negativitate existenţială acumulat de către exilat. De fapt, exilul real a reprezentat, pentru Sorin Alexandrescu, soluţia radicală a eliminării contactului cu o exterioritate malefică şi nedorită, şi varianta – singura acceptată – a eradicării răului existenţial devenit mod de existenţă colectivă în România comunistă, opusă doar procedural metodelor de supravieţuire exersate de către cei rămaşi în ţară.

Ca urmare, mecanismele (re)construcţiei identitare brăzdează paginile cărţii menţionate şi jalonează, prin cele trei dimensiuni ale acestui proces – identificarea Celuilalt, identificarea cu Celălalt, identificarea de către Celălalt – o istorie interioară adesea dramatică, mărturisită uneori ca atare, alteori transpusă inconştient, poate, în interstiţiile unui discurs critic. Categoriile identitare proprii ale *alotohtonului*, cum îl numeşte criticul pe cel rupt de un spaţiu de origine şi transplantat, adesea pe neaşteptate, în altă lume, lumea necunoscută şi înfricoşătoare chiar, a Celuilalt, dar

preferabilă exilului interior în ţara de origine, intră într-un raport de tip dialogic care presupune reciprocitate. Pe de altă parte, structurarea prin alteritate reprezintă (de)(re)structurarea continuă a unui model real şi imaginar individual, a unui ansamblu de reprezentări mentale şi culturale care trebuie recunoscut şi validat ca atare de către Celălalt.

Nutrindu-se din reprezentări mentale, credinţe şi stereotipuri, identitatea ca proces dialogic se raportează în mod constant - chiar şi în cazul exilatului, sau poate cu atât mai mult – la organizarea globală a unei culturi ce oferă un ansamblu de scheme interpretative care îi permit fiecăruia să producă şi să perceapă semnificaţiile sociale ale comportamentelor sale şi ale altora". Metisarea constă, în cazul lui Sorin Alexandrescu, în reducerea statutului său de străin şi imigrant, aflat foarte aproape şi, în acelaşi timp, foarte departe de ceilalţi – olandezi – în reconfigurarea acestui *l'autre* ca *l'autrui*, respectiv Celălalt — un critic român adaptat şi integrat reprezentărilor sociale din ţara de adopţie. Mişcarea îşi are şi revers. Soluţia de adaptare găsită, numită de criticul însuşi „vocabularul proiectului", este însoţită de încercări permanente de asociere a Celorlalţi cu elemente / reprezentări cunoscute, familiare unui român, sau, în cazul unui eşec, de cedări parţiale, de renunţări la elemente identitare proprii. De altfel, recuperarea lui Sorin Alexandrescu pentru spaţiul cultural românesc – pe care el însuşi, de fapt, nu l-a părăsit niciodată, dovadă implicarea activă în proiecte de traducere şi de publicare a unor antologii de literatură română, însoţite de re-aşezări identitar-culturale ale acestora, în spirit şi în *decor* occidental şi, desigur, personal – presupune (re)asumarea statutului de străin sau, cu un cuvânt al criticului, de *romsträin*. Dacă este adevărat că orice comunicare se întemeiază pe ceea ce este contrariul său şi pe separaţia fiinţelor, nu poate fi mai puţin adevărat că experimentarea modului de a fi – în Olanda – implică, simultan, experimentarea *alterării* de sine, a *alternării* – ca raport între reglarea a ceea ce trebuie să fii acum şi dereglarea a ceea ce descoperi că erai de fapt – şi a *altruismului* binevoitor al olandezilor, toleranţi în adevăratul sens al cuvântului, dar nu lipsiţi de condescendenţa pe care ţi-o dă sentimentul apartenenţei fireşti la un „acasă" în care Celălalt este resimţit – şi se simte – tolerat.

Este exact ceea ce face Sorin Alexandrescu, examinându-şi cu luciditate, în paginile cărţii sale, rolul public pe care este nevoit moralmente să-l joace, ca intelectual român dator să ia atitudine, tocmai din Olanda, faţă de nerespectarea, de către Ceauşescu, a drepturilor omului. Numai că, dacă se preia şi sensul de aspiraţie determinată de o neîmplinire, al termenului de *bovarism, bovarismul* criticului este unul cu sensurile răsturnate, căci acesta nu aspiră să fie altceva, presupus a fi superior unei stări identitare anterioare, ci, din contră, doreşte cu ardoare să-şi recupereze mărcile identitare cele mai profunde, pe care simte că le-a pierdut, întrucât s-au desemantizat: „Un român la Amsterdam ? Sorin ? Noaptea pe chei îmi căutam chipul în ape şi-mi spuneam că nici un nume nu i se mai potriveşte..." Noua *naraţiune identitară* – cea „oferită publicului" – este semnul viu al pierderii trecutului, a biografiei, a identităţii sociale, şi ascunde nostalgia perpetuă după origini: "Nu-mi rămâne să vorbesc decât espre dezrădăcinare, adică despre mine".

Dubla identitate este, de fapt, un raport tensionat între rolul public şi postura actorului – un fapt pozitiv, şi identitatea primă, retrasă acum în plan secund, parţial distrusă ca necesitate a supravieţuirii, dar tocmai de aceea mereu mai puternică. *Patria imaginară* a exilatului se {re}constituie, mental şi utopic, în imaginaţia celui care se simte a fi el însuşi graniţa dintre o naraţiune identitară parţial dorită, parţial renegată, şi naraţiunea Celorlalţi, cu propriul ei limbaj, cu propriile ei coduri şi chei de interpretare pe care nu le cunoaşte şi pe care nu le stăpâneşte. Posesia acestora asigură, totuşi, supravieţuirea, cariera, viaţa de zi cu zi. Balcanic, trăitor într-o ţară nelatină, riguroasă şi corectă, Sorin Alexandrescu trăieşte acut sfâşierea lăuntrică dată de poziţionarea frontierei dintre „acasă" şi străinătate chiar în substanţa intimă a fiinţei sale. Ia naştere astfel o întreagă mitologie personală – şi obsedantă, desigur, chiar dacă este menţionată o singură dată explicit – în care se amestecă, simptomatic pentru exilat, componente ale primei sale istorii identitare, recuperate şi refuncţionalizate, şi reflectarea acestora în noul spaţiu, cel de adopţie: „ce scriu aici priveşte doar registrul diurn şi uită, se face că uită, pe cel nocturn: visurile şi coşmarurile, porumbeii din Stăniloiu şi păsările grădinii amsterdameze, parfumul Noah şi unduirile ei prin asfinţitul Bucureştiului, mâinile, lumina şi tristeţea, pietrele inegale ale caldarâmului străpuns de rădăcinile copacilor, lătratul câinilor noaptea, în satul Mătăsarilor, întunericul cald al serilor şi nopţilor, fumul putred al gunoaielor acestui blestemat şi în veci neuitat oraş în care m-am născut şi din care niciodată nu am plecat..."

Încercând să rezolve problema alterităţii lăuntrice, adică a sfâşierii produse de ficţionalizarea sinelui ca Celălalt, omul public, cetăţeanul olandez şi omul de cultură olandez, Sorin Alexandrescu reuneşte cauza care l-a determinat să se exileze – sentimentul exilului obligatoriu în propria ţară, sub dictatură – şi revolta deschisă, ca singura atitudine moralmente valabilă, cu activismul - marcă identitară puternică a comunităţii din ţara de adopţie. „Vocabularul proiectului" reprezintă, ca soluţie diurnă – criticul însuşi o mărturiseşte – compromisul necesar pentru a păstra graniţa dintre a fi român şi a fi olandez, în sensul unei linii de demarcaţie care îl împiedică pe român să se identifice prea mult, abandonându-şi polul *idem,* cu profilul identitar olandez, dar şi pe olandezul virtual să piardă teren în faţa reflexelor identitare originare, abandonându-se, astfel, polul *ipse.* Nevoia acută de vizibilitate, de certitudini sociale şi umane, ca mărci ale unei normalităţi aşteptate, s-a concentrat în noul sistem de semne cultural şi social identitare – „vocabularul proiectului", un proiect personal, izvorât dintr-o experienţă particulară a exilului interior, mai întâi, şi a străinătăţii, mai apoi.

Acest mod de a privi lucrurile se constituie drept ideologie critică şi grilă de lectură literară. Este vorba despre o situare a intelectualului între idealul umanist al culturii - respins de gândirea postmodernă occidentală, pragmatică şi utilitariastă, şi funcţia sa morală şi civică. Pe de altă parte, tocmai acest activism, propovăduit cu ardoare, reprezintă unul dintre motivele pentru care Sorin Alexandrescu simte nevoia să forjeze un termen hibrid care, iarăşi simptomatic, descoperă statutul identitar ambiguu al exilatului întors „acasă". *Romstrăinul* şi statutul lui „fantomatic" – căci „el trăieşte, de fapt, *acolo* şi doar se întrupează, temporar, *aici* - traduc transformarea dramatică

a ceea ce era, cândva, profil identitar de origine, într-un ansamblu hibrid care-l invalidează pe exilatul repatriat ca fiind identic cu cei rămaşi în ţară. Devenit *l'autre*, poate fi exclus categoric, poate fi tolerat sau, în cel mai bun caz, poate fi transformat, îmblânzit ca *l'autrui*. Exilat între două fronturi, *romstrăinul* se reflectă deformat şi în oglinda comunităţii de adopţie, şi în aceea de baştină. Prins între oglinzi paralele, îşi caută reperele identitare zadarnic, şi unii şi ceilalţi victimizându-l, compătimindu-l sau exorcizându-l ca *l'autrui,* de fiecare dată cu preţul unei amputări. Lucru semnificativ, deşi criticul nu îşi asumă deschis această postură – fiind, de altfel, asimilat de lumea universitară şi critică românească, (re)adus pe piaţa culturală – o analiză atentă şi detaliată a semnelor atitudinii subiectului vorbitor, presărate în text, ar evidenţia aderenţa afectivă a lui Sorin Alexandrescu la *naraţiunea identitară* a *romstrăinului*.

Semioticianul şi hermeneutul caută, în istoria culturii române, semnele şi argumentele justificatoare ale atitudinii sale. „Figurile intelectualului român" ar fi, din acest punct de vedere, „filtrul" şi „trâmbiţa", respectiv „transcodajul", „sublimarea înspre sacru", şi „discursul critic", „trezirea la realitate". De aici derivă două tradiţii de comportament şi de atitudine: „populism în sensul bun" – „trâmbiţa" de care au uzat, de pildă, revoluţionarii români de la 1848, şi „moştenirea Junimii", „junimismul critic" ilustrat de Maiorescu, mai întâi, apoi de Lovinescu, Blaga, Tudor Vianu sau Andrei Pleşu. De fapt, explicit ca şi implicit, acesta este reproşul pe care Sorin Alexandrescu îl face elitei intelectualilor din ţară. Justificat sau nu, este greu de spus. Conjunctural vorbind, se poate ca activismul, miza pe democraţie cu orice risc, să fi fost o soluţie, cel puţin la 1968 – momentul invadării Cehoslovaciei. Dar tot conjunctural, respingerea activismului de acest fel, în societatea comunistă, a însemnat respingere categorică a intruziunii politicului în cultură şi păstrarea demnităţii sociale. Încercând, încă o dată, să păstreze activă frontiera dintre *a fi ca ai tăi,* intelectual român, cu toate complexele pe care le diagnostichează atât de exact, încât lasă impresia unei (auto)exorcizări, şi *a fi (ca) şi* olandezii, exilatul îşi scrie istoria proprie înşirând o serie de istorii particulare – măşti ale naratorului care se spune, astfel, pe sine, relatând ceea ce s-ar fi putut face pentru a supravieţui, sau ceea ce el însuşi ar fi făcut, dacă ar fi rămas în ţară.

Din acest punct de vedere, soluţia Tudor Vianu se corelează complementar soluţiei Adrian Marino. Citită acum, de către hermeneut, *naraţiunea dublu identitară* privitoare la Tudor Vianu, evreu şi român, reprezintă o fericită modalitate de „citire printre rânduri", o traducere în „atitudinea stilistică" a jocului politic ca şansă de supravieţuire. Deschiderea declarat europeană a lui Adrian Marino se menţine la aceleaşi cote înalte înlăuntru, în ţară, sub dictatură. Exilul interior reprezintă, în acest caz, suprema formă de independenţă a spiritului, a unui spirit „adânc *democratic* şi necondiţionat *european*". Admiraţia nedisimulată pe care aceste (re)lecturi hermeneutice asupra *naraţiunilor identitare* ale Celorlalţi (cât vor fi ele de „reale", dincolo de coerenţa şi de semnificaţiile pe care perspectiva hermeneutică şi ideologică în discuţie le-o asigură, nu vom putea şti niciodată) dă naştere unei întrebări fireşti: nu cumva Sorin Alexandrescu, cel atât de activ, tânjeşte în secret după exilul de tip Tudor Vianu, sau după independenţa atât de nobil

expusă şi apărată a lui Adrian Marino ? Adică după transferarea obligaţiei morale şi civice a intelectualului în estetic, atât şi nimic mai mult ?

Pe de altă parte, o scurtă istorie dialogată despre cum s-a scris literatură de către scriitorii români în exil are drept scop subiacent încercarea de lămurire de sine, de clarificare interioară a criticului, preocupat să afle dacă mixtura de civism şi de vocaţie scriitoricească reală reprezintă o soluţie viabilă. În treacăt fie spus, hermeneutul aduce în discuţie structura umoral – comportamentală a românilor, spiritul lor retractil şi timid, caută explicaţii şi vrea să schimbe lucrurile. Întrebarea care se impune, acum, este în ce măsură are şanse reale de reuşită. Dacă o întreagă istorie hrăneşte şi motivează această mentalitate şi această pasivitate orientalo – balcanică, se poate pune problema schimbării? A activismului la scară largă ? Poate intelectualul autentic să facă politică fără riscul de a se dezice, măcar în parte, de vocaţia sa proprie? Revoluţionarii de la 1848, aceia deosebit de activi, au rămas, în istoria literaturii, la capitolul *scriitori minori*: Kogălniceanu, Bălcescu, Ghica.

Cum se poate găsi o soluţie echidistantă? Iată ceea ce Sorin Alexandrescu ar vrea să afle. Dorin Tudoran crede că „la un scriitor curajul nu trebuie să fie civic, ci trebuie să devină o valoare estetică”, şi se autodefineşte astfel: “simt acut nevoia reflecţiei despre mine şi lume”. Pe de altă parte, “dacă faci numai cultură”, rişti să “îţi atrofiezi după o vreme sentimentul civic”. Iar Paul Goma, perceput mai întâi ca scriitor, iar apoi ca om politic, afirmă limpede: „imaginea mea într-un sens s-a îmbogăţit, în altul s-a restrâns, ceea ce simt uneori ca o pierdere”. Cee87a ce dovedeşte că lucrurile sunt departe de a se putea limpezi. Postura lui *între* se menţine în pofida eforturilor şi a căutărilor de soluţii în discursurile Celorlalţi, de această dată, scriitori. Căci ceea ce caută Sorin Alexandrescu în textele acestora este felul în care statutul de exilat / de disident se reflectă – conştient sau inconştient – în structura romanelor, în naraţiune, în modelul de lume creat.

SORIN ATANASIU

- Născut la 29 august 1977, în Galaţi.
- Facultatea de Litere Istorie şi Teologie, Universitatea Dunărea de Jos, Galaţi
- Specializarea Istorie-Filosofie, Galaţi 1998-2002
- Master Spiritualitate şi Filosofie Răsăriteană în cadrul Universitatăţii Dunărea de Jos, Galaţi, 2005-2007
- Redactor la revista Akademia, 2000-2001; profesor Colegiul Naţional Dunărea Galaţi, ian.-iun. 2003; realizator, prezentator al tv Galaţi, 2002 – 2004; referent cultural în cadrul Casei Studenţilor Galaţi, din 2004; colaborator revista Centrului Cultural Dunărea de Jos din 2007; instructor de şah

Scriitorul şi societatea lui

Cuvintele din titlu trimit la instituţii rezonabile şi structuri cu responsabilitate.

Scriitorul se face scriitor întrucât el comunică societăţii ceva prin scris, ceva care este receptat cu o valoare (suficientă) pentru societate. Mesajul poate avea calitate estetică în cazul scriitorilor de literatură. Despre aceştia voi imagina probleme în rândurile de faţă.

Scriitorul de literatură este un om sensibil, cu inteligenţă….ş.a.m.d. Acestea sunt calităţi secundare şi nu contează. Însă prima lui calitate este aceea de a sta într-o parte, de a se da la o parte.

Chiar dacă el poate fi şi politician, mai înainte de asta, un scriitor ca să fie scriitor, trebuie să se dea la o parte. Numai dacă te tragi în afară poţi să descrii tensiunea pe înţelesul şi placul tuturor. Scriitorul are marea calitate a izolării. Aici este apetenţa pentru ego şi pentru singurătate. Tot aici se nasc orgoliul şi pretenţia de superioritate a viziunii lui. El crede că face un lucru ascuns şi important. Scriitorul crede că se întâmplă ceva esenţial cu el, ceva care nu se întâmplă cu ceilalţi oameni.

Apoi va duce mesajul comunităţii din care a plecat spunând că : i l-a revelat Dumnezeu, Dracul sau a suferit o iluminare spontană. Dacă a existat vreodată vreo funcţie de soter (salvator) a scriitorului astăzi el şi-a pierdut-o. Prin literatură nu se salvează nimic. Doar se înfrumuseţează şi se simte efectul unei terapii prin mărturisire. Literatura poate întări voinţa de a mai crede în miracolul şi ordinea bună a zilei (merge şi noaptea…mai ales !). Scriitorul, astfel, este un provocator de plăcere; el provoacă plăcere. Dacă nu reuşeşte să te câştige prin a simţi frisoane pe pielea ta de pe urma cuvintelor lui atunci este un scriitor slab. Dacă roşeşti, dacă te excită, dacă te face curios, dacă îţi arată că te mai poţi îndrăgosti o dată, dacă ţi se face frică de moarte iremediabil, dacă vrei să salvezi lumea, dacă vrei să te sinucizi, dacă te face să-ţi iei lumea în cap…atunci şi-a îndeplinit funcţia (şamanică) de transportator. Literatura puternică poate fi şi bună şi rea (ca ofertă morală). Dar ea nu trebuie judecată moral…ci numai ca putere de seducţie estetică, ca un agent de dezechilibru emoţional (provoacă emoţia). O literatură puternică te face să-ţi pierzi controlul. Literatura proastă sau mediocră o să te plictisească şi-o să vrei să te dai cu capul de fereastră. Când întâlnesc o pagină groaznică îmi vine să m-apuc de băut. Sunt oameni pricepuţi la cuvinte dar care scriu ca să umple pagina (asta e rău!) şi se simte; sunt oameni cărora dacă le citeşti poezia sau proza îţi vine să te apuci de cosit; şi alţii cărora le iese foarte bine şi le simţi scrisul din prima fără prea multă respiraţie. Şi eu şi prietenii mei avem multe rânduri proaste şi câteva rânduri excelente. Aşa că dacă adunăm ce este mai bun de la fiecare facem o sută de pagini remarcabile într-un volum colectiv. Iar unul cu duh genial va scrie singur o sută de pagini extraordinare ceea ce alţii reuşesc numai în grup.

Personal cred că oamenii se definesc şi vorbesc cel mai bine despre ei prin boli. Simptomele ne arată omul şi o parte din boala lui. Oamenii nu vor fi niciodată perfecţi iar noi trebuie să privim disfuncţiile spiritului ca foarte potrivite pentru sensul autentic al preocupării cuiva.

Eu am gândit întotdeauna dintr-o propoziţie într-alta. Nu pot să gândesc ceva dinainte de a-l fi scris…În fond scriitorul este un vorbitor întrucât el vorbeşte. Dacă doriţi numiţi-l povestitor, în caz că sună mai elegant pentru urechile pretenţioase.

Am văzut la televizor (realitatea tv) o emisiune-proiect despre cum trebuie valorizaţi scriitorii şi cum să le dăm premii. Chinul participanţilor la emisiune era acela de a găsi criterii de recunoaştere a celor mai buni scriitori. În cele din urmă s-a recunoscut imposibilitatea găsirii unui criteriu obiectiv de valorizare a scriitorilor. Adică nimeni de acolo nu a putut rosti apăsat ce trebuie să aibă un text ca să fie un text bun sau cum putem recunoaşte cel mai bun text. Aşa că sarcina depistării valorii cădea ba în plăcerea consumului public (toţi românii alfabetizaţi să voteze o ierarhie autohtonă de creatori literari), ba în vigilenţa şi rigoarea categoriei scriitorilor înşişi, ei având ultima limpezime asupra investirii cuiva cu harul cuvântului, ori în sarcina Posteritatăţii (să mori şi apoi să afli dacă munca ta în folosirea cuvintelor a fost artă !)

Ca la orice dezbatere cu pretenţie de raţionalizare a unui demers estetic-iraţional (în speţă literatura) nu s-a atins o concluzie satisfăcătoare pentru nimeni. Nu avea cum. Deznodământul ar putea fi astfel : dacă mie îmi place un autor el poate fi genial pentru mine în vreme ce pentru altul ar putea părea cel mai kitsch-os posibil.

Democratizarea valorilor, lipsa unei autorităţi recunoscute de toată lumea (cum ar putea exista o asemenea autoritate !?), libertatea de a-ţi alege orice dumnezeu aduce cu sine şi posibilitatea de a se amesteca substanţa cu iluzia.

Eu cred că există un instinct sănătos de a despărţi lucrul de mântuială, furtişagul estetic de istovirea sufletului unuia care crede în puterea cuvântului de a schimba carnea.

Recunoaşterea unui text remarcabil se produce la fel cum a fost scris : din prima, fără adaosul sufocant şi insistenţa analizei cuvintelor. Eşti inspirat atunci când scrii fără să gândeşti prea mult, atunci când îţi vine pur şi simplu. Cu cât te munceşti mai mult să găseşti un cuvânt potrivit cu atât te îndepărtezi de ceea ce cauţi. Dacă nu-ţi vine dintr-o dată – a doua oară nu-ţi mai vine sau îţi vine dar foarte diluat. Esenţa s-a împrăştiat în răceala căutării. Scrisul este foarte selectiv. Te alege când vrea el.

Antrenamentul profesional şi tehnic te ajută să pui o virgulă, eventual, dar nu-ţi împinge imaginaţia să vadă năluci. Dacă nu-ţi umblă prin inimă dumnezeu şi diavolul nu ai să scrii niciodată nimic inspirat. Trebuie să ajungi o gazdă a ceva mai puternic decât tine ca să poţi descrie în cuvinte tari ce vezi. În cele din urmă cititorul nu poate fi păcălit ! Pasiunea nu poate fi mimată.

LETIŢIA BURUIANĂ

- Născută la 22.09.1966, Costeşti – Vaslui
- Pseudonim: Iris Naum
- 2008 – Director adjunct, Biblioteca "V.A. Urechia" Galaţi; 1998 – 2007: Şef Serviciu Relatii cu Publicul la "Biblioteca *V.A. Urechia*" Galaţi; 1996 – 1998 : Bibliotecar – bibliograf la Secţia *Informare bibliografică* a Bibliotecii V.A. Urechia; 1991 – 1996: Bibliotecar la *Secţia de împrumut la domiciliu pentru copii*.
- 2007/2008 – Lector univ. drd. la *Facultatea de Comunicare şi Relaţii Publice*, Universitatea Danubius "Galaţi" ; 1989 – 1990: Profesor titular la *Liceul Teoretic din Truşeşti,* jud. Botoşani
- 2003 – 2008 : Colaborator şi apoi redactor, din 2004 până în prezent la Revista de cultură *Dominus*. Alte colaborări cu articole, cronici, recenzii, eseuri (cca 150) la revistele *Dunărea de Jos*, *Antares*, *Porto-Franco*, *Tecuciul Literar-Artistic* (anterior *Tecuciul Cultural*) şi la cotidianul local *Viaţa Liberă*; din 2008 redactor al Buletinului Informativ "Asociaţia", editat de Filiala Galaţi A.N.B.P.R.
- Premii 2007 - Premiul Revistei Dunărea de Jos pentru *autografele eternităţii* redate culturii gălăţene;

2006– Premiul pentru promovarea culturii gălătene, acordat de TV Express;

2003 - Premiul "Cartea vorbitoare", acordat de TV Express.

Dimitrie Cuclin - un geniu neînţeles?

Motto: *«O simfonie este un tratat sentimental despre Univers prin fundamentele sufletului omenesc»* D. Cuclin, ***Dimitrie Cuclin - un creator proteic***

Este Dimitrie Cuclin un geniu uitat în penumbra culturii româneşti? Deşi a creat şi a trăit sub zodia creatorilor de geniu o cortină invizibilă îi ţine deoparte pe cei mai mulţi dintre receptori. Este nevoie de vreo calitate specială să-1 înţelegem pe acest gălăţean intrat în casta elitelor artei? Maestrul ar spune probabil că da, mai ales în ce priveşte perceperea muzicii reale, subtile pe care o emană universul în mişcare. Intuiţia lui a fost confirmată şi de oamenii de ştiinţă. Da, au spus unii dintre ei, Universul cântă!

Încă din timpul vieţuirii sale au existat oameni care l-au apreciat elogios sau chiar l-au adulat. Energia creatoare longevivă i-a adus prietenii cu oameni celebri, printre Vincent D'Indy, Constantin Brâncuşi, George Enescu, Geo Bogza, Zoe Dumitrescu-Buşulengă; precum şi discipoli numeroşi care au propagat aproape conspirativ haloul compus din grandoarea unei muzici cosmice, profunzimea spirituală şi misterul metafizic transpus în opera filosofică şi arta sa.

Dimitrie Cuclin este un creator cu multiple valenţe care poate fascina prin forţă şi exces, dar ridică şi numeroase dificultăţi oricărui exeget, prin proteismul şi eclectismul operei sale fiind greu de încadrat într-o anume tipologie.

Dimitrie Cuclin a fost una din acele personalităţi enciclopedice, de tipul lui Dimitrie Cantemir sau B.P. Haşdeu, care s-a manifestat pe multiple paliere artistice, atât ca instrumentist, cât şi ca poet, trecând de la profunzimea filosofului, la intuiţia omului de ştiinţă şi, mai ales, în calitate de compozitor al unor lucrări grandioase.

Diversitatea formelor şi speciilor abordate, multitudinea lor, cantonarea în formele clasice, uneori devitalizate, conduce pe alocuri şi la o dispersie a forţei creatoare, o diluare a expresivităţii, a originalităţii.

Privit în ansamblu, Dimitrie Cuclin, ca tip de personalitate artistică, oscilează între tipul simpatetic, neliniştit, dar armonios în relaţie cu universul, tentat uneori să imite formele facile (vezi multitudinea de specii care pot fi considerate simple exerciţii stilistice) şi tipul demoniac echilibrat, care în bună parte încearcă să exploateze relaţia expresie-formă în mod subtil, elaborat, oferind şi chei de receptare ca în cazul dramei *Sofonisba*.

Eclectismul operei face dificilă încadrarea lui Cuclin într-un curent anume, fapt întâlnit şi la alte personalităţi care depăşesc prin întindere şi prin conţinutul operei graniţele timpului istoric, într-o primă etapă, şcoala componistică franceză de factură neo-clasică (a studiat şapte ani la Paris cu Vincent D'Indy şi Charles Vidor) şi educaţia din Liceul «Vasile Alecsandri» din Galaţi, axată pe cultul valorilor antichităţii greco-latine, l-au plasat pe Dimitrie Cuclin la începutul secolului al XX-lea sub umbrela unui academism elitist, dar putem foarte bine să depistăm şi multe influenţe romantice şi expresioniste adăugate pe parcurs.

Sub aspect formal varietatea şi numărul mare de specii muzicale şi literare dau imaginea unui autor prolific, aflat în permanent proces creator. Foarte multe creaţii sunt specii de mică

întindere: lieduri, coruri, doine, cântece de dans de inspiraţie folclorică, dialoguri filosofice, liturghii, sonete, povestiri, aforisme, eseuri, dar sunt şi multe specii «grele»: dramele şi tragediile (cele mai multe sunt, de fapt, librete pentru opere, scrise de el însuşi asemeni lui R. Wagner), un roman, operele ca gen muzical, poemele simfonice şi simfoniile.

Opera cuclinianã poate suporta o analizã criticã fertilã şi prin lupa expresionismului. Transcendentul, originarul, cosmicul, misterul păgân, opoziţia apolinic-dionisiac, sunt elemente expresioniste depistate de O. Crohmălniceanu în creaţia lui Lucian Blaga, personalitate cu care Cuclin are multe puncte comune, de altfel, care se pot identifica şi în scrierile cucliniene.

Metaliteratura lui Cuclin, în special cea de după cel de-al doilea război mondial, este mult eliberată de restricţiile formelor clasice, iar argumentarea îndrăzneaţă a teoriilor sale estetice şi filosofice reprezintă o adevărată probă de erudiţie şi virtuozitate stilistică expimate într-un însemnat Enumăr de articole reunite sub titlul «Musicalia», în corespondenţa sa ori în confesiunile consemnate de prieteni.

Preocuparea pentru folclor, pentru trecutul istoric şi mitologie, pentru filosofia antică şi pentru enigma creatorului de geniu îl situează în sfera esteticii romantice. Cuclin considera că acesta nu poate fi decât subordonat «unui geniu inimaginabil mai mare, conţinător al esenţii trecutului întreg şi al întregii potenţialităţi viitoare, din care geniul individual nu-i decât o parte modestă, ori al cărui, acesta, nu-i decât un simplu instrument».

Opinia conform căreia geniul individual este produsul unui colectiv poate fi de sorginte wagneriană: „productivitatea geniului colectiv nu cunoaşte limite. El înglobează aspectele cele mai originale din înzestrarea artistică a fiinţei naţionale, identificabilă prin spiritul de referinţă asupra fenomenelor vieţii, sporind în felul acesta un tezaur de neevaluat în care se recunoaşte fireşte legenda şi mitul“.[1]

În cele ce urmează vom încerca să depistăm acele rădăcinile acelor filoane creative, cât şi nervurile care se reliefează pregnant în substanţa întregii sale opere şi care-şi trag seva dintr-o originală şi elevată spiritualitate.

Imitaţie şi originalitate în creaţia cuclinianã

Un aspect important în studierea creativităţii cucliniene, fără a reuşi să pătrundem totuşi misterul oricărei creaţii, este raportul dintre imitaţie şi originalitate, ştiind faptul că imitaţia anticilor (o trăsătură a neoclasicismul german) a fost o direcţie foarte des utilizată în muzica secolului al XlX-lea şi începutul celui de-al XX-lea.

După criteriul raportului între expresivitate şi elaborare lăuntrică al lui Muller-Freienfels, Cuclin poate fi încadrat în tipologia formaliştilor prin predilecţia sa către construcţii tehnice sofisticate, emoţii controlate, «dirijate» la rece. Necesitatea de a se încadra în forme este justificată de însuşi autorul prin dorinţa de a obţine noi raporturi între conţinut şi formă.

După opinia lui Cuclin constrângerea formei îl obligă pe artist la un efort creativ superior: „Forma nu poate însemna convenţionalizm. Mai mult. Ea nu ar putea însemna convenţionalizm

chiar când ar fi nu o concepţie vie, activă, mlădioasă şi fertilă, ci un simplu model rigid; pentru că ceea ce ar fi oprit a fi tradus în formă, un geniu îl realizează cu atât mai intens în fond, exteriorizat în particularităţile de relaţiuni ale infinitelor detalii posibile ale acelei forme.[...] Ce se poate zice despre raportul dintre o formă fixă şi facultatea creatoare, în literatură, se referă exact şi în muzică".[2]

Specularea acestei tensiuni provocată de adecvarea conţinutului la formă indică, totodată, un consum energetic mare pentru echilibrarea unui dezechilibru intern uriaş, Cuclin fiind aproape de tipul demoniacului echilibrat (tipologia L. Rusu), asemeni lui Goethe sau Bach.

El este, totodată, tributar concepţiei hegeliene prin fenomenologizarea artistică, conform căreia esenţa artei (frumosul artistic) aparţine sferei spiritului absolut şi omul poate accede şi se poate înălţa prin intermediul formelor convenţionale prin care se manifestă artele (genuri, specii,etc). În acest sens «dimensiunea ascunsă» este echivalentul inexprimabilului pe care-1 valorifică creatorul în operele sale.

În sensul în care opera totală de artă cucliniană reuşeşte să realizeze un nou tip de katharsis, în sensul eliberării de limitările expresive ale muzicii şi literaturii prin realizarea acelor fuziuni în cadrul «dimensiunii ascunse»[3], ea va putea rămâne în galeria valorilor artistice româneşti, dar pentru aceasta este nevoie de validarea celui mai pretenţios critic, receptorul modern.

Originalitatea lui Cuclin se fundamentează pe faptul că arta lui nu este una de imitaţie, ci în mod evident una de concepţie. «Operele artistice ne învaţă cum să cum să creăm, iar nu cum să imităm»[4], afirmă însuşi autorul.

Toposurile creaţiei cucliniene sunt utilizate de acesta în spiritul clasicismului greco-latin, fiind considerate un bun comun supus inventivităţii combinatorii.

Tragediile în stil neo-clasic *{Agamemnon* - cu text după Eschil, *Bellerofon, Sofonisba),* unele sonete preluate după Ronsard, Joachim du Bellay, Philippe Despotes şi Boileau, oratoriul *David şi Goliath* după text biblic, *Saul* de Haendel şi *Samson şi Dalila,* de Saint-Saens sunt preluări şi transpuneri, autorul realizând atât prelucrările muzicale, cât şi variantele în limba română ale textelor [5]. Desigur, în estetica neo-clasică problema originalităţii era nerelevantă. În toate acestea ca şi în creaţiile originale autorul a urmărit în mod programatic realizarea unei armonii, a unor corespondenţe între muzică şi literatură, ambele fiind arte izvorâte dintr-o sursă comună - muzica transcendentă a cosmosului pe care creatorul o transpune prin intermediul aşa-numitelor «funcţiuni psihologice». Adevărata artă constă, în opinia lui Cuclin, în modul în care creatorul reuşeşte să redea prin intermediul limbajului muzical sau literar vibraţiile corespunzătoare mişcărilor sufleteşti contradictorii.

Cuclin dă dovadă de uşurinţă în limbaj ca şi gamele pentru muzician. În muzică «forma urmează pas cu pas fondul, nu numai în detaliile, ci şi în ansamblul lui[...] De fapt nu e nimic mai monstruos şi ucigător de viaţă decât a aplica unui motiv dezvoltarea arhitecturală în cadrele proprii dezvoltării arhitecturale ale unui alt motiv.» [4]

Se remarcă la Cuclin o anumită tiranie a rigorii. Ca şi la Valery, Cuclin este creatorul care

consideră că inspiraţia de sorginte divină trebuie să fie materializată în tehnică sau meşteşug printr-o disciplină şi rigoare a formei. El nu ignoră însă nici obscurul expresiei văzând-o în existenţa unei valori unice - tăcerea sau «calmul zeilor». Această tăcere poate fi considerată muzica „în abstract", muzica transcendentă pe care o vedea Cuclin ca o artă a artelor.

Cuclin are o concepţie purist asupra formelor consacrate refuzând experimentele secolului al XX-lea. El apreciază că în spatele noilor forme există «funcţiuni psihologice» care degradează puritatea esenţei spirituale, considerând că întreaga artă contemporană supralicitează emoţiile inferioare. Atitudinea lui este corectă parţial întrucât multe din formele inovatoare ale artei moderne au valorificat în mod elevat acea «dimensiune ascunsă», zona creativităţii inefabile care oferă perenitate operei. După experimentarea inovaţiilor şi supralicitarea originalităţii arta a intrat într-o nouă perioadă de revalorificare şi redefinire a formelor tradiţionale, a imitaţiilor şi a kitschului. Poate că astfel, unele creaţii cucliniene beneficiind şi de interpretarea în spiritul viziunii holistice a autorului vor putea fi revalorizate.

Transpare însă o ieşire de sub tirania formei clasice prin încercarea conturării unei *weltanschauung* modern, apelând către sfârşitul vieţii la complemente culturale provocate de revoluţia tehnică şi ştiinţifică care explodase în sec XX, intuind apariţia unei noi paradigme de tip transdisciplinar în artă.

Corespondenţele muzică-literatură - reminiscenţe ale sincretismului originar?

Opera lui Dimitrie Cuclin poate fi considerată în ansamblu produsul unui sincretism bazat pe analogii estetice, realizând conceperea operelor ca o «polifonie informaţională» (Roland Barthes), din perspectiva anticipării reacţiei receptorului. Ideea este derivată pe de o parte din tragediile greceşti, dar şi din ceremoniile religioase medievale; nu întâmplător printre formele dramelor muzicale cucliniene găsim şi drame liturgice şi mistere. Analogiile dintre muzică, literatură şi dans sunt valorificate şi în lucrările de inspiraţie folclorică, prevalându-se de sincretismul originar care stă la baza speciilor creaţiei populare româneşti. Un alt model vizat de Cuclin a fost cel de «gesamtkunstwerk». Asemeni lui R. Wagner, maestrul urmărea îndeaproape paralelismul între scriitura textuală şi scriitura muzical-scenică, pe care le considera în egală măsură importante în calitatea discursului artistic.

Analogiile sale au la bază un nucleu conceptual reprezentat de «teoria funcţiunilor psihlogice», rodul unei viziuni transdisciplinare în care elemente ale metafizicii, ale teoriei muzicale şi literare şi antropologiei se contopesc în cadrul unei concepţii originale despre creaţie, expusă în diferite eseuri, studii şi tratate.

Aflată în plină influenţă a curentului simbolist, creaţia literară cucliniană din primii ani ai secolului al XX-lea prin volumele *Destinee mystique: Tom 1. La sonate du coq gaulois; Tom 2 Poesie diverses* (1919), *Doine şi sonete* (1932), *Poems* (1932) a fost receptată de contemporani sub influenţa aprecierilor lui Al. Macedonski sau Eugen Lovinescu, care-l plasau în zona modernismului.

Viziunile analogice în arte au fost cunoscute, fără îndoială, creatorului nonagenar care îşi sporea permanent bagajul cultural. Goethe afirma că arhitectura este muzica încremenită, Valery a invocat analogiile în „Imnul coloanelor“ şi „Eupalinos sau arhitectul“, Baudelaire în „Corespondenţe“ vede analogii în parfumuri, culori şi sunete, Claudel - „Ochiul ascultă“, Wagner -«în ceea ce priveşte muzica, aceasta se află la graniţă dintre dans, limbaj, emoţie şi idee, determinând ea însăşi aceste universuri».

Analogiile între muzică şi literatură sunt greu de sesizat datorită faptului că sunt arte ale timpului, cele mai frapante şi cu efect estetic evident fiind cele cu arte ale spaţiului.

O exemplificare a corespondenţelor în construcţia operei *Agamemnon,* remarcată de Ion Bârsan este următoarea: «o cadenţă frigiană: sol (partea I), tonalitatea gloriei eroului, cu caracteristică hipfrigiană, fa natural, depresiv, sugerând ameninţarea morţii care îi pândeşte şi e (partea a II-a), tonalitatea ispăşirii, cu caracteristică frigiană, şi natural, expansiv, sugerând perspectiva unei răscumpărări finale - rază de optimism în întunericul morţii».[5]

Analizând creaţia lui Wagner, Cuclin se distantanţează critic afirmând că, titanul de la Bayreuth nu a reuşit «să desfiinţeze complet principiul ariei şi recitativului, printr-o fuzionare desăvârşită a lirismului şi dramatismului în mersul nesecţionat al acţiunii».

Reminiscenţe ale sincretismului estetic bazat pe analogii estetice este ilustrat cel mai bine prin cultivarea genurilor *hibride:* librete de opere, lieduri, coruri, poemul simfonic, dialoguri, tragedii în versuri, etc. Totodată, sincretismul creaţiei cucliniene nu este rezultatul unor experimente sau a unor inovări expresive, ci îşi află originea într-un anumit conservatorism al formelor preluate din perioadele anterioare (baroc, romantism). Distanţându-se de formalişti şi de sincretismul avangardei, Cuclin consideră că, atât formele, cât şi limbajul artistic se subordonează *funcţiunii* pe care o îndeplinesc, conţinutului psihic, valoarea rezultând din măiestria cu care primele reuşesc să transmită complexitatea de conţinut a operei.

Se remarcă interferarea creţiei muzicale cu cea dramatică: crearea de librete pentru propriile sale opere, reintroducerea corului în tragediile sale după modelul tragediilor antice, dintre care unele au fost scrise iniţial ca librete, totul fiind conceput într-o viziune spectaculară grandioasă urmărind efecte catarctice.

Melanjul poeziei cu literatura, religia şi filzofia s-a concretizat la Cuclin în scrierea de parabole, liturghii, psalmi, oratorii şi serenade la care a compus atât muzica, cât şi versurile.

Meritul lui Cuclin este de a depăşi limitele formalismului rigid, de a fi intuit esenţa din spatele oricărui proces creator, fapt sesizat şi exprimat deseori, precum în această afirmaţie: *„Poezia nu e nici în rimă, nici în măsură, nici ritm, nici în sunet, nici în imagini, nici în proză, ci numai în funcţiunea sufletească şi spirituală armonios arhitecturată“.[6]*

Orfismul - misiunea soteriologică a creatorului de geniu

Aproape întreaga creaţie cucliniană are o nuanţă vizionară, extatică şi mistică. Autorul intră într-o altă dimensiune a existeţei printr-o intuiţie sensibilă pentru a aduce o viziune spiritualizată

a lumii. Mai mult, el consideră că omul, ca personalitate creatoare, este un demiurg în lumea sa. Ceea ce aduce el pe pământ este esenţa spirituală, care-1 ridică pe om din regnul animal, eliberându-1 de forţa de atracţie a substanţei. Toate personajele sale principale sunt eroi care aspiră şi chiar reuşesc să se slaveze prin aspiraţiile lor înalte în contact cu forţele descendente.

Foarte multe din personajele sale sunt mitice întrucât aşa cum a afirmat şi Wagner pe care Cuclin 1-a analizat amănunţit «revelarea esenţelor pleacă de la mitul ce se dezvăluie în creaţie prin opera lirică». Rolul muzicii şi al limbajului în dramele care evocă originea şi vitejia neamului evidenţiază vocaţia soteriologică a artei.

Năzuinţele soteriologice ale *Soriei* din drama cu acelaşi nume se realizează în alt plan decât cel al vieţii terestre, autorul urmărind fluxul conştiinţei în manieră expresionistă asemeni lui Blaga în drama Meşterul Manole. Fiind concepute ca drame de idei piesele lui Cuclin, asociate unei orchestraţii complexe, nu s-au bucurat de atenţia regizorilor şi nu au fost puse în scenă, spre marea mâhnire a acestuia.

Corespondenţa între *funcţiunile sufleteşti* şi limabjul artelor se apropie mai curând de conceptul de «peisaj sonor» al lui Rainer Maria Rilke, un poet greu de încadrat într-un gen sau curent anume ca şi Cuclin. Autorul «Elegiilor duineze» şi al «Sonetelor către Orfeu» definea muzica ca «o metaforă a simţurilor»: „Muzica: respiraţia statuilor, poate liniştea tablourilor. Tu cuvânt, acolo unde cuvintele/sfârşesc, timp/aşezat vertical pe direcţia inimilor ce pier".

„Funcţiunea" lui Cuclin ilustrează gradul de mişcare sufletească spre durere sau spre plăcere este independentă de orice suport material şi trecerea acesteia din transcendent (de la esenţă) la universul material (la substanţă) şi înapoi la esenţă se realizează prin intermediul creaţiei umane. Astfel, esenţa suferă un proces de degradare, o cădere în straturi inferioare ale cosmosului, iar artistul ca un comutator, este cel care «salvează» esenţa spirituală umană prin intermediul creaţiei sale. în acest context, e binevenită o abordare a creaţiei literare cucliniene din perspectiva orfismului, în accepţiunea apărută odată cu simbolismul, întrucât aşa cum afirma George Lateş, «năzuinţa oricărui poet, din orice timp şi din orice loc, este să aducă armonia în lume, s-o ordoneze după puterea Logosului poetic şi s-o proiecteze într-o idealitate absolută».[7]

Apartenenţa lui Dimitrie Cuclin la estetismul de tip orfic ar justifica şi plasarea creaţiei cucliniene într-o zonă elitistă a culturii române, receptată în mică măsură de profani, o zonă a artei pure în care *privirea lui Orfeu* întoarsă înapoi (preferinţa pentru idealism, pentru filosofia şi genurile antichităţii clasice) semnifică «mutarea punctului genezic, translarea lui generică, ori de câte ori se gândesc coordonatele viitorului - se schimbă religii sau sisteme politice». [id.]

Funcţiunea muzicală este axul *weltanschauung-ului* cuclinian, care oferă unitate operei sale complexe şi variate, reprezentând „cea mai luminoasă făclie mărturisitoare a adevărului, trimisă din lumea metafizică în cea fizică, ca un simbol semnificativ, de ultim resort şi ca un agent al deşteptării noastre finale".[8]

Elementele care ilustrează orfismul creaţiilor literare cuclinene sunt: limbajul cu influenţe arhaice, metaforele revelatorii, alegoriile, atmosfera magică, etc.

Limbajul folosit în unele creaţiile ale sale conţine cuvinte şi formulări cu sonoritate arhaică, de limbă veche românească, încercând să reînvie prin vibraţia lor stranie spiritul vechilor civilizaţii tracice pe care Cuclin îi consideră de origine preatlantidică, strămoşi ai dacilor, dar şi ai romanilor:

Dureri, năcazuri, chinuri ce zdrobesc,/Le faci - ori le primeşti din rătăcire;/Străine sînt de vrednică menire/ Urgiile cari ni le răscolesc! (Sonet)

În contrast cu acestea poemul filosofic «Poemul poemelor» abundă de neologisme şi termini specifici limbajului ştiinţific. Este sărac în tropi, dar cu o muzicalitate şi o structură originală:

În fondul înţelesului/Poemul e o stare/In mişcare./Ca să sălăşluiască în poem/ O stare-i sprijinită pe sistem/Iar ca să se despartă/În mişcare,/Nu-o poate face nici o stare/ Decît cu frîna legilor de artă. (Poemul poemelor - Partea I) [9]

Dimensiunea orfică a creaţiei cucliniene se integrează, pe de altă parte, într-o aşa zisă «literatură a crizei» din perioada interbelică românească, o reacţie la hegemonia culturală a occidentului, pe linia lui M. Eliade sau Lucian Blaga, încercând o demistificare inversă prin revenirea la spaţiul sacru şi la timpul sacru. Încercarea de exprimare artistică multidimensională a subconştientului colectiv este provocarea pe care Dimitrie Cuclin ne-o propune şi care încă nu a fost percepută în adevărata ei gradoare.

Orfeu - erou mitic, arhetip al tutror creatorilor de arta, căruia i se atribuie asocierea între logos şi melos poate fi regăsit în multe din personajele lui Cuclin.

Simfonismul şi dimensiunea tragică

Prin dramele şi tragediile sale scrise după model antic, Cuclin anticipează tensiunea sfârşitului unei epoci, iar travaliul său creator se suprapune cu efortul de a ţine pasul cu schimbările, provocările modernismului, refuzând artificiile şi originalitatea forţată. începând cu Schonberg, Enescu, Bartok, Varese, Şostakovici se remarcă un anumit tragism, muzica nu mai este frumoasă în sensul mozartian.

Preferinţa lui Cuclin pentru tragedii şi eroi tragici este expresia unei năzuinţe spre o renaştere colectivă. Eroii săi mor sau se sacrifică în «misiuni nobile».

Se întrevede iarăşi influenţa wagneriană recunoscută de autorul însuşi la care se suprapune vechiul deziderat al renaşterii naţionale. „În Bellerophon navigam în plin wagnerism, - în plin d'indysm şi puţintel şi... într-al meu, scuzaţi că nu s-a putut altfel", conchide maestrul cu umor.

Sub aspect stilistic, la Cuclin, tensiunea tragică, cu rol catarctic, este rezultanta efortului de armonizare a unui creator de tip demoniac echilibrat, prin opunerea şi interferarea continuturilor metafizice ale muzicii cu ale textului libretelor.

Ilustrarea cea mai potrivită a acestei scheme este reprezentată de simfonism, o caracteristică ce se poate extrapola din muzică în întreaga creaţie.

Termenul „simfonism" este definit de George Bălan ca fiind «metoda fundamentală a artei componistice, a cărei esenţă constă în dezvoltarea complexă a unor idei tematice obligate să

se confrunte, să dea naştere unor tensiuni, să parcurgă o curbă dramaturgică. Schumann şi-a intitulat o compoziţie pentru pian „Studii simfonice", iar operele lui Wagner sunt adevărate simfonii scenice» [10].

Deşi este o categorie estetică muzicală, iar simfonia este un gen muzical autonom, simfonismul poate fi aplicat corespunzător şi creaţiilor dramatice producând o fuziune artistică de mare efect.

Simfonismul creaţiilor dramatice cucliniene se realizează aşa cum a constatat şi Vasile Tomescu prin fuzionarea principiului dramatic cu cel simfonic. D. Cuclin urmăreşte cu perseverenţă aplicarea dramei muzicale în operele sale, căci după părerea sa, simfonismul Beethovenian s-a putut întovărăşi în chip fericit, graţie aportului lui Wagner, cu genurile de teatru muzical cărora le infuza sânge nou şi le aducea, spre desăvârşitul bine general al artei muzicale, suportul supremei arhitecturi [...] Unul din procedeele simfonismului cuclinian este tensiunea armonică conţinută în planul tonal general, realizată de obicei prin punţi modulatorii imense, care cuprind în substanţa lor sâmburii tematici ai întregii lucrări. După opinia lui Cuclin „recitativul e anti-muzical", iar motivele trebuie adecvate la caracterul personajelor şi situaţiilor şi axate în jurul coloanei tonale centrale. În „Soria", conflictul tragic dublat de eliberarea catarctică este redat de expresiile enarmonice rezultate din intersectarea cvintelor superioare cu cele inferioare".[13]

Aflându-se în perioada în care Nietzche anunţa moartea tragediei ca specie artistică autonomă, tragediile lui Cuclin sunt mai curând pretexte pentru valorificarea simfonismului. În prefaţa la „Agamemnon" (1922), autorul se simte dator sâ menţioneze modul în care a prelucrat textul eschilian, pe care 1-a şi publicat în 1944, pentru a servi mai bine intenţionalităţii creatoare: «Prezenta versiune românească nu e chiar o traducere. Originalul a fost lăsat totuşi intact în ce priveşte construcţia scenică. Dar «epizodurile» - în înţelesul modern - acel al hoţilor, al povestirii căderii Troiei, şi acela ale poporului, sânt menite sâ introducă ritm în însăşi substanţa spectacolului».

Procesul creativ pe care Cuclin 1-a intuit şi 1-a formulat în cadrul teoriei funcţiunilor poate fi ilustrat şi prin remarca lui Gabriel Liiceanu: «în măsura în care imaginii plastice sau verbale i s-a inoculat un conţinut muzical (cognitiv), forma apolinică s-a transformat din imagine care învăluie (iluzie) în imagine care semnifică (simbol)». [14]

Vizionarismul şi afinitatea pentru arta programatică, ideologizantă

Ca şi Wagner, autorul Ciclului Nibelungilor, care promova în eroii Siegfrid, Parsifal cultul pentru virtuţile eterne germane şi europene, credinţa, loialitatea, vitejia, cinstea, Cuclin vede în eroii săi Soria, Dochia, Meleagru - eroi arhetipali ai neamului.

Despre trilogia *Soria - Traian şi Dochia - Meleagridele,* maestrul declară: „*Soria* este prima parte a unei trilogii elaborate singură în subconştient : *Soria-Traian şi Dochia-Meleagridele,* în apoziţie cu linia : *Agamemnon – Bellerophon".* [15]

Soarta acestor tendinţe a fost însă amendată de contemporani. Festivalul de la Bayreuth a fost interzis în 1945, iar includerea lui Cuclin în rândul personalităţilor suspecte de simpatii

legionare s-a soldat cu detenţia sa la Canal.

Patriotismul său era componenta unui ideal înalt al realizării unui salt spiritual în istoria umanităţii, triumful valorilor morale: «personalitatea noastră este un membru minuscul al unei imense constelaţii de personalităţi, care are o viaţă mai lungă decât a noastră, o şansă, de a crea, mai mare decât a noastră, şi se cheamă umanitate, şi a cărei operă este infint mai delectabilă decât opera oricărui individ, care nu va fi în adevăr mare şi nemuritor, decât punându-şi personalitatea în scopul găsirii şi realizării sintezei sufletului omenesc trecut, ca un nou far, cel mai de seamă de până acum, pentru lumina şi călăuza următoarei personalităţi sintetizatoare. Astfel pare a fi fost decretul mamei Naturi, ori al lui Dumnezeu tatăl».[16]

Astfel, după opinia sa rolul artei este concretizarea unei misiuni soteriologice. Se poate presupune şi aici influenţa wagneriano-nietzcheniană, concretizată modelul omului puternic şi pur care va revoluţiona societatea umană, de aici şi glorificarea eroismului dacic.

Un argument important pentru justificarea «calităţii» spirituale a muzicii româneşti era melosul dacic şi credinţa acestora în nemurire.

În plan literar ideea unei spiritualităţi superioare de origine tracică, dovedită prin modul în care eroii înfruntă moartea, stă la baza realizării libretelor Traian şi Dochia şi Meleagridele. Astfel, Cuclin promovează ideea că elementul spiritual al taco-dacilor, superior prin comparaţie cu noile civilizaţii dominatoare (cea romană şi cea greacă), reprezentat prin Dochia şi prin Meleagru, se află la fundamentul poporului român, dar şi al întregii Europe, şi îşi manifestă subzistenţa în cântecul popular românesc.

În continuarea acestei spiritualităţi se situează şi ardoarea cu care maestrul a compus 50 de melodii şi 12 madrigale «a capella» în stilul cel mai autentic românesc, precum şi doinele din volumul «Doine şi Sonete» (1932).

*

Proteismul pe care maestrul dovedit în cele aproape şapte decenii de creaţie, trezeşte şi astăzi consternare sau admiraţie. Nu trebuie să uităm că nume mari ale culturii româneşti, printre care şi scriitori, critici l-au apreciat şi elogiat, începând cu Enescu şi continuând cu Brâncuşi, Macedonski, Lovinescu, Geo Bogza, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Dumitru Matei, Al. Tănase ş.a.

Enescu îl considera geniu, fapt recunoscut public prin acordarea primului premiu Enescu în 1916. Poetul Geo Bogza îl idolatriza. Cel care i-a ataşat primul eticheta de titanic a fost un discipol al său, filozoful Alexandru Bogza.

Un portret de geniu a fost creionat de Dan Smântânescu «Lumina îi venea dinlăuntru, din acel har introspectiv bogat, mereu în contradicţie cu sine, fapt care-1 determina să abordeze probleme grave, fundamentale, multidimensionale, într-o manieră socratică, prin întrebări şi răspunsuri».

A fost un «arhitect» al construcţiei muzicale - creator care-şi elabora mental opera şi partiturile înainte de a le redacta asemeni lui Mozart sau Enescu. Atât prin dimensiunile operei, cât şi prin forţa creativă, Cuclin poate fi considerat un Wagner mai „apolinic“ al românilor.

Dacă este sau nu un geniu, posteritatea are un cuvânt de spus în măsura în care romanii

nu-i vor uita opera în rafturile de bibliotecilor publice sau ale celor private. Opera sa trebuie redată circuitului universal în primul rând prin editarea sa, apoi prin valorificare scenică şi receptare critică. Conchidem cu afirmaţia că Dimitrie Cuclin a fost un veritabil «poeta faber», care şi-a urmărit în mod constant şi perseverent proiectele creatoare timp de aproape şapte decenii.

Sclipirea lui de geniu este poate acea luciditate pe care o constata Tudor Vianu, cel care a identificat existenţa în tipologia creatorilor a unei categorii speciale definită prin «temperament artistic»: „Cât despre luciditatea aplicată la construcţia arhitecturală a operei, ea a fost din timpurile cele mai vechi o trăsătură fundamentală a veritabililor creatori, aceştia acţionând în făurirea microcosmosului pe care-1 reprezintă opera de artă cu un sentiment de-a dreptul demiurgic". [T7]

Note:

[1]R. Wagner, *Geniul colectivităţii,* Editura Muzicală, 1983, p. 82
[2]D. Cuclin, *Tratat de estetică muzicală,* Bucureşti: Tiparul Oltenia, 1933, p. 300
[3] Şerban C. Andronescu, *Analogii estetice: teoria spaţiu-timp în arte şi în literatură,* Editura Fundaţiei «România de mâine», Bucureşti, 1998. 340 p.
[4]D. Cuclin, *Tratat de estetică muzicală,* Bucureşti: Tiparul Oltenia, 1933, p. 306
[5]Ion Bârsan, *Mozaic spiritual,* Editura Grai şi Suflet - Cultura Naţională, 2006, p. 75.
[6]D. Cuclin, *Tratat de estetică muzicală,* Bucureşti: Tiparul Oltenia, 1933, p. 301.
[7]G. Lateş, *Punctul genezic,* Iaşi: Junimea, 2003, p. 104.
[8]D. Cuclin, *Teoria nemuririi,* Galaţi: Porto-Franco, 1990, p. 135.
[9]D. Cuclin, *Poemul poemelor,* În: Revista Vieaţa nouă, serie nouă, Editura Grai şi Suflet - Cultura Naţională, an 1, nr. 8 -9 - 10, 1992, p. 1-11.
[10]G. Bălan, *Muzica şi lumea ideilor,* Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, Buc, 1973, p. 132
[12]E. Istratty; D.Smântânescu, *Convorbiri cu Dimitrie Cuclin*. Bucureşti, Editura Muzicală, 1985, p. 181
[13]V. Tomescu, *Drumul creator al lui Dimitrie Cuclin,* Bucureşti, 1956. pp. 150-158;
[14]G. Liiceanu, *Tragicul. O fenomenologie a limitei şi depăşirii,* Buc, Ed. Univers 1975, p. 129.
[15]E. Istratty; D.Smântânescu, *Convorbiri cu Dimitrie Cuclin,* Bucureşti, Editura Muzicală, 1985. p. 173.
[16]D. Cuclin, *Tratat de estetică muzicală,* Bucureşti: Tiparul Oltenia, 1933, p. 302
[17]T. Vianu, *Tezele unei filosofii a operei,* Buc. Ed. Univers, 1999. p. 26

ION CORDONEANU

- Născut la 19.02.1975
- Facultateta de Litere şi Ştiinţe, specializarea Filozofie-Istorie, Universitatea Dunărea de Jos – Galaţi
- Masterat – Filozofie şi Spiritualitate Răsăriteană, Universitatea Al.I.Cuza, Iaşi
Doctorat- în Filozofie, Univ.Cuza – Iaşi
- Colaboreaza la Dunărea de Jos, Dominus
- Volume: „Mircea Eliade- Destinul unei profeţii", editura Dominus, 1999; „Creaţie şi întrupare", editura Lumen, Iaşi, 2006

DESPRE O NOUÃ POSIBILITATE DE ÎNÞELEGERE A „FILOSOFIEI CREªTINE”

Adolf von Harnack afirmase undeva că istoria dogmelor arată transformarea Evangheliei în metafizică grecească. Această afirmaţie a fost, la vremea ei, criticată, fiind dovedită deosebirea fundamentală dintre metafizica grecească şi cea creştină. Tot referitor la raportul dintre metafizică şi creştinism, a apărut ca interesantă, la un moment dat, în mediul filosofic românesc, ideea, susţinută într-un interviu de Gadamer, conform căreia Heidegger ar fi afirmat că teologia ortodoxă nu a dezvoltat o metafizică proprie şi, prin aceasta, ar dovedi oarecare superioritate faţă de teologia occidentală[1]. Între aceste două afirmaţii ar putea fi situată şi această nouă discuţie pe care o propun, referitoare la *filosofia creştină*. Cât de întemeiată este această sintagmă, dacă acoperă o preocupare reală şi o ramură a studiului în istoria gândirii europene şi care ar fi aceea nu îmi propun să cercetez aici. Voi încerca doar să arăt cum ar putea fi înţeleasă noţiunea de filosofie creştină şi unde se situează concepţia despre rostul şi locul acestei filosofii (în contextul dezvoltării gândirii teologice la începutul mileniului al III-lea de creştinism şi după scrierea istorii referitoare la conceptul de filosofie creştină) aşa cum s-ar desprinde ea din enciclica Papei Ioan Paul al II-lea, *Fides et Ratio*[2].

Se poate considera că disputa în jurul *noţiunii de filosofie creştină* şi-a găsit începutul în ziua de 21 martie 1931, când E. Gilson şi E. Brehier îşi făceau cunoscute vederile: primul afirma că *o asemenea filosofie există*, al doilea tranşa chestiunea prin a declara dezinteresul filosofului faţă de o asemenea filosofie, dacă ea ar exista.

Brehier pornea de la afirmarea separării dintre religie şi filosofie, prima descriind raportul misterios al lui Dumnezeu cu omul, cea din urmă având ca substanţă raţionalismul. Era afirmată, în fapt, separarea dintre credinţă şi raţiune. Problema nu era nouă în gândirea occidentală, ea făcuse obiectul disputelor scolastice, cunoscuse încercări de rezolvare la Toma din Aquino, la Descartes, tocmai primise un răspuns în conferinţa lui Heidegger din 1927, *Fenomenologie şi teologie*[3]. Mai mult, partizanii lui Brehier (un Leon Brunschvicg) afirmau că existenţa unei filosofii creştine ar limita puterile raţiunii şi denunţau în conceptul gilsonian *creştinizarea filosofiei*[4].

Gilson caută să propună ca problema filosofiei creştine să se discute din perspectiva istorică şi nu doctrinară, afirmând următorul principiu inductiv: “Dacă există sisteme filosofice, pur raţionale în principiile şi în metodele lor, a căror existenţă nu s-ar explica fără religia creştină, filosofiile în discuţie merită numele de filosofii creştine” (*La philosophie et la theologie*)[5]. Jacques Maritain consideră, delimitându-se de Gilson, că se impune o soluţie de ordin doctrinal, “care să depăşească identificarea filosofiei cu un *sistem determinat* şi s-o aşeze ca *expresia cea mai încheiată şi pură* a filosofiei”[6]. Maritain distinge între dimensiunea formală a filosofiei creştine şi cea materială. Din punct de vedere formal, filosofia creştină are raţionalitatea ei care o apropie de filosofia greacă, material, ea este un instrument în elucidarea misterelor. Jacques Maritain corectează şi înţelegerea filosofiei ca *ancilla* şi o delimitează de *serva*, căci, abordată de teologie după legile ei, raţionale, filosofia ar fi, mai degrabă, un secretar de stat, fără a fi distrusă în identitatea ei, ca înţelepciune şi distinctă, *după natură*, de teologie. Aşadar, soluţia lui Maritain, pentru a evita şi,

totodată, pentru a depăşi neajunsurile care decurg din inconsecvenţa gilsoniană faţă de principiile tomiste şi din îndepărtarea de dogmatism, era de a identifica filosofia creştină cu filosofia în condiţia ei absolută.

Filosofia de la criză la restabilirea demnităţii

În opinia Papei Ioan Paul al II-lea, filosofia este una dintre cele mai nobile misiuni ale omenirii, iar Biserica vede în această preocupare a spiritului "calea pentru cunoaşterea adevărurilor fundamentale referitoare la existenţa omului" şi "ajutor pentru aprofundarea înţelegerii credinţei"[7]. În secolul XX, însă, această activitate deosebită a raţiunii a ajuns în impas concentrându-şi cercetarea doar asupra omului şi a uitat că trebuie să se îndrepte spre un adevăr care îl transcende. Întorcându-se asupra ei însăşi, raţiunea a pus în lumină limitele şi condiţionările capacităţii de cunoaştere a omului, părăsind cercetarea fiinţei. În această condiţie fiind, filosofia a devenit *agnostică* şi *relativistă* iar cercetarea ei rătăceşte în scepticism. Teologul Pontif sesizează, pe de o parte, că "pluralitatea legitimă a poziţiilor a cedat locul unui pluralism nediferenţiat, fundamentat pe teza că toate poziţiile sunt echivalente"[8], constatând, în acest context, că *totul este redus la opinie* şi, pe de altă parte, reclamă necesitatea re-formulării întrebărilor fundamentale şi a încercării de a găsi răspunsuri care să afirme adevărul şi să redea speranţa în capacitatea cognitivă a omului. În *Fides et Ratio*, Ioan Paul al II-lea intenţionează ca, din perspectiva teologului, să afirme necesitatea reflecţiei asupra temeiului adevărului şi raportului său cu *credinţa*. Intră în sarcina fundamentală a filosofiei de a recupera vocaţia originară prin apelul la căutarea adevărului.

În bună tradiţie a gândirii teologice apusene, Ioan Paul al II-lea formulează problema adevărului în dublă condiţie: cea a reflecţiei filosofice şi cea a Revelaţiei. Deşi se face distincţia dintre cele două ordine de cunoaştere, operată după principiu (raţiunea naturală, respectiv credinţa divină) şi după obiect (adevărurile raţiunii şi respectiv), scopul ultim al filosofiei şi al teologiei este cunoaşterea lui Dumnezeu, identificat cu adevărul, chiar dacă mijloacele şi conţinuturile sunt diferite. Principiul de la care pornind este formulată convergenţa dintre cele două domenii este acela că "Dumnezeu se lasă cunoscut prin intermediul naturii". Înţelegerea lumii, a structurii şi a elementelor ei poate purta gândirea de la natură la Creatorul ei: "… se recunoaşte un prim stadiu al Revelaţiei divine, constituit din minunata *carte a naturii*, pe care citind-o cu instrumentele specifice raţiunii umane, se poate ajunge la cunoaşterea Creatorului"[9].

În înţelegerea raportului dintre creştinism şi filosofie, poticnirea dintre cele două căi ale spiritului constă în identificarea greutăţii cu care schemele obişnuite ale gândirii pot primi adevărul revelat al Întrupării, Răstignirii şi Învierii Dumnezeului întrupat în persoana lui Iisus Hristos. Conform scrisorilor Sfântului Apostol Pavel, "raportul credinţă şi filosofie află în predicarea lui Cristos răstignit şi înviat colţul de stâncă împotriva căruia poate să naufragieze, dar dincolo de care poate da în oceanul nemărginit al adevărului. Aici se vede clar graniţa dintre raţiune şi credinţă, dar devine la fel de clar şi spaţiul în care ambele se pot întâlni."[10].

Teologul arată că, în virtutea postulatului raţiunii, care proclamă unitatea adevărului şi este exprimat în principiul non-contradicţiei, adevărul revelat în Hristos nu este în conflict cu adevărurile la care se ajunge filosofând. Acelaşi Dumnezeu creator al lunii este autor al istoriei mântuirii, deci acelaşi principiu care fundamentează inteligibilitatea şi raţionalitatea creaţiei este Cel care Se revelează în Iisus Hristos: "adevărul care provine din Revelaţie este, în acelaşi timp, un adevăr care se înţelege prin lumina raţiunii. De fapt, numai în această dublă accepţiune se poate preciza relaţia justă a adevărului revelat cu ştiinţa filosofică."[11].

O scurtă privire asupra istoriei raportului dintre credinţă şi raţiune, arată că Sfântul Iustin se manifestă sub semnul unui "discernământ prudent", preţuind şi după convertire filosofia greacă dar afirmând în creştinism "unica filosofie sigură şi utilă"[12], în timp ce Clement Alexandrinul, pentru care filosofia este instruire propedeutică pentru credinţa creştină, consideră Evanghelia "filosofia adevărată". Origen este cel dintâi pentru care filosofia greacă joacă un rol semnificativ în sinteza elaborată ca prima formă de teologie creştină, asumând platonismul. Discursul teologic are, cu gânditorii creştini, o nouă semnificaţie, diferită de cea indicată în filosofia greacă (doctrină generică despre divinitate), fiind înţeleasă ca *doctrină adevărată despre Dumnezeu*[13]. În seria părinţilor care au încercat încreştinarea gândirii greceşti, sunt consideraţi părinţii capadocieni, Dionisie Areopagitul şi Augustin, ultimul fiind considerat cel care a produs "prima mare sinteză a gândirii filosofice şi teologice în care se revărsau curentele gândiri greceşti şi latine"[14]. Gânditorii creştini au înţeles apelul la filosofie, recunoscând elementele comune dar şi diferenţele pe care le impunea raportarea raţiunii la Revelaţie. De pildă, Anselm din Canterbury consideră că sarcina raţiunii este de a înţelege conţinutul credinţei şi de a admite, în cursul cercetării sale şi pornind de la principiul armoniei fundamentale dintre cele două tipuri de cunoaştere, caracterul necesar a afirmaţiilor credinţei. La Toma din Aquino, armonia dintre raţiune şi credinţă este pusă în prim plan, pornind de la principiul că "ambele provin de la Dumnezeu" şi "nu se pot contrazice între ele"[15]. Aşa cum natura contribuie la înţelegerea revelaţiei şi este desăvârşită de aceasta, credinţa presupune şi desăvârşeşte raţiunea. Cu Evul Mediu relaţia dintre cele două tipuri de cunoaştere evoluează de la distincţie la separare, acest divorţ fiind la originea autonomizării unei filosofii autonome în raport cu datele credinţei. Asistăm, de atunci încoace, la discreditarea ori a credinţei, ori a raţiunii, ambele fenomene repercutându-se asupra existenţei omului şi a modului în care se raportează acesta la lume. Criza raţionalismului manifestată prin absolutizarea raţiunii a dus, pe de o parte, la nihilism şi, pe de altă parte, la dominaţia tehnicismului şi, implicit, la alienarea fiinţei umane.

Teologul apusean identifică în această stare de lucruri dublul pericol de care sunt ameninţate atât raţiunea, cât şi credinţa: "Raţiunea lipsită de aportul Revelaţiei, a străbătut căi laterale care riscă să o facă să piardă din vedere ţinta ei finală. Credinţa lipsită de raţiune, a subliniat sentimentul şi experienţa, riscând să nu mai fie o propunere universală. Este iluzoriu a se gândi că, în faţa unei raţiuni slabe, credinţa ar fi mai incisivă; dimpotrivă, cade în pericolul grav de a fi redusă la mit şi superstiţie. În acelaşi fel, o raţiune care nu are în faţă o credinţă matură nu este

provocată să fixeze privirea pe noutatea şi radicalitatea fiinţei."[16]. Conciliul Vatican I reafirmă, în vederea restabilirii echilibrului între cele două instanţe, exigenţa posibilităţii cunoaşterii naturale a existenţei lui Dumnezeu pornind de la ordinea naturii. Deşi distincte, prin principiu şi obiect, cele două forme de cunoaştere trebuie să afirme unitatea adevărului.

Filosofia creştină

Din istoria raporturilor dintre credinţă şi filosofie se pot identifica trei stări ale filosofiei: I. *filosofia autonomă* care afirmă independenţa faţă de Revelaţie şi este încrezătoare în puterile raţiunii; II. *filosofia creştină* care indică acea speculaţie unită cu credinţa; III. filosofia înţeleasă ca *ancilla theologiae*.

Filosofia creştină nu este o filosofie oficială a Bisericii, noţiunea indicând, mai degrabă, filosofarea înţeleasă ca speculaţie "în unire vitală cu credinţa"[17]. Filosofia creştină se referă la acea gândire filosofică a cărei realizare nu ar fi fost posibilă "fără contribuţia, directă sau indirectă, a credinţei creştine" şi cuprinde două aspecte, unul subiectiv (care constă în purificarea prin credinţă a raţiunii) şi unul obiectiv (care se referă la adevărurile Revelaţiei inaccesibile, în mod natural, raţiunii). Prin lucrarea de purificare a raţiunii, filosoful creştin dobândeşte umilinţa şi curajul de a aborda probleme dificile precum răul, suferinţa, sensul vieţii, păcatul originar etc. "Acestea sunt nişte sarcini care provoacă raţiunea să recunoască că există adevăr şi raţional mult dincolo de graniţele străbătute între care ea ar fi înclinată să se închidă. Aceste tematici lărgesc de fapt domeniul raţional."[18]. Filosoful creştin, lărgind cercetarea la noi domenii ale adevărului, nu se transformă în teolog, pentru că el nu încearcă să înţeleagă adevărul credinţei pornind de la Revelaţie, ci lucrează cu metodologia şi principiile filosofiei.

Înţeleasă ca *ancilla theologiae*, filosofia este chemată în rolul de interlocutoare cu sarcina de a verifica inteligibilitatea şi adevărul universal al teologiei. Papa Ioan Paul al II-lea acordă o altă semnificaţie termenului de *ancilla*, înţeles nu ca supunere servilă în raport cu teologia, ci "în sensul în care Aristotel vorbea despre ştiinţele experimentale ca *slujitoare* ale *filosofiei prime*"[19]. Totuşi, filosofia trebuie să respecte exigenţele care derivă din adevărurile revelate şi, împreună cu teologia, să rămână sub autoritatea şi discernământul Magisteriului – depozitarul unui adevăr unic care va lumina reflecţia filosofică. Posibilitatea elaborării unei filosofii consonante la Cuvântul lui Dumnezeu, rezultat al acceptului din partea atât a teologului cât şi a filosofului, de a fi călăuzit de autoritatea acestui adevăr, se va constitui în aria de dialog între credinţă şi cultură, creştini şi necreştini.

Provocarea filosofiei

Întruparea este evenimentul tainic petrecut în Istorie adresează filosofiei provocarea cea mai serioasă, pentru că raţiunea trebuie să depăşească logica proprie însuşindu-şi-o pe cea a Revelaţiei. Ca atare, filosofia are nevoie să accepte câteva exigenţe, dacă vrea să fie în concordanţă cu descoperirea divină. Redescoperirea dimensiunii sapienţiale, verificarea puterii omului de a ajunge la cunoaşterea adevărului, caracterul metafizic sunt acele exigenţe pe care le are în vedere

teologul catolic. Între acestea, se detaşează componenta metafizică datorită căreia filosofia ar putea depăşi criza în care se află. Ioan Paul al II-lea recunoaşte că la reabilitarea filosofiei vor contribui hermeneutica şi analiza limbajului, studiile din aceste domenii fiind utile pentru înţelegerea credinţei şi pentru exprimarea în mod universal a realităţii divine. Sunt afirmate, pe de o parte, necesitatea recuperării unei viziuni unitare şi organice asupra lumii şi cunoaşterii, pe care gândirea creştină şi-o asumă ca misiune de prim rang în contextul contemporan şi, pe de altă parte, stabilirea unei relaţii strânse între filosofia elaborată în marginea tradiţiei creştine şi filosofia contemporană, în vederea evitării erorilor care care-şi au originea în ismele modernităţii (eclectism, istoricism, ştiinţism, pragmatism, nihilism).

Drept concluzie este afirmată imperativ necesitatea angajării în filosofia contemporană a "filosofilor credincioşi" care pot promova "o reflecţie care va fi comprehensibilă şi judicioasă şi pentru cel care nu percepe încă adevărul întreg pe care Revelaţi divină îl arată"[20].

Concepţia Papei Ioan Paul II asupra raportului dintre filosofie şi teologie depăşeşte neajunsurile care reieşeau din cele două încercări care vizau fundamentarea unei filosofii creştine, fie din perspectivă istorică (Gilson), fie ca o soluţie de ordin doctrinal (Maritain), în prima jumătate a secolului trecut. La graniţa dintre milenii dialogul dintre filosofie şi teologie se impune în contextul crizei de autoritate a celor două, pe de o parte, şi a unei crize de ordin spiritual a societăţii omeneşti, cu efecte din ce în ce mai grave în plan moral, spiritual, social şi politic. Filosofia creştină va avea, în mileniul a treilea, ca sarcină, asumarea misiunii de înainte-mergătoare a teologiei, pentru a reliefa, în manieră şi cu instrumente proprii, cauzele acestui impas, pentru ca teologia să poată administra medicamentul adecvat vindecării bolilor unei societăţi aflate în derivă spirituală[21].

Note

1. Că o asemenea idee ar justifica opţiunea unor facultăţi româneşti de teologie de a nu acorda importanţă studiului filosofiei greceşti şi nu numai, este o altă problemă.

2. *Fides et Ratio*, dată la Roma, în "Sfântul Petru", 14 septembrie, sărbătoarea Înălţării Sfintei Cruci, a anului 1998, al 20-lea de pontificat (Editura *Presa Bună*, Iaşi, 1999, trad. din italiană de pr. prof. dr. Wilhelm Dancă).
3. v. A. Adămuţ, *Filosofia Sfântului Augustin*, Editura Polirom, 2001, p. 12-14 ş.u.
4. Spre deosebire de aceştia, o altă partidă antigilsoniană (Blondel, Guerin, van Steenberghen) acuzau raţionalizarea creştinismului; vezi întreaga discuţie la Gheorghe Vlăduţescu, *Filosofie neotomistă în Franţa*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1973, cap. "Conceptul de filosofie creştină" (p. 38-56).
5. v. Vlăduţescu, *op. cit.*, p. 43.
6. *ibidem*, p. 49.
7. *FR*, p. 5.
8. *FR*, p. 6.
9. *FR*, p. 18.

10. *FR*, p. 21.
11. *FR*, p. 28.
12. conf. *Dialogul cu Trifon* 8, 1.
13. *FR*, p. 31.
14. *FR*, p. 32.
15. *FR*, p. 34.
16. *FR*, p. 3.)
17. *FR*, p. 56.
18. *FR*, p. 57.
19. *FR*, p. 58.
20. *FR*, p. 75.
21. La ceasul la care acest articol tocmai era încheiat, după sărbătorirea Paştelui în Biserica Romano-Catolică şi în Duminica Floriilor serbată în Biserica Ortodoxă, noul Suveran Pontif, Papa Benedict al XVI-lea, în predica rostită cu prilejul inaugurării pontificatului (24 aprilie 2005), afirma, printre altele, că: "Nu puterea mântuieşte, ci iubirea. Lumea se mântuieşte prin Cel răstignit, nu prin cei ce răstignesc. Lumea este mântuită de răbdarea lui Dumnezeu şi este distrusă de nerăbdarea oamenilor. Nu vă fie teamă de Hristos! El nu vă ia nimic, El vă dăruieşte totul" – idei şi sentinţe care sunt folositoare atât filosofilor politicului, teoreticieni şi practicieni, cât şi eticienilor sau filosofilor liberului arbitru, sau celor interesaţi de principiile majore ale unei doctrine sociale creştine.

VIOREL DINESCU

- Născut la 2 aprilie 1951
- profesor matematică
- Volume publicate:

2007 - Etape **(***versuri***),** editia a II-a, Fundaţia Scrisul Românesc, Craiova; 2006 - Arhipelag stelar (*versuri*), Editura Fundaţia Scrisul Românesc, Craiova; 2004 - Asimptota (*versuri*), Editura Scrisul Românesc, Craiova; 2002 - Confluenţe *(eseuri*), Editura Arionda, Galaţi; 2001 - Zeii de pământ (*versuri*), Editura Arionda, Galaţi; 2000 - Fronde (*proză*), cu o prefaţă de Nicolae-Paul Mihail, Editura Arionda, Galaţi; 1999 - Călăuze arhaice (*versur*i), ediţia I, Editura Edit-Press, Galaţi; Poeme (*versuri*), Editura Edit-Press, Galaţi; 1998 - Grădini suspendate (*versuri*), Editura Edit-Press, Galaţi; 1996 - Eros-Anteros (*versuri)*, Editura Porto-Franco, Galaţi; 1994 - Ontologia cristalului (*versuri*), Editura Porto-Franco, Edit-Press, Galaţi; 1992 Armistiţii literare (*eseuri*), Editura Porto-Franco, Edit-Press, Galaţi; 1990 - Etape (*versur*i), Editura Porto-Franco, Edit-Press, Galaţi; 1984 - Ecuaţii albastre (*versur*i), Editura Eminescu, Bucureşti; 1983 - Ora ideală (*versuri*) – volum de debut, Editura Cartea Românească, Bucureşti; O altă nuanţă a revoluţiei (*versuri*), Editura Albatros, Bucureşti;

ION BARBU – UN INSUBORDONAT

Apologeţii marelui poet care a fost Ion Barbu, hagiografi de meserie, nu pregetă să ne prezinte de ani de zile aceeaşi fotografie retuşată în care maestrul e înfăţişat cu cravată la gât, uşor fardat de circumstanţă şi ţinând în mână o importantă diplomă semnată „indescifrabil". Dacă aşa s-o fi păstrând în grădina lui Akademos amintireea ilustrelor personaje care au reprezentat cândva cultura universală, atunci grădina respectivă aduce mai mult cu un panopticum unde pândesc fantome îngheţate, nidecum niscai spririte binevoitoare. Noi, însă, nu concepem Istoria literaturii române ca pe o vitrină fotografică înţesată cu siluete ţepene, pentru totdeauna amuţite, ci ca pe un fel de forum luminat de soare unde generaţiile fuzionează şi în care se poate sta la taclale cu geniile de altădată fără să-ţi pună cineva pumnul în gură.

Nu demult, un epigon al „divinului critic" (cum îl numea Eugen Barbu pe Călinescu, după un obicei practicat în antichitate) îmbibat de prejudecăţi didactice şi recomandat de o operă de 40 de waţi, ne acuza că îi transformăm pe marii creatori în cadavre. Avea, deci, o gândire fundamentalistă, neînţelegând necesitatea analizei în critica literară şi închipuindu-şi că imnurile şi axiomele pot ţine de judecată de valoare. Era şi poetul Ion Barbu menţionat în această pseudo-polemică. I-am replicat atunci noului Crispinus că, dimpotrivă, dumnealui se ocupă cu învierea morţilor, după cum se şi vedea din mica Istorie literară pe care o comisese recent. Oricum, viaţa ar fi mai uşoară fără aceşti grifoni culturali, cu vocaţie de boody-guarzi ai defuncţilor şi de păstrători ai unor dogme ruginite care atârnă ca nişte ghiulele de picioare. Noi admirăm opera poetică a lui Ion Barbu ca pe o treaptă necesară şi benefică în cultura română şi nici nu ne gândim să-l umflăm cu pompa de bicicletă ca să pară mai înalt decât în realitate. Am spus acest lucru şi în cartea noastră de eseuri Armistiţii literare, şi în alte părţi ne-am păstrat echidistanţa şi echilibrul critic şi în legătură cu alţi autori, deci nu vedem de ce am face tocmai acum amendă onorabilă că aşa vor nişte portari ai Muzeului literar imaginar plătiţi să nu-i lase să intre direct pe funcţionarii de-acolo. (Şi, culmea cinismului, acest Radamante, tocmai el este acela care se dovedeşte a fi cel mai înrăit detractor al lui Eminescu!).

Datorită creaţiei sale, îl considerăm pe Ion Barbu ca pe o fiinţă vie, cu virtuţi şi păcate, cu succese şi eşecuri, cu înălţări şi cu inerente răutăţi umane. Părăsind Sfinţii bizantini din icoane, aplatizaţi de evlavia lor ipotetică şi, prin aceasta, semănînd între ei ca două sau mai multe picături de apă, preferam personajele impuse de cinematografia modernă, care, cu cât sunt mai mişcate, mai imprevizibile, mai controversate, cu atât mai bine reuşesc să ne dea impresia de viaţă, de autenticitate. În acest spirit vom purcede la o reconstituire a imaginii robot a grădinarului Uvedenrodelor, el însuşi mare amator de „jocuri secunde". Excelentul portretist care a fost George Călinescu îl descrie astfel în Istoria sa, şi nu fără o oarecare maliţie: „Fizionomie personală de om al Soarelui de calcaruri, înaintare de Kurd descălecat, un nu ştiu ce nomad în pupilele boabe de strugur veşted. Liniile feţei anguloase, ochi vegetali sporiţi într-o tensiune dincolo de conturul lucrurilor, ochi exangui, cufundaţi în vis, ai omului ce doarme cu pleoapele întredeschise". Strălucita descriere, în acelaşi timp plină de capcane, căci „om al soarelui de calcare" indică o origine balcanică sau africană, „înaintarea de Kurd descălecat" înseamnă că avea un mers crăcănat şi că

dădea buzna, iar „ochi exangui, cufundaţi în vis", face aluzie la experienţele sale cu substanţe halucinogene! Fereşte-mă, Doamne, de prieteni, că de duşmani mă feresc şi singur! Există, totuşi, complicitate şi între universitari (ca şi între doctori şi militari, de exemplu) şi, probabil că aureola lui Ion Barbu îşi datorează strălucirea şi faptului că ea a fost puţintel lustruită de confraţi, mai ales de cei ce se fereau de muşcătura lui mortală. Nici spaima lui de matematician, domeniu îndeobşte ocolit de poeţii întraripaţi, nu este străină de pulsarea lui favorabilă în topurile literare ale vremii. Oricum, statutul său de poet de prim plan importator şi aclimatizator de cultură europeană, model provocator al unei generaţii stagnante, se justifică pe deplin prin operă. Să ne înţelegem: la vremea respectivă mulţi „rimatores" aruncau pe piaţa Bucureştilor noutăţi „second-hand" ciugulite de prin talciocurile literare ale Occidentului, dar aceştia erau, săracii, personaje lipsite de credibilitate, una că veneau de departe şi aveau studiile binişor neterminate, şi alta că erau în general lipsiţi de acea „influente secrete" de care pomenea cândva şi Boilleau. Experienţa lui Ion Barbu îi încântă, de fapt, pe intelectualii noştri de după primul război mondial, oameni cu o cultură serioasă, dar de o ineficienţă de neiertat şi cu prea multă uşurinţă deshisă la orice scamatorie adusă de samsarii cosmopoliţi. Revoluţia lui Ion Barbu nu era o acceptare a unor mofturi, ci o încercare de a le combate pe acestea, prezentând o alternativă apropiată, dar mai subtilă şi mai onorantă pentru iniţiaţi. Deşi multe texte par a ne contrazice, credem că poetul ţinea mai mult la prejudecăţile spirituale autohtone, motiv pentru care a şi simpatizat cu cămăşile verzi, decât la modelele baroce tranzacţionate de diverşi scandalagii, setoşi de slovie ieftină şi de formă fără fond.

Altminteri, sub aspectul patriotismului, Ion Barbu apara ca un tip de o neutralitate perfectă. Mai precis, nu credem că înţelegea naţionalismul în adevăratele lui dimensiuni, ci mai curând ca pe un hibrid turco-balcanic, pitoresc şi cam ţigănesc, plin de culoare; percepţie inexactă după cum o dovedeşte confuzia dintre spaţiul daco-român şi Isarlâk, sau între autohtonie şi „junii turci", invenţie falsă de un umor funambulesc. Dar, pentru a nu ne lăsa blocaţi de această temă nespus de delicată, să intervenim cu una din acele bârfe de care istoria literară n-a dus niciodată lipsă. Se făcea că maestrul compătimea cu o jună poetă cu priviri danteşti, venită în Capitală de prin ţinuturile păstorite astăzi de Înalt Prea Sfinţitul Casian, cu care, de altfel, nu avea nici în clin nici în mânecă. Ei bine, profesorul, când avea o fereastră la Universitate, se repezea la domiciliul adoratei spre a o congratula. Ştiind că soţul doamnei e la serviciu, intra ca un kurd descălecat, vorba lui Călinescu, strigând de la uşa ce intenţii are într-un limbaj cât mai popular şi mai lipsit de eufenisme. Dar, într-una din aceste incursiuni, pe uşa de la baie apăruse capul ciufulit al soţului inocent căruia nu-i venea să-şi creadă urechilor. Kurdul a încălecat turbat şi incident şi nu şi-a revenit decât la Dragomir Nicolescu, în faţa unei drojdioare şi a unei farfurii cu pui de baltă pane.

Din cauza acestui interludiu frivol, declar că merit din plin anatema închizitorilor de meserie, care de mult mi-au pregătit cleşti şi ţepuşe de băgat sub unghii. Le amintesc doar că Savonarala a fost reabilitat zilele astea şi, în afară de asta, Ion Barbu însuşi, după moda acelor ani, nu ocolea în poeziile sale un anumit „eros disimulat", aşa cum de altfel făcuseră şi învăţătorii săi: Mallarmé (După-amiaza unui faun) şi Valéry (Noua parcă), dar şi alţii şi alţii.

Dar, nu atitudinile comportamentale ale poetului am vrea să vină în prim-planul expunerii noastre, ci ideia că oamenii mari sau mici se definesc mai curând prin amănunte decât prin marile lor proiecte de cele mai multe ori utopice. Nu e nici o îndoială că Ion Barbu a exercitat o mare fascinaţie în redacţii şi edituri, la Capşa sau la Ateneu, ca urmare a aureolei sale pitagoreiciene pe care şi-o etala cu destulă vanitate. Reproducerea unor citate la p. 810 a Istoriei lui Călinescu dovedeşte că şi „divinul critic" avea complexe în faţa metafizicii conţinute în numere. Ion Barbu era conştient că posedă o artă redutabilă şi la adăpostul ei îşi domina interlocutorii permiţându-şi incursiuni răvăşitoare în opera altor scriitori, atacuri insolente argumentate de la înălţimea unei tribune unde domnea bunul plac şi subiectivismul, cum a fost în cazul lui Arghezi. Ne întrebăm: pierde ceva opera lui Ion Barbu dacă nu trecem cu vederea puseurile sale de vanitate şi de subiectivism? Nu pierdem nimic, căci spiritul rămâne totdeauna fiinţei noastre de ţărână. Să ne amintim şi de alţi îndrumători de conştiinţă care au păcătuit mai rău, pactizând unde au pupat, şi totuşi fotoliul lor de orchestră le rămâne rezervat întru eternitate. Ba, mai mult, cine pătrunde în sanctuare pe uşă sau pe fereastră, chit că merită, chit că nu merită, nu mai poate fi dat afară. Ne referim aici la suprarealiştii noştri dâmboviţeni şi chiar la Trisatan Tzara, care are un festival anual în timp ce poetului nostru naţional îi facem pomeniri sporadice în indiferenţa şi plictiseala forurilor plătite totuşi să apere imaginea spirituală autohtonă, iar un distins critic care speră să devină academician ne tot invită să divorţăm de Eminescu.

Ion Barbu este acum, şi el, o legendă, sau e pe cale de a deveni. Artist şi om de acelaşi timp, marele său merit, pentru care nu va putea fi niciodată detronat de epigonii săi, constă în faptul că a fost un deschizător de drumuri. În epoca apariţiei lui în reviste nimeni nu îndrăznea să-l imite. Existau şi la noi parnasieni, dar timizi, noul-venit împinge până la extrem experienţele formale, complicând demersul său cu o mistică astrologică, arheică, ceea ce îi dădea o aromă greu de respirat, dar foarte râvnită de degustătorii rafinaţi sau de cei care doreau să treacă drept astfel.

Ei bine, deşi ceva din limbajul său a fost suficient de bine receptat de contemporani, chiar şi de cei care-l studiază în zilele noastre, această receptare e doar aproximativă şi parţială în cele mai multe cazuri, cercetătorii întâlnindu-se mai curând în zona erorilor decât în cea a definiţiilor esenţiale. Ca să nu ne extindem prea mult, ne vom articula, în principal, pe două poziţii nealăturate: cea formulată de George Călineascu în Istoria literaturii române de la origini până în prezent (808 – 810) şi soluţiile date de Mandics Gyorgy în lucrarea: Ion Barbu – Gest închis (Ed. *Eminescu*, 1984), încercând să ocolim părerile deja exprimate de noi în volumele de eseuri Armistiţii literare (Editura *Porto-Franco*, 1992), de care, evident, nu de dezicem.

Întâi constatăm că George Călinescu, dar şi alţii evită pe cât pot să precizeze că Ion Barbu este autorul unui singur volum, Joc secund, din care majoritatea poeziilor fuseseră deja publicate în revistele vremii. Suntem de acord că nu numărul scrierilor, ci calitatea lor determină valoarea ideală a unui autor. Nici Mateiu Caragiale, atât de iubit de autorul Jocului secund, nici Mallarme sau Valery nu au scos decât câte o cărticică de versuri, dar ce impact au produs acele creaţii în cultura universală! Despre Eminescu, ce să mai vorbim: singurul său de versuri e postum! Şi lista se continuă ...

În cazul Jocului secund, drumul înţelegerii e gradat şi din ce în ce mai pretenţios şi mai epurat. Dacă ne-am lua după spusele autorului însuşi şi după criteriile sale extrem de severe, nu ar mai rămâne decât 10-15 poezii de bază. Restul suportă discuţii. (Calculul exact al poemelor acceptate, al metaforelor matematice, al pitorescului gratuit, l-am înfăţişat deja în cartea noastră Armistiţii literare, nu-l mai repetăm şi aici.) Dacă limbajul căznit al poeziilor barbiliene nu ar fi fost calchiat după canoanele Mallarmeene, şi dacă nu ar fi practicat pe alocuri o sintaxă germanofonă, artificială şi confuză în traducere, Ion Barbu ar fi putut fi un mare creator de limbă, viabil şi modern, aşa cum au fost Eminescu şi Călinescu la vremea lor. Dar, injecţia de noutate a fost dureroasă pentru intelectualitatea dintre cele două războaie şi a fost necesară o perioadă de acomodare până să se bucure de o practică generalizată. Acum, modalitatea barbiliană e la îndemâna oricui, dar moda s-a schimbat şi tinerii poeţi preferă infuzii de proză şi de băşcălie în locul unor tizane literare enigmatice şi suspecte.

Ne refeream însă la modul referit (şi poate superficial) în care poezia lui Eugen Barbu a fost decodificată de doi dintre cei mai importanţi comentatori ai erei: G. Călinescu şi Mandics Gyorgy. „Divinul critic" are meritul de a opri scrutat cu priviri pătrunzătoare, în totalitate, făcând uz de marile sale resurse de imaginaţie. Puţintel cam doctoral, parcă dorind să demonstreze că dumnealui e în temă, în orice caz, Călinescu dă dovadă de multă perspicacitate, ca şi în cazul altor autori. Ca să ieşim însă din tipicul unor teoretizări pentru unii obositoare, propune umătoarea experienţă: o analiză simplă asupra capodoperelor Joc secund care, de altfel, a dat titlul întregului volum, deci e un fel de „artă poetică" Călinescu, presupunând că poetul ar vrea să scape de „ruşinea unor emoţii curente" (snobism) manifestă tendinţa de a îmbrăţişa viaţa prin unitate, „apetiţie" către mistere (poate apetenţă, zicem noi) şi prin dorinţa de a scăpa de „drumul îngust", semnalează următoarea strofă: „Un somn năuc ne duce pe drumul mort şi îngust; / Dar fiinţa noastră pură desprinsă de gândire / Va asculta cum sparge a orei îngrădire, / Cum urcă din adâncuri un mare imn august".

Poezia respectivă nu e în volum şi Călinescu nu dă alte date. Presupunem că ea a fost eliminată de autor spre a nu se vedea decalcul din Joc secund. Dar noi putem să punem faţă în faţă cele două alcătuiri spre a înţelege mai bine schema folosită: „Din ceas, dedus adâncul acestei calme creste, / Intrată prin oglindă în mântuit azur, / Tăind pe înecarea cirezilor agreste / În grupurile apei un joc secund, mai pur, / Nadir latent! Poetul ridică însumarea / De harfe resfirate ce-n zbor invers le pierzi, / Şi cântec istoveşte: ascuns, cum numai marea / Medule când plimbă sub clopotele verzi" (Joc secund, 1966, p. 63).

Ne permitem să comparăm strofa de mai sus şi cu una din poezia Salut, de Mallarmé, în excelenta traducere a lui Ştefan Aug. Doinaş: „Nimic, această spumă doar / Numind în vers virgin o cupă / Sirenele, precum întrupă / Din vers atâtea-n zări dispar". Asemănarea e izbitoare, dar trebuie să precizăm că traducerea, mult mai frumoasă decât textul original în franţuzeşte, poate să fi fost influenţată de cunoaşterea prealabilă a creaţiilor barbiliene.

Nu comentăm deocamdată fondul, ci doar tehnica folosită. „Somnul năuc” devine „reflectare în oglindă”; „Desprinderea de gândire” e egală cu „mântuit azur”; „Spărgând a orei îngrădire”; devine „Tăind pe înecarea cirezilor agreste”; iar „marele imn august” e „în joc secund, mai pur”. Ar părea poate o extrapolare ilicită din partea noastră dacă nu am găsit aceeşi structură mentală şi în alte părţi. Să dăm doar două exemple: 1} „Hipnotizat de-adânca şi limpedea lumină / A bolţilor destinse deasupra lui, ar vrea, / Să sfărâme zenituri, şi, - nebunit să bea, / Prin mii de crengi crispate, ricoarea opalina” (Joc secund, p. 5} şi 2} “Smulgându-ne din cercul puterilor latente, / Vieţii-universale, adânci, ne vom reda / Iar nervii noştri, vidră cu mii de guri vorbea / Interioara-i mare de flăcări-violente” (Joc secund, p. 7).

Exemple sunt mai multe, toate având o frumuseţe interioară care se repetă obsedant: este un stereotip poetic valoros, păcat că autorul şi-a renegat el însuşi aceste scrieri de început.

OANA DUGAN

- Născută la 26. 07. 1977, Galaţi
- Asistent universitar, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galaţi, lector universitar – expert străin, Shantou Ta Xue, Ning Bo Ta Xue, Jiang Nan Ta Xue, China.
- A publicat cărţile:
- *Symbolisme franc-maçon dans l'oeuvre de Gérard de Nerval,* Editura fundaţiilor universitare „Dunărea de Jos”, Galaţi;
- *English for Sports,* Editura fundaţiilor universitare „Dunărea de Jos”, Galaţi.
- Premii şi distincţii:
-Menţiunea I la Sesiunea de comunicări ştiinţifice în cadrul Colegiului „V. Alecsandri”, 1995 cu lucrarea *Datini si tradiţii populare româneşti de Anul Nou*;
- Menţiune la Sesiunea de comunicări ştiinţifice studenţeşti din cadrul Universităţii „Dunărea de Jos”, mai 1997, cu lucrarea *The Use of Prepositions According to Meaning;*
- Premiul II la Sesiunea de comunicări ştiinţifice studenţeşti din cadrul Universităţii „Dunărea de Jos”, secţiunea literatură, cu lucrarea *East Wind – West Wind*, 1998;
- Premiul III la Sesiunea de comunicări ştiinţifice studenţeşti din cadrul Universităţii „Dunărea de Jos”, secţiunea lingvistică, cu lucrarea *Sense and Sound. Sound Symbolism in the English Language*, 1998;
- Premiul Internaţional de Critica Literară acordat de Societatea Naţională a Poeţilor Francezi pentru lucrarea *Symbolisme Franc-Maçon dans l'oeuvre de Gérard de Nerval,* Paris, 2001;
- Premiul Societăţii Poeţilor Francezi pentru sonetul *Dans les jardins du Luxembourg,* Paris, 2001.
- Premiul pentru critică literară ***„George Ivaşcu”*** al revistei Porto-Franco, Galaţi, 2005

Un curs de filosofie metafizică în versuri clasice - Odă (în metru antic) de Mihai Eminescu

Urmând o mai nouă preocupare, anume aceea de a citi lucrări cu caracter de parapsihologie, de metafizică, m-am surprins, nu numai o dată, rememorând versuri sau frânturi de versuri eminesciene care păreau a exprima în metafore de o putere filosofică asemănătoare „greutăţii grinzilor" (G. Călinescu) conţinutul lucrărilor pe care le răsfoiam. Citeam astfel despre existenţa mai multor „suflete" pe care omul le posedă şi care se instalează în fiinţa umană prin faze succesive, iar că acestea nu ar reprezenta decât componentele naturii inferioare a omului. Desigur, marii iniţiaţi vorbesc de acestea cum că ar fi manifestări în oglindă ale naturii superioare şi că fiecare „suflet" se întregeşte în natura superioară a eu-lui omenesc cu un „suflet" de natură divină. Ideea nu este nouă, şi poate fi găsită în toate sistemele filosofice, de la hinduşi, la buddhişti, la neoplatonicieni, şi mai apoi, mai mult sau mai puţin, la creştini. Astfel, vorbind de corp fizic, îmbrăcat de unul astral şi mai apoi de unul mental, filosofii hinduşi au încercat să le atribuie un corp cauzal, unul budic şi unul atmic ca reprezentări ale laturii divine a eu-lui. Astfel, dacă fiecărei laturi a naturii inferioare îi corespunde una a naturii superioare, cineva sau ceva trebuie să le ajute să se reîntregească, să se „redea" una alteia. Îmi încolţi de undeva din subconştient ultimul vers adonic al *Odei (în metru antic)* a lui Eminescu, *„(...) pe mine / Mie redă-mă."*. Am purces astfel cu cele două texte (n.n. cel al poeziei şi cel de metafizică) în paralel la o analiză cât mai atentă a poeziei eminesciene, pe care Titu Maiorescu o considera drept singura odă „admirabilă < în metru antic>" din literatura noastră, afirmând unicitatea lui Eminescu, „ dar Eminescu este unic: a cere de la traducătorul lui Horaţiu (n.n. C. Ollănescu- Ascanio) să reproducă toate poeziile autorului latin în asemenea limbă şi ritm ar însemna a cere de la un traducător să zămislească în firea sa intimă toate feluritele dispoziţii sufleteşti ale altuia şi să le renască apoi, să le creeze din nou în o altă limbă – lucru imposibil de la un modern la un antic" (T. Maiorescu, *Critice,* III, 1915, p.237).

Încercând o interpretare prin prismă parapsihologică, ne vom îndepărta, evident, de interpretarea clasică a lui Perpessicius care vede în filosofica poezie eminesciană „altoiul unor vechi şi noi experienţe sentimentale". Pentru o mai bună înţelegerea a Odei şi a interpretării de natură „metafizică" vom încerca reproducerea unei scheme grafice a reprezentării structurii eu-lui omenesc, apoi vom anunţa de la început caracterul de excelent cunoscător al lui Eminescu al filosofiei în special a celei a lui „Platon, Kant şi Schopenhauer, şi nu mai puţin al credinţelor religioase, mai ales al celei creştine şi buddhaiste, admirator al Vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând ştiinţa celor publicate până astăzi din istoria şi limba română, el (n.n. Eminescu) afla în comoara ideilor astfel culese, materialul concret de unde să-şi formeze înalta abstracţiune care în poeziile lui ne deschide aşa de des orizontul fără margini al gândirii omeneşti" (T. Maiorescu, *Critice ...., p. .....)*

Văzut prin prisma filosofiei hinduse şi buddhiste, eul uman se compune din mai multe laturi. Prima componentă e sufletul vital, pur vegetativ, determinând procesele fiziologice. Al doilea, mai evoluat, este numit suflet „animal". Cel de-al treilea este sufletul emoţional; al patrulea este sufletul intelectual sau raţional. Cu această clasificare suntem cu toţii de acord, fiind clasificarea pe care orice carte de psihologie o face cu privire la complexitatea sufletului omenesc.

Parapsihologia ne vorbeşte însă, şi de aici se nasc sistemele religioase, filosofiile şi metafizica, de un al cincilea suflet, cel divin care este lumină pură, primit în integritate doar de Iniţiaţii care şi-au încheiat evoluţia. Admiţând această formulare, aceea a unei fiinţe net superioare care a trecut prin toate stadiile evolutive nu putem să nu admitem conceptul de incarnare şi eventual reincarnare ca etapă evolutivă. Vom privi astfel incarnarea şi reincarnarea ca pe un şir de *transformări*, acel „nimic" din care venim, „nimicul" în care ne aflăm şi „nimicul" în care ne reîntoarcem. Dacă încercăm să înţelegem etapa prezentei evoluţii, a aceleia în care pe lângă trup mai avem şi cele patru componente ale spiritului, vom realiza că toţi suntem mai mult sau mai puţin identici dar pe de altă parte, vom înţelege şi de ce unele persoane au devenit „personalităţi" sau au reuşit să atingă acel al cincilea „suflet", acea lumină pură, acea etapă care să demonstreze ruperea noastră din trupul marelui univers. Cam acest lucru vrea săl demonstreze *Oda* eminesciană. Anume că suntem fiinţe dotate cu capacitatea superiorităţii, că venim dintr-o sferă unde sufletul naturii noastre inferioare deja era format mai mult sau mai puţin, că trecem prin etapa fizică a vieţii spirituale pentru a întregi această natură inferioară dar mai ales pentru a găsi calea către acel al cincilea suflet, către natura divină, aceea din care ne-am rupt pentru a căpăta trup de materie închegată. Astfel, revenind la cele cinci componente ale spiritului eu-lui uman, vom aminti că sufletul vegetativ e cel care însufleţeşte primul embrionul în pântecele matern, la şapte ani se dezvoltă sufletul „animal", sau voluntar care conferă copilului controlul propriilor gesturi. Se dezvoltă apoi viaţa afectivă, în jurul vârstei de paisprezece ani, când sufletul emoţional capătă contur împingând fiinţa să se lase condusă de către sensibilitatea sa. Apare spre vârsta „coacerii minţii" adică spre douăzeci şi unu de ani, capacitatea de a gândi, când se instalează sufletul raţional, intelectual, când fiinţa umană intră definitiv în posesia facultăţilor de înţelegere şi gândire. Desigur, aceste etape favorizează instalarea celei de-a cincia, aceea a desăvârşirii, a transformării şi rafinării acelor componente „primare", pentru ca fiinţa întreagă să vibreze la unison cu Inteligenţa Cosmică, cu acea formă subtilă de energie pură din care s-a desprins, tocmai pentru a se putea reintegra acesteia mult mai uşor. Mikhaël Aivanhov, filosof de origine bulgară afirmă că: „În realitate, acest lucru nu poate deveni posibil decât pentru câteva fiinţe excepţionale care au lucrat în acest sens în timpul numeroaselor reincarnări. Ele nu s-au gândit decât să se regăsească, să se realizeze şi să atragă sufletul divin pentru ca acesta să se poată exprima în toată măreţia sa. (...). Ele s-au pregătit pentru a atrage în fiinţă Eul lor superior, Eul lor divin. Când acesta le este dat, se spune că Duhul Sfânt a coborât asupra lor."[1]

Ideea existenţei mai multor suflete nu este nouă şi nu aparţine numai unui sistem de gândire metafizică. Cabala vorbeşte la rându-i de existenţa mai multor suflete, cel emoţional, sau astral e numit Nefeş, cel intelectual Ruah iar sufletele superioare, Nehamah, Haiah şi Iehida. Hinduşii nu vorbesc despre suflete, ci despre corpuri, lucru nu mai puţin adevărat, căci toate particulele materiei conţin o energie. Această energie care pune totul în mişcare e de principiu masculin, iar materia ce e pusă în mişcare e de principiu feminin. Peste tot în univers materia posedă o energie, deci corpul fizic, care este material, posedă în el o energie, iar această energie o

numim suflet. Dar dincolo de corpul fizic, omul posedă alte corpuri mult mai subtile, iar fiecare dintre acestea îşi are propria energie, deci propriul suflet. Corpul este forma, conţinutul, iar sufletul este energia care-l animă. Corpul lui Dumnezeu este Natura însăşi, iar sufletul lui Dumnezeu este Sufletul Universal. Conform tradiţiilor ezoterice, vehicolul sentimentului este corpul astral, cel al intelectului este corpul mental, iar voinţa, acţiunea este suportul corpului fizic. Aceste facultăţi ale gândirii, ale sentimentului şi acţiunii se regăsesc în noi la nivel superior, şi aici, vehiculele sunt corpurile cauzal, budic şi atmic cărora le corespund ca energii superioare, Înţelepciunea Divină, Dragostea divină şi Voinţa divină.

NATURA SUPERIOARA

Corp atmic	Voinţa divină		
Corp budic	Dragoste divină		
Corp cauzal		Înţelepciune divină	
Corp mental			Gândire
Corp astral			Sentiment
Corp fizic			
			Voinţă

NATURA INFERIOARA

Revenind la poezia eminesciană observăm, pornind de la însăşi forma sa, că e compusă nici mai mult, nici mai puţin din exact cinci strofe, probabil una pentru fiecare tip de componentă sufletească. Desigur, urmărindu-i apoi conţinutul, ne vom afla exact în faţa unei cosmogonii, a unei reflectări a fenomenelor cosmogonice măiestrit versificate, metafore poetice închizând în sublimul expresiei lor profunzimea înţelesurilor filosofice. Aflăm că iniţial *Oda (în metru antic)* a fost o dedicaţie făcută din admiraţie marelui Napoleon, ca mai apoi, aceasta să se publice în forma atât de tulburătoare din punct de vedere a conţinutului, trezind numeroase supoziţii şi multiple interpretări de-a lungul vremii. Sintagme de tipul, *suferinţă, voluptate, ard de viu, chinuit, focul meu a-l stinge nu pot, ochii turburători* fac din *Oda* lui Eminescu o poezie cu înţeles dublu, care intrigă prin jocul unei neclarităţii subtile şi prin numeroasele trimiteri la cultura şi filosofia antică, stârnind pe oricine încearcă a-i atribui interpretarea banală a unei poezii de dragoste, lipsită de profunzime filosofică. În realitate, prin prisma celor enunţate mai sus, vom vedea cum *Oda (în metru antic)* nu este altceva decât metafizică pură, versificată magistral într-o formă clasică, antică tocmai pentru a spori şi mai mult perfecţiunea eu-lui superior atât al poetului cât mai ales al fiecărui om dornic să-l pătrundă, şi să-l atingă. Preferinţa pentru strofe de patru versuri troheo-dactilice nerimate cu încântătoarea cadenţă a unui *versus adonicus* la sfârşitul fiecărei strofe trimit parcă cu gândul la o lume antică a vechilor mistere în care un Mare Maestru iniţia un neofit în tainele Vieţii şi ale Morţii, ale universului şi ale legilor sale.

Poezia debutează cu o negaţie *„Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată; / Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi, /Ochii mei nălţam visători la steaua / Singurătăţii”* . Conţinutul s-ar revela imediat dacă topica strofei ar fi alta. Să încercăm o refrazare de tipul *Pururi tânăr, înfăşurat*

în manta-mi, ochii mei nălţam visători la steaua singurătăţii şi nu credeam să-nvăţ a muri vreodată. Acum înţelesul ar putea fi următorul: Vibraţie / spirit nou crea(ă) în univers, îmbrăcând o formă de materie subtilă, fiind conştient(ă) de unicitatea mea în cadrul marelui univers şi de faptul că urmez un destin, o traiectorie dinainte stabilită, nu realizam că vreodată voi ajunge să dispar odată ce am fost creat(ă), ce m-am desprins ca individualitate din trupul universal.
„*Când deodată tu răsărişi în cale-mi, / Suferinţă tu, dureros de dulce... / Pân-în fund băui voluptatea morţii / Neîndurătoare.* Strofa s-ar putea refraza în forma: *Pân-în fund băui voluptatea morţii neîndurătoare când deodată tu, suferinţă, dureros de dulce-mi răsărişi în cale*. Astfel văzută strofa ar reprezenta tocmai momentul întrupării acestei forme vibraţionale nou create în univers, care-şi urmează de acum etapa evolutivă cu ajutorul acelei forme de materie bine închegată care nu-şi eliberează energia decât în momentul morţii, inevitabile şi prin urmare „neîndurătoare", însă voluptoasă căci produce până la urmă o eliberare de stresul suferinţei şi a vieţii pământene „dureros de dulce" aşa cum măiestrit o exprimă oximoronul ales.

Următoarele două strofe nu fac decât să ilustreze ceea ce viaţa întrupată, cu alte cuvinte viaţa pământeană oferă oricărui muritor care îşi pune cât de cât întrebări metafizice sau filosofează asupra ei : *Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,/ Ori ca Hercul înveninat de haina-i; / Focul meu a-l stinge nu pot cu toate / Apele mării.* Cu alte cuvinte, nu voi putea scăpa de ceea ce această experienţă oferă în mod necondiţionat tuturor celor întrupaţi şi prin urmare muritori. Mă voi frământa, voi arde de viu, cu alte cuvinte mă voi consuma sau mai bine zis îmi voi consuma forma materială a existenţei într-un mod jalnic, ceea ce-mi va provoca suferinţe trupeşi şi implicit sufleteşti transpuse lingvistic de *focul ce nu-l pot stinge cu toate apele mării*, metaforă pentru imposibilitatea alinării durerilor provocate inevitabil de viaţă. În această condiţie existenţială, desigur, subconştientul meu va râvni la o formă de existenţă superioară, prin urmare eul meu inferior se va strădui să atingă acel al cincilea suflet, acea reprezentare a naturii superioare alcătuite din dragoste, înţelepciune şi voinţă divină, pe care, într-o anumită măsură le-am posedat înaintea momentului întrupării. Aşadar, *„De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet, / Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări... / Pot să mai renviu luminos din el ca / Pasărea Phoenix?"* Această strofă împreună cu precedenta ar marca exact etapele în care se conştientizează de către fiinţa umană structura naturii inferioare, aceea a existenţei, mai pregnant, e drept, a sentimentelor, a voinţei, toate realizându-se prin intermediul superior al gândirii. Aceste elemente sufleteşti ale naturii inferioare îşi găsesc expresia în „propriul vis" care „mă mistuie în vaiete". „Propriul rug" ar putea fi expresia corpului mental a cărui energie exprimată de gândire mă face să „mă topesc în flăcări..." urmând ca primarul corp fizic să-şi manifeste energia voinţei prin expresia reînvierii luminoase asemeni Păsării Phoenix, metaforă pentru o altă etapă evolutivă, aceea post-mortem, eventual o nouă incarnare.

Ultima strofă exprimă cât se poate de pregnant hotărârea cu care voinţa naturii inferioare urmăreşte a-şi depăşi condiţia cu ocazia morţii „voluptoase". Astfel, eu, fiinţă umană, descinsă din înaltul universului unde eram energie pururi tânără şi visătoare, prin urmare nemuritoare,

odată asumându-mi condiţia şi etapele evolutive ale întrupării şi reîntrupării, doresc prin rafinarea spirituală să ating acea stare pură, a superiorităţii să mă redau pe mine vibraţie inferioară rafinată energiei superioare care am fost. : „*Piară-mi ochii turburători din cale, / Vino iar în sân, nepăsare tristă; / Ca să pot muri liniştit, pe mine / Mie redă-mă!"* Iar dacă cineva ar vedea în metafora *„Piară-mi ochii turburători din cale"* chipul unei fiinţe iubite care ar fi provocat toate suferinţele descrise din poezie, nu poate decât să se înşele, acest vers putând fi codul înşelător al unei astfel de interpretări, falsa cheie pe care genialul poet ar pune-o în mâna neavizatului critic. Ultimele două versuri dau adevăratul înţeles al acestuia, cu alte cuvinte, „ochii turburători" nu sunt decât o metaforă pentru modul eronat de percepţie pe care orice muritor îl are cu privire la actul morţii, al trecerii în ***ne-fiinţă***. *„ Ca să pot muri liniştit"* aşadar, pieriţi voi *„ ochi turburători*" din cale-mi, tocmai pentru a putea, prin prisma liniştii acelei triste nepăsări, (triste pentru că părăsesc o formă dureros de dulce prin voluptatea ei), atinge o formă superioară de existenţă vibraţională, aceea a energiei pure. Aşadar, *pe mine,* cel superior, *mie,* celui de-acum (inferior dar purificat / rafinat), prin moarte, *redă-mă!*

Note:

[1] Aivanhov, Omraam Mikhaël, *Viaţa psihică: elemente şi structuri,* Ed. Prosveta, 1989, p.29

TRAIAN DRĂGĂNESCU

- Născut la 02.09.1950, comuna Braniştea, judeţul Galaţi.
- A absolvit Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Filosofie 1974-1979.
- Profesor; director educativ al Liceului Metalurgic Galaţi 1979-1985; director al C. C. S. T. T. Galaţi 1985-1990; inspector şcolar la I. S. J. Galaţi 1996-1997; Director al Grupului Industrial din 2003.
- În 2003 a debutat cu lucrarea „Semnificaţia perenă a omului arhaic“, editura Scorpion, Galaţi.
- Volume publicate:
- „Semnificaţia perenă a omului arhaic“, Ed. Scorpion, Galaţi, 2003, 120 pag.;
- „Delincvenţă juvenilă“, Ed. Şcoala Gălăţeană, Galaţi, 2005, 88 pag.

Sfârşitul lumii şi noua Facere

„Şi am văzut un cer nou, şi un pământ nou. Căci cerul cel dintâi şi pământul cel dintâi au trecut (...). ŞI am auzit din tron un glas puternic care zicea: şi moarte nu va mai fi, nici plângere, nici strigăt, nici durere vor mai fi, căci cele dintâi au trecut. Şi cel ce şade pe tron grăi: Iată, noi le facem pe toate"

Apocalipsa lui Ioan (XXI, 1-5)

Sfârşitul lumii constituie unul din motivele cele mai importante ale credinţelor religioase de pretutindeni. La primitivi, acesta se petrecea, în miturile lor, la fiecare sfârşit de an, lumea renăscându-se cu anul care urma, într-o ciclitate istorică infinită. Dar, remarcă Mircea Eliade, mitologiile şi credinţele religioase vorbesc şi de un alt sfârşit al lumii, de ceea ce, în creştinism, este Apocalipsa. Există un sfârşit al lumii care s-a petrecut deja în trecut şi de un alt sfârşit al lumii care se va petrece în viitor. „În comparaţie cu miturile care narează sfârşitul lumii în trecut, miturile care se referă la un sfârşit ce va veni sunt ciudat de puţine la primitivi" – observă Mircea Eliade, care explică aceasta mai degrabă prin faptul că etnologii nu prea au pus această întrebare în anchetele lor şi prin obscuritatea unor creaţii mitice. Este, într-adevăr, cel mai adesea, greu să precizezi dacă mitul se referă la o catastrofă trecută sau la una viitoare, precizează MIrcea Eliade.

Principala cauză a sfârşitului lumii, apare, în majoritatea religiilor (mai puţin în Africa, unde, în Egipt de pildă, revărsarea Nilului era considerată o binefacere) ca urmare a Potopului. Dar de studierea Potopului de către Mircea Eliade ne vom referi în alt episod. Istoricul religiilor ne furnizează câteva exemple extrem de importante şi de expresive în acelaşi timp. Astfel, locuitorii din insulele Andaman cred că după sfârşitul lumii o nouă omenire, bucurându-se de o condiţie paradiziacă, îşi va face apariţia: nu vor mai fi boli, nici bătrâneţe, nici moarte. După catastrofă, morţii vor învia. Cum însă – comentează Eliade – locuitorii insulei nu au în limba lor timpul viitor, este foarte greu să stabileşti dacă e vorba despre un sfârşit trecut sau care va veni. Într-una din insulele Caroline, anume Namolut, există credinţa că într-o zi creatorul va nimici omenirea din cauza păcatelor ei. Zeii însă vor continua să trăiască, ceea ce implică şi posibilitatea ca lumea să fie recreată. Într-o altă insulă din acelaşi arhipelag (Aurepik), vinovat de catastrofă este fiul creatorului. Când, într-un anume timp, şeful unei insule nu se va mai ocupa de supuşii săi, el va îneca acea insulă printr-un ciclon. Nici aici nu este sigur dacă lumea va fi sau nu va fi recreată. Un alt exemplu transcris de Mircea Eliade este cel al guaranilor din Mato Grosso. Ştiind că pământul va fi distrus prin foc şi prin apă, ei au pornit în căutarea „Ţării fără de păcat", un fel de paradis terestru situat dincolo de Ocean.

Mircea Eliade remarcă frumuseţea şi insolitul miturilor americane asupra sfârşitului lumii: „Majoritatea miturilor americane ale sfârşitului implică fie o serie ciclică (ca de pildă la azteci), fie credinţa că o nouă Facere va urma catastrofei, fie, în sfârşit (în anumite regiuni ale Americii de Nord), credinţa într-o regenerare universală efectuată fără cataclisme (în acest proces de regenerare numai păcătoşii vor pieri). Potrivit tradiţiei, la azteci, au şi avut trei sau patru distrugeri ale lumii şi a patra (sau a cincia) este aşteptată în viitor. Fiecare din aceste lumi este dominată de un „Soare", a cărei cădere sau dispariţie caracterizează sfârşitul. Repopularea lumii se va fac printr-un

cuplu. Sau prin înviere. Indienii choktaw cred că lumea va fi distrusă prin foc. Spiritele se vor întoarce însă şi prin ele oasele se vor reacoperi cu carne, lumea revenind la viaţă. Şi eschimoşii cred la fel, oamenii vor învia din oasele lor. Mircea Eliadă observă că acest timp de refacere este tipică culturilor vânătoreşti, carnivorilor. În majoritatea miturilor sfârşitului apare credinţa „îmbătrânirii" lumii, a „decrepitudinii" ei. La indienii cherokee, de pildă, se crede că „atunci când lumea va fi veche şi uzată, oamenii vor muri, frânghiile se vor rupe şi pământul se va cufunda în Ocean" (la ei, pământul este închipuit ca o mare insulă agăţată de bolta cerească prin patru frânghii). Mircea Eliade concluzionează: „În fond, implicând mai mult sau mai puţin clar crearea din nou a unui nou univers, aceste mituri referitoare la sfârşitul lumii exprimă aceeaşi idee arhaică şi extrem de răspândită de „degradare" progresivă a cosmosului, necesitând în mod periodic distrugerea şi crearea lui din nou".

De o mare importanţă în eshatologie, în mitul sfârşitului lumii, este mitologia indiană, foarte bine cunoscută de Mircea Eliade. Esenţialul acesteia este crearea şi distrugerea ciclică a lumii şi credinţa în „perfecţiunea începuturilor". Mircea Eliade notează: „Potrivit *Mahâbharatei* şi textelor *Purana,* orizontul se va aprinde, pe firmament se vor ivi şapte sau doisprezece sori şi vor zvânta mările, vor arde pământul. Focul Samvartaka (Focul incendiului cosmic) va distruge universul întreg. După aceea, o ploaie diluviană va cădea fără încetare timp de doisprezece ani, pământul va fi înecat şi omenirea nimicită (Visnu Purâna, 24,25). Şi apoi totul va reîncepe din nou. – *ad infinitum*". În legătură cu perfecţiunea începuturilor şi decadenţa sfârşiturilor, Mircea Eliade reţine din mitologia indiană diferenţele biologice ale omului, la început şi sfârşit de ciclu mundic. Astfel, la început, statura omului atingea şase mile, iar viaţa lui dura o sută de mii de *purvas* (un *purvas* este egal cu 8.400.000 ani). În schimb, la sfârşitul ciclului, statura lui se reduce la doar şapte coţi, iar durata vieţii nu depăşeşte o sută de ani… Şi budhiştii cred la fel: oamenii trăiesc la început 80.000 de ani, pentru ca la sfârşit să nu depăşească… 10 ani.

Acest mit al "perfecţiunii începuturilor" este regăsit de Mircea Eliade şi în alte mitologii ale lumii, subliniindu-i astfel universalitatea. La mesopotamieni, la israeliţi, la greci, apare această diferenţă de potenţial uman între început şi sfârşit. La babilonieni, de pildă, cei opt sau zece regi de dinainte de Potop au domnit între 10.800 şi 72.000 de ani, în timp ce regii din primele dinastii postdiluviene n-au depăşit 1200 de ani. Şi la israeliţi apar pierderea paradisului originar, scurtarea treptată a duratei vieţii, Potopul care distruge lumea, pentru a fi recreată. La greci, Hesiod este primul care descrie degenerarea progresivă a omenirii, de-a lungul a cinci vârste. În Vârsta de Aur, prima din ciclu, sub dominaţia lui Cronos, zeul timpului, oamenii trăiau vreme îndelungată, nu îmbătrâneau, iar viaţa lor se asemăna cu cea a Zeilor. În toate aceste mitologii, ideea regresului omenirii până la distrugere, după care ar urma o „nouă vârstă", un nou ciclu, o altă Facere, este, în diferite variante, dar cu acelaşi substrat ideatic, omniprezentă.

O mare parte din aceste idei, observă Mircea Eliade, pot fi regăsite, într-o formă sau alta, în eshatologia iudeo-creştină. Cu o mare diferenţă însă. Iată ce subliniază Eliade: „Dar iudeo-creştinismul înfăţişează o inovaţie capitală. Sfârşitul lumii va fi unic, aşa cum cosmogonia a fost

unică. Cosmosul care va reapare după catastrofă va fi acelaşi Cosmos creat de Dumnezeu la începutul timpurilor, dar purificat, regenerat şi restaurat în gloria sa primordială. Acest paradis pământesc nu va mai fi distrus, nu va mai avea sfârşit. Timpul nu mai este timpul circular al Veşnicei întoarceri, ci un timp linear şi ireversibil". Sfârşitul lumii vechi şi Noul Cosmos au semnificaţie profund religioasă, „… căci sfârşitul lumii va releva valoarea religioasă a faptelor omeneşti, şi oamenii vor fi judecaţi după faptele lor".

În comparaţie cu religiile cosmice, iudeo-creştinismul apropie sfârşitul lumii de misterul mesianic. Acest sfârşit al lumii este vestit de Mesia şi el precede a doua venire a lui Isus şi Judecata de Apoi, fiind restaurat Paradisul pierdut. Vor fi însă un cer nou şi pământ nou. Noul Paradis va fi clădit pe muntele Sion, fiindcă Paradisul se află pe un munte (Isaia, XXXV, 10; Psalmii XLVIII, 2). Această nouă creaţie se va înălţa pe ruinele celei dintâi, Mircea Eliade ilustrând printr-un citat din Apocalipsa lui Ioan (XXI, 1-5): „Şi am văzut un cer nou, şi un pământ nou. Căci cerul cel dintâi şi pământul cel dintâi au trecut (…). Şi am auzit din tron un glas care zicea: şi moarte nu va mai fi, nici plângere, nici strigăt, nici durere nu vor mai fi, căci cele dintâi au trecut. Şi cel ce şade pe tron grăi: Iată, noi le facem pe toate". O altă caracteristică a eshatologiei creştine este venirea Anticristului, care precede sfârşitul lumii. Domnia Anticristului înseamnă haosul premergător sfârşitului şi refacerii. El aduce tragisme, catastrofe, suferinţă, dar, în acelaşi timp, vesteşte iminenta a doua venire a lui Cristos.

Odată creştinismul instalat ca religie oficială a Imperiului Roman, apar primele manifestări ale milenarismului, credinţa că lumea va dura o mie de ani şi nouă o mie de ani va veni, idee combătută mai apoi de Biserică, instalându-se o altă concepţie: numai Dumnezeu cunoaşte ora sfârşitului lumii, iar acest sfârşit nu era apropiat. Dar sfârşitul dăinuie în creştinism. Sfârşitul iminent al lumii, era aşteptat, de pildă, chiar de Luther. Mircea Eliade notează: „Timp de veacuri regăsim, în mai multe rânduri, aceeaşi idee religioasă: lumea aceasta – lumea istoriei – este nedreaptă, îngrozitoare, demonică; din fericire, ea se şi află în plin proces de putrezire, catastrofele au început, această lume veche pârâie din toate încheieturile; foarte curând, ea va fi nimicită, puterile întunericului vor fi definitiv învinse, cei „buni" vor triumfa, şi paradisul va fi regăsit. Toate curentele milenariste şi eshatologice dau dovadă de optimism. Ele reacţionează împotriva terorii istoriei cu o violenţă pe care numai extrema disperare o poate suscita".

Aflate sub influenţa creştinismului, ţările lumii a treia, „coloniile" occidentale dau un alt sens milenarismului şi sfârşitului lumii. Mircea Eliade analizează fenomenul recurgând şi la mijloacele sociologiei, punând adică, faţă în faţă eshatologiile acestor popoare cu realităţile economico-sociale şi politice ale ţărilor lor asaltate de lipsuri, sărăcie şi subdezvoltare. Este cazul fostelor colonii din Africa. Mircea Eliade numeşte acest fenomen „milenarism primitiv" şi îl caracterizează prin următoarele particularităţi:

1. mişcările milenariste pot fi considerate drept dezvoltarea unui scenariu mitic-ritual al înnoirii periodice a Lumii; 2.Înrâurirea, directă sau indirectă a eshatologiei creştine pare mai întotdeauna neîndoielnică; 3. deşi sunt atraşi de valorile occidentale, şi doresc să-şi însuşească atât religia şi

educaţia albilor, cât şi bogăţiile şi armele lor, aderenţii curentelor milenariste sunt întotdeauna antioccidentali;
4. asemenea mişcări sunt întotdeauna declanşate de puternice personalităţi religioase de tip profetic şi organizate sau amplificate de politicieni sau în vederea unor scopuri politice; 5. pentru toate aceste mişcări, mileniul este iminent, dar el nu se va înscăuna fără cataclisme cosmice sau catastrofe istorice.

Mircea Eliade notează: „Este inutil să stăruim asupra caracterului politic, social şi economic al unor asemenea curente: el este evident. Dar forţa lor, înrâurirea pe care o exercită, creativitatea lor, nu sălăşluiesc numai în aceşti factori economici. E vorba de curente religioase. Partizanii lor aşteaptă şi proclamă sfârşitul lumii spre a ajunge la o stare economică şi socială mai bună, dar mai ales, pentru că nădăjduiesc că va avea loc o nouă creaţie a lumii şi o restaurare a fericirii omeneşti. Sunt înfometaţi şi însetaţi de bunuri pământeşti -, dar şi de nemurire, de libertate şi de fericire paradiziacă. Pentru ei, sfârşitul lumii va face posibilă înscăunarea unei vieţi omeneşti beatifice, desăvârşite şi fără de sfârşit". Este desigur, o imagine ideală a vieţii lor de dinainte de venirea albilor, iar milenarismul lor se manifestă şi ca o reacţie a coloniilor împotriva stăpânilor vremelnici. Întoarcerea la origini, prin recrearera lumii, înseamnă excluderea cuceritorilor, îndepărtarea albilor şi revenirea la starea primordială de libertate absolută.

În Occident însă, remarcă Mircea Eliade, predomină pesimismul. Eshatologia coboară din religie şi îşi găseşte noi determinisme „ştiinţifice", culese din viaţa reală şi din perspectivele sumbre ale omului pierdut în istorie şi devenit sclavul propriei sale aventuri ştiinţifice, aduse pe culmi inimaginabile. Va veni sfârşitul lumii? „Da", va răspunde occidentalul, religios sau nu. Mircea Eliade scrie: „Nimic comparabil cu optimismul de care dau dovadă atât eshatologia comunistă cât şi milenarismele primitive nu se întâlneşte în societăţile occidentale. Dimpotrivă, ele cunosc azi frica din ce în ce mai ameninţătoare a unui sfârşit catastrofal al lumii, pricinuit de armele termonucleare. În conştiinţa occidentalilor, acest sfârşit va fi radical şi definitiv: el nu va fi urmat de o nouă creaţie a lumii"…

Eliade şi Eminescu

Dedicat cu toată fiinţa şi toată imensa cultură dobândită studierii, înţelegerii şi valorificării gândirii mitice şi cosmogonice a lumii, Mircea Eliade nu putea să-l ignore pe Eminescu, unul dintre marii români preferaţi, alături de Pârvan, Hasdeu, Blaga, Brâncuşi, Enescu, Rebreanu, ei înşişi valorificatori de mituri, şi cărora le-a acordat o atenţie deosebită în numeroasele sale studii. Pentru Eminescu a făcut o adevărată pasiune. Pentru Hasdeu, de asemenea. Încercând să pună în valoare semnificaţiile profunde, mitice şi cosmogonice ale operei marelui poet, Mircea Handoca, strângea, în 1987, la editura „Junimea" din Iaşi, toate articolele publicate de filosoful religiilor despre cei doi titani ai culturii naţionale în volumul „Despre Eminescu şi Hasdeu".

În prefaţa la volum, Mircea Handoca scria: „Îngemănarea dintre specificul naţional şi universal, continuitatea filonului românesc de-a lungul veacurilor şi creaţia populară ca permanent izvor al culturii noastre – în muzică, plastică şi literatură – iată dominantele spiritualităţii româneşti în

viziunea lui Mircea Eliade". Prezente cu prisosinţă în opera lui Mihai Eminescu, preocupat în întreaga operă de mit şi cosmogonie aceste dimensiuni fundamentale ale spiritului românesc fac obiectul studiilor lui Eliade în articole ca „Ediţia lui Eminescu" („Cuvântul", octombrie 28, nr. 3057), „Momentul Eminescu" („Viaţa literară", an X, 1935, nr. 3, aug.-sept.), „Asta-i o teorie care-i greu de înţeles" („Universul literar", an 48, 1939), iunie 10, nr. 23), „Insula lui Euthanasius" („Revista Fundaţiilor Regale", an VI, 1939, iulie, nr. 7), „Camoens şi Eminescu" („Vremea", an XVI, mai 9, nr. 697), „Eminescu – poetul neamului român" (Lisabona, septembrie, 1942), „Eminescu – sau despre absolut" (decembrie, 1963), „Deasupra tuturor gloriilor efemere" („Revista de istorie şi teorie literară, Bucureşti, an XXXIII, 1985, iulie-septembrie, nr. 3).

Fără să fie apologetice şi nu neapărat aparţinând criticii literare (mai degrabă ele aparţin filosofiei şi sociologiei culturii, literaturii şi religiilor), aceste articole probează, pe de o parte, fascinaţia lui Eliade în faţa operei eminesciene, sentiment trăit, cum recunoaşte el însuşi, încă din copilărie şi adolescenţă, iar pe de altă parte, o profundă cunoaştere a poeziei, prozei şi jurnalisticii marelui nostru poet naţional. Despre Eminescu, Eliade a făcut şi alte referiri, în articole cu tematici, altele decât opera poetului, şi, ca o dovadă, ar fi deosebit de important să citäm ce scrie el, referindu-se la influenţele culturii universale asupra poetului, în „Restaurarea demnităţii româneşti", articol apărut în „Vremea", an IX, 1935, septembrie, nr. 403: „Un Mihai Eminescu verifică rezistenţa celulei româneşti tot atât de sigur ca o luptă istorică împotriva unei cotropiri străine. Oare s-a temut Eminescu de vreo cultură, de vreo filozofie sau poezie străină? Oare n-a fost el românul care a pătruns pretutindeni în cultura universală fără să-i pese de primejdii fără să se teamă de influenţe şi sterilitate? Volumele recente ale d-lui G. Călinescu aduc un enorm material inedit în care descoperim marea foame spirituală a lui Eminescu şi toate „influenţele" 0ccidentului. De la buddhism şi Schopenhauer până la romanticii francezi şi poezia clasică – a rămas ceva pe care să nu-l fi gustat Eminescu, a rămas vreun teritoriu spiritual pe care să nu fi pătruns măcar provizoriu şi în pripă? Şi acelaşi lucru se verifică pretutindeni: Dante, Shakespeare, Cervantes, Rabelais, Goethe – toţi au fost oameni dârzi, neînfricaţi de influenţe". Sunt aceste rânduri ale lui Mircea Eliade una dintre cele mai importante referiri la universalitatea operei eminesciene, la fenomenul românesc numit Eminescu, din câte au fost, o referire însă, din păcate, mai puţin cunoscută.

Cunoscător de elită al întregii culturi planetare, cel puţin din perspectiva mitologiei şi istoriei religiei, fundamentale din punctul său de vedere, Mircea Eliade avea toate argumentele pentru a-l pune pe Eminescu alături de Shakespeare, Schopenhauer sau Goethe, situându-l în centrul spiritualităţii universale. Dar ceea ce caută filosoful în opera Luceafărului literaturii române este, în contextul preocupărilor sale de prim rang, mitologia şi cosmogonia. Referindu-se la ediţia integrală a poeziilor lui Eminescu realizată de Constantin Botez în anii 20 ai secolului trecut, Eliade scrie: „Cartea aceasta magnifică, de aproape şase sute de pagini, neverosimil de occidentală, somptuoasă şi totuşi sobră, erudită şi totuşi *poezie* – se cere citită şi recitită pe îndelete, ca să aflăm pe adevăratul Eminescu, pe cel dintâi artist şi tehnician al versului românesc, înapoia **mitologiei eminesciene** (s.n.) pe care ne-a infiltrat-o adolescenţa".

Un loc aparte în această „mitologie eminesciană" acordă Mircea Eliade prozei eminesciene „Cezara". Pentru a ne convinge de elementele mitice – creaţia, raiul creştin – filosoful, în articolul „Insula lui Euthanasius" citează scrisoarea bătrânului sihastru cu care începe capitolul III şi pe care o consideră „cea mai desăvârşită viziune paradiziacă din literatura românească": „Lumea mea este o vale, înconjurată din toate părţile de stânci nepătrunse, care stau ca un zid dinspre mare, astfel încât suflet de om nu poate şti acest rai pământesc, unde trăiesc eu. Un singur loc de intrare este – o stâncă mişcătoare ce acoperă măiestru gura unei peştere, care duce până înăuntrul insulei. Astfel, cine nu pătrunde prin acea peşteră, crede că această insulă este o grămadă de stânci sterpe înălţate în mare, fără vegetaţie şi fără viaţă. Dar cum este inima? De jur împrejur stau stâncile urieşeşti de granit ca nişte păzitori negri, pe când valea insulei, adâncă şi desigur sub oglinda mării, e acoperită de znopuri de flori, de viţe sălbatice, de ierburi înalte şi mirositoare, în care coasa n-a intrat niciodată. Şi deasupra păturii afânate de lume vegetală se mişcă o lume întreagă de animale. Mii de albine…, bondarii îmbrăcaţi în catifea, fluturii albaştri… În mijlocul văii e un lac, în care curg patru izvoare… În mijlocul acestui lac, care apare negru de strălucirea stuhului, ierbăriei şi a răchitelor din jurul lui, este o nouă insulă mică cu o dumbravă de portocale. În acea dumbravă este peştera ce am prefăcut-o în casă, şi prisaca mea. Toată această insulă în insulă este o florărie săditǎ de mine anume pentru albine". Mircea Eliade, cunoscând şi opiniile lui Călinescu despre acest superb pasaj eminescian, găseşte în el sensul şi valoarea edenică a insulei descoperită de Euthanasius. Iată elementele paradiziace descoperite de filosoful religiilor: cele „patru izvoare" – reminiscenţe ale celor patru fluvii ale Raiului *(Facerea*, 2, 10) şi „florăria" din insula cea mică, replică a „grădinii" din mijlocul Paradisului. Mircea Eliade consideră că Euthanasius, cu tot panteismul lui, nu se depărtează prea mult de tradiţia iudeo-creştină a Raiului, întrucât, de pildă *Eden* poate fi tradus şi ca substantiv, însemnând plăcere, deliciu, iar în Vulgata găsim chiar expresia *paradisum voluptatis.* Mai mult decât atât, Mircea Eliade găseşte analogii cu modele indiene, referindu-se la lacul Anavatapa şi insula Svetadvipa din tradiţia hindusă şi buddhistă.

Deşi ascunsă şi greu de penetrat, departe de ochii omului comun, insula – consideră Eliade – ne apare ca una miraculoasă în care numai cei iniţiaţi pot intra. Deşi nu e prea depărtată de mal, insula este pustie. Este de presupus totuşi că şi alţi „cercetători" ai ei ar fi descoperit, înaintea lui Euthanasius, peştera şi mica deschizătură care conducea în interiorul insulei. Cezara reuşeşte să pătrundă cu uşurinţă şi Mircea Eliade consideră că este vorba de un tărâm accesibil doar *anumitor oameni*, şi anume celor care tind cu întreaga lor fiinţă către realitatea şi beatitudinea „începutului", a stării primordiale.

Este extrem de interesant câte similitudini şi conexiuni universale găseşte Mircea Eliade în insula lui Euthanasius, în textul eminescian: „Insulă paradiziacă participând la o geografie mitică – notează el - , ea poate fi, în acelaşi timp, o insulă a morţii, asemenea acelor „insule ale fericiţilor" din antichitate, în care locuiau numai eroi, precum Peleu, Cadmus, Ahile. În „insulele fericiţilor" sau insula Leuke, eroii erau adesea întovărăşiţi de femei pe care voinţa zeilor le răpise morţii prin descompunere; aşa, Ahile avea de soţie pe Medeea sau Iphigenia sau Elena. Evident,

este vorba aici tot de o reprezentare a morţii; căci de multe ori „insulele fericiţilor" erau localizate în mările Extremului Occident, acolo unde (după tradiţiile egiptene, celtice, elenistice) se îndreptau sufletele morţilor „glorioşi" (eroi, aristocraţi, iniţiaţi etc.). În orice caz, „insulele fericiţilor" nu sunt accesibile oricărui suflet muritor. În ele pătrund numai aleşii, în timp ce sufletele celorlalţi se prefac în umbre fără memorie, forme larvare, însetate de sânge".

În plus, Mircea Eliade descoperă în proza lui Eminescu, în descrierea insulei paradiziace şi mitul „morţii frumoase". Filosoful, subliniind că în text cadavrul gol al pustnicului Euthanasius stă îngropat sub cascada unui pârâu, citează: „Liane şi flori de apă să înconjoare cu vegetaţia lor corpul meu şi să-mi strălucească părul şi barba cu firele lor… Râul curgând în veci proaspăt să mă dizolve şi să mă unească cu întregul naturii, *dar să mă ferească de putrejune (*sublinierea lui Mircea Handoca, îngrijitorul ediţiei). Astfel cadavrul meu va sta ani întregi sub torentul curgător, ca un bătrân rege din basme, adormit de sute de ani într-o insulă fermecată". Cezara şi Ieronim, cei doi tineri din poveste, mai observă Mircea Eliade, izbutesc să trăiască pe insula paradiziacă adamic, pentru că ei renunţă la orice „formă" omenească, s-au dezgolit complet, au depăşit condiţia umană pătrunzând într-o zonă sacră, adică reală, spre deosebire de spaţiul înconjurător, „profan", măcinat de veşnica devenire surpat de iluzii, dureri şi zădărnicii….

Posesor al unei culturi universale formidabile, Eminescu citise pe marii filosofi ai lumii, nu era străin nici de istoria religiilor şi a marilor mituri ale omenirii şi, de aceea, Mircea Eliade găseşte cu uşurinţă corespondenţe în cele mai îndepărtate locuri şi culturi mondiale. Filosoful consideră că apa – şi îndeosebi cea oceanică – reprezintă în foarte multe tradiţii haosul primordial dinainte de creaţie, *insula* reprezentând *manifestarea,* Creaţia. „Insula – scrie Mircea Eliade – poate simboliza şi un tărâm transcendent, participând la realitatea absolută şi deosebindu-se, ca atare, de restul Creaţiei stăpânite de legile devenirii şi ale morţii". O asemenea insulă transcendentă este fără îndoială Svetadvipa, în care nu se poate ajunge decât în zbor, adică prin mijloace magice, şi către care se îndreaptă yoginii şi arhaţii indieni (cf. Yoga, p. 257, nota 1). Este semnificativ faptul că, după tradiţia romanelor cavalereşti din ciclul Graal, Josph din Arimathea se duce în insula Avallon („insula albă") aşezată în Extremul Occident şi traduce acolo cartea Sfântului Graal. Avem de-a face, peste tot unde există simbolul insulei, cu una transcendentă, păstrătoarea unei revelaţii divine, pe care o zonă profană nu ar putea-o suporta. Cu aceste considerente, similitudini şi conexiuni universale avem în faţă poate una dintre cele mai reuşite aplicări a hermeneuticii lui Mircea Eliade, a evoluţiei raportului dintre sacru şi profan pe un text beletristic autohton şi, desigur, nu este deloc întâmplător că acesta aparţine marelui Mihai Eminescu…

Balada Meşterului Manole în viziunea lui Micea Eliade
De ce (mai) trăieşte Ana în zidire?

În 1992, la Iaşi, la editura „Junimea", apărea volumul „Meşterul Manole", o culegere îngrijită de Magda Ursache şi Petru Ursache şi cuprinzând mai multe studii de etnologie şi folclor ale lui Mircea Eliade. În studiul introductiv „Hermeneutica totală", Petru Ursache notează: „Caracteristica

esenţială a strategiei ştiinţifice preconizată constant de Mircea Eliade este atacul latent al izvoarelor şi al temelor; autorul vine din domeniul istoriei religiei, al mitologiei şi al etnologiei ca, după lungi şi tensionate aventuri intelectuale, să pătrundă în miezul filozofiei şi să formuleze răspunsuri insolite, adânc întemeiate, în cele mai acute probleme ale gândirii abstracte contemporane". O asemenea abordare, de o complexitate metodologică, de un rafinament ştiinţific de rară esenţă şi de o persuasiune infailibilă realizează Mircea Eliade atunci când se apleacă, cu tot arsenalul său hermeneutic, asupra celebrei balade româneşti „Meşterul Manole".

Într-adevăr, în doar 104 pagini din culegerea publicată de Magda Ursache şi Petru Ursache în 1992, în studiul „Comentarii la legenda Meşterului Manole", publicat de Mircea Eliade în 1943, într-un volum tipărit de editura „Publicom", marele filosof pune balada românească, cum s-ar spune, în centrul mitic al lumii. Studiul nu este nici de departe unul de ordin literar sau folcloric – o recunoaşte, încă de la început Mircea Eliade – cu totul altceva caută el în cunoscuta creaţie populară, şi anume semnificaţiile profunde de ordin mitic şi cosmogonic pe care ea le emană. Înainte însă de a intra pur şi simplu în profunzimea baladei, Mircea Eliade o reperează în contextul mondial al motivelor mitice, ritualice şi cosmogonice, filosoful fiind fidel principiilor sale hermeneutice conform cărora nu poţi înţelege, interpreta şi valorifica un mit anume fără a cunoaşte, mai întâi, Mitul, ca structură şi esenţă. „O baladă nu este numai un produs mai recent decât un ritual - scrie Mircea Eliade - dar este şi creată în alte împrejurări şi într-un alt văzduh metafizic. În comentariile noastre vom avea de-a face cu mai multe documente în legătură cu jertfa zidirii: balade, superstiţii şi legende, rituale, cosmogonii. Este de la sine înţeles că ritualul construcţiei a dat naştere unui număr considerabil de legende despre oameni îngropaţi de vii în temeliile unui palat, pod, cetate etc. Aceste legende - din care vom spicui mai jos câteva – se întâlnesc în multe regiuni europene şi asiatice, dar numai în sud-estul Europei ele au fost creatoare de balade, adică de produse literare autohtone. Putem deci afirma următoarea secvenţă: ritual de construcţie – legenda victimelor jertfite – baladă".

Aceasta fiind „scenariul" perceperii metafizice a baladei, Mircea Eliade constată încă de la început că există o legătură intimă între aceste ritualuri ale construcţiei şi mitul cosmogonic, precum şi cu o întreagă metafizică arhaică în centrul căreia se situează credinţa că nimic nu poate dura dacă nu are un "suflet", sau nu este „însufleţit". Filosoful exemplifică prin modelul scandinav: când coloniştii scandinavi au luat în stăpânire Islanda şi au transformat-o dintr-o ţară pustie într-o regiune cultivată, ei n-au considerat această acţiune, nici un lucru original, nici ca o lucrare profană, omenească; pentru ei efortul pe care îl făceau nu era decât repetarea unui act primordial şi anume transformarea haosului în cosmos prin actul divin al Creaţiei; muncind pământul pustiu, ei repetau de fapt munca zeilor care organizau haosul, dându-i formă şi norme. Pe această linie a creaţiei iniţiale se înscrie şi esenţa mitică a baladei.

Ritualul construcţiei este, cum arătam, o consecinţă „teoretică" a unui mit cosmogonic şi a unei întregi metafizici arhaice care afirmă că nimic nu poate dura dacă nu are un „suflet" sau nu este „însufleţit". Cine este jertfa care trebuie să stea la temelia zidirii? Mircea Eliade observă că,

aşa cum povesteşte legenda oraşului Teshang din Bosnia, a podului peste Struma din Bulgaria, a celui peste Mostar în Herţegovina, a turnului din Cettinge în Muntenegru, a podului Arta din Epir etc., conform principiului mitic „cel dintâi pe care îl aduce soarta este sortit să moară", cea care vine este chiar soţia meşterului. Elementul dramatic al legendei Meşterului Manole – zidirea propriei sale soţii - este regăsit de Mircea Eliade, sporadic şi cu o scăzută intensitate, cu o valoare poetică inferioară, şi în alte regiuni. Este citat meşterul din Winneberg, care îşi clădeşte în zid propria sa fiică, se aminteşte şi de o legendă chinezească vag asemănătoare. În cazul Meşterului Manole, soţia nu este osândită a priori să fie jertfită. Oricine s-ar fi apropiat în acea dimineaţă de ziduri trebuia să fie sacrificat.

Obiceiul sacrificiului uman este aproape ubicuu şi extrem de îndepărtat în timp, însă este probabil să se fi jertfit mai degrabă străini, prizonieri, decât cele mai apropiate fiinţe. Pe de altă parte o jertfire „neutră", nesemnificativă în planul afectiv imediat al eroilor zidirii nu ar mai fi fost atât de dramatică şi de semnificativă în sens mitologic. În ceea ce priveşte pedepsirea meşterului de către domn, pentru că s-a lăudat că este în stare să construiască ceva şi mai frumos, mai măreţ şi mai durabil, ea se mai întâlneşte, într-o altă formă, şi în legenda cavalerului de Uchtenhagen, care ameninţă de la început meşterul că-l va zidi chiar pe el în construcţie, dacă nu va înălţa cel mai frumos castel cu putinţă.

În mit, în acel mit care precede şi rămâne totuşi necontenit contemporan istoriei – observă Mircea Eliade – jertfa creaţiei nu era întâmplătoare. În creaţie, era divinitatea care se sacrifică pe sine; oricum se sacrifica fiinţa cea mai dragă şi mai apropiată. „Legenda Meşterului Manole a redescoperit acest sens străvechi, metafizic, şi de aici pathosul ei şi neistovita ei polivalenţă care îngăduie cele mai felurite interpretări artistice" – scrie Mircea Eliade. Dacă în Balcani femeia, soţia meşterului este cea sacrificată, în alte zone locul ei în zidire este luat de un copil. Mircea Eliade exemplifică prin legendele germane, susţinute şi de ştiinţă (arheologie), fiind posibile sacrificii reale, dat fiind faptul că la temeliile multor biserici s-au găsit schelete de copii. O legendă turingiană, culeasă în a doua jumătate a secolului XIX povesteşte că, atunci când primul prinţ de Liebenstein a clădit castelul care trebuia să fie reşedinţa familiei, a cumpărat fetiţa unei cerşetoare şi a poruncit să fie zidită în temelie. Povestea este foarte frumoasă. Pentru a nu se speria, fetiţei i s-a dat să mănânce o prăjitură. Nu înţelegea prea bine ce se întâmplă cu ea. Când zidul i-a ajuns până la umăr, s-a rugat să i se lase măcar o mică crăpătură. Mişcat până la lacrimi, meşterul refuză să continue şi atunci prinţul a porunceşte ca locul pe schele să-i fie luat de calfă. Nici calfa nu se îndură să zidească în continuare şi atunci ucenicul, dornic de afirmare, se oferă el să înalţe zidul. Speriată, dar lucidă, fetiţa spune: „Mamă, încă te mai văd!", apoi „Mamă, în curând n-am să te mai văd!", pentru ca, atunci când ucenicul pune ultima piatră, ea să mai zică: „Mamă, acum nu te mai văd deloc!". Variante ale acestei legende au mai fost culese şi în alte zone ale Germaniei.

Mircea Eliade face o lungă incursiune în recunoaşterea şi interpretarea principalelor variante europene ale mitului de zidire, din două motive. Unul metodologic, pentru a putea pune mai bine în lumină varianta românească, reperând-o în context mondial, şi altul, să-i spunem de ordin

patriotic, pentru a reliefa valoarea mitică, filosofică şi artistică superioară a baladei meşterului Manole. Abia după aceea purcede la profunda analiză a baladei româneşti.

Filosoful începe cu alegerea locului, un prim act care face parte integrantă din ritual. Alegerea locului pe care se va ridica biserica, oraşul sau casa – observă el - se face cu o deosebită grijă. O seamă de legi şi protocoale geometrice trebuie îndeplinite. Astfel, începutul baladei ne aminteşte că: „Pe Argeş în jos,/ Pe un mal frumos,/ Negru Vodă trece/ Cu tovarăşi zece…// Merg cu toţi pe cale/ Să aleagă-n vale/ Loc de Mănăstire/ Şi de pomenire…". Locurile nu se aleg la întâmplare şi în niciun caz după motive profane. Mircea Eliade aminteşte că în diverse zone ale Europei alegerea locului zidirii se face ritualic cu ajutorul unor vietăţi sau obiecte. Astfel, estonienii pun pe aria unde vor să ridice un grajd ierburi şi zdrenţe: dacă se adună furnici negre, e semn bun, dacă se adună furnici roşii e semn rău, iar dacă sub ele se adună viermi, este iarăşi semn bun. În Ucraina se pun pâine şi apă. Dacă rămân intacte până a doua zi, locul e bine ales. Şi exemplele ar putea continua.

În balada noastră, alegerea locului este oarecum prestabilită, Negru Vodă caută un „zid părăsit" şi pentru a-l repera se consultă cu un ciobănaş ieşit în cale. „Şi cum îl vedea/ Domnul îi zicea:/ - Mândre ciobănaş/ Din fluier doinaş!/ Pe Argeş în sus/ Cu turma te-ai dus,/ Pe Argeş în jos/ Cu turma ai fost,/ Nu cumva-ai văzut/ Pe unde-ai trecut,/ Un zid părăsit/, Şi neisprăvit/,/ La loc de grindiş/, La verde-aluniş?/ - Ba, Doamne-am văzut/ Pe unde-am trecut/ Un zid părăsit/ Şi neisprăvit,/ Câinii cum îl văd/ La el se reped/ Şi latră-n pustii/ Şi urlă-n morţiu./ Cât îl auzea/ Domnu-nveselea/ Şi curând pleca,/ Spre zid apuca…"

Mircea Eliade acordă însă mai puţină importanţă acestui episod al întâlnirii cu ciobănaşul şi se îndoieşte de relevanţa zidirii vechi, „pentru că obiceiul este contrariul – urmele vechilor clădiri sunt nefaste şi locurile acelea trebuie ocolite. Există credinţă că dacă o casă se construieşte pe un teren unde a mai fost cândva o construcţie, oamenii mor". Alegerea locului – în viziunea lui Mircea Eliade – trebuie să fie în strânsă legătură cu cosmogonia şi cu Creaţia iniţială. „Creaţia a început dintr-un centru. Şarpele teluric odihneşte încolăcit sub pământ însă capul lui se află exact în centrul pământului. Construcţia oricărei case implică străpungerea capului marelui şarpe, aşadar presupune crearea rituală a „centrului". Evident, spaţiul în care are loc acest „centru" nu e spaţiul nostru profan, pentru că altminteri ar fi cu neputinţă multiplicarea „centrelor" – scrie Mircea Eliade. În plus, Creaţia n-a avut loc numai începând din „centru", ci a avut loc la începutul anului. În aproape toate culturile arhaice, remarcă filosoful, începutul anului este o reluare a Creaţiei şi este celebrat cu o serie de rituale şi drame care au ca scop reactualizarea tuturor forţelor cosmice care atunci, în clipa Creaţiei, erau active şi integrale.

Este evident că Eliade acordă un loc important alegerii locului ca „centru" al lumii tocmai pentru a scoate în evidenţă esenţa mitică a baladei, ca expresie a Creaţiei primordiale, care cere sacrificiul, în multe alte mituri chiar al ziditorului, al zeului sau al creatorului, în baladă substituit fiinţei celei mai apropriate, soţia, mama, fertilitatea generică. În plus, filosoful remarcă faptul extrem de important şi de relevant că „Versiunea românească a legendei meşterului Manole a

păstrat sau redescoperit un amănunt bogat în înţelesuri: zborul de Icar al Meşterului, atât de tragic încheiat în pragul mănăstirii clădite cu preţul vieţii soţiei sale. Este singurul său mijloc de a-şi regăsi soţia. Nu pentru că a murit şi el; ci pentru că şi-a întâlnit o moarte violentă, care i-a îngăduit, fie şi sub forma izvorului care a început să curgă pe locul unde s-a prăvălit el, să rămână aproape de soţia sa; mai precis să existe pe acelaşi nivel cosmic în care exista şi soţia lui. Nu orice fel de moarte l-ar fi apropiat de soţia jertfită; dacă, bunăoară, meşterul ar fi murit de moarte bună câteva zile în urmă şi ar fi fost îngropat chiar în cripta mănăstirii, nu este deloc sigur că şi-ar fi regăsit soţia".

Înţelesurile profunde pe care le descoperă Mircea Eliade în Balada Meşterului Manole dau alte dimensiuni interpretării ei şi o pun, alături de „Mioriţa", la temelia mitologiei româneşti. Nu este vorba doar de o simplă „poveste", de o legendă, chiar în sensul străvechi, arhaic, al cuvântului, şi aceasta pentru că istoricul şi filosoful religiilor descoperă în ea, cel mai profund românism, pe de o parte, o participare remarcabilă a poporului român la consistenţa, permanenţa şi semnificaţia mitologiei universale, pe de altă parte. Aşa cum scrie Mircea Eliade „Însufleţirea unei clădiri prin jertfirea unei fiinţe presupune, însă, trecerea sufletului acelei fiinţe din corpul său de carne în corpul de piatră al clădirii. Cu alte cuvinte, fiind jertfă, prin moartea sa rituală, îşi schimbă corpul. Ea nu vine să „locuiască" în clădire, ci se „întrupează" în ea. Tocmai de aceea a fost jertfită printr-o „moarte violentă", ca să-şi continue viaţa – şi pentru mult mai multă vreme decât i-ar fii fost ursit să şi-o continue în corpul său de carne – într-un nou corp, arhitectonic". De aceea Ana trăieşte şi de aceea Balada Meşterului Manole rămâne ca una dintre cele mai profunde, mai durabile şi mai expresive creaţii ale poporului român, lui Mircea Eliade revenindu-i marele merit de a scoate în evidenţă toate acestea şi de a valorifica balada pe alte coordonate, pe alte dimensiuni…

CĂTĂLIN ENICĂ

- Profesor la Universitatea "Dunărea de Jos", după ce am trecut şi prin prestigioase instituţii de învăţământ preuniversitar: Şcoala 10 şi Colegiul "Vasile Alecsandri" din Galaţi, Liceul "Al. I. Cuza" din Focşani. Încă din primii ani de şcoală mi-am descoperit pasiunea pentru interpretarea artistică, acel miraj al scenei, care, chiar din condiţia sa de "violon d'Ingres", mă mai captivează şi astăzi. Ca şi literatura de altfel, atât ca lector, cât şi ca autor. Mi-aş caracteriza această aparent contradictorie evoluţie, care îmbină acumulările intelectuale cu "risipa" în varii forme a rezultatelor acestora, prin cuvintele unui personaj pentru care am o slăbiciune deosebită, Figaro ("Bărbierul din Sevilla"): "Sono il factotum della cittŕ!".

A cules şi publicat folclor (fiind chiar preşedintele Societăţii Studenţilor Folclorişti din România), a lucrat în presă (printre altele, ca redactor-şef la "Opinia studenţească", revista Centrului Universitar Iaşi, iar mai târziu, pentru puţin timp, la Societatea Naţională de Radio-Bucureşti).

A fost inspector şcolar, mai întâi pentru limba română, iar apoi general-adjunct, (cu întreaga problematică impusă de conducerea învăţământului gălăţean.

Tantal şi tantalizii
– despre frică şi frustrare –

Niciun damnat al mitologiei greceşti nu mi se pare mai potrivit să reprezinte soarta omului însuşi, ca individ şi ca societate. Tantal este chiar OMUL, trăind şi murind, încercând să suie, dar coborând, încercând să vieţuiască şi fiind condamnat pentru aceasta tocmai la eterna lipsire de mijloacele sale fundamentale, hrana şi băutura. Între marii condamnaţi ai tradiţiei, exemplari prin destin, Tityos, Sisif, Ixion, Danaidele..., soarta lui Tantal, singulară, îl încarcă pe acesta, tipologic, de simboluri şi semnificaţii esoterice multiple. Chiar numele său reprezintă o hipercodificare, cu înţelesuri greu de descifrat, obscure şi inextricabile, pe care Platon a dorit s-o descifreze în dialogul *Kratylos* (sau despre potrivirea numelui), fiind însă mai apoi contrazis de alţii. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui George Steiner (*După Babel*), nici nu vom putea vreodată să-i descifrăm corect semnificaţia, fiindcă, pur şi simplu, noi, oamenii moderni, nu mai posedăm limba-matrice, ideală şi de esenţă divină, acea *Ur-sprache* pură şi perfect organizată, care, la începuturile lumii, „traducea" realitatea însăşi. În acel idiom primordial fusese născut şi crescut şi Tantal, fiul lui Zeus şi (probabil) al unei nimfe, Pluto, personaj înzestrat cu natură duală, zeiască şi omenească, dar ducând o viaţă de muritor, pe pământ (ca rege al Frigiei, sau al Lidiei, după diferite izvoare). Nu era singurul în această nobilă, dar ingrată, postură; o întreagă ser ie de eroi, dintre care cel mai cunoscut pare a fi Herakle, s-au născut în urma legăturilor dintre zei şi pământence, ba chiar şi unii olimpieni, precum Dionysos. Însă niciunul dintre aceştia n-a făcut imprudenţa de a greşi faţă de mai-mari. Din contră, suportându-şi cu stoicism muncile, în cea mai mare parte, acţiuni extrem de primejdioase, acceptându-şi condiţia ancilară în raport cu zeii, aceşti semizei vor fi răsplătiţi prin glorificare şi chiar prin nemurirea de facto sau nominală, fiind proiectaţi pe firmament în postură de zodii stelare.

Nu este însă şi cazul lui Tantal, care se născuse insurgent; vina lui era tocmai faptul că n-a vrut niciodată să se împace cu toată suma de condiţii impuse şi considerate ca imuabile. Dar oare nu asta face din orice spirit un novator? În împrejurările date, este Tantal destul de vinovat pentru a fi nevoit să suporte condamnarea, sau, dimpotrivă, se dovedeşte demn de toată admiraţia? Iată cum punctul de vedere diferit începe să conteze. Pentru zei, fronda lui Tantal este indubitabilă şi de neiertat, în consecinţă condamnabilă, pentru oameni, o pornire legitimă, firească. Dar marele damnat este şi zeu, şi om. Dacă jumătatea sa omenească va tinde s-o domine pe cea sacră, atunci va ispăşi ca orice om. Ce-i motivează însă *hybrisul*, căci tot ceea ce întreprinde pare a fi o nebunie. Homer, în *Iliada*, îşi explică astfel de porniri, izbucnite chiar împotriva elementarului instinct de conservare, tot prin acţiunea directă sau indirectă a celor „de sus": „Pentru că am greşit şi mintea luatu-mi-a Zeus..." . Un dar perfid al zeilor se dovedeşte până la urmă a fi această trufie insuflată eroului, o cutie a Pandorei, deschisă în ţeasta preacutezătorului, cu un efect previzibil, depăşirea limitei-tabu dintre profan şi sacru, încălcarea graniţei pământescului cu cerescul, generând chiar pretenţia de egalitate cu nemuritorii. E uşor de spus că ispita divină e cauza tuturor nenorocirilor, e foarte comod chiar, vina astfel împărţită poate fi transmisă şi depărtată de subiect până la aparenta absolvire; chiar mult mai târziu vor fi, în acest sens, vehiculate verbe precum „cine m-a pus!", „m-a scos din minţi!" etc. Însă anticii chiar credeau în aceste premise: toate defectele,

relele, stările negative ale spiritului, greşelile, de la cele mai simple, până la cele numite *crimen*, erau percepute drept pedepse pe care oamenii le primeau pentru păcatele lor. Lui Tantal, zeii îi insuflă, pe un teren propice, starea de infatuare (*ate*), un cadou cinic, zămislitor de speranţe deşarte şi de grandomanie gratuită (E.R. Doods, *Grecii şi iraţionalul*). La rândul său, Steiner, în lucrarea citată anterior, şi-l imaginează pe regele Frigiei „trăgând cu urechea la taifasul zeilor", dar fără să înţeleagă ceva (frustrat, în fond), însă mânat de o mare poftă, care va genera o neostoită invidie. Probabil că acest sentiment de „eu de ce nu?..." sau corespondentul său, mai elegant exprimat, „e imposibil să fii perfect?" au constituit dintotdeauna, în entropia firească, născută din diversitatea gândurilor şi a simţirilor, însăşi sursa de energie mentală atât de necesară evoluţiei (*dynamis* la vechii greci). Astfel, o interpretare schiţată, dar mereu valabilă, a legii (conservării) energiei şi a transformării acesteia în acţiune ar putea avea ca punct de origine frustrarea (adică „ceea ce n-ai"). Dorinţa de a poseda, fizic şi psihic, economic şi financiar, politic şi social, ba chiar şi ca măiestrie artistică... e prototip de acţiune, de temeritate şi de refuz al stării de inerţie. Cutezătorul, care poate fi Tantal sau oricine, refuză limitele; desigur, poate fi înfrânt, soarta lui va deveni în acest mod tragică în confruntarea cu propria-i condiţie (Gabriel Liiceanu, *Despre tragic*). Important este însă că a încercat (a mizat totul pe o carte, care se poate dovedi câştigătoare sau nu); tocmai respectiva cutezanţă îl salvează, paradoxal, de moartea efectivă, pentru că, pedepsit de zei la prăbuşire, rămâne de fapt suspendat pentru eternitate într-un purgatoriu al întrebărilor fără răspuns – adevăr valabil în orice timp şi sub orice soare. Giovanni Papini îşi mărturiseşte, de pildă, eşecul în încercarea imprudentă de a se „intelectualiza total" (în romanul *Un uomo finito*), dar mesajul lui, dincolo de dramatismul titlului, nu trebuie interpretat ca unul descurajant. Aşa cum nici Tantal nu acceptă să se lase dominat „psihologic" de zei, chiar dacă trebuie să treacă prin calvarul primei şi celei mai terifiante experienţe vitale, frica. Una dintre pedepsele la care, prin tradiţie, este supus eroul se referă la o stâncă suspendată etern deasupra capului său, stând să cadă, fără ca acest lucru se întâmple totuşi. Ce poate fi mai greu de suportat decât iminenţa? Fatalitatea este total descoperită (cu sensul franţuzismului „de-voalată"), iar nuditatea ideii de nenorocire în sine nu poate constitui decât o imagine atroce. Care totuşi nu devine certitudine. Ca şi emulul său de mai târziu, Damocles, Tantal aşteaptă în zadar răzbunarea sorţii, iar această poză dramatică e o „clipă suspendată" (Mihai Eminescu, *Scrisoarea I*), aflată la linia de separaţie dintre viaţă şi moarte. Pentru gnostici, viaţa reprezintă iluzia, singura certitudine fiind moartea. Dar niciuna dintre ele nu se identifică (decât tangenţial) cu echilibrul sperat (ataraxia greacă, Nirvana hindusă...). Ar trebui ca dihotomia propusă „să se traducă" prin terminologia filosofiei lui Heidegger: „ceea ce nu e" vs. „ceea ce e". Numai prin înţelegerea a *ceea ce nu e* poţi accede la existenţă (deci, prin contemplarea non-existenţei).

Or Tantal n-ar putea fi niciodată egalul zeilor; cina lui cu stăpânii Olimpului nu poate exista de fapt. El însuşi nu e un comesean veritabil la această petrecere, ci numai un tolerat, iar bunăvoinţa superiorilor săi nu trebuie confundată cu altceva decât cu un exces de generozitate, un capriciu. Altfel spus, episoadele referitoare la banchetul zeiesc şi la adoptarea lui Tantal de către rudele

sale din ceruri nu aparţin decât timpului iluzoriu, oniricului sau deşertăciunii omeneşti întrupate în personaj. Certă este numai iminenţa supliciului, aşa cum se întâmplă, într-o altă matrice de valori (purtătoare de conotaţii benefice de astă dată), şi la Cina cea de Taină, care, la rândul său, reprezintă nu festinul propriu-zis, ci momentul care precedă suferinţa şi drumul spre Golgota. Numai în acest al doilea caz asistăm la un moment de realitate, deoarece „căderea aparţine timpului trăit" (G. Durand, *Structuri antropologice ale imaginarului*). Tantal va cădea aşadar şi prăbuşirea lui reprezintă un exil perpetuu, îndepărtarea de lume şi supunerea la un supliciu pilduitor pentru cei care ar încerca să procedeze asemenea lui. Alunecarea lui în infern nu este provocată numai de hybris, ci şi de condiţia umană, pentru că supraoamenilor le este interzisă catabaza.

Pentru oameni, prima năruire, echivalentă cu viaţa, e chiar naşterea, căderea în lume, expulzarea (dureroasă) din confortul increatului, pe care nou-născutul nu are încă mijloacele de a o percepe corect sau de a o mărturisi: frica se exteriorizează prin ţipăt; senzorialul domină raţionalul. Această expulzare este sinonimă cu îndepărtarea de esenţă, în fond un exod al spiritului peregrin prin lume. Interpretată în acest fel, existenţa mundană nu e altceva decât Hadesul, iar păcatele nu se întâmplă aiurea, ci *aici* şi *acum*; sunt contingente cu noi (şi, conform doctrinei creştine, imanente). Oricum, pedeapsa aruncării în lume conţine o doză infinită de frică („De ce m-ai trimis în lumină, mamă...", L. Blaga, *Scrisoare*). De aceea consideră Heidegger că prima experienţă veritabilă a existenţei e frica; aceea conştientizată şi împărtăşită, aşa cum se petrec lucrurile şi în cazul lui Tantal, aruncat în vâltoarea unei experienţe unice, terifiante. Numai că el, după cum remarcasem anterior, nu cade total; rămâne pironit într-o stare inerţială, prizonier al planului de separaţie dintre cele două lumi (fiinţă şi nefiinţă acelaşi timp), nici viu, nici mort, după cum nu fusese niciodată nici zeu, dar nici numai om, însă condamnat să ispăşească pentru toţi oamenii şi pentru ca ei să ia aminte pentru eternitate (pe viaţă ... şi pe moarte). De observat în plus că, faţă de alţi condamnaţi mitologici, lui nu i se aplică nicio caznă, e pedepsit doar prin lipsirea mijloacelor vitale. Va suferi veşnic de foame şi de sete; mai mult chiar, va fi chinuit de dorinţe neîmplinite chiar aflat în mijlocul acestor mincinoase daruri: „...vârât până-n bărbie în apa unui iaz şi suferind cumplit că, mort de sete, nu putea să bea..." (Homer, *Odiseea*); şi mai apoi: „Copacii cu frunze dese îi atârnau deasupra capului diverse poame [...], dar, de îndată ce bătrânul îşi întindea mâna să le apuce, vântul le ridica până în norii întunecoşi." (*Ibid*.). Chinul prin iluzie, dorinţa pururi neîmplinită – să ştii sau să crezi că meriţi ceva, dar să nu poţi obţine – iată definiţia *frustrării*. Şi, împreună cu ea, iminenţa bolovanului Moirei de deasupra capului, *frica*. Sunt două maledicţii ale lui Tantal şi, totodată, surse de combustie energetică ale omenirii, căci fiecare om conţine în personalitatea sa şi frica de necunoscut şi frustrarea de a nu şti mai mult, dulci otrăvuri, transformabile oricând în *farmakon* sau *anti-farmak*.

Iar Tantal e şi el om în fond; îl ating deopotrivă şi vitalul şi mortifiantul, cosubstanţiale cu ceea ce ne-am obişnuit să numim condiţie umană şi devenire întru fiinţă. Tantalizi nu sunt numai urmaşii odrăsliţi de Tantal, Pelops şi Niobe, împreună cu întreaga lor progenitură. Prin sentimentele abisale de frică şi frustrare, convertite deseori în bravură şi orgoliu, noi toţi ne exprimăm, din vocaţie, fără

putinţă de tăgadă, legământul nescris de apartenenţă la *tantalitate*, ca modalitate de existenţă, sau, mai curând, ca ilustrare elocventă a experienţei noastre existenţiale. În reprezentaţia complexă şi imprevizibilă pe care ne-o oferă destinul, relegarea damnatului în infern nu-l îndepărtează de pământeni, ci aparent paradoxal, îl leagă şi mai strâns de substanţa umană.
Tantalizarea este, la rândul ei, un fapt de netăgăduit (englezii desemnează această stare printr-un verb, *tantalize*: „a chinui"). Iar existenţa însăşi, dacă o priveşti prin lentila sobrietăţii, tantalizează la tot pasul. Ceea ce nu exclude cealaltă viziune, cu un Tantal parodic, furios, dar neputincios şi ridicol. Şi toate, pentru ce? Pentru că a furat ambrozie şi nectar de la masa olimpienilor. O fi oare posibil?

CONSTANTIN FROSIN

- Născut la 12 octombrie 1952, Herăstrău, Vrancea
- În prezent, este Profesor universitar doctor la Univ. ''DANUBIUS'' din Galaţi,
- A debutat în februarie 1990, la revista *REVISTA V*, Focşani; în volum: 1994, cu vol. ***IKEBANA EN MIETTES***, ed. Alma, Galaţi; în străinătate: octombrie 1991, în revista *FLORICA* (Franţa); în volum: 1992, ***L'IVRE DE PEAU HESI(T)E***, ed. L'Etoile d'Argent, Belgia.
- Volume publicate**: *IKEBANA EN MIETTES*,** ed. Alma, Galaţi, 1994**; *POUR DE BON*,** ed. Geneze, Galaţi; ***HYMNE A LARMES HONNIES*,** ed. Cartfil, România, 1997; ***A LA BELLE AME*,** Colecţia revistei *ORFEU*, Târgu-Mureş, 1998; ***ART ET TECHNIQUES DE LA TRADUCTION*,** ed. Fundaţiei Universitare ''Dunărea de Jos'', Galaţi, 2000; ***DICTIONAR DE ARGOU FRANCEZ-ROMAN*,** ed. Nemira, Bucureşti, 1996; SCHIMBAREA LIMBII NU ÎNSEAMNĂ ***SCHIMBAREA LA FAŢĂ*!** ed. Eminescu, Bucureşti, 2000; ***LE FRANCAIS JURIDIQUE*,** ed. Fundaţiei Academice "Danubius'', Galaţi (aperçu); ST***YLISTIQUE ET TERMINOLOGIE DE L'ECONOMIQUE*,** ed. Fundaţiei Academice ''Danubius'', Galaţi, 2000; ***PLUS PRES DE DIEU QUE JAMAIS*,** ed. N'Ergo, Galaţi, 2001; ***ENTRE LE LUTH ET LE MARBRE*,** ed. Eminescu, Bucureşti, 2001; ***LE FRANÇAIS JURIDIQUE*,** premičre partie, ed. Fundaţiei Academice Danubius, Galati, 2001; ***LE FRANÇAIS JURIDIQUE*,** seconde partie, ed. Fundaţiei Academice Danubius, Galati, 2001; ***DICTIONNAIRE JURIDIQUE FRANÇAIS-ROUMAIN*,** ed. Fundaţiei Academice Danubius, Galaţi, 2002; ***L'ABC de l'étudiant en Economie*,** ed. Evrika, Braila, 2003**; *Cours de Français en Communication*,** éd. de la Fondation Académique Danubius, Galati, 2003; ***Curs de Franceză Juridică*** an I, editura Fundaţiei Academice Danubius, Galaţi, 2003; ***Semiotică şi Comunicare*,** ed. Evrika, Brăila, 2004; ***Aperçu d'histoire de la littérature française*,** éd. Fundaţiei Academice Danubius, Galati, 2004; ***Retorică. Teoria Argumentării*,** ed. Fundaţiei Academice Danubius, Galaţi, 2004; ***En quęte de l'ange*,** ed. Pallas Focsani, 2004; ***Stilistica presei*,** ed. Fundaţiei Academice Danubius, Galati, 2005

(I GNI-) F U G A

*<Fugi de preceptele acelor speculatori a căror raţiune nu este confirmată de experienţă> (**Da Vinci, Aforisme despre natură**)*

De la fuga dintotdeauna a Timpului (*Fugit irreparabile tempus*, consonant uneori cu *O tempora, o mores*) la Fuga din Egipt şi la fuga din calea năvălitorilor (când oamenii îşi căutau scăparea/salvarea prin fugă), la fuga de răspundere în faţa Istoriei, a lui Dumnezeu şi a oamenilor, fuga a fost când ruşinoasă, când sănătoasă…

Dar nu asta importă în acest moment, ci faptul că omenirea a prins gustul artei, exersând zor nevoie-mare Arta fugii… : Trăim pe fugă, mâncăm în fugă, iubim fugitiv sau pe fugă, îi punem pe alţii pe fugă (uneori chiar pe cei dragi, cu ajutorul unei crase inconştienţe), suntem noi înşine puşi de alţii pe fugă, sau o luăm (din proprie iniţiativă… ?!) la fugă.

Fuga de onoruri, care singură ne poate păstra vie şi intactă onoarea… Fuga de la locul faptei, în cazul unora care, în urma unui accident de circulaţie, în loc să dea primul ajutor victimei, o iau la sănătoasa, pardon, la fugă…

Suspecta grabă a unora de a ieşi în faţă, care dau fuga să vadă ce se întâmplă, dacă nu-i rost de ceva… Unii care vin în fugă, uzi leoarcă de cât au alergat, vezi Doamne, ca să răspundă la chemarea şefilor… Fugă urmată, aproape întotdeauna, de câte o promovare aşa, pe fugă…

Fugă în zig-zag, aşa, ca la revoluţie, să nu ştie stânga ce face dreapta… Fuga de gloanţe, doar-doar or scăpa şi s-or instala (tot ei…) în fruntea bucatelor… Fuga-fuguţa, binişor, să nu le-o ia alţii înainte… Emblematică expresia românească, eliptică de… *fugă*: *<La plăcinte, înainte, la război, înapoi* !> Fripturiştii ştiu de ce…: *La vremuri noi, tot noi* !...

Unii care, când dau de greu, dau fuga la doctor, sau la spital (poate pică vreun concediu medical, să mai plece şi ei în vreo excursie de studii). Alţii care se leagă la cap fără să-i doară şi dau fuga la farmacie, poate s-o găsi vreun leac şi pentru ei… Aşa, ca guvernu', care are boală pe farmacişti… Oricum, prostia n-are leac! Ce ne-om face cu fuga asta a creierelor spre Occident (c-acolo e-apusul, măcar să nu mai vadă, bieţii de ei, de ele, pardon (că de creiere e vorba…) ce se întâmplă pe-ăst picior de plai…).

Scriem scrisori pe fugă, chipurile n-avem timp, decât de lâncezeală… Alţii scriu legi pe fugă (nu că s-ar grăbi să-şi facă datoria), de mântuială, iar nu de dragul boborului… Dup-aia, de-atâta muncă (munca nu-i pentru oameni, dovadă oboseala…), trag şi ei o fugă prin străinătăţuri, să-şi ia ceva de durere de cap (nu de creier, ţţţţţ…).

Adevăraţii noştri duşmani se află în noi înşine – oare?! Oare de-asta fug unii cât mai departe de ei înşişi, de neamul lor, de teama armatelor de duşmani care-i pândesc la cotitură? Ce frumos spunea Corneille, în ***Polyeucte*** : *Fugi de duşmanul care-ţi ştie defectele* (părţile slabe…)! Oare de-aia fug ăştia toţi?! Dacă naşterea e începutul morţii, să fie fuga începutul laşităţii… sau al marii evadări?! Cu cât se schimbă toate, cu-atât revenim la acelaşi lucru. Veşnica reîntoarcere ? Întoarcerea la punctul de plecare, închiderea buclei…

Atunci când se înmulţesc crimele şi delictele, înseamnă că mizeria sporeşte… Oare de asta fug unii într-acolo, de frica mizeriei?! Aşa o fi luat naştere lumea subterană, interlopă? (Cică de la Inter vine vorba asta, că numa' ăştia au curajul să intre acolo, şi nebunia să mai şi comande ceva).

O societate fără religie e ca o corabie fără busolă, spunea Napoleon Bonaparte, după care continua: ***Omul nu este măreţ decât îngenuncheat în faţa lui Dumnezeu.*** Două întrebări ne vin în minte: oare de asta fuge ţara asta de bunăstare şi civilizaţie ?! Oare de asta era nevoie de Catedrala Mântuirii neamului ? Oare de asta a fost exclus definitiv rolul religiei din progresul civilizaţiei europene?!

Inima unui om de stat trebuie să fie în capul/mintea lui (tot Napoleon *dixit*)… Ce te faci, însă, când chestia asta, cum îi spune, *cap* parcă, nu prea există, sau e prea gol, şi inima riscă să cedeze de-atâta curent…Că unii fug de glasul raţiunii, la îndemnul inimii… Numa' că de inimă nu poţi să fugi, n-ai cum… Aşa cum nu poţi fugi nici de destin !

Tot Napoleon spunea că ***nu urcă foarte sus decât cei care habar n-au încotro s-o apuce***… Taman precum corabia aia fără busolă… Da' cică nici Arca lu'Noe n-avea… N-avea nevoie, adică… Mare curaj îţi trebuie să fugi, uneori… Depinde încotro… A fugi, înseamnă a-ţi lua inima în picioare…

Doar că nu e de ajuns să fugi, trebuie să fugi în direcţia bună, nu excentric, ci concentric: a fugi de lume, aşadar, înseamnă s-o regăseşti mai mare, mai adevărată, mai esenţială, spunea Ramuz, referindu-se la dimensiunea umană. Ceea ce ar însemna cam acelaşi lucru cu ce spunea Hubert Reeves: *Nu trebuie să fugi de realitate, ci s-o trăieşti cu pasiune…*

Stiaţi că s-a scris şi o carte (parafrază la *Elogiul nebuniei*, desigur): <***Elogiul fugii***>, autorul ei fiind Henry Laborit ?! Să ne mai mirăm atunci de afirmaţia lui Eugen Ionescu: <*Libertatea artistică nu înseamnă câtuşi de puţin nerecunoaşterea legilor. Libertatea de imaginaţie nu este o fugă în ireal, nu este o evadare, ci o îndrăzneală, o invenţie*>?!

<*Bucuria este evadarea noastră din Timp*>, spunea Simone Weil (filosoafă şi om de stat), gândindu-se probabil, *galeş*, la afirmaţia lui Napoleon, conform căreia <*Singura victorie în dragoste, este fuga* !>… Şi totuşi, dragă Împărate, filosofii au spus că omului nu îi este dat să scape de nimic, nici măcar de fugile sale…

Interesantă şi singulară ni se pare vocea lui Da Vinci : <*Oamenii n-au dreptate să se plângă de fuga timpului, acuzându-l că trece prea rapid ; ei nu văd că el se scurge cu viteza cea bună/potrivită*>… Poeţii, cu siguranţă, nu îi vor da nicicând dreptate !

Vom încheia acest scurt excurs în domeniul fugii, cu două extreme care, iată, se ating (ca întotdeauna !). În ***Eseurile*** sale (II, 3), **Montaigne** spunea, pe un ton ce nu admitea replică: <(…) *uneori, fuga noastră de moarte face astfel ca noi să fugim taman întracolo*>… Iar marele filosof al secolului XX, **Paul Ricoeur** (stins din viaţă în mai 2005), afirmă, peremptoriu parcă (ori premonitoriu ?) : <*Fericirea este, întrucâtva, ceea ce pune capăt fugii spre înainte a dorinţei*> (in : ***Sinele ca şi ceilalţi***).

Precipitată sau nu, dezordonată sau nu, fuga poate alege visul, boala sau vindecarea… Sau opiul, sau orice alte forme de drog, care pot procura iluzia extazului… Limba noastră spune, atât de subtil (sic !): *A fugit de dracu' şi-a dat peste tat'su* ! Să fie oare fuga o cădere, conform expresiei : *a cădea din lac în puţ* ?! Şi dacă *murim cu fiecare plecare*, ce se întâmplă cu fiecare

fugă?! *Rar cade cel ce ţine drumul drept*, spunea Da Vinci. Si tot el spune: *Cine gândeşte puţin, rătăceşte mult…*

Că fuga poate fi o formă de compoziţie contrapunctică (Bach excela prin fugile sale), că poate fi o evadare, că poate fi un impuls morbid ce împinge un individ (de obicei, un copil sau un adolescent) să-şi părăsească mediul social, familial, şi să plece adesea fără nici o ţintă, la întâmplare, polisemantismul acestui cuvânt este evident. Cum la fel de evidentă este excelenţa alegerii acestei teme!

PÂINE ŞI CIRC = CARNAVAL!

Genială găselniţa asta cu Carnavalul… Cineva – nu spui cine, persoană importantă, a vrut să evite un cuvânt mai neaoş: circ… Păi da, că dacă ne gândim mai bine, ne-am mutat Revelionul în stradă, acolo de unde începe, de fapt, Europa… Se cheamă delocalizare, apoi europenizare, apoi mondializare… Unde au de gând (ne-)stăpâni(-ţi)i lumii să se oprească? Nu le e teamă oare că, după mondializare, nu mai urmează nimic ? Şi dacă ar urma ceva, ar mai fi tot ei stăpânii lumii? Că de devenit stăpânii Galaxiei ori ai Universului, nici o speranţă, oricât ar fi ei de utopico-ufologi…

Se pare că pentru boboru' nost' a fost mai importantă trecerea într-un alt spaţiu – cel al Europei, decât cel în alt timp… Şi-acu' ne punem, firesc, întrebarea: ce-a fost mai întâi, domnilor şi doamnelor, Spaţiul sau Timpul? Că, cu oul lui Columb şi cu Găina (lui Huidu), ne-am lămurit… Să creadă oare cineva că spaţiul clepsidrei poate încăpea Timpul? Ţţţţţţţţ….. Sau, şi mai puţin probabil, că Timpul poate încăpea în vreun Spaţiu, fie el cât de întins? Să fie oare coincidente ori superpozabile Veşnicia şi Necuprinsul? Eternitatea şi Infinitul? Dacă Eternitatea poate fi – şi este – infinită, nu ştim dacă Infinitul poate fi etern…

Să lăsăm, însă, filosofii să scoată ei bolovanul aruncat de noi în balta asta aspaţială şi atemporală, şi să purcedem la carnaval… Şi cum ştiţi de-acu' că eu toate cele le trec prin filiera franceză – ca nişte francofoni pro-americani ce suntem, niet tak, meinen Herren und Damen – vă voi spune ce înseamnă *carnaval* pentru nişte tipi puşi pe şotii, deprinşi într-ale argoului francez: *carne* înseamnă mârţoagă, cum ar fi o mârţoagă pe val… Ori cu mârţoaga la vale prin Europa… Ori avalizarea unei mârţoage… Clar este că la căruţa asta a Europei poate să tragă şi-un Ford Mustang de fro cinşpe mii de mârţoage putere, că tot nu se ştie…

Pentru crescătorii de porcine din Eu-România, s-ar putea să se traducă şi altfel: *carne, a, văleu* !... La fel cum consumatorii de carne de pe plaiurile mioritice s-ar putea să facă amnezie de tip *alzheimer* când li se va pomeni cuvântu' ăsta : *carne, ah, aaaa, valea bă ! că nuşce-i aia…* ! Aşa cum găinuşele şi gâsculiţele de pe la noi şi de pe-aiurea (acu', cică fac legea – au şi astea (ş)parlamentu' lor… - pe la periferiile Parisului, conform teoriei care spune că marile imperii mor de grija periferiilor…) riscă – aiurea! – să facă rost de ceva aviară, pe care s-o exporte la alţii…

Până să trecem la chestii mai serioase, să ne-nchipuim că vocabula în cestiune s-ar putea descompune în *car* şi *naval*, adică vreun car alegoric, ceva ca de ziua Mari(-n-)ei, când iese

Neptun din apă, trage o fugă pân' la Jupiter să facă şi el o plajă, apoi dă cu ronu între e(-u-)foria din Sud şi cea din Nord… Că dacă ne gândim la Carnavalul de la Veneţia, apoi s-ar putea să iasă pasienţa, ăia având ceva apă de mare prin laguna lor, şi cum trebe musai şi-un car alegoric, gata şi sindrofia… De ce n-ar împrumuta-o şi Ro-Eu-mania?!

Carnavalul de la Veneţia s-a mutat de sărbători pe la noi noii veniţi în UE : românii şi bulgarii… S-a dansat pe străzile de-acu' ale maicii Europa, s-au destupat sticle de şampanie, s-a ciocnit cine cu cine-a vrut (şi, uneori, n-a vrut…) taman ca-n Parlamentu' (a-)nost', s-a mâncat şi s-a băut, s-a tras cu pocnitori în urechile (uneori şi-n ochii) românilor, s-a aruncat cu petarde în diverse locaţii, s-a aruncat cu praf în ochii europenilor, că multe-om mai trage şi noi… la măseaua de minte… pân' ne-o veni (dacă…) mintea la cap.

Etimologic, carnavalul ne vine de unde ne vine şi *panem et circensem*, aşa, de dragul continuităţii… Desemnează perioada Postului mare, înainte de care se mănâncă multă carne, se încing petreceri şi chiolhane, se râde, cântă şi dansează. La francezi, el mai desemnează şi o înjurătură proferată la adresa unui animal : *Vilain carnaval* ! (motivată, probabil, de semnificaţia argotică mârţoagă/*carne*). Şi mai ciudat, desemnează o persoană îmbrăcată aiurea, ca la carnaval… Paradoxal, într-o scrisoare adresată Ecaterinei (împărăteasa Rusiei), **Voltaire** face remarca, nu foarte flatantă, că *<Les hospodars de Valachie et de Moldavie ne feront pas leur carnaval ŕ Venise>* (adică, hospodarii valahi şi moldoveni nu vor participa la Carnavalul de la Veneţia). Întrebarea noastră este simplă : de unde ştia Voltaire ce fac bogaţii noştri cu timpul şi banii lor şi de ce-l interesa chestiunea respectivă, pentru a o comenta cu Împărăteasa Rusiei?! Pentru ca, în ***Candide*** (1759), François Marie Arouet, zis Voltaire, să menţioneze: *<Et je suis venu passer le carnaval ŕ Venise>* (Şi am venit să particip la Carnavalul de la Veneţia). De parcă ar fi spus: *Et in Arcadia ego*… Sau îi era oare teamă să nu fie confundat cu vreun hospodar valah ori moldav ?!

Carnavalul bate circul, aşa cum bate şi teatrul: e singurul loc unde urâţii se pot deghiza în frumoşi, iar persoanele în vârstă, în tineri curtizani/curtizane, unde toată lumea e frumoasă, unde toate par bune şi la locul lor, unde doar cei care vor să pozeze în urâţi, o pot face cu brio, dar trecând aproape neobservaţi… Quasimodo ar fi vedeta unui astfel de Carnaval, nu credeţi? I s-ar conferi, cu siguranţă, premiul pentru cea mai reuşită mască… La fel ca şi vărul lui, Cocoşatul…

Helen Fielding pretinde că, dacă n-ar fi felicitările şi cadourile, Crăciunul ar deveni un soi de carnaval păgân strălucitor, care ne-ar alina agreabil de rigorile iernii… Să aibă oare dreptate ? Oricum, chestia aia cu ieşitul pe străzi, cu datu' iama-n Evropa cu şampania-ntr-o mână şi cu Bulgaria-n cealaltă, cam seamănă contondent (= izbitor…) cu un strălucitor carnaval păgân, într-o lume care n-a înscris în Constituţia ei credinţa creştină şi rolul Bisericii în evoluţia gândirii şi civilizaţiei europene…

Xavier Forneret, tot un franţuz de-al nost' (*id est* european…), ne gâdilă într-un mod neplăcut pupilele, pardon retinele, atunci când ne spune că, de fapt, în timpul Carnavalului, omul îşi pune peste mască (sic !) o faţă de carton… Eu cred că se referă la politicienii lor, da' cum toţi se aseamănă-ntre ei, fiind toţi o apă şi-un pământ… Că toţi ăştia au nu doar poli-ticuri, ci şi poli-feţe, atunci când fac feţe-feţe în Parlament, când sunt interpelaţi de unii sau de alţii…

David Lynch ne spune, destul de insidios, că lumea contemporană nu este poate tocmai locul cel mai strălucit unde poţi visa că trăieşti. E un soi de carnaval ciudat/straniu. Unde e destulă durere, dar care poate fi şi destul de amuzant (la o adică…). Privind retrospectiv (adică de acolo, de sus…), în urma luptei cu Goliath, se prea poate ca David să aibă dreptate. Nu ştim dacă şi dl Lynch…

Aruncând o privire peste gardul din *Curtea Miracolelor*, văzând că şi bogaţii au carnavalul lor – cel de la Veneţia, dar şi alţii cu portofele mai puţin dotate/dodoloase, altfel spus, mai sărăcuţi la conturile de prin bănci, ne întrebăm care poate fi motivaţia acestui gen de amuzament. Pentru cei bogaţi, pentru strălucitoarea Veneţie, lucrurile sunt clare, bogaţii plictisindu-se de moarte şi, pentru a nu-şi cheltui banii aiurea, pe vreo coastă de azur sau de fildeş, să-i lase acolo, în băncile şi conturile veneţiene… Că cine are, posedă…

Ne întrebăm, însă, ce-i mână pe cei din Rio la lupta cu sărăcia şi prea puţina îndestulare în raport cu Vestul Sălbatic, pardon Occidentul Civilizat, să etaleze străluciri false şi pampoane puse pe creştete rase de griji şi nevoi, tunse de felegunşi şi bretunşi, frezate de freze şi raboteze siameze… O fi vreo comandă politică, pentru a masca lipsuri şi privaţiuni? O fi vreo încercare de a atrage turişti darnici la pungă? Sau o fi şi una şi alta, başca lăudabila intenţie a guberniei respective de a asigura boborului de pe cele meleaguri pâine şi circ, ca să uite de incapacitatea guvernanţilor, de setea lor nepotolită de câştig, de avariţia lor proverbială când e vorba de veniturile populaţiunii…?! Vivat,deci, aleşii naţiunii…! Cum care?! Europeană!...

LA MARGINEA PERIFERIEI... SAU DESPRE PLANETA SCRIITORILOR

Cine şi-ar fi închipuit că sistemul nostru solar ascundea o planetă pitică – locuită, desigur, de cei şapte milioane de pitici scriitori câţi (aşa spunea bunică-mea la mâţe...) numără Terra, microscopică, căci cine mai are timp şi ochi pentru scriitori? Deşi gurile rele (precum alea de tun) spun că, din cauza ăstora, planeta Pământ ar trebui rebotezată <Stea>, având în vedere starurile, inclusiv dintre scriitori, care o populează!

Dat fiind că scriitorii nu pot nici trăi, nici scrie fără sponsori şi cititori, ne gândim că, de fapt, planetuţa asta se-nvârte-n jurul vreunui (Rege) Soare ori Oligarh, ori vreun Jupiter unde regula de aur este: Cititorul nostru, stăpânul nostru ! Mai bine decât: Clientelaru' nostru, stăpânu' nostru... Şi, dacă ăia micii care se-nvârt (pân-ajung şi ei mari...) în jurul ălora mai mărişori, se numesc a-steroizi, mă gândesc că poate scriitorii ar trebui să se numească planetoizi... Mai bine decât simpli humanoizi sau complecşi schizoizi... Isn't it, daroghie francophones?!

Şi uite-aşa ne-ntoarcem noi în gara noastră mică, de fapt o aerogară cât toată Francofonia la un loc (chiar două...): limba franceză, aia care ne spune printre rânduri (în limba asta, trec rânduri-rânduri nu muncitorii, ci cuvinte, sensuri, subtilităţi şi rafinamente de-ţi stă mintea-n spaţiu şi timp!) câte ceva despre adevărurile noastre iluzorii, ba chiar şi despre iluziile noastre cu iz de adevăr.

Conform limbii ăsteia, planeta ar fi o chestie care planează, doar că, pre limba lui Voltaire, *planer* înseamnă a bate câmpii, a spune nerozii, a-nşira tâmpenii etc. *Tu planes* semnifică: bre, iar îţi curge prostie din creier, aoleu, ce hemoragie de idioţenii, de nu se mai opreşte! De fapt, dacă ne gândim bine, planeta noastră chiar că bate câmpii, chiar că a luat-o razna...! Da' dacă punem problema la modul ştiinţific (sic!), vedem că răsare următoarea-ntrebare: dacă asta planează-n chip de planor, care şi unde e planeta tractor, a' de-o tractează prin văzduh?! Altfel spus, la remorca cui se află Planeta albastră?!

Pare o nebunie ce spunem, dar nu spunea oare Honoré de Balzac că *nebunul şi scriitorul sunt indivizi care văd fiecare un abis şi cad împreună în el*? Asemeni lui Cioran, Roland Barthes ne spunea că *A scrie înseamnă a zdruncina sensul lumii, a depune acolo o interogaţie indirectă, la care scriitorul, printr-un ultim suspens, se abţine să răspundă. Răspunsul îl dăm fiecare dintre noi, aducându-ne istoria, limbajul, libertatea*. În chip de răspuns către Kafka, tot Barthes pretinde că, *pentru scriitor, literatura e acel cuvânt care spune până la moarte: nu voi începe să trăiesc înainte de a şti care este sensul vieţii...*

Mai aproape de Gura (H-)Umorului, un Tristan Bernard ne aduce la cunoştinţă că *un scriitor nu trebuie să caute să fie incoerent şi anormal, căci, de cele mai multe ori, el este deja astfel, şi nici măcar nu-şi dă seama de asta*.... Zgârci(-t-)ul! La care André Birabeau adaugă: *un scriitor prost este cel care-şi conjugă verbele la Mai puţin ca Perfect...*

Ceva mai prozaic, dar mai aproape de realitatea scriiturii, Maurice Blanchot consideră că *Înaintea operei, fie ea operă de artă, de scriiitură, de cuvânt, nu este nici un artist, nici un scriitor, nici un subiect vorbitor, deoarece producţia/producerea este cea care-l produce pe producător, făcându-l să se nască/să apară demonstrându-l...*

Nu puteam să nu dăm Poetului ce este al Cezarului; astfel, John Keats afirmă: *Poezia Pământului nu va muri nicicând* ! Aşa să ne ajute Dumnezeu, să ni se-ntoarcă Poeţii în Cetate... Şi, dând apă la moară la cearta dintre clasici şi moderni, vom spune că tot Clasicii-s fruntea! Iată ce gândeşte Delacroix în *Scrierile* sale: *Cel mai mare triumf al scriitorului, constă în a-i face să gândească pe cei care pot gândi...* Iar Flaubert, marele Flaubert, concluzionează, într-un registru destul de trist: *Tot talentul de a scrie nu constă, la urma urmelor, decât în alegerea cuvintelor*!...

Şi totuşi, tema acestui eseu continuă să ne frământe, chiar obsedeze: să fie posibilă trecerea de la Republica Literelor la Planeta Scriitorilor?! Să devină un vis prea frumos pentru a fi adevărat, realitate ? De fapt, planetă... Care ar fi forma de organizare statală, pardon, planetară: va continua să fie o republică, sau vom avea, în sfârşit, un Imperiu al Literelor, al Literaţilor, unde toţi locuitorii să fie prinţi (debutanţii), regi (scriitorii consacraţi) şi împăraţi (clasicii, sau cei intraţi deja în categoria clasicilor) ?! Şi unde să domnească doar seninul, armonia şi echilibrul?!

Joseph de Maistre ne trezeşte la realitate, ne ridică vălul de pe ochi, ca să spunem aşa: *Toate fiinţele create demonstrează, prin sintaxa lor, existenţa unui Scriitor suprem, care ne vorbeşte prin astfel de semne* (in: *Soirées de Saint-Petersbourg*). Şi totuşi, planeta se defineşte,

în astrologie, ca fiind *un corp neluminos, care gravitează în jurul Soarelui*. Vor fi fiind şi scriitorii noştri niscaiva *corpuri neluminoase* - gravitând în jurul propriilor cărţi?!

Câtă tevatură pentru scriitorii ăştia, al căror nume se trage din *scriba, -anis*, cuvânt ce desemna în latină: *grefier, scrib*, acest din urmă cuvânt (de-)generând o vocabulă peiorativizantă: *scribălău*, des uzitată şi pentru desemnarea unora dintre confraţii scriitori...

SIMONA FROSIN

- Născută la 29 noiembrie 1985, Galaţi
Absolventă a Facultăţii de Comunicare Socială şi Relaţii Publice a Universităţii Bucureşti.
- A debutat la vârsta de 9 ani cu poeme în reviste franceze şi francofone.
- A publicat în revista Centrului Cultural: „Dunărea de Jos", care a premiat-o pentru eseu la începutul anului 2007, în „Poezia", cu ceva timp în urmă a apărut şi în „Porto Franco".
- Din 2007, publică şi în revistele ARP (Asociaţia Română a Patrimoniului), iar recent şi în revista „L'Etoile du Danube".
- Peste hotare, a apărut îndeosebi în „Art et Poésie de Touraine", „Cahiers de Poésie", „Le Courrier international de la Francophilie".
- Premii: premiul II, acordat în cadrul Mainichi haiku international contest (Japonia), 2007.

LUMEA

O cupă de rouă şi de raze, un potir de nelinişti, dar şi de bucurii presărate pe ţărmurile vieţii, un nor azuriu întunecat de tumultul furtunii ce va să vină – pe toate acestea le văd ca făcând parte din lumea asta, în care ne regăsim cu toţii şi unii pe alţii, cu fiecare zi şi clipă care trece.

Universul muritorilor n-a dus nicicând lipsă de elemente primordiale, constituite în însăşi esenţa vieţii: pământ, apă, aer, foc – doar patru elemente vitale... Dualitatea nu se mai dezvăluie sub forma unei surprize neaşteptate într-o lume atât de diversă şi transdisciplinară; drept urmare, acceptăm – *volens–nolens* – şi latura negativă care tinde să ia locul celei pozitive - din ce în ce mai mult în ultima vreme, în dorinţa avidă de supremaţie absolută, aceasta presupunând stingerea treptată, graduală a binelui.

Într-o lume a contrastelor, nu e de mirare că ne confruntăm cu o iubire fosilizată, ale cărei sensuri profunde au fost uitate şi care, adesea, se confundă cu pasiunea şi capriciul. Oricât de mare ar fi, universul are parte, în egală măsură – ca şi noi, oamenii – de linii fin trasate, care-l definesc şi conturează: mă refer la temporalitate şi spaţialitate. Deşi par nesfârşite, ele limitează acţiunile fiecăruia dintre noi, ridicând bariere în calea progresului, a evoluţiei noastre. Planeta aceasta are suficient loc pentru a adăposti şi pe fii risipitori şi pe tinerii virtuoşi – având în vedere orizonturile ei vaste - pentru a fi martoră la atâtea diferenţe şi nuanţe. Ca şi în muzică, pe portativul universului uman se întâlnesc sunete şi note diverse, dar tocmai aceste asimetrii fac să rezoneze o tonalitate armonioasă, complementară: combinaţiile extremelor, ale polilor opuşi, par a fi cele mai reuşite, graţie faptului că dau naştere unor rezultate inedite, unice.

Chiar şi involuntar, ne vine în minte expresia <gura lumii> cu toate semnificaţiile ce decurg din ea. Zvonurile, bârfele şi prejudecăţile sunt o marfă uşor transportabilă, dar nu chiar uşor perisabilă, astăzi, mai ales dacă ne referim la presa scrisă – ziare, reviste, cotidiane, fiţuici... Falsul pare a avea mai multă trecere în peisajul contemporan, fiind o invenţie profitabilă, care poate lua locul adevărului, părând chiar – uneori – mai credibil decât realitatea.

Un aluat imens care se zbate între nadir şi zenit – asta e Pământul – populat (şi) de fiinţele omeneşti, un aluat ce poate duce la emergenţa unui colţ de rai sau a unei grote obscure, diabolice. O gură de rai e tot ce şi-ar dori buzele tremurânde ale umanităţii, buze scrijelite şi spoite în cel mai grotesc mod de rujul ieftin, abrutizant al desfrâului, al dezlănţuirii simţurilor – cele mai barbare şi primitive, desigur.

Lumea poate fi văzută ca tărâm, univers sau dimpotrivă, drept un sinistru câmp de luptă, o văgăună, o ascunzătoare întunecată – depinde de noi cum vrem s-o facem şi s-o avem... În funcţie de demnitatea sau mustrările de conştiinţă ale fiecăruia dintre noi, putem privi teritoriul alocat nouă drept cuib al fericirii, respectiv drept o perdea groasă, menită a acoperi viciile şi păcatele cu stratul gros, dar înşelător, al uitării.

Lumea de mit, de basm, de legendă, pare să fi fost luată ca un scrum odios, de ţigară oarecare, de vântul schimbării, al modernităţii. Univers olimpian sau liliputan, pământul îi primeşte pe toţi cu braţele deschise, permiţând accesul unor comunităţi, rase, sexe cu concepţii cât mai distincte, dar care pot stabili un ferm acord consensual.

Lumea împărţită între laic şi ecleziastic, între sacru şi profan, în flux şi reflux poate provoca atitudini proxemice adânc înrădăcinate încă de la origini, de la începutul creaţiei în sufletul trestiei gânditoare care este omul.

De ranguri, clase nobiliare şi blazoane a tot avut parte această lume – şi poate încă va mai avea – sub alte forme, presupuse drept mai evoluate şi civilizate, dar egali suntem cu toţii – cel puţin în faţa morţii – când viaţa se scurge şi nimic din astă lume nu mai contează, materialul (sic !) pierzându-şi orice valoare ! El lasă loc, triumfător, spiritualului, măcar în clipele agoniei. Lumea de dincolo sau cea de dincolo de mormânt, este un alt aspect ce trebuie menţionat atunci când vorbim – chiar şi la modul general – despre lume.

Lumea se regăseşte sub orice formă, dacă lăsăm imaginaţia să zboare: în zodii, în game muzicale, în plante, planete, animale, în păduri, monumente şi grădini înmiresmate. O poveste – poate chiar o legendă – poate fi scrisă în petalele unui trandafir, dar şi în spinii acestuia – contează mult de cine a fost răsădită şi în ce grădină: cea a binecuvântărilor divine, sau cea a chinurilor...

Această lume cotidiană stârneşte interesul unor scriitori de *science fiction*, care transformă totul în trilogii de neuitat sau saga incredibile. Într-o notă mai lirică, lumea poate fi descrisă astfel: *steaua limitării mugind pe talazurile nemărginirii*, sau: *steaua libertinajului plutind pe talazurile vremii*. Să sperăm că universul interior, lăuntricul sinelui nu fi-vor prea mult/îndelung tulburate, nici zdruncinate de lumea exterioară, care poate arunca în genuni tot binele...

În zbor înălţător de curcubeu, să uităm că mai există negru şi gri, să percepem lumea în culori vii, luminoase, pastelate. Elan ascensional !

PROZAICA TRĂDARE RE-TRANSCRISĂ… ÎN VERSURI

Trădare e atunci când chemi unduirea valului, dar te alegi doar cu furtuna talazului învolburat, atunci când cauţi alinarea unui colţ de nor şi sfârşeşti doar prin a absorbi amărăciunea unui ocean de tristeţe...

Tot trădare se numeşte şi muşcătura şarpelui – atunci când îşi muşcă, cu tandreţe, de altfel, stoicul îmblânzitor. O sfârtecare a spiritului pe altarul ispitei, iubirea de aproapele – un prag între lumesc şi divin, între egoism şi altruism...

O lume ce se zbate la graniţa - aproape invizibilă – dintre încredere şi nehotărâre demolează emoţiile pure ale fiinţei.

Linia fină a credinţei în cineva sau ceva ajunge uneori, din păcate, să se reducă la un simplu punct pierdut undeva, în spaţiu sau poate pe retina memoriei. Astfel, redefinim cu fiecare zi ce trece identitatea şubredă a acestui punct vag, probabil în speranţa nemăsurată că vom reuşi să completăm linia iniţială cu alte puncte, reunite laolaltă, care vor reconstitui această linie subţire a percepţiei noastre.

Cercuri concentrice... şi totuşi contraste atât de grăitoare, atât de puternice sub bagheta varietăţii: un ocean de tristeţe, apoi, în mijloc, o mare ceva mai mică de bucurie, apoi un lac infim

de surâsuri cristaline. Toate fiind cercuri, mici sfere imperfecte aflate-n căutarea unei perfecţiuni, apuse în umbra răsăritului speranţei omului, în vârful piramidei aflându-se eclectismul.

Dar, aşa cum spune o celebră maximă italiană: <*Traduttore, traditore*>, şi cel care traduce un text poate trece drept trădător. Prin aportul de sensuri schimbate şi adaptate pentru a fi funcţionale într-o limbă străină, traducătorul este adesea acuzat de alterarea semnificaţiei iniţiale.

Depinde mult şi cine este cel care se angajează în exerciţiul traducerii, un traducător slab putând fi considerat, pe bună dreptate, un trădător, un dezertor chiar, căci fuge de originile semantice iniţiale, îndepărtându-se mult de spiritul operei traduse. Nereducându-se la o tehnică, traducerea este o sarcină dificilă pe umerii celui care şi-o asumă, căci presupune stabilirea unui raport (bine definit) de apropiere de stilul autentic al scriitorului sau poetului tradus, stabilirea unui contact afectiv cu cartea – ceea ce implică şi redarea spiritului autentic al operei.

Astăzi, aflându-ne cu toţii în căutarea unui limbaj comun, cvasi-universal - pe continentul european, cel puţin, a fost aleasă limba engleză, dar impunerea acestei limbi poate apărea ca un gest de trădare culturală - probabil în ochii popoarelor Europei înseşi, dar şi, mai ales, de pe alte continente.

Fără nici o legătură ostentativă cu cele de mai sus, putem spune că, din trădare (termen grav) derivă înşelarea cuiva şi, deci, tot trădare este şi când cineva îţi vorbeşte, iar tu îi întorci spatele, lăsându-l plin de euforie în faţa goliciunii marmoreice a unei uşi oarecare, de o perfectă inexpresivitate...

A trăda, a lăsa, a răbda, a broda – un păienjeniş oniric, halucinant de intrigi, deziluzii; a face să se tulbure un val sporit de neîncredere până devine apăsător ca un talaz nepăsător pe umerii înguşti ai victimei.

Însuşi astrul zilei e cumva trădat de astrul nopţii, datorită graţiei selenare a acesteia din urmă. Cercurile din jurul unei planete par a-i trăda măreţia, pe când miriadele de trepte ale sacrelor temple străvechi sugerează, cu discretă subtilitate, dificultatea pe care o presupune escaladarea lor pentru a ajunge în vârf.

Urâţenia şi sărăcia unei ţări lasă loc frumuseţii şi bogăţiei unei alte naţiuni, în timp ce ignoranţa supărătoare a unui om trădează binecuvântata inteligenţă a altuia – ce lume de contraste...!

În *Muzica planetelor* a lui Gustav Holst, se regăsesc sunete care trădează frumuseţea unora şi mai gingaşe, mai delicate sau, din contră, măreţia şi gravitatea unora mai intense, pline de forţă.

Un chip frumos poate fi, totodată, indiciul unui suflet pur, generos (deşi nu e întotdeauna valabil...), prin informaţia furnizată de trăsăturile armonioase – asta, în cazul în care privitorul ştie să decodifice expresia feţei pentru a găsi semnificaţiile caracterului astfel decriptat... La fel cum o situaţie presantă poate da un indiciu cât de vag privitor la puterea de concentrare şi rezistenţa (inclusiv morală) a celui expus la un astfel de stres.

În concluzie, trădarea - în sensul clasic - e dureroasă, doare şi e normal ca oricine să vrea să o evite, pe când trădarea comportamentalului, a mentalului prin gesturi şi atitudini e o mică binecuvântare pentru semeni, datorită informaţiilor utile oferite despre respectivii, dar ne ajută şi să ştim ce expectaţii şi pretenţii să avem de la cei din jur.

EPISTOLAR, MISIVA RĂVĂŞEA…

O înşiruire de cuvinte pe mătasea hârtiei – puncte, semne şi mici simboluri încrustate în structurile celulozei, asemeni unor pietre preţioase, de fapt, urme menite a da la iveală delicateţea şi supleţea unei sculpturi, adânc gravate în sufletul primitorului.

Da, despre epistolă este vorba şi despre cei doi care se află la un capăt şi la altul al aceleiaşi bucăţi de hârtie (comune), de parcă ar traversa un pod: expeditorul şi destinatarul. Căci, atunci când mesajul emis e corect receptat de partea cealaltă a *canalului*, cei doi fug conştiincios unul spre celălalt, pe acelaşi pod al înţelegerii, se intersectează la un moment dat – şi anume, în momentul în care au descoperit adevărata semnificaţie a celor spuse prin intermediul hârtiei.

Scrisoarea poate fi comparată cu un dig care-i desparte pe cei doi sau, dimpotrivă, îi uneşte; cert este că şi expeditorul şi destinatarul au, în aceeaşi măsură, dreptul de a se adăposti pe acelaşi dig, adică să descifreze un mesaj pornind de la aceiaşi termeni (de comparaţie), de la aceleaşi realităţi precizate. Mai trist e atunci când, împins de vântul tulbure al precipitării, destinatarul poate cădea de pe dig tocmai în marea de confuzie şi greşeli, nepermiţându-şi astfel dulcele privilegiu de a vâsli - tot cu ajutorul cuvintelor - spre uscat, de unde a pornit mesajul emitentului.

Şi unde trebuia să ajungă, de fapt, dacă s-ar fi dovedit un autentic receptor, loial sensurilor perindându-se printre fraze. Deci, ciocnirile la nivelul sensurilor nu sunt excluse, mai ales când ne aflăm pe ţărmuri de cuvinte. Semnificaţiile sunt ca un lasou prins de jur împrejurul cuvintelor, dar mai ciudat e că acest lasou se poate prinde, în schimb, de gâtul celui care are o prea mică putere de înţelegere a lumii în care trăim şi a cuvintelor cu care trăim.

Ce face, cu adevărat, ca o scrisoare să fie o scrisoare ? E vorba aici de o simplă foaie de hârtie, încărcată, desigur, cu denotaţii şi/sau conotaţii (de la caz la caz...), care desparte privirea de reacţii, căci, după ce ochii cercetează cu atenţie cele notate, încep să apară reacţiile drept consecinţă a celor consemnate.

Până şi această binecuvântată bucată de hârtie (şi, uneori, de înţelepciune), are nevoie de protecţie (un fel de a spune, desigur), dacă ne gândim la plicul în care este împăturită scrisoarea. Aşadar, nevoia umană de a se simţi apărată, e perfect scuzabilă în faţa descoperirii că până şi misiva are nevoie de o carcasă...

Totuşi, din această carapace, ataşată din necesitate, iese mai uşor hârtia scrisă decât omul care şi-a făcut - dintr-un sentiment de copleşire - din ea colibă, luând-o, din greşeală, drept casă. Dacă, de multe ori, expeditorul poate fi dat uitării, nefiind nevoie de datele lui personale nici

măcar pe plic, lucrurile nu stau la fel cu destinatarul: acesta trebuie să existe, chiar dacă e vorba de propria lui persoană. Aşa cum la baza unei fapte, acţiuni se află un ţel, un scop, la fel, pentru a scrie cuiva, trebuie să existe cineva care să recepteze mesajul trimis, la o adică, referitor tot la scrisoare, putem s-o trimitem *anonimă* (vorba spiritualului Caragiale). Poate, unori, ne găsim singuri salvarea chiar prin cuvinte...

O scrisoare uneşte distanţele, le face să dispară, atâta vreme cât veştile despre cineva drag ajung la noi. Un mesaj uitat într-o sticlă pe mare, tot un soi de scrisoare este, doar că e una disperată, cerând ajutor – un SOS *sui-generis*... Chiar şi pentru redactarea unei scrisori e nevoie, cred eu, măcar de puţin talent livresc, de oarece înzestrare în ceea ce priveşte mânuirea cuvintelor – deci, se remarcă (pe undeva) amprenta lăsată de pana fluidă, ghidată de inspiraţie.

Şi, cum tot ceea ce facem, e tot un soi de mesaj aruncat într-o sticlă ce pluteşte pe oceanul încercărilor vieţii, în aşteptarea de a fi salvaţi, poate, nu de a ne salva singuri – lucru mult prea dificil de altfel, fără intervenţia sorţii sau unui dram de noroc (fie el cât de efemer...).

Poate că, uneori, e chiar o bucurie să fii infectat cu microbul scrisului, căci aceasta implică maturitate, o anumită înţelepciune şi o filosofie de viaţă care se cuceresc cu greu, aşternându-ne, mai degrabă, pe hârtie gândurile. Iar un şirag nepreţuit de mostre de înţelepciune se formează cu litere, manifestarea activă a Cuvântului divin...

Tocmai pentru că presupune scrisul, stilul epistolar are ca instrumente meditaţia, reflecţia, analiza, visarea, exprimarea viselor, a idealurilor, poate şi melancolia, nostalgia provocate de invocarea amintirilor trecute. Gânduri ce se rostogolesc în cuvinte, căzând ca o ploaie dulce, binevenită de primăvară pe huma (prea) aridă a sufletului (chiar şi a spiritului, uneori...).

Sensuri ale cuvintelor ce stau la coadă pe parcursul redactării epistolei, îngrămădindu-se unele într-altele, pentru a sfârşi, ulterior, într-o contopire, o împletire minunată ori o suprapunere uşor ambiguă de sensuri. Cuvintele sunt precum cerşetorii: ele cerşesc, prin contextul implicit, sensuri – da, aţi auzit/citit bine ! – cerşesc sensuri ce nu se lasă prea mult aşteptate, graţie intuiţiei şi capacităţii de descifrare a unor cititori dedicaţi.

Ceea ce au comun şi unii şi alţii, este răbdarea ce caracterizează atât pe cerşetorul aflat în aşteptarea unui bănuţ, cât şi pe cuvântul ce aşteaptă, doreşte, visează la conferirea unui sens...

Dacă în cazul oamenilor, generozitatea nu e tocmai o virtute des întâlnită, în cazul cuvintelor, lucrurile diferă: ele sunt îngăduitoare cu cititorul în privinţa sensurilor, deoarece permit şi celor eruditi, şi celor simpli, obişnuiţi, atribuirea unui înţeles, a unei semnificaţii. Neexistând nici o grabă din partea cuvintelor, fiecare înţelege şi digeră ce poate şi ce vrea, în perfectă (?!) concordanţă cu ritmul său interior...

Misiva scrisă de Cronos oamenilor, prin însăşi Istoria umanităţii – se poate remarca şi acest gen de epistolă. Da, scurgerea vremii este în sine o epistolă, pe care Timpul însuşi, în marea lui ironică tiranie şi în marea lui *îngăduinţă*, a lăsat-o notată în pagini strălucite de Istorie (mai mult sau mai puţin *mată*...). Deci, s-ar părea că Istoria nu e nimic altceva decât o scrisoare nescrisă şi neterminată...

IVAN IVLAMPIE

- Născut la 11 01. 1964, loc. Brăila, Jud. Brăila
- A absolvit: Universitatea "Al. I. Cuza", Iaşi, Facultatea de Istorie şi Filozofie, secţia Filozofie-Istorie 1983-1987; 1990 .Definitivare în învăţământUniversitatea "Al. I. Cuza", Iaşi, Facultatea de Filozofie1995-2001Doctor în filosofie
- Din 1999 Membru fondator al societăţii editoriale „Grupul zece", Galaţi
- 2000 Membru fondator al Asociaţiei scriitorilor pentru promovarea realizărilor artistice (ASPRA), Galaţi
- 2002-2007 Redactor şef adj. Revista de cultură *Dominus*, Galaţi
- 2003-2007 Membru al redacţiei Analelor Universităţii „Dunărea de Jos" Galaţi, Fascicula XVIII, *Filosofie;*
- Peste 100 de articole, recenzii, în revistele de cultură *Porto-Franco, Antares, Dunărea de Jos, Dominus, Prometeu*, şi un număr de prezentări de carte filosofică sau enciclopedică (prefaţă, postfaţă).
- În prezent este Conf. dr. Catedra de Filozofie-Sociologie; decan al Facultăţii de Istorie Filozofie
- A publicat:

1. *Meditaţii despre divino-umanitate*, Editura Dominus, Galaţi, 1999;
2. *Nikolai Berdiaev şi spiritualismul rus*, Editura Dominus, Galaţi, 2001.

În colaborare:

Victor Voicu (coord.) *Filozofie Teste pentru admitere*, Universitatea „Dunărea de Jos", Galaţi, ed.1998; 1999.

Ivan Ivlampie (coord.) *Filozofie Teste pentru admitere*, Universitatea „Dunărea de Jos", Galaţi, 2004.

Despre noua şi mai vechea dare de bani

Moto: *Căci vorbesc pentru folosul patriii mele, pentru deşteptarea, pentru luminarea, pentru înfrumusiţarea şi, în scurt, pentru fericirea ei, şi chiar pă mine mă dojenesc pentru cea până acum necuviincioasă vieţuire şi nedrepte luări de bani din patrie…*

Ceea ce Tudor Vladimirescu deschidea pe calea armelor – restaurarea identităţii şi demnităţii naţionale – boierul şi marele logofăt Constandin Radovici din Goleşti va promova acelaşi lucru, dar cu uneltele mai subtile, cele ale luminării culturale. Dinicu Golescu (1777-1830) nu a fost unicul cărturar al acelor vremuri de deşteptare naţională şi nici primul militant care, prin scris, gândea binele patriei, precum nu a fost nici întâiul fondator al celor mai utile instituţii culturale. Dar, el rămâne „cel dintâi român modern" prin faptul că a fost primul care a avut conştiinţa crizei în care se află cultura română.

Însemnare a călătoriii mele este primul document de filozofie a culturii pe care l-a dat gândirea românească, în care aspectele de cultură şi civilizaţie, fără a fi definite sau nominalizate ca atare, sunt surprinse în toată complexitatea raportului lor de determinare reciprocă. La acest autor, cultura trebuie să o vedem ca pe un fapt de educaţie, la nivelul persoanei umane, la cel al claselor sociale şi al societăţii în ansamblu. Civilizaţia este modul cum se comportă oamenii între ei în toate domeniile vieţii sociale, de la cel economic, juridic şi politic, până la cel moral sau în însuşi interiorul instituţiilor culturale. Oamenii se comportă în funcţie de felul în care sunt educaţi şi tot acest comportament are în vedere potenţarea maximă a educaţiei în vederea unor relaţii mai bune între ei. Astfel rezultă bunăstarea şi fericirea naţiei. Dar ce se întâmplă acolo unde lipseşte educaţia? „La noi – spune marele logofăt –, lăcuitorii, din **multă juguire** ce au avut, şi **neluminare**, nu-şi cunoaşte nici datoria către altul, aducând închinăciune numai aceluia de care să teme, cum stăpânului său, zapciului, ispravnicului, de-l va cunoaşte; iar către oricare om nu-ş scoate căciula, fie măcar de cea mai mare treaptă. Cum mi s-au întâmplat chiar mie, să mă întâlnesc cu mulţi lăcuitori cu căruţe pe drumuri, şi nici unul nici căciula ş-au scos, nici drumul jumătate me-au lăsat, în vreme ce, văzându-mă cu barbă, m-au cunoscut că sunt de treapta Divanului. Iar mai tânăr fiind, dar ispravnic, şi împrejurat de slugitori, atunci întâlnindu-mă, au căzut la pământ, cu capetele goale, ca nişte vinovaţi de moarte, ce ar fi aşteptat scăparea de la mine. Cum şi chiar supuşii miei, mie îmi dau închinăciune, iar altuia, fie şi mai mare şi mai bătrân, căci nu are trebuinţă de acela, nu-i dă închinăciune. Din care se adună că **neînvăţătura şi înjuguirea prosteşte pre om, făcându-l şi rău.** Şi de aceia cu dreptate să uită asupra fieşcăruia cu vrăjmăşie, socotind că poate şi acesta va veni vreme să-i facă vreun rău, - căci bine n-au văzut de la nime, - sau că şi acela îi va cere cevaş, căci lui nime nu-i dă nimic, nici măcar o învăţătură, nici un ajutor, nici o îndreptare în datoriile lui, **ci trăieşte ca un dobitoc sălbatic** (sbl. m., Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriii mele*, Editura Minerva, Bucureşti, 1977, pp. 137-138)" Observăm aşadar că acolo unde nu există cultură, relaţiile dintre oameni coboară pe treapta sălbăticiei, premergătoare civilizaţiei. *Însemnare a călătoriii mele* este o dare de seamă asupra răului funciar din societatea românească de la începuturile epocii moderne, despre starea de sălbăticie care a cuprins toate păturile sociale,

despre nevoia imperativă de a eradica răul prin promovarea culturii, ca singura cale de reformare a naturii raporturilor dintre oameni.

Mulţi exegeţi ai acestui jurnal de călătorie vorbesc despre o metamorfoză rapidă şi definitivă pe care autorul a suferit-o prin contactul cu Occidentul, despre un om zguduit care trăieşte prefaceri bruşte, despre un alt Pavel fulgerat pe drumul Damascului etc. Aceste aprecieri au în vedere timpul pe care boierul l-a petrecut în anii 1824, 1825 şi 1826 în Austria, Italia şi Elveţia, ţări în care îşi ducea fiii spre învăţătură. Dar, Golescu a mai întreprins călătorii în afara Valahiei, în 1802 la Paris, unde este trimis într-o misiune de către boieri pe lângă Napoleon Bonaparte, în repetate rânduri în Transilvania, în mod special la Braşov (anul 1821 este primul din cei şase ani se exil), în 1823 în Rusia cu o misiune la ţarul Alexandru. De ce tocmai călătoriile din anii1824-1825 îl transformă în mod spectaculos ? Cred că nu este vorba chiar de o fulgerare a lui Dumnezeu pe drumul Damascului, deşi dumnezeieşti sunt intenţiile golescului din jurnalul său de călătorie.

Însemnare a călătoriii mele trebuia să fie o carte a cărei forţă consta în puterea ei de a-i convinge pe cei ce erau responsabili de destinul nefericit al ţării şi de cumplita sărăcie în care se zbăteau ţăranii, pătura producătoare a societăţii. De aceea, îndemnul autorului este cel de unire a tuturor energiilor creatoare în vederea eradicării înapoierii culturale a locuitorilor indiferent de starea lor socială.

Intenţionând să trezească în contemporani spiritul de solidaritate în vederea grabnicelor prefaceri, Golescu vrea să-i impresioneze mai întâi prin descrierea treptei înalte de civilizaţie pe care o cunosc ţările Apusului. Trei sferturi din carte sunt dedicate acestei descrieri, în care se poate observa lesne că boierul român întreprinde o anchetă de teren, fiind atent la toate aspectele care definesc o civilizaţie: de la cele economice (legate de cultura plantelor şi creşterea animalelor, de transportul pe uscat şi pe apă, de modul cum funcţionează corespondenţa, de producţia meşteşugărească, de plata impozitelor etc), până la cele politice (legate de raportul dintre monarh şi popor, de raportul dintre nobili şi oamenii de rând, de modul de promovare în ierarhia de stat, de gradul de participare şi informare a cetăţenilor la viaţa publică), sociale şi morale. Golescu e impresionat de numărul mare de spitale, de diversitatea şcolilor, de bibliotecile nelipsite, de teatrele accesibile în limba naţională întregului popor, de tot soiul de muzee şi, mai ales, de grădinile şi parcurile din oraşele întâlnite sau de la periferia lor, încât nu uită să ne transmită ceea ce i-a spus un boier: „mai mulţumit este să fie grădinar la această grădină [Schöbrunn] decât ban [un fel de baron local] în ticăloasă Ţara Românească".

Starea de sălbăticie pe care boierul a lăsat-o în urma sa îşi află explicaţia abia prin comparaţie cu îndestularea şi fericirea din vest. Prima observaţie este făcută chiar în ţara vecină, în Ardeal, unde Golescu se miră de condiţia înstărită a ţăranilor cu toate că ei lucrează 200 de zile în folosul moşierului: „Acum judece fieşcare, care pot fi pricinile de a fi mai în bună stare aceia care muncesc altora peste 200 de zile pă an, de cei ce lucrează numai 12, decât numai căci nu-i lipseşte din auzul urechii, de cum se naşte şi până moare, cuvintele: «ado bani!»." (p. 23)

Ado Bani!

Aşezarea tuturor relaţiilor umane pe „dare de bani" este blestemul civilizaţiei româneşti. Locuitorul unui pământ bogat şi frumos, cum este cel al Ţării Româneşti, fiind birnic se află într-o stare de sărăcie de neimaginat pentru toţi străinii. Mai grav, pentru acelaşi bir s-au hotărât şi pedepse „**ca să dea ceia ce nu are şi atâţi câţi nu poate agonisi**". Într-o cuvântare patetică, logofătul Golescu este foarte expresiv în zugrăvirea condiţiei inumane la care a fost adus poporul:

„O! să cutremură mintea omului, când îş va aduce aminte că făptura dumnezeirii, omenirea, fraţii noştri, au fost câte 10 aşternuţi pe pământ, cu ochii în soare, şi o bârnă mare şi grea pusă pe pântecile lor, ca muşcându-i muştele şi ţinţarii, nici să poată a se feri. Aceasta de nu s-au urmat de nimeni, împungă-mă pre mine cugetul, căci scriu o minciună; iar de au săvârşit-o un român către fraţii lui români, numai ca să să întoarcă cu bani mulţi strânşi, arătându-să cu slujbă către stăpânitor, acela, citind şi aducându-şi aminte, împungă-l pe el cugetul, şi de acum înainte părăsască-să de acele urmări; căci condeile nu vor mai fi uscate, şi asemenea urmări nu vor mai fi cunoscute numai duhovnicilor şi suferite de pătimaşi, ci condeiul va da în veleagul obştii atât urmările cele spre folosul neamului, cât şi cele spre prăpădenia lui.

Alţi creştini, tot pentru dare de bani, au fost spânzuraţi cu capu în jos, şi alţii, iarăşi, închişi în coşare de vite, unde le-au dat fum, şi alte multe asemenea pedepsi./…/

Aceste nedrepte urmări şi nepomenite peste tot pământul i-au adus pe ticăloşii lăcuitori întru aşa stare, încât întrând cinevaş într-acele locuri, unde să numesc sate, nu va vedea nici biserică, nici casă, nici gard împrejurul casii, nici car, nici bou, nici vacă, nici oaie, nici pasăre, nici pătul cu sămănăturile omului pentru hrana familiei lui, şi, în scurt, nimică; ci numai nişte odăi în pământ, ce le zic bordeie, unde intrând cinevaş, nu are a vedea alt decât o gaură numai în pământ, încât poate încăpea cu nevasta şi cu copiii împrejurul vetrii, şi un coş de nuiele scos afară din faţa pământului şi lipit cu balegă. Şi, după sobă, încă o altă gaură, prin care trebuie el să scape fugând, cum va simţi că au venit cinevaş la uşă-i; căci ştie că nu poate fi alt decât un trimis spre împlinire de bani. Şi el neavând să dea, ori o să-l bată, ori o să-l lege şi o să-l ducă să-l vânză, pentru un an, doi, şi mai mulţi, sau la un boierenaş, sau la un arendaş, sau la oricine să va găsi, ca el să-i slujească acei ani, şi banii ce să dau pentru slujba acelor ani, să să ia pentru birul lui./…/ **Ce era dator această făptură dumnezeiască să şi robească ca să dea şi ce nu are domnului?**

Şi apoi, întrând cinevaş întru acele bordeie ale lor, peste putinţă era de a găsi pe trupurile lor, şi în casă, lucru de zece lei; căci şi căldarea cu care o să-şi facă mămăliga nu o are fieşcine, ci sunt 5-6 tovarăş pe una. Şi când aceştea, din nenorocire, prindea de veste când vinea în satul lor zapciŭ, polcovnicu, căpitanu, mumbaşir isprăvnicesc, mumbaşir domnesc, fugea atât ei, cât şi muierile lor, şi copiii care putea fugi, prin păduri şi pe munţi, **întocmai ca dobitoacele cele sălbatice**, când le gonesc vânătorii cu câinii. Căci ştia că, prinzându-i, nu mai este altă vorbă decât cerere de bani, şi ei, neavând bani, vor lua gârbaciuri pe spinare. Nu crez că cel mai rău tiran stăpânitor, - văzând chiar cu ochii lui pe această făptură dumnezeiască, pe acest deopotrivă cu el om, fugând pe munţi şi prin păduri, cu picioarele goale până în genunche şi cu mâinile până în cot negre şi

pârlite, şi haina care o au pe ei – numai din bucăţele, iar copiii – de tot despoeaţi, – nu crez că nu i se va muia inima, cât de sălbatic şi rău va fi, şi va mai cere bani de la o aşa stare de oameni" (sbl. m., pp. 76-78).

Fragmentul reprezintă unul din actele de acuzare la adresa practicilor samavolnice, menit să zguduie din temelii conştiinţa celor responsabili, în rândul cărora, după cum am văzut, se situează chiar şi boierul Dinicu Golescu. Critica practicilor de **luare de bani** urmăreşte aspectele nelegiuite prin care se distribuie funcţiile în aparatul de stat, se numesc diferiţi funcţionari responsabili cu strânsul dărilor, sau a modului corupt prin care se soluţionează cazurile în justiţie. Banii devin, aşadar, valoarea supremă din societatea românească, dobândind misiunea unică şi sacră de a intermedia toate relaţiile umane. Acest mod de răsturnare a unei ierarhii sănătoase a valorilor a avut drept consecinţă subminarea funcţiei pe care o aveau toate celelalte valori situate deasupra celei economice şi, prin golul astfel produs, banii au reuşit să preia atribuţiuni care se aflau în menirea justiţiei sau a educaţiei, a ordinii de drept sau a moralităţii, a competenţei ştiinţifice sau a afirmării sociale potrivit meritelor etc. Boierul e obişnuit să vadă în ţara lui oameni „făr' de nici o ştiinţă, învăţătură şi dar, făr' de nici o slujbă către patrie, într-o clipă urcaţi la cea mai înnaltă treaptă; ci numai prin dare de bani; cum şi pre cei mai slăviţi, în nalte trepte, şi bogaţi, ca un trăsnet aruncaţi jos şi săraci, făr' de nici o greşeală şi judecată, ci numai căci au contenit darea de bani" (p. 130). Pledoaria autorului este în favoarea reaşezării tuturor valorilor potrivit unei armonii ce ţine de o ordine a firescului: un firesc rezultat chiar din faptul că orice om este făptura dumnezeirii şi că nu va găsi nimeni vreo deosebire „între cenuşa din trupul împăratului şi dintr-a săracului". Dacă am urma modelul Apusului, „atunci adevărat **ne-am mândri** pentru darurile cele cu sudoarea noastră câştigate, iar nu pentru metalul pământului, din care ne facem anterie de fir, nici pentru părul cămilii, cu care ne încingem, nici pentru pielea samurului şi a râsului, pentru care şi **de râs am ajuns**" (sbl. m.; p.82).

Milionişti cu palaturi

Care este consecinţa **luării de bani** în Ţara Românească în comparaţie cu aceeaşi practică din Vest ? În ţările civilizate, boierul nu a observat decât un singur fapt: luarea de bani era în beneficiul tuturor, de la comoditatea conferită de starea drumurilor sau a modului de funcţionare a serviciilor poştale, până la oferta educaţională larg diversificată sau a modului degajat de opţiune în privinţa consumării timpului liber (fie de a astupa râpele în vederea restituirii spaţiului natural celui economic, fie de a opta pentru un spectacol la teatru, pentru o plimbare într-un parc, pentru o delectare într-un muzeu sau pentru o drumeţie în aer liber la ţară). Pe când în Valahia nu numai că s-a redus numărul de şcoli, nu numai că sunt tot mai puţini ştiutorii de carte, dar nici nu se doreşte luminarea poporului tocmai pentru a-l menţine în robie şi a-l extorca de bani.

Şi unde se duc fondurile obţinute în chipul acesta nelegiuit? Prima constatare a autorului are în vedere luxul la care se dedau păturile înstărite. Cartea este plină de pasaje în care Golescu îşi

exprimă indignarea faţă de risipirea averilor în scopuri inutile şi neproductive, fapt ce duce la zădărnicirea strădaniei norodului. Faţă de Apus, care investeşte energiile creatoare în opere durabile de cultură, menite să copleşească şi să încânte fiecare făptură umană, în ţara sa, boierul vede energiile risipindu-se într-un lux deşănţat: „la noi, unde îmi trebuie hârtie de voi voiĔ să înşir numele acelor trănţăroşi şi cu picioarele goale, sau streini sau pământeni, care, făr'e de o sută lei, au ajuns, în puţini ani, milionişti cu palaturi şi cu moşii, întocmai ca familiile ce le agonisesc în vreme de doaă-trei sute de ani, şi nu ajută nici patria, nici trebuinţele oraşului, cu nici un mijloc, măcar să dea din averea lui dintr-o mie una; ci strâng numai din averea norodului, făr' de a să folosi şi norodul de la ei." (p. 35)

Criticând luxul, Golescu enunţă o constantă ce ţine de firea păturii de parveniţi, pe care nu va înceta să o combată un I L Caragiale, când va demasca moftul român, moft perpetuu prezent şi nelipsit din viaţa noastră cotidiană. Astfel, deşi cunosc sărăcia, luând mărfurile pe răboj, cu riscul de a-şi pune moşiile la mezat, soţiile boierilor sunt groaznic stăpânite de lux: „Mai bucuroase sunt acasă să le moară copiii de foame, decât să iasă la plimbare făr' de a avea pe rochie alte o sută de bucăţele în feliurimi cusute, ce le zic garnituri, carele este o îndoită cheltuială" (p. 58). Şi încă acest lux este unul de prost gust, fiindcă astfel de haine în Europa le poartă doar actorii pe scenă.

Urmărind vreme de 30 de ani unde s-a scurs această sudoare şi dare de bani a norodului, Golescu trece în revistă „mulţimea domnilor ce au fost întru aceşti ani", negăsind nici o fericire la nici o familie şi nici printre urmaşi; „toţi se află în nepomenită sărăcie, despărţiţi şi răspândiţi toţi în toate părţile, făr' de nici o judecată şi învederată vină". Apoi, cercetând stările boiereşti în comparaţie cu starea lor de odinioară, logofătul nu găseşte „familiile mai bogate, ci mai sărace, şi unile de tot prăpădite, căci, pe acelea vremi, toţi neguţitorii să împrumuta de pe la casele boiereşti, având fieşcare boieri câte unul şi doi pe carii îi iubea şi îi ajuta: acum boierii suntem datori pe la neguţitori" (p. 131). Am putea crede că în această anchetă, care vrea să dea de urma banilor storşi de la popor, Golescu îşi exprimă interesul de clasă; că el deplânge dispariţia relaţiilor feudale şi patriarhale şi că se face exponentul vechilor structuri conservatoare pe care le-ar dori perpetuate. O lectură marxistă l-ar recupera numai din această perspectivă. Dar privirea lui este îndreptată înspre viitorul şi binele naţiei. Faptul că el continuă ancheta măcar de ar descoperi o acumulare de capital în rândurile burgheziei în ascensiune care să fie punctul de pornire în opera de iluminare a poporului este un indiciu clar al generozităţii demersului său, care iese din cadrele înguste ale egoismului de clasă. Şi printre negustori nu descoperă decât acelaşi lux şi lipsă de chiverniseală în dauna întregii societăţi. Aşa cum poporul de rând este bătut de soartă, tot astfel nici condiţia păturilor superioare nu scăpă acestei sancţiuni impersonale. Când citim concluziile anchetei autorului, nu trebuie să-l credem deznădăjduit, ci prin descrierea realistă a realităţilor sociale e nevoie să-i pătrundem intenţia mobilizatoare: Aşadar, fraţilor! negăsind strudania acestui norod la nici o treaptă de om întemeiată, **ci numai de la unul până la altul preumblată**, din care pricină în puţini ani ajunge cel bogat sărac, şi cel slăvit necinstit, sunt silit să zic că: fiindcă toate urmările ne sunt întemeiate în nedreptate, şi în neorânduială bună, de aceia preaputernica dumnezeire nu mai

pedepseşte de al-17-lea neam, ci chiar pe noi înşuşi, cu perdere de cinste şi de averi şi, în scurt, cu prefacere aceii de astăzi veselii, mâne în tristare". (s. m., p. 133)

Dinicu Golescu cere imperios izgonirea principalului duşman al patriei, care este luxul, înlocuirea lui cu economia, cu promovarea hărniciei, a activităţilor economice de bază – din agricultură, industrie şi comerţ – care duc la îmbogăţirea societăţii şi la posibilitatea întemeierii tuturor instituţiilor culturale şi de asistenţă socială, în care fiecare fiu al patriei îşi poate regăsi neirosită energia de care a dat dovadă. Pentru noi, cei de astăzi, opera lui Dinicu Golescu nu are doar valoarea unui document istoric, lingvistic sau cultural, cât mai ales (fără a minimaliza importanţa valorilor enunţate), prin conştientizarea situaţiei-limită, de criză a civilizaţiei româneşti de la începuturile epocii moderne, are valoarea unui punct de referinţă pentru o **judecată de mândrie sau de ruşine** în cadrul strâmt al timpului ce s-a scurs cu energiile neamului cu tot.

GEORGE LATEŞ

- Născut în 10 noiembrie 1951.
- A absolvit Facultatea de Filologie din cadrul Universităţii „Al. I. Cuza" din Iaşi.
- A debutat în revista Cronica din Iaşi (nr. 11 / 1975, recenziile la vol. Biciul albastru al Marei Nicoară), colaborare cu recenzii la aceeaşi publicaţie pe durata mai multor ani, redactor şef-adjunct al revistei Opinia studenţească, publicarea în paginile acesteia a numeroase cronici şi studii literare, secretar de redacţie al revistei Şcoala gălăţeană, cu apariţie lunară din 1990 până în prezent, colaborarea la revistele Porto-Franco, Dominus, Dunărea de Jos, Antares cu studii de istorie şi critică literară.
- Volume apărute:
- Ghidul candidatului pentru admiterea în liceu şi şcoala profesională, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1991
- Hortensia Papadat-Bengescu, Concert din muzică de Bach, ediţie îngrijită, prefaţă, tabel bio-bibliografic de…, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1992
- Mihai Eminescu – orfism şi gnomism, Ed. Junimea, Iaşi, 2001
- Punctul genezic, Ed. Junimea, Iaşi, 2002

Culpa iubirii necenzurate

A iubi şi a urî sunt extremele unei trăiri umane, între care nuanţele sunt infinite: iubirea fără limite, necondiţionată de nimic, necenzurată de raţiune este o stare de graţie, un atribut al divinului, o nostalgie paradisiacă, tot astfel cum ura viscerală, nemotivată de cauze explicite fără nuanţe de omenesc se proiectează într-un abis întunecos din care salvarea nu mai e posibilă, iar convertirea trăirii imorale negative nu mai are şanse de a-şi recâştiga echilibrul fiinţial. Acceptând iubirea şi ura ca stări extreme, absolutizări conceptuale şi nu trăiri reperabileîn cotidian, ne putem permite câteva incursiuni în domeniul delicat al creaţiei literare a cărei psihologie este extrem de nuanţată şi mai ales greu analizabilă. Căci cel care creează nu este dublat de un psiholog, iar din ceea ce spune rezultă doar nuanţe de egoism, de orgoliu, de insatisfacţie faţă de cei care nu-l înţeleg în ceea ce s-ar numi supra-eul său, pe care de altfel nici el nu şi-l pricepe prea bine. Iubirea şi ura dintre cei care mânuiesc şi încarcă cu sens cuvântul este, înainte de orice, o performanţă scriitoricească, un mod de a transpune în expresie inedită o trăire care nu este neapărat fără nuanţe, dar care devine o provocare la articularea unei apologii sau a unei satire cu nuanţe sardonice. Până la urmă este greu de precizat cât de mult se iubesc sau se urăsc scriitorii între ei, atât cei trecuţi la cele veşnice de la care au rămas mărturii directe scrise sau indirecte ca atitudini, gesturi, ieşiri intempestive înregistrate de cei apropiaţi, cât şi cei în viaţă care-şi nuanţează atitudinile în funcţie de circumstanţe sau interese. Oricât de mult s-ar strădui istoricii literari să explice relaţia privilegiată dintre Eminescu şi Creangă sau cea fluctuantă şi adesea tensionată dintre cel dintâi şi Caragiale, puţine sunt certitudinile pe care le poţi demonstra cu argumente inatacabile şi multe imponderabilele omenescului inexplicabil şi mai ales intangibil. În veacul al XlX-lea românesc, literatura s-a bucurat de o receptare entuziastă, scriitorii fiind la concurenţă cu politicienii sau cu oamenii scenei în ceea ce priveşte popularitatea ceea ce nu e întotdeauna şi echivalentul valorii. La Junimea, societatea creată de cei cinci corifei ieşeni în 1863 şi strămutată la Bucureşti în 1885, popularitatea lui Eminescu a fost susţinută de interesul grupării care s-a autoproclamat „societate literară“, dar care n-avea printre întemeietori nici un literat, în plus numele poetului emblematic al „noii direcţii“ avea şi o valoare cu mult peste ceea ce literatura română dăduse până atunci. Cât de iubit a fost Eminescu la Junimea este o chestiune ce reclamă nuanţe, cert este că agonia şi apoi moartea sa prematură l-au transformat într-un idol al generaţiei tinere care l-a admirat adesea fără măsură generând un cult al poetului şi în cele din urmă un mit articulat în jurul ideii tânărului geniu cu existenţă meteorică şi cu o glorie postumă pe măsura valorii sale de excepţie. Moda admiraţiei nemăsurate a acestuia a căpătat amploare, generând reacţii ostile din partea celor care îşi vedeau ameninţate condiţiile sau orgoliile (cazul Macedonski sau cel al canonicului Alexandru Grama de la Blaj sunt cele mai cunoscute, dar nu şi singurele) sau dimpotrivă, manifestări de admiraţie nemăsurată din partea unor tineri cititori sau creatori care memorau versurile, îi împrumutau ideile sau îşi construiau o imagine personală după fotografia din adolescenţă a acestuia. În ceea ce înseamnă admiraţia fără margini, manifestarea zgomotoasă a acesteia şi articularea unui cult al poetului dispărut s-au remarcat două nume din prima generaţie posteminesciană:

Alexandru Vlahuţă şi Barbu Delavrancea. Cel dintâi a avut ocazia să-l cunoască în perioada agoniei sale prelungite şi s-a remarcat prin conferinţele în care pleda pentru validitatea ideilor acestuia, prin amintirile publicate mai apoi şi prin îndemnul adresat tinerilor de ai imita sonorităţile versului, de a-i îngloba ideile lirice în propriile reprezentări. Nu s-a limitat însă la acestea ci a devenit el însuşi un zelator al versurilor eminesciene, atitudinile, ideile, figurile eminesciene fiind înglobate în propriile versuri care făceau din similitudinile cu cele ale modelului ilustru o virtute şi un motiv de mândrie. Probabil că proximitatea genului, atenţia pe care i-a acordat-o vremelnic să-i fi indus ideea unui transfer de har poetic pe care el, urmaşul, să-l fi moştenit ca să-l continue în forme apropiate de cele ale înaintaşului. Ne bazăm pe ceea ce, puţin mai târziu, va face Tudor Arghezi în conferinţa Eminescu când afirmă că l-a zărit pe poetul bolnav şi abătut în timp ce acesta trecea pasager printr-o expoziţie unde adolescentul o făcea pe custodele. Admiraţia lui Arghezi seamănă izbitor cu cea a lui Vlahuţă, mai puţin însă ideea de a-i imita sonorităţile şi de a-i împrumuta atitudinile lirice. Popularitatea pe care i-a adus-o lui Vlahuţă acest exerciţiu de admiraţie a fost una înşelătoare: în timpul vieţii sale autorul României Pitoreşti a fost receptat cu entuziasm, popularitatea sa a cunoscut cote maxime, iar un critic de marcă şi de autoritate, G. Ibrăileanu, i-a consacrat un studiu monografic („Opera literară a d-lui Alexandru Vlahuţă“) ulterior gloria zelatorului eminescian s-a estompat, creaţia sa lirică nu mai stârneşte decât curiozitatea unor filologi, scrutători a epocilor mai vechi, numele său a intrat într-un con de umbră prelungit care nu mai promite altceva decât treptata şi fireasca uitare. Poate că la fel de mult l-a iubit pe Eminescu şi Barbu Delavrancea care şi-a arătat admiraţia în mod public, dar mai ales s-a evidenţiat prin campania de presă îndreptată împotriva lui Titu Maiorescu, deţinătorul de drept, zicem noi, al manuscriselor eminesciene şi editorul său prin care a reuşit să-l impună generaţiei ulterioare prin volumul „Poezii“, reeditat de 12 ori şi prin studiul consacrator din 1889 „Eminescu şi poeziile lui“: Delavrancea, alături de alţi gazetari ai vremii, îi cerea ultimativ lui Maiorescu să depună la Academia Română manuscrisele eminesciene, pentru a deveni bun public şi a permite o valorizare firească a acestora. în cele din urmă Maiorescu va ceda presiunilor şi la începutul anului 1902 face gestul reparator încredinţând întâiului for academic al ţării zestrea pe care până atunci a protejat-o, a cercetat-o sumar şi a valorizat-o, aşa cum s-a priceput, cu ocazia reeditărilor volumului de versuri, adăugând câte unul sau mai multe texte inedite la fiecare nouă apariţie.

Dacă până la necesara donaţie maioresciană (o numim aşa, fiindcă autorul „direcţiei noi“ şi-a asumat obligaţia îngrijirii poetului bolnav şi a valorificării moştenirii sale literare) Eminescu a creat un curent cultural numit sămănătorism, graţie articolelor de gazetă cercetate cu asiduitate şi devenite eşafodaj teoretic al ideologiei literare convertite.în program de ridicare a satului românesc prin cultură, după evenimentul invocat mai sus receptarea moştenirii literare a acestuia intră într-o zodie nouă, manuscrisele fiind cercetate cu mult zel şi cu entuziasm de tinerii întâiei generaţii posteminesciene care erau convinşi că vor găsi în caietele şi foile lăsate de acesta nu numai creaţii inedite, notaţii geniale sau mărturisiri şocante, ci şi o nesperată

sursă de inspiraţie pentru cei aflaţi în căutarea gloriei literare. Dintre multe nume care l-au frecventat pe Eminescu prin intermediul manuscriselor de la Academie, cel al lui Delavrancea face o figură aparte prin iubirea cu care l-a cercetat şi nu numai. Dar despre acest „nu numai" cu altă ocazie.

Tânărul Delavrancea s-a manifestat extrem de zgomotos mai ales în postura de gazetar care-i deschide calea spre o carieră politică fără prea multe performanţe notabile şi de trubadur visător care-şi încearcă repetat condeiul în domeniul poeziei (îl va abandona când îşi dă seama că nu are vocaţie lirică) şi al prozei scurte (basmul, povestiri, nuvele). Unele texte din categoria celor din urmă probând o oarecare soliditate şi mai ales fiind bune mostre didactice. Pentru tânărul Delavrancea, modelul lui Eminescu a fost unul tutelar: i-a urmat pilda virulenţei gazetăreşti, şi-a asumat elocinţa patetică a acesteia, i-a memorat versurile şi i-a imitat chipul astral printr-un *facies* confecţionat astfel încât să semene cu cel al idolului său.

Maturul Delavrancea se arată fascinat de teatru, iar trilogia Muşatinilor, jucată cu mult patos şi plină de slogane romantice şi politice, specifice începutului de secol XX, i-a adus o oarecare celebritate, supralicitată în anii comunişti, dar care astăzi îi este total defavorabilă. Istoricii literari s-au străduit să găsească elemente de continuitate şi discontinuităţile fireşti ale acestor două etape între care autorul a interpus o perioadă de tăcere cvasitotală, lăsându-se cucerit de politică şi avocatură.

În ce ne priveşte, vedem în etapele scrisului literar (şi nu numai) ale lui Delavrancea o continuitate de alt tip decât cele invocate în istorii sau lucrări monografice, una care i-a fost benefică până la un punct, dar care se dovedeşte tot mai agresivă şi ca imaginea literatului ce şi-a ridicat monumentul celebrator pe un piedestal de împrumut, încercând şi reuşind chiar pentru o durată semnificativă să împrumute câte ceva din gloria lui Eminescu şi s-o folosească în scop personal. Este adevărat că gestul uşor suspect este motivat prin iubire faţă de marele înaintaş, a fost stimulat de contextul entuziast şi entuziasmant al întâiului eminescianism, cel mimetic, dar timpul, care aşază fiecare lucru la locul său, se dovedeşte necruţător cu cea care se iluzionează că pot dăinui prin gloria altora, extinsă generos peste o operă subţire în mai multe privinţe şi mai ales prea dependentă de timpul în care a fost scrisă. Ilegală în multe privinţe şi dependentă de un soi de romantism diluat, opera lui Delavrancea mai rezistă doar în antologii de autor sau tematice, întregul scrisului său interesând doar istoria literaturii. De acest fapt, autorul nu este însă vinovat, căci ceea ce ne-a lăsat a fost scris cu entuziasm şi cu credinţa că-şi pune pe hârtie fiinţa sa profundă, vibrând de patriotism şi mirată de înnoirile vremii sale. Culpa autorului, dacă putem numi „culpă" o astfel de atitudine, este alta şi constă în excesul de iubire cu care s-a raportat la Eminescu, confundând adesea demarcaţia firească dintre scrisul său şi cel al înaintaşului ilustru.

În jurul anului 1900, un grup de tineri, gazetari şi literaţi deopotrivă, a declanşat o campanie de presă şi o serie de conferinţe în care era vizată situaţia manuscriselor eminesciene, în special cele deţinute de Titu Maiorescu, editorul şi exegetul prin a poeziei rămase ca moştenire de preţ pentru generaţia care-l iubea pe autorul ***Luceafărului*** în forme care azi par uşor exagerate. Să înveţi pe de rost volumul *Poezii* părea un gest minimal, să-i împrumuţi forma chipului era chiar o modă, să mimezi disperările şi melancoliile din vers era o obligaţie asumată de noua generaţie lirică. Obiectivul declarat

al tinerilor gazetari a fost somarea şi obligarea lui Titu Maiorescu de a depune la Academia Română manuscrisele eminesciene pentru ca acestea să devină bun public, iar lumină din lumina poetului, bănuită a zăcea ascunsă prin filele misterioasele caiete, să se reverse peste sufletele şi condeiele care chiar credeau că a-l imita pe ilustrul poet este o performanţă literară chiar remarcabilă. Că aşa credeam, o probează Alexandru Vlahuţă, un corifeu destul de sonor în voce şi generos în condei, care şi-a reprimat propria sensibilitate lirică ca să obţină, cu un efort remarcabil, performante iniţiative eminesciene care l-au costat enorm în postumitate. Dacă Vlahuţă şi-a rostit răspicat intenţiile, ceea ce nu l-a absolvit de uitare, Delavrancea a procedat mai subtil, mai tainic, mai obnubilant, amânând momentul judecăţii severe a urmaşilor, dar neputând să-l evite.

Scopul zgomotoasei campanii a fost atins în momentul în care Maiorescu face gestul reparator şi depune manuscrisele, eminesciene la Academie în 1902. Ce a urmat se ştie: acestea au fost înregistrate şi ordonate oarecum pe caiete înşeriate, şi au devenit obiect al explorării curioase a editorilor care şi-au pus problema modului cum scrisul eminescian trebuie să ajungă la publicul larg. Fragmente poetice remarcabile alterau cu notaţii personale, fişe de lucru sau note de curs universitar se regăseau printre poeme remarcabile alternau cu notaţii personale, fişe de lucru sau note de curs universitar se regăseau printre poeme întinse pe multe pagini, sub aparenţa de haos se întrevedea o ordine în sine la care însă nu era deloc simplu de ajuns. O dispută aprinsă între tabăra celor care credeau că orice rând scris de Eminescu trebuie publicat şi cei care susţineau că laboratorul de creaţie interesa doar pe specialişti şi nu era cazul de a face cunoscut informal, nonfinutul literar. Ostilităţile şi-au identificat câte un lider de opinie: entuziaştii editării s-au adunat în jurul lui Nicolae Iorga, iar scepticii l-au urmat pe G. Ibrăileanu. şi unii şi alţii invocau iubirea faţă de Eminescu, manifestată însă diferit, ceea ce nu exclude culpa, căci adevărul era mult mai nuanţat şi nu se afla în posesia extremiştilor editării. Concomitent cu editorii mânaţi de bune intenţii, spre manuscrisele lui Eminescu s-au îndreptat şi tinerii scriitori care s-au recunoscut ca făcând parte din şcoala lirică a înaintaşului cu o existenţă meteorică, dar cu o operă impresionantă prin sonorităţile misterioase ale versului şi radicalitatea ideilor poetice. Numiţi de critica vremii *eminesciani,* aceştia şi-au arătat iubirea prin cuvânt, după puterea şi sensibilitatea fiecăruia. În această categorie a eminescianilor primei generaţii posteminesciene este inclus şi Barbu Delavrancea al primei etape creatoare.

Modul în care un tânăr creator se raportează la un înaintaş de marcă ţine de învăţarea meşteşugului literar printr-un act mimetic, în primă instanţă, ulterior prin depăşirea acestui stadiu adolescentin, urmat de găsirea unei voci personale, modelate după noi repere şi atentă la orizontul de aşteptare schimbat în chip firesc. Începutul secolului al XX-lea punea în faţa creatorilor vremii o provocare nouă visul României Mari inflamează minţile şi are ecouri neaşteptate în scrisul acelui timp, sămănătorismul ca fenomen literar fiind în întregul său produsul acestei presiuni politice. Chiar dacă nu devine membru al grupării adunate în jurul revistei ***Sămănătorul,*** Barbu Delavrancea se va manifesta ca scriitor în linia ideologică impusă de Nicolae Iorga care a şi condus revista vreme de câţiva ani. Dramaturgul Delavrancea se impune acum conştiinţei publice prin trilogia inspirată din istoria Moldovei din veacul al XVI-lea în care inserează ideile vremii sale, politicul fiind vizat în chip firesc, astfel încât faptul istoric reprezentat pe scenă are ecouri prelungi într-un prezent agitat.

Ideea de a scrie o trilogie dramatică i-a venit autorului după ce a poposit o vreme în intimitatea scrisului eminescian. Acolo, între filele caietelor, a găsit un şantier dramatic de mari proporţii, numit ulterior „dodecameron dramatic", în care veacul de aur al istoriei Moldovei era reprezentat prin voievozi, boieri şi curteni într-un mod surprinzător prin dimensiuni (12 drame) şi mai ales prin concepţie literară. Tânărul Eminescu îl descoperise cu uimire pe Shakespeare, şi-n semn de preţuire pusese pe hârtie proiectul grandios al seriei dramatice moldave. Dramele poartă câte un nume, au personaje identificate, iar conflictul dramatic are o tentă tragică precum cea din teatrul shakespearian.

Acte şi tablouri întregi sunt versificate, iar cele rămase în stadiu bruionar au rezolvat conflictul în rezumate prozastice la care poetul urma să revină. Dar n-a fost să fie, şantierul dramatic eminescian a fost abandonat din motive astăzi clarificate, de care însă Delavrancea n-avea de unde să le afle. Ca o formă a iubirii necenzurate, acesta s-a gândit că ar putea exploata ideile eminesciene în scop personal, preluând ideea dramatică a 3 texte: ***Ştefan cel Mare el însuşi, Ştefan cel Tânăr*** şi ***Petru Rareş,*** inclusiv personajele şi conflictele, renunţând însă la forma versificată a originalului care ar fi solicitat un efort literar mult prea mare. Ideile eminesciene, remaniate şi completate cu câteva informaţii istorice noi, se regăsesc în osatura dramelor lui Delavrancea, încât problema istoriei literare este aceea de a tranşa dacă e vorba de un plagiat, de o pastişă sau de creaţie originală.

Chestiunea ar fi fost mult simplificate dacă autorul ar fi clarificat el însuşi problema surselor, dar, din motive binecuvântate, n-a făcut-o, lăsând să plutească incertitudinea peste opera ce s-a bucurat de mare succes de public la momentul respectiv şi a cunoscut un al doilea moment de glorie în anii comunişti, când ***Apus de Soare*** a făcut parte din repertoriul permanent al Teatrului Naţional din Bucureşti, devenind şi scenariu pentru un film cu tematică istorică. Acuza de plagiat se susţine în prea puţine puncte, căci, abandonând şantierul dramatic, Eminescu nu poate fi considerat obiect direct al actului mimetic până la copiere întocmai. Nici creaţii originale nu le putem considera fără vreun echivoc, întrucât prea multe fire leagă textele lui Delavrancea de cele ale lui Eminescu şi atunci soluţia pastişei se impune ca fiind una echilibrată şi avantajoasă, chiar dacă reduce substanţial din valoarea în sine a trilogiei.

Că autorul a fost mânat de bune intenţii este cert, că l-a iubit pe Eminescu este fără tăgadă, dar că a depăşit măsura iubirii, necenzurând-o în chip firesc, este iarăşi evident.

Iubirea şi reversul acesteia, ura, sunt forme extreme de manifestare a afectului, în sens psihologic şi a sufletului (pneuma) în sens religios filosofic. Reacţia lor devine vizibilă la nivelul trupului (persona) şi se manifestă prin expresia feţei, printr-o reacţie fiziologică, prin tulburări metabolice chiar, fiindu-le însă inaccesibilă. Fiinţa, cea situată dincolo de suflet, în zona abisală a psyché-ului, cu mărci distincte ale eului profund. Ambele (iubirea şi ura) incumbă o culpă evidentă, căci sunt excesive, părtinitoare şi vehiculează doze de neadevăr, transformat ad-hoc în certitudine, ceea ce sfidează nu numai logica, ci şi bunul simţ. Între iubire şi ură se plasează omul supus judecăţii subiective a semenilor, nuanţele celor două atitudini extreme fiind nenumărate şi excluzand a priori adevărul, ba chiar frizând paradoxul, căci adesea iubirea face mai mult rău decât ura, iar cea din urmă îl slujeşte mai degrabă, în sens pozitiv, pe cel vizat. Cele mai de sus se aplică adesea

personalităţilor de excepţie care, fie sunt iubite până la idolatrie, fie sunt unite până la anihilarea oricărui merit. Timpurile de azi confirmă cu asupra de măsură ceea demonstrăm aici, indiferent de domeniul de referinţă; în cultură extremismele sunt cu atât mai violente cu cât pretextul personalitatea vizata este mai semnificativă. Printr-o astfel de terapie a extremelor au trecut şi trec încă nume importante ale literaturii române. L-am invocat preferenţial pe Eminescu, dar atitudinile ireconciliabile îi vizează şi pe Sadoveanu, şi pe Arghezi, şi pe un Eliade sau George Călinescu, şi pe Preda sau Nichita Stănescu, lista rămânând deschisă. Finalitatea demersului idolatrie se vrea una pozitivă, dar adesea excesul encomiastic au efect contrar; dimpotrivă, înverşunarea negatoare, contestaţia vehementă, reproşurile acuzatoare intră în procesul imprevizibil al mitogenezei şi contribuie, în ciuda iniţiatorilor la conturarea mitului personal al celui vizat. Mulţi dintre cei care iubesc fără discernământ sau urăsc fără doza firească de amestec sunt conştienţi de efectele contrare ale acţiunii lor, dar continuă s-o facă şi să-şi susţină acţiunea cu o constanţă demnă de o cauză mai bună. Timpul judecătorul suprem al faptelor omeneşti, aici, pe pământ va discerne până la urmă între aceste excese şi va contura o imagine total diferită în raport cu extremiştii atitudinali.

Cât de mult 1-au iubit unii şi cu câtă vehemenţă 1-au urât alţii pe Eminescu a constituit -obiectul unui demers sistematic concretizat într-o carte a noastră: „Gradul zero al receptării eminesciene“ (Ed. Junimea, Iaşi, 2005) în care concluzia era una uşor sceptică şi paradoxală în acelaşi timp, căci edificiul receptării se arată şubred în multe privinţe, cu deficienţe de construcţie ce pun sub semnul imprevizibilului rezistenţa în timp a ceea ce credeau până mai ieri că este sortit ,,veciniciei“. Nu intenţionăm să revenim, deocamdată, asupra datelor demonstraţiei, propunându-ne o analiză de tip sincronic asupra modului în care contemporaneitatea se raportează la acest model tutelar al culturii române în spaţiul naţional şi înalte orizonturi de spiritualitatc.

Cantitativ, lucrurile, starea de fapt a acestora, sunt liniştitoare, căci despre omul Eminescu încă se mai scrie, scotocindu-se unghere ascunse ale vieţii acestuia, opera sa antumă şi postumă face obiectul reeditării la intervale destul de mici, iar în ce priveşte exegeza apar în fiecare an titluri noi care investighează structurile operei. Cât priveste receptarea populară şi aici pot fi inventariate fapte liniştitoare în aparenţă. În fiecare an 15 ianuarie şi 15 iunie sunt marcate cu oarecare fast mediatic şi prin manifestari omagiale la statui, monumente, case memoriale, instituţii de cultură sau chiar la piatra tombală din cimitirul Bellu. În Basarabia (preferăm s-o numim aşa, în locul Republicii Moldova) fostul aniversar se combină cu elanul unionist şi de aceea nota afectivă este întotdeauna suplimentată cu o tonalitate gravă şi optimistă în acelaşi timp. În ţinuturile româneşti din Ucraina, din Serbia sau Ungaria sunt asemenea fapte care confirmă iubirea de Eminescu în forme adaptate specificului cultural şi politic. Ambasadele României din capitalele lumii, Institutul Cultural Român, Liga Românilor de Pretutindeni, alte organizaţii nonguvernamentale participă şi ele, după puterea şi competenţa lor la acest efort de elogiere şi de propagandă culturală. Traducătorii din ţară şi străinătate se între şi ei în publicarea de noi versiuni, uneori chiar volume de sine stătătoare. Chiar Academia Română se

implică în acest cor al elogiilor prin acte semnificative precum sesiuni solemne sau editoriale câte unuia sau mai multor volume din seria manuscriselor facsimilate. Încă o dată toate sunt bune şi chiar demnă de o cauză mai bună, doar excesul de iubire din toate acestea naşte semne serioase de întrebare şi mirări la care trebuie găsit un răspuns.

Iubirea excesivă, necenzurată şi nenuanţată naşte atitudinea opusă ura cea demolatoare, nihilistă şi bagatelizatoare care se manifestă periodic cu intensităţi variate şi vine atât din partea conaţionalilor cât şi din direcţia apologeţilor ,,corectitudinii politice". Câtă vreme consolidează edificiul eminescian, probându-i rezistenţa în timp prin şocuri conjuncturale, nu e nimic grav, adesea o astfel de atitudine uşor teribilistă, dacă nu i se dă prea multă importanţă, face mult mai bine decât corul adulatorilor ce repetă la nesfârşit aceleaşi superlative autonomizării cu efect plictisitor şi evident superficial. Când o voce mai vehementă venită din partea unui oarecare este luată în seamă şi zeci de admiratori sar în apărarea poetului pe motiv că ,,ni se contestă valorile naţionale", efectul este precum cel din proverbul cu prostul care aruncă o piatră în baltă şi o sută de ncbuni se reped s-o caute. Chiar dacă o fac din cea mai nobilă intentie, efectul este derizoriu: câştigul se contabilizează la contestaţie, iar poetul cel iubit de toţi pare subrezit dc această strădanie exagerată. S-ar parea că acestea vizează mai ales omul Eminescu şi ,,biografia lui subţire", dar nu e deloc aşa excesul de iubire îl regăsim şi-n editarea operei şi-n exegeză, domenii în care capcanele şi, deci, pericolele sunt mai numeroase şi mai grave. Editologia eminesciană se află actualmente pe mâna editorilor: oricine îl editează oricum, se propun ediţii de autor, ediţii şcolare sau chiar academice care nu fac altceva decât să preia efortul anterior al ediţiei Perpessicius M. L. R., cu toate bunele şi relele ei, deşi întâiul mare editor, Perpessicius, chiar cel din urmă, Petru Creţia, au atras atenţia în mod repetat că cele 16 volume de ,,Opere" sunt doar o etapă preliminară, reclamând o rapidă reluare a şantierului editorial cu reordonari de material, cu corecţii semnificative, cu completări ale lecţiunilor care lipsesc. Toate aceste semnale sunt însă ignorate de contemporanii care profită de lipsa autorităţii acestora (trecuţi la cele veşnice) şi le perpetuează imperfecţiunile pentru care ei înşişi s-au acuzat, nădăjduind până-n ultima clipă a vieţii că generaţia următoare să reia efortul urieşesc din punctul în care 1-au lăsat când Cel de sus i-a chemat la judecata primară. În consecinţă, şcoala devine o victimă (nu tocmai inocentă) a acestei dezordini editoriale şi perpetuează erori grave, în numele iubirii de Eminescu, impunând neadevăruri în locul adevărului. Cele dintâi vizează mai ales opera postumă, căci textele lăsate de poet în manuscrise / caiete au fost folosite de editori în scopuri nobile, dar ,,drumul spre Iadul cel adâncat / Cu bune intenţii este pavat". Deşi suntem în faţa unor incertitudini, şcoala continuă să transmită ideea că „Mai am un singur dor" şi sonetul ,,Veneţia" sunt ale lui Eminescu, chiar dacă în realitate sunt doar traduceri ale acestuia din Karl Woermann şi Gaetano Cerri. Tot astfel ,,Sara pe deal...", deşi e doar un fragment din poemul ,,Eco", cu o funcţie poetică distinctă, în plus fiind o postişă după lirice de tip trubaduresc, este pusă pe acelaşi palier valoric cu ,,Scrisorile" şi ,,Luceafărul". Lista erorilor ediţionale, perpetuată prin ediţiile curente este mult mai lungă, dar chiar faptul de a le enumera ne provoace tristeţe şi de aceea o limităm la acestea.

DOINIŢA MILEA

- Născută 9.03.1953, Brăila
- prof. univ. dr. Facultatea de Litere,Universitatea „Dunarea de Jos" Galati, specialitatea Literatură comparată.
- Cărţi publicate ca unic autor - *Romanul istoric românesc*, Editura Univers, Bucureşti, 2001, *Forme ale ficţiunii narative,* Ed. Alma, Galaţi, 2002, *Elemente de poetică a povestirii,* Ed. Alma, Galaţi, 2002, *Confluenţe culturale şi configuraţii literare. Despre metamorfozele imaginarului în spaţiul literar,* Ed. Didactică şi pedagogică, Bucureşti, 2005, *Spaţiu cultural şi forme literare în secolul XX. Reconfigurări*, Ed. Didactică şi pedagogică, Bucureşti, 2005;
- Cărţi publicate în colaborare / capitole din cărţi **:** *Forme şi teritorii ale literaturii şi ale discursului critic contemporan. I Glosar şi antologie de texte*, Editura Europlus, Galaţi, 2005, *Strategii şi convenţii literare. Recuperări critice*, Editura Europlus, Galaţi, capitolul *Strategii ficţionale: lumea ca text*, *Frontiere culturale şi literatură*, Editura Europlus, Galaţi, 2006, capitolul *Realităţi culturale şi literatură în Europa CentralăIntroducere*, pp.5-16**,** *Actele* Colocviului Internaţional *Circulaţia modelelor culturale în spaţiul euroregiunilor*: vol. I, *Circulaţia modelelor culturale în spaţiul euroregiunilor*, Editura Fundaţiei Universitare "Dunărea de Jos", Galaţi, 2006- *Călătorie şi rătăcire – proza gândirii captive,* pp.98 - 128; vol. II, *Mentalităţi şi deschideri culturale*, Editura Fundaţiei Universitare "Dunărea de Jos", Galaţi, 2006,– *Mitul deşertului visat*, pp. 128 – 135.

SPATIUL POSTCOLONIAL –ESTETIC, ETIC ŞI POLITIC DIN PERSPECTIVA RAPORTULUI CENTRU-MARGINE

Direcţiile discursului postcolonial pornesc de la ideea de globalizare, de mişcare şi hibridizare a imaginarului unor colectivităţi din perspectiva unui „postnaţionalism", care implică condiţionări etnice („cultural nationalism", „politics of nationhood", „ethnic / racial identity", „ethnicity as marginal", „ethical agent as hybrid entity"), avându-şi originea în anii '60 când emigranţi, venind din ţări foste colonii, au pătruns în colegii şi universităţi britanice şi americane, atrăgând atenţia asupra contextelor socio - culturale din ţările de origine, inclusiv asupra producţiei literare („migrant novel", „cultural alterity", „idiom of exile litterature").

Critica „postcolonială" şi-a creat un corpus selectat din literaturile ţărilor ieşite din marile imperii coloniale europene (anglofone, francofone, lusitane, hispanofone), care acoperă spaţii întinse din America sau Africa. Au apărut concepte care să contextualizeze aceste studii (cultural studies) şi care să arate circulaţia culturală între centru şi margine („francofonie d'implantation"), caracterizând un univers ficţional specific („créolisation").

Demersul critic postcolonial păstrează raportul cu inventarul analic „colonial", care a creat deja un cod, stereotipii sub semnul „exotismului", etichetă aplicată unei categorii de texte, care au ideile de „colonat", „cucerire", „dominaţie" drept criteriu ideologic modern de investigare, date ale antropologiei culturale, care să particularizeze constructele culturale din spaţiul Americii latine, Caraibelor, Africii sub – sahariene, şi un univers simbolic tradiţional, rezistent, marcat de „ethos". Accentul pus pe „specificitatea" universului şi al discursului ficţiunii postcoloniale, dat de „hipotextul colonial / exotic", duce la detaşarea treptată, prin „ironie", de „idealizările europene", de „stereotipiile exotismului antilez", în scrierile unor autori „postcoloniali" consacraţi ca Salman Rushdie, Tahar Ben Jelloun, Amin Maalouf sau Patrick Chamoiseau.

Direcţii ale studiilor de gen pătrund în spaţiul criticii postcoloniale, urmărind problemele identitare reflectate în spaţiile fictive („figure of colonised native", „loss of colonial identity", „anticolonial identity") sau discriminările (din perspectiva „politicii diferenţei" analizate de „feminism" - „cult of masculinity", „colonial masculinities", „female imperialist", „feminist / women's studies", „native woman question"), care legitimează valorile masculine în detrimentul celor feminine. Recurenţa tematică a nostalgiei originilor constituie în egală măsură o direcţie de analiză a textelor ficţionale postcoloniale ("myth of pure origin", „postnational utopias").

Discutarea unor receptări diferite de cele „eurocentrice" separă textele postcoloniale de lectura propusă de comunităţile dominante politic şi social, avansează presupoziţii de lectură, contextualizând ex-centric, relaţionând cu zone periferice reale sau ficţionale dar şi cu imaginea propusă de metropolă, ducând la multiplicarea istoriei globale în multiple variante locale animate de esteticul, eticul şi politicul vocilor spaţiilor ex-coloniale. În jocul continuu dintre seducţia atmosferei şi convenţiile ce ierarhizează comunităţile de interpretare, se naşte „tropicalizarea" (termen echivalent cu transculturaţia) care înregistrează multiple acte de adaptare / adoptare culturală, a unor idei şi aptitudini vehiculate de zonele coloniale de contact, ceea ce pune în raport elemente de diferenţă ca practici de lectură şi policulturale, practici de figurare şi reprezentare, valori coloniale şi clişee literare; implicarea politicului ca „grilă" contextualizatoare a receptării;

limitele între factual şi ficţional, între memoria colonială şi invenţia ficţională, interferează cu fabulele identitare generând produse discursive hibride, de tipul acelor naraţiuni transgresiv – identitare, proprii literaturii plasate sub semnul „marginii". În studiul lui Alain Ricard, **Les marges de la marge: discours dominé et discours métissé** (*Revue de littérature comparée*, 2, 2005), sunt urmărite trei manifestări ale „marginalităţii" în textele postcoloniale: un „intertext subversiv", de contestare a universului de emergenţă, „un discurs identitar" marcat de ethos, şi expresia unei „deteritorializări şi descentrări" care duce la o estetică de ruptură, la un dialog conflictual al culturilor. Aceste aspecte ale „transculturaţiei" (Pierre Brunel, Daniel Henri Pageaux, **Un espace comparatiste: la Carad'be**, **Revue de Littérature comparée**, april – juin, 2002) dau naştere unor structuri narative şi tematice care au în profunzime referenţialul colonial şi îmbracă forma falsei literaturi confesive (în romanul feminin Mayotte Capécia – **La negresse blanche**, 1950), cea a metisajului cultural ca univers (Alejo Carpentier – **Concert baroc**), sau tematica degradării care înlocuieşte „indigenismul" şi „realismul magic" din proza sud-americană. Noua descifrare a semnelor lumii (după conceptele lui Michel Foucault – **Les Mots et les Choses**) face caducă viziunea eroului constructor de lume, în măsura în care textura anterioară a acestui erou s-a degradat sub efectul îndoielii, al represiunii şi al absenţei perspectivei, ceea ce duce la o spaţializare a decăderii şi punerea în scenă a acestei degradări (din romanele dictaturilor sud-americane sau din cele care înregistrează condiţia postcolonială sub pana laureaţilor Nobel - Naipaul, Nadine Gordimer, Toni Morrison).

Exprimarea „marginalităţii" a dus la intersectarea discursului dominant cu cel dominat şi la deconstrucţia culturală, precum şi la reconfigurarea lor. Un roman alegoric ca **L'Airone. Romanzo dei fiumi equatoriali**, primul roman african scris de Arnaldo Cipolla, şi apărut la Milano în 1920, surprinde situaţia colonială din Congo şi tensiunile violente prin eşecul unui personaj, Evans, ca reprezentant tipic al sistemului colonial, o încarnare a răului, dar teritoriile coloniale sunt reprezentate printr-o feminizare simbolică (fecioara Maria, oferită de tribul său), care reprezintă inocenţa violentată a africanilor colonizaţi. Atitudinea ambiguă, iubire şi ură faţă de Africa, este convertită simbolic în femeia pe care o doreşte, dispreţuieşte şi loveşte Evans. Titlul simbolic – **Bâtlanul**, expus violenţei vânătorului, trimite la această lume virgină, miraculoasă şi pură, ororile şi violenţele lumii coloniale fiind reconfigurate prin tema degradării lumii coloniale, Africa reală dispărând în spatele ficţiunilor pitoresc – fantastice.

De la tabloul idilic al vieţii africane sub regim colonial, din romanul **L'Enfant noir**, 1954, al scriitorului născut în Guineea, Camara Laye, la romanul din 1968, **Le devoir de violence**, scris de Jambo Ouologuem, născut în Mali, care atacă mitologiile negritudinii triumfătoare ale exilului african (Africa ca un paradis), dar şi sistemul de dominaţie politică şi religioasă (atitudine a scriitorului din Mali care, prin iconoclasmul ei, i-a adus premiul Renaudot), romanul african îşi schimbă universul tematic, optând pentru un univers descentrat, lovit de corupţia puterii, în care identitatea însăşi este pusă în cauză, ca în cazul scriitorului din Guineea, Williams Sassine, al cărui roman din 1979, **Le Jeune Homme de Sable**, înregistrează aceste mutaţii profunde din literatura

postcolonială africană, pe care intelectuali formaţi pe vechiul continent european le propun ca naraţiuni identitare (Ahmadou Kourouma, Côte d'Ivoire, în **Monnè**, **outrages et défis**, 1990, redefineşte universul ficţiunii postcoloniale).

Nadine Gordimer, scriitoare sud-africană, născută în Transvaal, din părinţi emigranţi evrei, laureată a premiului Nobel pentru literatură, în 1991 (după ce primise premiul Booker în 1974, pentru romanul **The Conservationist**), se afirma, încă din anii '50, ca una dintre cele mai importante scriitoare de limbă engleză, din Africa de Sud. Proza ei predominant introspectivă, construită pe strategii ale fluxului conştiinţei personajelor, exprimă încă relaţiile de putere din spaţiul politic şi social, mutându-se până în planul profund, dintre bărbaţi şi femei, albi şi negri.

Nimeni alături de mine, 1994, este un prim roman post-apartheid, care înregistrează atmosfera unei ţări în tranziţie (de la guvernarea minorităţii albe la cea a majorităţii negre), surprinse pe fondul vieţii interioare a Verei Stark, o femeie trecută de 60 de ani, avocată a unei fundaţii, care apără drepturile oamenilor de culoare. Intelectuali şi artişti, implicaţi în viaţa Africii de sud, exilaţi ai rezistenţei care se întorc, o lume de violenţe declanşate de albi şi de negri, în care femei puternice învaţă să supravieţuiască, pe fondul unor permanente redefiniri de sine, formează universul acestui roman.

Scriitoare „combatantă" pentru cauze generoase, Nadine Gordimer configurase în **Ai lui July** viziunea apocaliptică a unui război civil devastator, dar schimbarea paradigmei socio – politice din Africa de Sud o îndreaptă spre o carte „manifest", un roman „ŕ thčse", **Remorca**, apărut în mod paradoxal, cu câteva luni înainte de masacrul de la New York. **Remorca**, un titlu ambiguu, propune cititorului trei opţiuni existenţiale: un emigrant ilegal, care trăieşte în Africa de Sud, este de origine arabă (Ibrahim ibn Musa) şi încearcă să se rupă de familia lui care trăieşte într-o ţară arabă nenumită, din marginea deşertului; o fiică „răzvrătită" a unui magnat sud-african (Julie Sanders), care încearcă să evadeze din situaţia privilegiată în care s-a născut, prin implicarea într-un mediu de tineri anarhişti; ţara arabă din deşert, cu stereotipiile legate de ierarhia imuabilă a familiei arabe tradiţionale, din care tânărul iubit (soţ) arab evadează dorind să ajungă în America şi unde tânăra vrea să rămână, ca membră a familiei în care trăieşte, în condiţia umilă a femeii arabe, făcându-şi din Coran un punct de inserţie, de regăsire în noua identitate. Rafinamentul şi fineţea analizei de sine, care făcuse din **Nimeni alături de tine** o carte interesantă de luare în stăpânire prin lumea interioară, a spaţiului ostil, exterior, lipsesc, înlocuite de stereotipiile unui roman cu prea evidentă miză ideologică.

Feminismul, inclus în larga desfăşurare a „studiilor de gen", propune imagini mediatice, sub puterea „corectitudinii politice", figuri de romanciere cunoscute prin premiile literare pe care le-au luat sau prin latura „exotică" şi militantă a literaturii lor, marcate de „proiectul scriiturii exorcizante" (Mary Ann Caws, **The Surrealist Look**, MIT Press, Cambridge, 2004).

O direcţie interesantă o conturează în romanul feminin romancierele din spaţiul Caraibelor, care propun figuri feminine copleşite de clivajele rasiale, opere ale transgresiei .. O figură aparte face prozatoarea cameruneză Calixthe Beyala (**Femme nue, femme noire**, 2003, **C'est le soleil qui**

m'a brulé, 1987), care şi-a construit reputaţia de a sfida normele şi tabu-urile, prin victimizarea condiţiei femeii, a corpului ei aflat sub puterea mutilantă a bărbatului, cultivând o estetică a ostentaţiei sexualităţii delirante articulate cu ideea libertăţii de expresie, a trupului, a moravurilor, a cuvântului scris, într-o transgresie a tuturor codurilor sociale şi lingvistice.

În expansiune sunt prozatoarele din zona Maghrebului, ca algeriana Assia Djebar, debutând în literatură cu un roman de analiză psihologică (**La Soif**, 1957) şi conturându-şi o linie romanescă a memoriei personale şi colective, ca în **La Disparition de la langue française** (2003), care abordează manipularea memoriei de către statul algerian, simplificarea istoriei coloniale, prin punerea în ficţiune a temei memoriei şi a identităţii victimelor, în care eroul devine prizonier, victimă a memoriei, forţându-l să scrie, să-şi amintească adolescenţa colonială.

. Argumentul în favoarea scriiturii creole, ca identitate, diversitate şi asumare de alte discursuri, transformă autobiograficul şi maschează politicul, eticul modelului rădăcinilor, într-o dezabatere asupra interacţiunii culturale, cu spaţii de formare intelectuală.

Promotor în literatură a deziluziilor şi însingurării spiritelor dezrădăcinate, a problemei neadaptării culturale a omului din colonii, la realităţile lumii postcoloniale, V.S. Naipaul, născut în Trinidad, este laureatul premiului Nobel pentru literatură al Academiei Suedeze pe 2001. În argumentarea acordării premiului, „memoria lui pentru ceea ce alţii au uitat, istoria celor învinşi", pe care ca narator o reînvie, este punctul de plecare pentru creionarea unui univers ficţional care accentuează „rolul figurilor periferice în semnificaţia marii literaturi", care „amestecă naraţiunea imaginară, autobiografia şi textul documentar" pentru „a construi o imagine neiertătoare a prăbuşirii în voia sorţii a vechii culturi coloniale dominante, (...) istoria colonială îngrozitoare a Trinidadului (...)". Născut în comunitatea indiană din Trinidad, făcând legătura peste timp cu străbunii lui emigranţi din India de Nord şi cu metropola engleză în care-şi desăvârşeşte studiile, Naipaul, autor de romane, volume de istorie şi de călătorie, evocă constant lumea a treia, dilemele şi tragismul ei, găsind în propria biografie, obsesivele teme ale evadării şi alienării, tema rătăcirilor îmbinându-se cu cea a declinului: „Teza mea este că lumea e pe moarte – Asia e azi doar o manifestare primitivă a unei culturi de mult sfârşite; Europa e împinsă la primitivism de circumstanţe materiale; America e o jale. Ia de pildă muzica indiană. E influenţată de muzica apuseană până la ridicol. Nu mai există nici pictură, nici sculptură indiană. Caută imaginea asta – o ţară sfârşită, împinsă de la spate de inerţia gloriei apuse." (**India: o civilizaţie rănită**, 1977).

Observaţia generală asupra acestor autori de „ficţiuni identitare", construite de „poetici ale întoarcerii", care cumulează moşteniri şi apartenenţe multiple, este că între anii 1980-1990 au trecut de la o scriitură a unei naţiuni la o scriitură a exilului şi a expatrierii, punctul central mutându-se din interiorul unui teritoriu care vorbeşte despre sine, către o vedere dinspre exterior, dinspre diaspora exilului (Hafid Gafaiti, **La Diasporisation de la littérature postcoloniale**, Paris, L'Harmattan, 2005). Urmare a acestei deplasări de centru de greutate, construcţia sistemelor ficţionale de identificare culturală trece din sfera a ceea ce s-a numit „cultural studies", în care scriitorul este văzut ca reprezentantul unei identităţi comunitare în sânul unei colectivităţi naţionale,

în sfera studiilor postcoloniale, înregistrând scrieri ale ţărilor foste colonii, din unghiul rezistenţei la schematizările ideologice imperialiste (ficţiunea anglofonă a Antilelor de la Jean Rhys, literatura diasporei, condiţia urbană postcolonială la Naipaul, dinamica anglofonă a sudului la Toni Morisson). Distanţa faţă de centrul de origine schimbă percepţia lumii, marchează în profunzime universul imaginar (Jules Lafargue / Uruguay; Claude Simon / Tananarive; Albert Camus / Algeria), dezvoltând alterităţi radicale ale declinului, născute din fragmentele neasimilabile pe care exilatul le poartă cu el.

CARMEN ADRIANA RACOVIŢĂ

- Născută la 10.01.1948, Galaţi.
- Absolventă a Universităţii „Al. I .Cuza" Iaşi, specialitatea: engleză-română.
- Lector la Universitatea „Dunărea de Jos" Galaţi , între anii 1972-1997. Activitate didactică şi de cercetare în domeniul literaturii engleze, pedagogiei şi lingvisticii aplicate (Curs de literatură engleză - Secolul XX, manuale şi culegeri texte - engleză tehnică (sudură, educaţie fizică , chimie alimentară, etc.)
- Volume publicate:

1. XEROX, Ed. Fundaţiei Universitare „Dunărea de Jos", Galaţi, 2005, 82 pagini.
2. LE VENT DE MOLDAVIE, Ed. Fundaţiei Universitare „Dunărea de Jos" Galaţi, 2005, 123 pagini.
3. AFARA....DIN AFARĂ, Ed. Fundaţiei Universitare „Dunărea de Jos", Galaţi, 2007, 86 pagini.
4. ZĂ-LUDICA S.A., Ed. Fundaţiei Antares, Galaţi ,2007, 136 pagini
5. colaborare cu grafică de carte şi prefaţă la volumul *Dimineţile de cretă* de Maximilian Popescu

Rescriere sau plagiat?

Într-o lume nebună care redenumeşte, piratează, transpune, reduplică, dialoghează, copiază la xerox ....plagiatul , ca act voluntar, stă ofilit într-un colţ al postmodernismului...

Într-o lume nevrotică ce-şi rescrie în draci poveştile dominante ale trecutului şi-şi prelucrează textele canonice ale istoriei sale culturale, dând naştere unor structuri –simulacru aflate între realitate şi scripturalitate – plagiatul devine doar un sofisticat bricolaj textual, atâta timp cât fragmentele „furate", parţial sau integral, capătă un sene estetic nou în noul text, un mesaj „ideologic" sau cultural diferit, descompus în ferestre independente.

Ştim că orice lectură e o rescriere (*Pierre Menard*) şi totuşi continuăm să gândim în stereotipuri. Plagiatul e câh, înseamnă, într-un mic dicţionar al limbii române: „ a-şi însuşi idei din scrierile literare, ştiinţifice, etc. ale altora, fără indicarea sursei, prezentându-le drept creaţii personale", dar oare ce mai înseamnă el, plagiatul, când 1. sugerezi sursa (nume mari, întotdeauna!), dacă 2. preiei cuvinte disparate, idei parţiale sau distorsionate şi le foloseşti în propriul spaţiu estetic, „străin" originalului; şi dacă 3. bricolezi elegant cuvinte disparate , inserturi, adnotări, bucle, paranteze, bifurcaţii?

Eu spun că apare un text independent, cu proprie personalitate lexicală, născut în urma unei lecturi eminamente etice cu vizibil efect estetic.

Pentru că rescrierea, domnilor, e, în primul rând, o lectură etică. Elementele preluate, prin aglomerare, conduc discret la apariţia unui canon *a rebours* a cărui caracteristică substanţială este tocmai lipsa sa de canonicitate , cel puţin în raport cu prezentul.

Lumea bună a literelor a renunţat demult la a lansa „noutăţi" dubioase pe piaţă pentru că, nu-i aşa, „totul a fost scris şi rostit deja", aşa că literatura nu mai e posibilă decât ca parodie sau pastiţă, ca o reactualizare a artei medievale a copierii comentate (*Mihai Zamfir*), a scrisului în palimpsest: Milan Kundera îi „rescrie" pe Goethe, Musil şi Hemingway, dar şi pe sine însuşi; Mihai Zamfir – pe Nabokov şi Flaubert; Julian Barnes – pe Flaubert, demascând cu toţii mitul povestirii genuine de pură invenţie, nealterată de alte povestiri sau alte tehnici de spus poveşti. Ei toţi dezumflă mitul mimetic care eşuează în a recunoaşte condiţionarea intertextuală şi hipertextualăa timpului nostru.

Reciclarea aceasta revizionistă a tradiţiei culturale, rescrierea şi re-prelucrarea unor cărţi vechi prin aglutinare de stiluri, bricolaj de idei expresii, bucăţi şi părţi aparţinând altor identităţi culturale sau altor indivizi culturali este, de fapt, o pastişă-puzzle uriaş(ă), ontologic(ă) şi gnoseologic(ă) a tuturor stilurilor trecutului...

Pentru rescriere sunt necesare ambianţa şi rescriitorul. Modelele literare selectate trebuie să servească programului, poziţionării şi potenţialului tău cultural şi „ideologic", trebuie să se asorteze cu miza textului rescris sau cu scopul imediat sau îndepărtat al textului nou.Aici apare rescriitorul. Textele de origine – texte sursă – suferă transformări uriaşe, suportă schimbări de esenţă, acceptă răsturnări de situaţie – dramatice – încât textul rescris - textul cursă – nu mai păstrează asemănări, nu-şi mai recunoaşte sursele, uită şi se uită pe sine, într-un proces straniu, totuşi explicabil prin conexiunile noastre mentale (*din fericire, unice!),* fondul nostru de informaţie culturală (*diferit de*

al celorlalţi), sensibilitatea noastră umană şi estetică *(atât de neasemănătoare!)*. Apare o lume ficţională alcătuită din petice de lumină multicoloră şi care nu mai poate fi explicată logic...

Numită de Borges „un sport iresponsabil" , rescrierea reamestecă discursuri culturale care iau parte la producerea unor texte cu adevărat noi , cu toate că puţin prea aluzive.. Ea depăşeşte , după părerea mea, gradul „xerox" al culturii (*Baudrillard)*, dar şi elegantul grad zero barthesian al scriiturii, adică acel surplus cultural minim pretins şi acceptat de postmodernitate. Pe noi, însă, ne interesează taare mult acel *spaţiu in-between* !!!

Considerată o reciclare universală a deşeurilor culturale ale umanităţii , rescrierea este opera unor cititori-scriitori („wreaders"), care derulează modernitatea ca pe o bandă, rev izuind-o cu febrilitate, într-un act de citire-scriere inseparabil şi într-o dialectică critică care interpretează şi re-performează rapid textul. Proces interpretativ neîntrerupt şi vechi de când lumea , rescrierea e re-lectura activă, transfornmativă a Şeherezadei, relectură provocată de jocul „absorbţiei naive" a şahului, dar şi din re-examinarea critică, a participării şi reflectării de sine în cazul frumoasei povestitoare.

Chiar Roland Barthes spunea că „relectura salvează textul de pericolul repetiţiei pentru că cei care nu reuşesc să re-lectureze sunt obligaţi să citească mereu aceeaşi poveste". Nu-i cazul Şeherezadei!! Şi noi profităm de avantajele organizării narative multilineare, a finalului deschis mereu, a unei mai mari incluziuni de informaţie textuală şi non-, a unei paternităţi colaborative care să devină, cât mai curând, una interactivă, de post-postmodernă construcţie culturală.

Ce fac eu acum? Critică hipertextuală? Forma aceea de critică participativă ce leagă scrisul cu cititul, înţelegerea cu interpretarea, întrebările cu argumentaţia, amestecând piese de autobiografie, interpretare , argumentare şi povestire într-o singură structură. Păcat că modelul a fost deja inventat de Julia Kristeva.

În *Textual Power,* Robert Scholes ne prezintă acel *text-within-text*, produs prin lectură plus *text-upon-text* , produs prin critică şi, în sfârşit, *text-against-text,* obţinut prin interpretare – care se amestecă şi apar în toată splendoarea lor şi la Jean Rhys, în rescrierea după Jane Eyre, şi la Emma Tennant în prelucrările ei de text *Pride and Prejudice* şi *Tess of the d'Urbervilles*, şi la Lin Haire-Sargeant cu noul ei *Wuthering Heights* sau chiar în cazul Alexandrei Ripley cu a sa „continuare" a ediţiei autorizate *Gone with the Wind*. Aşa că, a scrie din nou un text , într-o formă diferită, „îmbunătăţită" sau total schimbată, a operaa revizii în textul original sau chiar a adăuga material nou într-o formă potrivită tonului general al cărţii sau voit stridentă /disjunctivă ne duc cu gândul la afirmaţia că „orice document publicat e întotdeauna un document rescris" (*ACE.copyediting.com*). Rezultă că suntem toţi nişte scribi subversivi, adică rescriem, sub dictare automată, aceste texte supărător de polisemantice, generatoare de sensuri multiple (*Chantal Zabus – Subversive Scribes: Rewriting the 20th Century)* , folosind ca metodă trecerea în revistă a punctelor de originalitate rămase şi care au rolul de a formata pe mai departe epoca noastră deja exagerat de hipertextuală.

Când am trecut la rescrierea în versuri a unor fragmente de proză „mare", eram sceptică. Dar, în timpul lucrului pe text şi mai ales, la sfârşit, după finisarea textelor poematice, am înţeles că aşa-zsa tranzitivitate a lor născuse, surprinzător, o poezie „de stare", vorba lui Dimitrie Lupu. „Materialul finit"atrăgea cu adevărat atenţia asupra sa, forma şi conţinutul zburdau în libertate, „sursa" şi „cursa" – hibridizate – îmi semănau , ca directeţe, ironie, duritate, autoironie...ca mesaj...ca model stilistic... Acest tip de discurs subversiv îţi cere să scrii altfel, critic şi selectiv, după chipul şi asemănarea ta...

Şi uite-aşa, pe nesimţite, se naşte noul canon...subminat nu de o paşnică, nevinovată simbioză, ci printr-un act de sabotaj deschis, curajos. Lectura polemică, inovatoare, condusă de dorinţa de a rescrie istoriaeste parte a scrierii. Déja-vu e înlocuit cu déja-lu. Pe liniile de reasmblare se nasc noile duplicări şi transpoziţii, scrierile hip-hop şi grefele pop, inset-urile şi inserturile, chirurgia textuală, piratarea sau redenumirile care, încet-încet, rescriu însuţi postmodernismul. În dialog cu textele canonice, rescrierea funcţionează dublu: critică trecutul şi sursele lui revolute, dar şi prezentul cu poveştile sale contrafăcute, redefineşte repetiţia diferenţei şi nu a asemănării, se angajează într-un dialog polemic pentru a-şi deconstrui propriile afirmaţii, a-şi corecta premizele eronate, a deschide larg uşa interpretării textelor vechi care trebuie neapărat re-vizitate şi reactualizate „altfel"...

Însăşi simultaneitatea „teologică" a Cărţii e atacată de imprevizibilitatea programată a re-scriitorului, a cărui text va privilegia anumite părţi ale matricii hipertextuale. Autorul moare barthesian, iar paternitatea devine şi mai colectivă, şi mai multiplă. Cuvântul scris este şi el, pare-se, prea obosit, şi, de aceea, înlocuit rapid cu ...revoluţia cuvântului ...vorbit (*Jerry Quickley*) şi poeţii SLAM care-şi organizează concursuri de poezie vorbită unde poetul –performer, criticul şi publicul se „democratizează" dramatic...

- Concluzia!!!! Concluzia!!!

Derrida spunea în *The Structuralist Controversy*, 1972: „semnificanţii se referă doar la alţi semnificanţi într-un lanţ nesfârşit de procese de semnificaţie, unde fiecare punct de origine se pierde şi relaţia cu realitatea este amânată la nesfârşit" şi-mi vine să le aşez peste vorbele taximetristului din reclama TV bine-cunoscută : „tu zi e-ă-port", „tu zi e-ă-port" adresate maimuţei-şofer.

E clar. Nu-s taximetristul, pentru că el e cel care vorbeşte: „Take a Pepsi Light". ..Nu-s clientul băutor de Pepsi fără zahăr pentru că nu „traduc" ceea ce aud: „Are you sure?" / „No, it has no sugar!"...

Nu-s nici maimuţoiul–şofer care-şi începe , nebun, cursa de descifrare a mesajului în coduri numai de el ştiute pentru că, în această situaţie, aş fi un naratolog genial.

Aşa că....sunt, cred, taxiul-cutie-de-rezonanţă care asimilează întreaga informaţie (taximetrist + maimuţoi + client + vorbele şi acţiunile lor), incluzând-o în memoria sa de tablă, mai bine spus, în stratul acela subtil dintre vopsea şi tablă...

3. „ Iorga, ce-oi fi văzând tu în tavan / am să mă întreb până mor"....

Chick Lit. Literatură scrisă de/pentru „puicuţe”. Tip de ficţiune populară, unde temele „feminine”şi feministe sunt prezentate convenţional, ca în telenovele. Jurnalul lui Bridget Jones de Helen Fielding deschide seria.

Dar există *şi Anti-Chick Lit.* Normal că e o reacţie la modalitatea „roz” de analiză a temelor tradiţionale: dragostea, opoziţia feminin-masculin, subordonare-insubordonare de gen. Şi treaba se complică prin apariţia conflictului interior, a psihologiei personajelor, a identităţii, cu accent pe presiunea socială sau psihică.

Aici intră în scenă Stela Iorga. Romanul ei ,de mici dimensiuni, foarte al dracului, deloc romanţios, cu „asociaţii hi-fi lexicale năucitoare”, are un declarat caracter autobiografic (anul naşterii, căsătoria eşuată, internarea la psihiatrie pe motive aproape politice) împletit cu privirea fixă, neiertătoare asupra nebuniei sociale - de fapt, efectul propriei confuzii care însoţeşte experienţa, dar şi cu rezolvarea simplă – prin ignorare ironică şi trecere la ...lucruri serioase - a zonei de kitsch sexual sau impotenţă sentimentală pe care o trăiesc „pacienţii depresaţi din dragoste” - adică, noi toţi...

Stelei Iorga, suferinţa nu-i blochează deloc accesul la realitate. N-am pomenit o tipă mai lucidă înainte, după şi în timpul şedinţelor „livreşti” de psihoterapie. Cei doi doctori psihiatri şi un ginecolog care-i traversează existenţa - direct sau indirect- devin personaje în roman. Confesorii. Şi martorii. Unul din ei „dă replica” eroinei noastre în toate scurtele poveşti DESPRE pentru că a povesti=a te purifica. Unit-uri compacte de întreţesere meta- şi paratextuală fac din lit mit (V.Woolf, Th. Mann, Eco, Hercule etc) propriul ei obiect şi propria mitologie, ba chiar intră şi ea în aceeaşi sferă a jocului - cu ale sale poveşti aberante – unde formele se înghit unele pe altele într-un joc parodic şi textual ce guvernează întreaga scriere.

Minimalismul notaţiei (*Despre „h”:* „m-am gândit la sinucidere, dar m-a bufnit râsul, ce dracu, doctore” sau în *Despre yesterday*: „pledez barbar la periferia lexicului”), dar şi pasiunea fixării cu exactitate a universului pus sub microscop sunt dovada existenţei unei lumi născute din Cuvânt („ zâmbeşte, mâine va fi mai rău, vei întâlni cuvântul ori poate chiar pe Dumnezeu”)

Acest traiect întemeietor, în complicaţia sa labirintică (cu firul Ariadnei Iorga în interior!) are drept finalitate proiectarea într-o lume care apare din grotesc, parodie, umor negru, burlesc ori pe glisare în indicibil şi transparenţă... din materie şi iluzie... şi toate.. pătrunse de un urlet ludic.

Lumea în care trăieşte are motive cunoscute, dar asamblate ciudat, rezumate cu ironie(„cunosc mengele sentimentali care nu au murit”), urcate în derizoriu („Hercule vânează noaptea ţânţarii cu perna”), trecute în grotesc („cu creierul înfăşurat în ombilic”), plimbate prin sofisme şi prin transparenţa opiniilor -(„orgasmul are loc în paradigmă(...)acolo nimic nu scoate mai tare din ţâţâni un mascul decât trestia gânditoare”), amestecă vise şi obsesii despre dragoste, moarte, boală, Dumnezeu şi poezie şi astfel „ne mutăm spre începutul altei poveşti – pe care nimeni nu are voie să o scrie”...

Şi... în oricare alt text, cuvintele „dure” ar deranja . Ar părea chiar false. Sau simplu...grosolane. Nu şi în cazul Stelei Iorga. Ea le folosea (!?) şi în viaţa de toate zilele cu o naturaleţe jucăuşă, impersonală. Ne-jignitoare...

Acea înjurătură - constructor de sens, de direcţie morală, regulator etic.

De-aia mă-ntreb. Ce-a păţit Stela? Arată f bine, pare împăcată cu ea însăşi şi cu lumea din jur, scrie piese de rafinament filosofic, Zeul s-a îmbunat, a scos-o – ţinând-o de aripa ei de înger – din Infernul povestit în această splendidă *Mizăpe 13 bis* şiiii...nu mai înjură!

„Mi-e doooor de înjurăturile Stelei Iorga!"

„Gura, vezi să nu-şi exerseze „direcţia morală", să nu-ţi „deconstruiască sensul", să nu te „regularizeze etic „ ...tocmai pe tine!!!

Stela, ...mişto!

PETRE RĂU

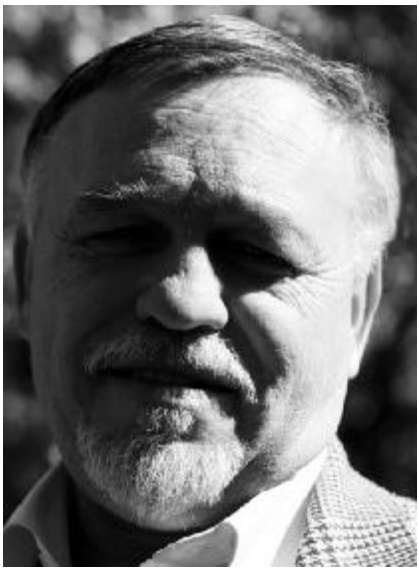

- Născut la 9 martie 1953, în comuna Nicoreşti, judeţul Galaţi.
- A absolvit facultatea de matematică, secţia de cercetări operaţionale, la Univestitatea Al. I. Cuza din Iaşi (1972-1976).
- Membru fondator al cenaclului literar "Noduri şi Semne" din Galaţi (1983), iar din 1999 conduce acest cenaclu în varianta sa online (www.cenaclu.inforapart.ro).
- A publicat creaţii literare (poezie, proză, eseu, umor) în diferite reviste literare.
-A scris mai multe cărţi de literatură sau la graniţa cu literatura: Anul cub (poeme-probleme), poeme-probleme, Ed. Dominus, 1996, Mogoşoaia - istoria unei tragedii, roman-document, Ed. Porto-Franco, 1999, Y2K - Bomba anului 2000?, eseu, Ed. Geneze, 1999, Întârziata vestire, poeme, Ed. Noduri şi Semne, 2003, De Lingua Universalis, eseu despre limbaje şi comunicare, Ed. Antares, 2007, Oglinda lui Eminescu, eseuri, Ed. Antares, 2008, **Autograf**, eseuri, Ed. Vinea, 2008 (în curs de apariţie).
- Din anul 2007 este director al editurii InfoRapArt din Galaţi.

Amurg dedus

Moto: Poate de aceea mă vedeţi şi puţin
obez, în ultima vreme mă hrănesc
numai cu covrigi galactici.

Se făcea dintr-odată că toate trenurile au plecat şi tu ai rămas undeva în drum spre Gara Mare. Nici nu trebuia să te grăbesti, nu simţeai oboseala iar părul tău se desfăta bizar în oglinda dimineţii. Nu aveai nici o întrebare, iar trecătorul acela micuţ, care ţi s-ar fi potrivit mai degrabă în braţe, ţi-a furat gândurile. Ştiai că putea deveni un izvor, altfel ţi-ai fi continuat lectura din Poe pe care prea cu uşurinţă ai scăpat-o din mână.

Pe drum erau şi alti trecători. Chiar dinspre Cetate cobora o bătrână care vânduse flori. Tocmai suna ora exactă când o pisică ţâşni din seninul cărării. Lumea încetini mersul, ba doi îndrăgostiţi care nu erau pe aproape au făcut trei paşi de circumstanţă. Erai hotărâtă să nu le urmezi exemplul şi spre gară ai luat-o la goană cu obiceiul ascuns de a lăsa acolo un adio. Două maşini în agonie se strecurară prin degajata rumoare. La radio, o generaţie tocmai expunea serioasa problemă, era ora de dirigenţie, iar un clopot vestea deja întârzierile. Un moşneag surâdea, blestemând ceva printre dinţii de carne, iar un copil (cred că era rătăcit) te-a îmbrăţişat. Ce cauţi la mine? Să ştii că înspre Gara Mare se adună lume, căci trenuri albastre încep încet încet să curgă! De ce mă alungi? Ştii bine că te iubesc!

Apucasem pe un drum închis, trebuia doar să demonstrez că exist. Nu-mi era greu, erai lângă mine iar sufletul tău se apropia calm vorbindu-mi despre o proprietate a luminii care se numeşte culoare. Însă fizicienii se împotriveau şi au concediat toate laboratoarele cu program pe lumină. Sălciile tale nu puteau fi salvate şi se prosternau în temple metroace.

Abia atunci m-am hotărât să încerc un an. Deja editura intrase în reparaţie. Pe internet studioşilor li se frângea gâtul. Ce mai, era penibil! În spatele bunicului acela de ceară cu băţul în mână un câine-om lătra de parcă ar fi fost gonit. De nu ştiu unde venea un miros de gaze iar o doamnă îşi acoperea tusea cu o batistă înflorată.

Atunci am născocit mitul acela cu fericirea sufocată şi te-am întrebat dacă poţi să-mi împrumuţi o ţigară. Văzusem la poştă câţiva copii care se jucau cu una şi mi-am zis că n-ar fi rău dacă aş lua-o pe a lor. Dar ei nu m-au agreat şi au ţipat la mine că nu-s genul lor. Peste noapte iarăşi mi-au apărut sălciile acelea în vis iar eu le parcurgeam cu podul palmei. Dimineaţa aveam degetele pline de sânge şi am strigat, cred că am urlat. Ce ţi-e şi cu poluarea asta!

Dar ce era să aştept, am plecat deci să ţin o predică cu poziţia alergătorului prin viaţă. Tu ai fost singura care ai aruncat în mine cu flori. Bătrânul, cu o enciclopedie de buzunar în mână, tocmai ieşise în balcon să-şi facă ghetele, cu o rigurozitate de email. Consoarta, cu mâinile înnodate pe o icoană, se încorda mirific.

În clipa în care m-am aşezat la birou şi ţi-am dat indicaţii pe unde să vii la mine, cineva a trântit uşa. Al naibii şi cu yalele astea, toţi se folosesc de ele! În fond, nici nu prea puteam face dragoste, căci tocmai atunci se oprise pe cordarul spinetei o cioară care putea fi totuşi ucisă. Dar

n-ai avut tu această iniţiativă căci, din complexul de crime organizate şi decorate, singura posibilitate de alegere era postura următoare. Când o alungam, un timp auzeam trosniturile mobilei, iar eu eram deja implicat în braconaj.

Clemenţa mea nu a durat mult, căci tu mă aşteptai cu primul tren care nu avea încă intrare în gară. Un boem celest ţi-a mângâiat la plecare sălciile care începeau să cadă.

Următoarea mea funcţie a fost chiromanţia. Am oprit pe stradă în plină amiază un trecător care pesemne uitase că se afla într-un oraş bipartit, s-a uitat speriat la mine şi i-am aplicat palmele mele cu carenţe grave. Cineva din spate cred că mă striga dement, dar nu auzeam căci mă grăbeam să număr angulozităţile.

Degeaba am fost numit responsabil la sagacitate, eram terminat iar greşelile se împotriveau să apară. Sacerdoţii mai trăgeau încă retrospectiv de haină. S-a zis cu mine! Trebuie să mă ţin tare! N-am mai jucat pe cartea aceea pe care te încăpăţânai s-o ţii între degete, devenisem sceptic şi nu-mi plăcea să fiu iterat.

Mare vicisitudine trebuie să fie în oboseala asta. Sceleraţii tot de aici pornesc dar se opresc mult mai departe. Genunchii mei s-au lepădat de iubire şi simptomele dispăreau zilnic. Tu râdeai sarcastic, dar buzele ţi se stingeau gata gata să plesnească. Tardivă uitare! Pe frontispiciul singurului cotidian din oraş m-am trezit călătorind incognito printre litere. Ciudată ingratitudine!

A fost multă lume la vernisaj. De câte ori îmi trece prin faţă o femeie frumoasă îmi spun că-s încântător. Domnii mei, nu puteţi ajunge azi să intraţi în oraş, acesta reprezintă unul din punctele de cotitură din istoria pauperă. Hai să zicem c-aş fi mărinimos, asta să fie coada!

Om Nebun, du-te acasă, om Nebun! La cincizeci de ani e primejdios să ai tresăriri de adolescent, omule! Am început să-ţi simt lipsa când suntem împreună.

Din cauza unei epidemii de rumoare am aflat că mama mea a fost rusoaică. Să presupunem că plecăm din oraşul x şi facem câţiva paşi de lungimea noastră. Redutabil, pe măsură ce acceleraţia continuă fiica ta, la douăzeci de ani, devine o autostopistă experimentată. Imobilii însă manifestă atitudini surprinzător de tardive. Acolo praf este, cald este! Nu ştiu de ce am surâs ironic, slavă domnului! În schimb, mutarea într-o casă nouă este mai curând un motiv de stratagemă decât de bucurie. Cârmuitorul cetăţii, om tare de ispravă, a hotărât să nu treacă cu vederea greşeala săvârşită de mine, om Nebun.

Dar nici să-mi cazi în braţe ca o liceancă! Vezi militarul acela din colţ care trudeşte de-şi împarte degetele de la două mâini în două părţi egale? Dispersia indică cu certitudine gradul abject de împrăştiere prin mine. Ce ştii tu? Lângă fântânile nopţii au adus un televizor unde mai vin încă mulţimi să-şi potolească setea. Experienţa constă din aruncarea unei monede. Dacă este perfectă, să fiu al naibii, nu am nici un motiv să acord vreo şansă feţei negre. Mi s-a mulţumit pentru sugestii şi am fost rugat să trimit o parte din lucrări.

Când am văzut cum treceai, afurisit să fiu, mai să mă atingi aşa goală, împrăştiind cu albeaţa nopţii, era cât pe-aci să mă scufund în tine. Te voi numi câmp aditiv până va trece ploaia asta! Până atunci întind mâna şi te aştept.

Cred că doctorul aştepta un răspuns pentru că am stat mult fără să mă urnesc din loc. Poate e datoria dumitale, îmi spuse el, căci tusea nu mă slăbea deloc. Dooomnuleee! Uite ce faci pe jos, pe când se nasc atâtea regrete, de ce mă leg la cap, ce îs prost să mă leg la cap?

Unele adunări ale comunicatului tbc din paris discută obiectivele pe termen lung prin folosirea osciloscoapelor. Elaborează cu rapiditate jocuri similare, ieri chiar a ajutat un măturător să-şi clarifice situaţia. Ce-s mofturile astea? În urma vizitei medicul a revenit cu boala la mine. Ştiam că mă va lua peste picior, am citit tusiţi şi am fost îngrijorat de mărturisirile tale. Ce ştii tu, fato! Vino urgent, tata mort! Oricât de deceptionat ai rămâne fizica modernă contrazice sentimentul de simplitate a naturii. Bă, stârpitură! Primele zile de muncă nu te-au încântat. Hapciuuu! Doriţi ceva, domnu?

Problema e să nu ne înghesuim, groază şi groapă sunt asupra ta, omule! Am venit aproape prea târziu, cei cu gazele au sosit primii. Doamne, fă-ţi cruce, al meu este armăsarul acesta!

Nu am povestit la nimeni că aşa cereau indicaţiile de la redacţie. La insistenţa ta m-am oprit, că am familie, am greutăti, ei drăcie! Vezi că ai cenuşă pe dinţi, ce-i tot mişti aşa? Măcar de-ai găsi şi tu o fată, netrebnicule, ce-ţi mai trebuie!

Totuşi ideea cu blestemul ăla mă face să mor fără muzică. Femeile au fost puse casnice, aşa că, nu mai e timp de predici, rotocoalele se rostogolesc, unde-s doctorii nebunii?

Unul ici, unul colo. Aşa se vede. Nu mă interesează, stau încă bine. Farfurii zburătoare, dintr-alea verzi, îţi pot procura şi ţie, nu-s scumpe, te costă, fii atent, un divorţ. Uită-te pe unde calci, ce spun eu, ducă-se pe pustiu şi lasă gâlceava. Vezi, te caută un copil, nu eşti mort pentru el, de ce nu aprinzi lumina? Vai, ce apă, ce apă! Ce-s cu animalele astea? Aici contrastul imens mi-a amintit de o râvnă mai veche. Picioarele tale de marmură arată ca o regină detronată, nu te sinucide! În tine este multă energie, omule, cum îţi zic! Nu eşti bărbat, cum nu sunt eu infirmieră. Ce mai, decepţie! Nu sunt capabil să trag, oh, aberantule!

Îmi place cu mine

De mă surprind uneori în gând cu vise de mult începute dar niciodată sfârşite, lângă o apă calmă, pe o vale verde cu iarbă proaspătă, cu multă iarbă proapătă, nu-mi doresc nici o şoaptă să mă trezească din contemplare. Pământul umezit pe care mă simt aşezat îmi este frământat şi mângâiat iar sub el nu se mai află nimic şi nimeni care să-mi tulbure liniştea gândului.

Îmi place să vorbesc cu mine, sunt cel mai bun ascultător al meu. Când stau de vorbă cu mine gândurile aleargă mai uşor şi mai limpezi.

Ceva îmi acoperă respiraţia şi pielea şi verticalitatea şirei spinării. Pot fi sigur că aud paşii tăi prin iarbă cum se strecoară pe lângă privirile mele, îmi vine să las să lunece gândul meu în braţele tale. Tu ştii cel mai bine să-mi mângâi gândul. Pentru că orice mângâiere a ta se întâmplă mereu în creier, pentru că numai mintea mea te poate aduce atât de aproape. Sunt singur, dar tu eşti aici în creierul meu şi rămâi veşnic, pentru că numai aici ştiu să te păstrez. Cineva mi-a mutat inima

în creier şi odată cu ea şi pe tine. De aceea îţi pot şopti atâtea, de aceea stau de vorbă atât de des cu tine. Pentru că îmi place să stau de vorbă cu mine.

Nu mi-e frică deloc pentru că nu mă simt niciodată singur. Pentru că mereu vorbesc cu mine. Vorbirea asta cu mine îmi este ispititoare, pentru că am putut-o inventa şi, mai bine, pentru că am păstrat-o cu sfinţenie de atunci de când mi-a fost dată. Cu faţa către cele înalte şi veşnice sticla cerului nu mai este friguroasă când o privesc prin ochii tăi din creierul meu.

În creierul meu viaţa şi iubirea se întâmplă la fel. Iubirea este nemurirea mea. Nu mă pot rătăci în afara stării de iubire pentru că nu mai sunt o persoană oarecare, te port şi pe tine cu mine, în inima mea, adică în creierul meu.

Nu mă privi, uitându-te! Nu mă părăsi, ducându-te! Nu mă uita, amintindu-mă! Fii mereu acolo, că numai aşa mă simt împăcat cu veşnicia!

Lângă mine se aşază un bătrân fără să mă observe. Nu-i văd decât faţa, dar nici el nu mă priveşte mai mult de o secundă. Aşezarea lângă mine nu mă tulbură. Îmi vine doar să caut printre ridurile frunţii sale pe Dumnezeu cu care aş avea multe de discutat.

Autograf

Cu cincisprezece ani înainte de a mă fi născut eu s-a născut pixul. Jurnalistul maghiar Laszlo Biro care trăia prin Argentina dar un ştiu ce căuta pe acolo, a descoperit acest minunat instrument pe care l-am ţinut atâta vreme în mână şi din cauza căruia multe cuvinte aşternute de mine pe hârtie au fost tăiate, de tot, sau şterse şi înlocuite cu altele.

Scriam cu pixul până îmi luau foc degetele şi reluările mele deveneau tot dese şi disperate. Astfel că, ieşea biata hârtie din mâna mea cu un text care, pe lângă că era destul de neciteţ, mai avea şi o mulţime de corecturi. Unde mai pui că, atunci când trebuia să ajungă prin un ştiu ce redacţie deşteaptă, trebuia să rescriu totul de la capăt, mai atent şi mai lizibil. Dar şi atunci mi se întâmpla să mai greşesc şi să mai adaug vreo corectură pe ici pe colo. Iar transcrierile se repetau uneori până când eram cât de cât satisfăcut de cum arăta albăstreala aceea pe hârtie.

Ştiţi voi câte hârtii am mototolit din cauza unui singur cuvânt scăpat din mână? Aflaţi că foarte multe. Bietele hârtii ajungeau la coş şi nu odată mi-a fost milă de imaculata lor albeaţă.

Am încercat ieri, după mulţi ani, să pun din nou mâna pe pix şi să aştern nişte gânduri pe o hârtie. Ştiţi ce mi s-a întâmplat? Am descoperit că pixul meu patinează altfel pe hârtie, că nu mai pot scrie prea corect iar ştersăturile mele păreau un dezastru care îmi ofensa intelectul.

Am scăpat de teroare. Nu mai scriu demult cu pixul. De când s-au inventat drăciile astea de calculatoare şi au ajuns pe mâna mea - iar asta s-a întâmplat cu mulţi ani în urmă - nu mai am nevoie de nenorocitul ăsta de pix. Nu-l mai port cu mine şi nu-l mai folosesc decât atunci când dau autografe.

Oare când s-o inventa o sculă din asta care să scrie frumos autografele?

Muzica - poezie a sufletului

Nu-mi pot imagina să devin un singuratic pe o insulă pustie. Şi asta deoarece mi-ar lipsi muzica. Trăiesc mult în compania muzicii care mă inspiră în tot ceea ce fac şi îmi prelungeşte bucuria vieţii. Mi-ar putea oare ţine loc de muzică foşnetul unei păduri, adierea vântului sau zgomotul unor valuri închipuite? Eu unul nu prea cred. Cu astfel de armonii sonore mă pot împăca doar o perioadă scurtă de timp. Muzica naturii este, desigur, ca un aliment, dar într-atât de frugal încât nu mi-ar putea ţine loc de hrană spirituală. Cea creată de om însă este mai apropiată de inima mea. Îmi închipui mereu că un semen de-al meu a vrut să-mi transmită un mesaj magistral, o stare sufletească de natură afectivă, o parte din ceea ce el este, din preocupările, din gândurile şi ideile lui. Este ca un mod sublim de vestire de la distanţă şi se ridică la înălţimea celui mai desăvârşit mod de comunicare.

Cred că muzica există pentru că există şi cei de lângă noi. Ea este o artă unificatoare, descoperă sufletele şi le împreunează.

Muzica îmi arată repere şi înălţimi noi. Înlănţuirea aceea minunată de sunete ingenios armonizate îmi spune cum şi ce să reflectez. Tonusul melodic îmi umple recipientele spiritului, îmi înlocuieşte subiectele şi-mi întoarce cuvintele precum un acumulator alimentat de energia solară. Desigur, mă refer la muzica aceea sublimă pe care o acceptă inima mea.

Simţul muzical se abate asupra mea ca o impresie din exterior care referă tot ceea ce este armonios, melodios. Cred că acest simţ a existat mereu în mine. Lipsa lui m-ar fi făcut probabil să mă simt oarecum jenant.

Cred că puterea muzicii asupra mea se împlineşte prin aceea că se adresează direct spiritului meu. Prin natura ei vibratorie îmi induce stări sufleteşti deosebite. Vibraţia o simt prin tot corpul, se sincronizează cu mine şi-mi aminteşte permanet de versul bacovian din poemul Largo: "Muzica sonoriza orice atom".

Sub tutela armoniilor muzicale lumea îmi pare schimbată. Ea nu mai este la fel de ostilă, se apropie de mine ca şi când rezonanţa ei ar izvorî direct din inefabilul râvnit de mine. Schopenhauer obişnuia să spună că: "Dacă ne-ar reuşi să reproducem detaliat în noţiuni ceea ce exprimă muzica am căpăta o deplină şi suficientă explicare a lumii".

Uneori muzica se manifestă precum o scânteie care aprinde focul din suflet. De aceea mă simt dator să-i dau dreptate lui Beethoven care susţinea ceva asemănător.

Cred că muzica este unul dintre cele mai minunate daruri care vine de la Dumnezeu. Este ca o vrajă ce mă poartă spre tărâmuri de vis şi are permanent un cuib numai al ei în fiinţa mea.

Îmi imaginez că se petrece anume ceva cu mine atunci când intru în transa muzicii. Între partea vibratorie a muzicii şi mintea mea se întâmplă un fenomen care, dacă i-aş spune doar rezonanţă, mi se pare că aş spune prea puţin. Indiferent dacă melodia e simplă sau complexă, dacă e din cea pe care o acceptă fiinţa mea atunci mă emoţionează. Nu trebuie să mă găsească pregătit atunci când vine. Ea îmi atinge zona senzorială fără ca să fiu conştient de asta.

Cuvintele îşi găsesc rostul mai ales când ele apar sub aripile protecţioniste şi nesesizabile ale unei melodii. Uneori imaginile generate de ele intră în rezonanţă cu sunetele armonice din apropiere şi mă stimulează, mă aprind şi mă aruncă definitiv într-o curgere lentă şi suavă. Până şi cuvintele mai scorţoase îşi găsesc rostul în această comuniune cu muzica şi se desluşesc pe sine aşezându-se cuminte parcă în spaţiile lor nesperate dar potrivite.

Nu pot fi însă de acord cu ceea ce susţinea Platon cândva: "Caracterul unui om poate fi judecat după gusturile sale muzicale", deşi tot el ridică muzica la rang de lege morală: "Muzica este o lege morală. Ea dă suflet universului, aripi gândirii, avânt închipuirii, farmec tinereţii, viaţă şi veselie tuturor lucrurilor. Ea este esenţa ordinii, înălţând sufletul către tot ce este bun, drept şi frumos".

Desigur, nu mă împac cu orice fel de muzică. Eu am muzica mea şi nici prin cap nu-mi trece să vă spun care gen anume îmi place şi care nu. Fiecare îşi are propriile lui repere în această privinţă şi nu-mi propun nici măcar să sugerez vreunul aici. Cea mai potrivită muzică este aceea care îţi place şi se potriveşte cu tine. Nu cred în reţete.

Atunci când devin conştient de prea lungă tăcere primul lucru după care râvnesc este muzica. Am o cultură muzicală care nu o depăşeşte cu mult pe cea a unui profan. Dar muzica este pentru mine ca o a doua hrană permanentă şi necesară. Este ca o poezie a sufletului.

VIOREL ROTILĂ

- Născut la 15.08.1970.
- Licenţiat în ştiinţe juridice la Facultatea de Drept din cadrul Universităţii Danubius din Galaţi (2005) şi istorie şi filosofie la Facultatea de Litere, Istorie şi Filosofie a Universităţii „Dunărea de Jos din Galaţi" (2002).
- Urmează studiile doctorale la Universitatea „Alexandru I. Cuza" din Iaşi, încheiate cu o teză despre „Tragicul în existenţialismul francez" (2008).
- Este lector dr. la Catedra de Filosofie şi Sociologie din cadrul Facultăţii de Istorie, Filosofie şi Teologie. Publică în Analele Universităţii „Dunărea de Jos", seria Filosofie şi Sociologie, precum şi în revista de cultură Dominus (Galaţi).

Paradoxuri

Pentru unele persoane „a iubi" semnifică la fel de mult ca „sinergia faptelor"; ceea ce nu-i împiedică să folosească verbul cu patos. Să-l folosească, adică să-l verbalizeze, ceea ce poate însemna şi ai reduce existenţa la vorbe.

Uneori trebuie să învăţăm anumite cuvinte, să accedem la sensul lor, pentru a ne clarifica ceea ce simţim; lipsa conceptelor ne poate menţine în ambiguitate în privinţa unor aspecte esenţiale ale vieţii noastre. Putem vedea, spre exemplu, ce amalgam de stări, sentimente, gânduri, ascunde cuvântul *iubire*. ; pentru mai mult de jumătate din acestea altele ar fi cuvintele potrivite; şi atunci n-am mai fi atât de uşor convinşi că iubim, şi n-am mai acţiona în funcţie de aceste convingeri. Un pic de realism, determinat de „cuvintele potrivite", ar sparge nebunia hormonală pe care deseori o „acoperim" în mod reflex cu cuvântul „iubire"; acest reflex ne-a fost creat de romanele de dragoste, de filmele de „love story" americane etc., care, toate, creează „nevoia de a şti că iubeşti". Dacă societatea n-ar mai glorifica atât de mult iubirea, făcând din ea o valoare absolută, şi dacă ne-am întoarce măcar în vecinătatea faptului de a considera iubirea ca fiind aproape o „nebunie temporară", am avea mai puţine dorinţe de a ne şti iubind (ideea că toată lumea trebuie să iubească este falsă) şi am avea mai puţine drame. Folclorul românesc are mult exemple de luciditate; în limba engleză „fall in love" arată, în mod originar, că această stare este una de cădere.

Conţinutul extrem de eterogen acoperit de acest cuvânt este determinat atât de o „lene de a semnifica", alegând cuvântul *iubire* ca un fel de etichetă generală, cât şi de o proastă relaţie cu limbajul, lipindu-ne deseori cuvintele potrivite.

Abuzul de acest termen este datorat şi „desacralizării" lui (ca de altfel şi atenuării rolului sacrului în general: nu poţi să spui că-L iubeşti pe Dumnezeu fără să fii mult mai atent la sensul acestui cuvânt), a uitării sensului tare al acestuia.

În fermenţi unei gândiri intră în mod inevitabil şi o femeie frumoasă. Ca simbol al frumuseţii sau fiind înlocuită de un simbol al frumuseţii; deci, ca absenţă sau, cel mai adesea, ca prezenţă. Ca absenţă aduce misterul, iar ca prezenţă claritatea a ceea ce este. Ea e capătul unui drum fără capăt; dar un capăt ce nu reprezintă o fundătură, ci o continuă reluare. E o fereastră către rai şi către iad în acelaşi timp (şi deseori prin aceleaşi gesturi), lăsându-ţi posibilitatea de a alege, fără a avea însă voinţa de a o face. E împlinirea plăcută şi dureroasă, uneori dureros de plăcută, a unui ideal. Nu poţi spune niciodată în mod definitiv dacă o ai sau te are, dacă este a ta sau eşti al ei (deseori încercăm să soluţionăm dilema printr-un iluzoriu *noi*). Raportat la timp, e o Fata Morgana a veşniciei: dacă „ai" frumuseţea ei poţi trăi o clipă cu sentimentul că ai totul. Ciudat e faptul că mare parte din valoarea ei stă în privirile celorlalţi; de aici atât mândria cât şi chinul ce te poate duce în vecinătatea iadului. Iar dacă n-ai fi întâlnit-o ai fi trăit toată viaţa cu sentimentul unei lipse, a unei absenţe ce pare uneori absenţa ta de la propria existenţă. Himeră şi realitate adâncă în acelaşi timp, ea te face să întrezăreşti faţa pe care idealurile împlinite ar putea-o avea, dacă n-ar rămâne la stadiul de simple idealuri inadecvate la posibilii unei realităţi. Cred că femeia frumoasă aduce cu sine presimţirea a două depărtări: raiul şi iadul, în intervalul dintre ele urmând a-ţi ţese existenţa; pe primul îl doreşti iar celălalt de vrea. Uneori cele două sunt extrem de apropiate, fiind despărţite doar de zâmbetul ei.

Orientarea generală către sinteza valorilor te face să asculţi cu atenţie ceea ce spune o femeie frumoasă. Iar atunci când spune prostii acestea îi sunt scuzate pentru că participă la cealaltă valoare, a frumosului, şi prin faptul că ne raportăm la ea prin două sfere diferite: raţiune şi simţire. Or, simţirea frumosului acoperă deseori raţiunea; semn că aceasta din urmă nu se bucură în economia persoanei noastre de o aşa mare încredere. Atracţia unei femei frumoase este sporită de privirile îndreptate asupra ei. Ceea ce ne arată că esenţa frumuseţii nu se găseşte atât în ceea ce considerăm frumos în mod subiectiv cât în însuşi faptul că-l considerăm, noi toţi, frumos. Frumuseţea femeii frumoase este dată de contextul cultural în care se găseşte.

Persoana iubită e mai curând sensul dorinţelor proprii, decât o existenţă izolată. „Dorinţa de ea" e în mod originar dorinţă, şi mai apoi „de ea". Ea devine un subiect al dorinţelor şi se transformă într-un sens al vieţii (poate unul din sensurile vieţii) printr-un efect de auto-întreţinere a dorinţelor şi datorită simbolului pe care îl reprezintă, fiind un simbol al dorinţelor proprii care are în acelaşi timp şi existenţă de sine stătătoare. E un sens întrupat, şi asta ne fascinează. Mai ales când are ceva din incontrolabilul dorinţelor proprii, când ne scapă asemenea modului în care propriile dorinţe „ne scapă", devenind în felul acesta şi o imagine a ceea ce ne este străin (în sensul că scapă controlului nostru), a Străinului din noi. Din această perspectivă, a spune că este „perechea ta" nu este total greşit: este perechea acelei părţi din tine pe care n-o poţi controla, a acelui *Eu* care este mai mult, şi parcă altceva, decât *Sine*.

Faptul de a considera femeile siluete ca fiind frumoase constituie un simbol al timpurilor noastre de prosperitate economică, sugerând independenţa faţă de orice fluctuaţii ale hranei ce ar putea interveni. O persoană slabă sugerează posibilitatea de a avea acasă o cămară plină (de fapt, cămara a fost înlocuită de supermarket), şi de a nu-şi fi propria cămară (eventual şi a copiilor) în care sunt depozitate rezervele de energie pentru anticipate vremuri de lipsuri. Capcana pe care ne-o întind femeile: înainte de căsătorie se expun ca obiecte ale dorinţelor noastre, iar după se dezvăluie ca subiecte animate de dorinţe proprii (întotdeauna diferite de ale noastre) ce vor să facă din noi obiectele dorinţelor lor. Paradoxul e că dacă se arată de la început ca subiecte ale propriilor dorinţe ne enervează; semn că ne place să fim păcăliţi.

Conceptul de *intimitate* este creat de femei pentru a ascunde cele întâmplate. În bună măsură, el este o contrapondere a tendinţei bărbaţilor de a considera că orice posedare trebuie să lase semnele posesiei. Cum în materie sexuală singurul semn al posesie, excluzând sarcina, îl constituie faptul de a şti şi alţii că s-a asta întâmplat, bărbaţii au mutat semnele posesiei pe zona lui *a se şti*, creând cuvinte care să exprime posesia. Tocmai acesta este faptul vizat de femei când postulează intimitatea pentru *a nu se şti*. În felul acesta, intimitate smulge bărbatului o parte din plăcerea înrădăcinată în iluziile sale. Uzura poate fi un semn al posesiei, *uzul* fiind unul din atributele acesteia. Poate de aceea bătrâneţea ne lecuieşte de iubirea pentru persoana de alături: semnele de pe faţa ei ne arată că am avut-o. Numai că semne există şi pe faţa noastră. Şi, poate, pe amândoi ne-a avut timpul. Femeia este „mai exterioară" decât bărbatul; existenţa ei este construită

în mai mare măsură pe ambianţa pe care şi-o crează în jurul ei, care o învăluie şi care devine *Ea*. Casa, copiii, familia, sunt cumva o parte din ea, un interior dezvăluit, o interioritate exterioară. Astfel, îşi construieşte profunzimea fiinţei sale în afară, sub ochii bărbaţilor, deseori fără ca aceştia s-o zărească

Paradoxul mamelor: sunt în acelaşi timp sursă a binelui şi a răului. Ele nasc şi cresc copiii care vor duce lumea mai departe, însă şi cei răi au o mamă care le-a proiectat existenţa şi le-a îngrijit-o. Iubirea necondiţionată pe care mama o arată copilului are două capete. Preţul pe care trebuie să-l plătească bărbaţii pentru modul lor de-a fi, pentru preocuparea pentru transcendenţă (varianta bună) sau pentru prinderea la nivelului cotidianului sub forma „pasiunilor", îl constituie indiferenţa afectivă faţă de ei a copiilor lor. Există o filieră de puternice legături afective realizată pe linia mamelor.

Forma tare a orientării conştiinţei o dovedim faţă de copiii noştri: nu vedem în ei decât ceea ce vrem să vedem

Sexualitatea este de la început şi până la sfârşit dispunere întru aşteptarea celuilalt; un celălalt determinat, cel puţin din punct de vedere sexual. Sexualitatea este exterioritate a fiinţei, ieşire înspre, întâmpinare, aşteptare. În felul acesta ea redă una din coordonatele (unei triangulări de altfel imposibile) lui *a-fi-în-situaţie*, ale facticităţii. Nu depinde de noi, dar ne-o asumăm ca fiind a noastră. Iar asumarea poate merge de la identificare totală până la negare (ea fiind prezentă în acest caz drept ce-care-este-continuu-negată). Unul din sensurile permanenţei noastre îl reprezintă convieţuirea cu propria sexualitate, care este *Eu* şi *Străinul* în acelaşi timp; o avem şi suntem posedaţi de ea în mod simultan. Ideea că bărbaţii fac din femei obiecte sexuale ascunde o presupoziţie falsă: că bărbaţii vor sex. Mai degrabă am putea spune că bărbaţii sunt vruţi de sex. Deseori sexul devine pentru bărbaţi o determinaţie dominantă, ceva ce nu ei au ales dar de care nu pot scăpa, la fel cu a bea sau a mânca. Şi este acuzat cineva că îi este sete?

Suntem efemeri prin dorinţele noastre; de dorim deseori lucruri perisabile, de a căror degradare ajungem să suferim. Nu avem decât un pas de făcut până la constatarea că *nu durează*, pasul acesta nu-l vom face niciodată. Poate şi pentru faptul că această descoperire risca să ne dezvăluie propriile limite temporale.

Aflaţi în imposibilitatea de a înţelege o persoană în întregul ei, mânaţi de dorinţa de unitate, luăm acele trăsături ale persoanei pe care le-am zărit (ori credem că le-am zărit) şi le potrivim la una din tipologiile ce ne sunt cunoscute (un motiv pentru a considera că a „învăţa tipologiile" are drept consecinţă superficialitatea noastră în relaţie cu semenii). Din acel moment începem chiar să vedem persoana ca fiind asemenea modului în care s-au potrivit definiţiile noastre. Forma cea mai joasă a acestei acţiuni o desfăşurăm atunci când recurgem la pseudo-tipologii de genul: prost, tâmpit, naiv etc. Forma mai înaltă (dar care are tot un caracter de lipsă) o reprezintă recurgerea la tipologii complicate; oricât de elaborate ar fi acestea, ele rămân şabloane în care încercăm să ne înghesuim semenii ce au nenorocul să ni se ivească în cale. E drept, la

rândul nostru zăcem înghesuiţi în cele mai ciudate „poziţii" în care suntem puşi de cei ce ne privesc. Cel mai adesea potrivirea formelor este forţată de interesul celui care o aplică, unul din gesturile frecvente constând în a ne reteza din înălţime pentru a nu le face umbră; ne linişteşte un pic faptul că nu ezităm nici un moment în a apela la aceleaşi gesturi faţă de ei. Şi în contextul acestor torturi imaginare ia naştere societate ce postulează idealuri ca Adevărul şi Binele. Faptul de a fi o brută este determinat de limitele modului de-a vedea a acelei entităţi: ea nu poate vedea în alţii decât animale, şi se comportă cu ei ca atare. E parte a unei forme de recunoaştere a semenului în cadrul căreia forţăm asemănarea altuia cu noi. Caracterul este faţa pe care o arătăm semenilor o bună bucată de timp (în principiu toată viaţa); e ca o reificare a noastră, în cadrul căreia transformarea în „statuie" (ce ar indica permanenţa, consistenţa noastră) ar fi de dorit. Această faţă nu poate fi acoperită de o mască; deci, nici „machiată". Ceea ce ar însemna că este „frumuseţe rezistentă în timp în afara oricăror artificii". De aici poate şi sintagma „frumuseţe de caracter". Într-o ceartă ne grăbim să-i reproşăm celuilalt defectele de caracter, uitând vina noastră de ale fi văzut abia acum, vină care dă seama de fapt de o generalizare pripită. Într-un fel, *celălalt* este o extensie a conştiinţei noastre: prin intermediul lui ne vedem, ne analizăm. Aici este înrădăcinat impersonalul *se*, el fiind o centrare de sine a conştiinţei pe această extensie a ei reprezentată de un *celălalt* generic (în iubire este un *celălalt* determinat). Poţi deveni convins că o persoană este nervoasă doar plecând de la faptul, întâmplător de altfel, că ai întâlnit-o în situaţii enervante. Numai că generalizarea ta nu va reda temperamentul ei, ci pe al tău, pripeala fiind unul din semnele nervozităţii.

Ce bucurie ascunsă avem când găsim pe unul mai „mic" decât noi: datorită efectului de contrast ne face să ne simţim mai „mari". Pentru a evita astfel de auto-muţumiri morala a lansat imperative de genul „măsoară-ţi puterile cu un egal". În lumina acestor imperative câtă simpatie ne stârneşte o persoană scundă care este bătută de o matahală, în condiţiile unei evidente disproporţii de forţă. Nu are nicio importanţă faptul că, uneori, tocmai cel mic nu şi-a evaluat corect puterile şi a sărit la bătaie. Se vede treaba că acest imperativ s-a ivit pe fondul unei temeri ancestrale de *alţii* mai mari. Toate acestea nu ne împiedică să fim străbătuţi, sau măcar încercaţi, de o undă de mândrie când găsim, în orice domeniu, pe unul mai slab ca noi. Inversând perspectiva am putea spune că existenţa celor mici îi face să pară mari pe cei mari. Şi acesta este modul dominant de generare a valorilor la noi.

Dacă în S.U.A., sub comandamentele corectitudinii politice, în orice instituţie trebuie să existe un anumit număr de afro-americani, la noi orice instituţie are prostul ei; el este capătul de început al ierarhiei, la care se raportează toţi. Într-o imagine a eficienţei ideale am putea să spunem că este îndeajuns să creştem nivelul de competenţă al prostului pentru a ridica nivelul întregii ierarhii. Numai că la prima sclipire de inteligenţă prostul îşi va căuta alt prost (sau post) ca punct de reper. Dacă nu va face el aceasta, în mod sigur o vor face şefii lui, deoarece deşteptăciunea prostului îi debusolează. Ceea ce ne arată că la noi ierarhiile îşi au punctul de orientare şi fundamentele la bază, şi nu la vârf-.

Ca popor suntem orientaţi înspre a găsi vinovaţi în tot ceea ce ni se întâmplă; ne-au salvat în acest sens atâtea neamuri care au trecut peste noi, prin faptul că am avut pe cine să dăm vina pentru toate neîmplinirile noastre. Rarele momente în care părem că ne-am asumat vina ne angoasează; şi acestea sunt doar momente de trecere: ne întoarcem către noi căutând vinovaţi, ne oprim asupra noastră, dar asta se întâmplă numai pentru câteva momente, trecând rapid *dincolo de noi*, înspre destin şi resemnarea în faţa lui. Această atitudine este vizibilă şi la nivel individual. Uitaţi-vă, spre exemplu, la un accident auto: cel mai adesea ambii conducători coboară nervoşi din maşină, şi încep să ţipe unul la altul acuzându-se reciproc. Rar recunoaşte cineva că a greşit. De altfel, apetitul pentru ceartă este semnul unei neasumări a vinei. Ne credem un popor de inocenţi şi de victime. Societăţii româneşti nu-i plac oamenii fără vicii, deoarece membrii ei s-ar simţi complexaţi de astfel de persoane. De aceea, nu alege oamenii care ar putea să-i culpabilizeze cetăţenii, ci pe cei care îşi fac alegătorii să se simtă liniştiţi, arătându-le că şi „cei buni" sunt vicioşi. Avem astfel o criză a modelelor generată nu atât de lipsa acestora, cât de respingerea lor. În definitiv, de ce am alege o persoană a cărei puritate ne poate pune în evidenţă, prin contrast, păcatele? Disperarea care ne cuprinde uneori poate să fie datorată şi visurile prea mari (pentru noi) pe care le-am făurit de-a lungul timpului; deci, poate să aibă drept cauză lipsa măsurii în imaginar. Întâlnim câteodată bătrâni cu feţe crispate, al căror chip rezumă propria viaţă drept nemulţumire; crisparea este datorată de privirea aţintită continuu asupra propriilor nerealizări, asupra resturilor rămase neîmplinite din ceea ce a visat. Crisparea lor indică faptul că îi consideră pe alţii vinovaţi pentru propriile nerealizări, pentru inabilitatea lor de a imagina doar în orizontul posibililor proprii. Sunt supăraţi pe lume, şi deseori mor aşa; sunt prea porniţi în a învinovăţi pe alţii pentru a mai avea posibilitatea unei introspecţii, pentru a lua distanţă faţă de ei înşişi şi a se dumiri. Cei ce cred pe alţii vinovaţi pentru viaţa pe care au dus-o sunt crispaţi, în timp ce aceia care s-au găsit pe ei înşişi vinovaţi sunt împăcaţi.

Unde se duc ideile ce nu ne convin? Există idei ce nu convin multora, idei care, odată rostite, trec parcă neauzite, fiind absorbite de gaura neagră a unei uitări forţate. La limită, avem chiar şi capacitatea de a nu auzi vorbele ce nu ne plac. Acest „auz selectiv" dă conturul locului în care se pierd ideile ce nu ne plac.

Există persoane împreună cu care nu vream să formăm conceptul *oameni*. Însă acţiunea unificatoare a fiinţei ne alătură în mod forţat lor, ne situează în vecinătatea lor în cadrul conceptului *oameni*, anulându-ne ceva din individualitate, dizolvându-ne. Şi suntem părtaş la acest gen de disipare a individualului prin recursul cotidian la *este*.

Crearea unei comunităţi în condiţii de diversitate, etnică, culturală etc., este o problemă de orientare a atenţiei: asupra a ceea ce ne desparte ori asupra a ceea ce ne uneşte. Atenţia pe care o acordăm uneia sau alteia din variante derivă din modul în care este centrată propria persoană: pe generalitatea faptului-de-a-fi-om ori pe specificitatea ce derivă din apartenenţa la un tip sau altul de comunitate. Dacă faptul de a fi român (sau bărbat, moldovean etc.) este mai important decât faptul-de-a-fi-om, în propria ierarhe a valorilor va apărea intoleranţa.

DUMITRU TIUTIUCA

- Născut la 23 august 1941în comuna Bărăganul, judeţul Brăila.
- Profesor universitar, doctor în filologie, critic şi eseist, membru al Uniunii Scriitorilor din România.
- Debut literar: ca elev, cu o povestire, în ziarul „*Înainte*" (Brăila), anul XIII, nr.3567 din 13 mai 1956; Debut editorial în 1978.
- A publicat mai multe cărţi, dintre care citãm: *Literatură comparată*, Universitatea din Galaţi, 1978; 2. *Prelegeri de estetică*, Universitatea din Galaţi, 1984; 3. *Retorica*, Ed.Libertatea, Brăila, 1997; 4. *Eseul. Personalitatea unui gen,* Ed.Junimea, Iaşi, 1979, (ediţie revăzută şi adăugită, 2003); 5. *Mihai Eminescu. Creativitate si ideal*, Ed.Junimea, Iaşi, 1984.; 6. *Teoria operei literare*. *Judecăţi şi prejudecăţi estetice*, Ed.Porto-Franco, Galaţi, 1992; 7. *Mihai Eminescu. Cumpănirea întru Archaeus*, Ed.Porto-Franco, Galaţi, 1993; 8. *Literatura marilor clasici*, vol. I, *Junimea, Convorbiri literare, Titu Maiorescu, I.L.Caragiale, Ion Creangă*, Ed.Libertatea, Brăila, 1995; 9. *Eseişti români*, Ed.Libertatea, Brăila, 1996; 10. *Spiritul critic junimist şi Renaşterea culturală*, Editura pentru literatură şi arte "Geneze", Galaţi, 2000; 11. *Caragialiada*, Editura pentru literatură şi arte "Geneze", Galaţi, 2000; 12. *Creangă sau orînduiala lumii*, Editura pentru literatură şi arte "Geneze", Galaţi, 2000; 13. *Mihai Eminescu. Prolegomene*, Ed.Evrika, Brăila, 2000;14. *Literatura română. Epoca marilor clasici*, II, I.Creangă, M.Eminescu, Ed. Fundaţiei Universităţii, Galaţi, 2002; 15. *Literatura română. I.Creangă, M.Eminescu*, Ed.Fundaţiei universitare "Dunărea de Jos", Galaţi, 2002 ; 16. *Ontologia eminesciană*, Ed.Fundaţiei universitare "Dunărea de Jos", Galaţi, 2002 ;17. *Teoria literară*, Ed.Fundaţiei Universităţii, Galaţi, 2002; 18. *Teoria literară,* Ed.Institutul European, Iaşi, 2002;19. *Mihai Eminescu. Ontopoetica arheică*, Ed.Fundaţiei Universităţii, Galaţi, 2002; 20. *Fundamentele teoriei literare*, Galaţi, 2002.;21. *Literatură şi identitate*, Ed.Europlus, Galaţi, 2004; 22. *Complexe, sindromuri, defecte*, Ed.Europlus, Galaţi, 2004; 23. *Forme narative şi dramatice*, Ed.Europlus, Galaţi, 2004; 24. *Altfel despre marii clasici*, Ed.Europlus, Galaţi, 2004; 25. Tiutiuca, Dumitru, Dascălu, Nicoleta, *Fractologia. Prolegomene la o posibilă viziune fractală asupra literaturii,* Fundaţia Scrisul Românesc, Craiova, 2004; 26. *Cultură şi identitate*, Ed.Junimea, Iaşi, 2005; 27. *Literatura marilor clasici*, Ed.Didactică şi Pedagogică, Buc., 2005; 28. *Pentru o nouă teorie literară / Pentru o teorie literară deschisă*, Ed.Timpul, Iaşi, 2005.;29. (colab) Sorin Pârvu (coordonator), *Dicţionar de Postmodernism*, art. *Postmodernismul*, Institutul European, Iaşi, 2005.; 30. *Teoria şi practica operei literare*, Ed.Timpul, Iaşi, 2006; 31. *Retorică şi argumentare*, Ed.Fundaţiei universitare „Danubius", Galaţi, 2006; 32. *Comunicare şi jurnalism*, Ed.Fundaţiei universitare „Danubius", Galaţi, 2007; 33. *Cultură şi civilizaţie*, Ed.Fundaţiei universitare „Danubius", Galaţi, 2007.

TOTUL ESTE TRIST ÎN LUME... fără tine!

Floare albastră este o poezie de tinereţe pe care o includem dimensiunii epicureismului estetic. Primele redactări sînt din perioada vieneză. Poezia, în întregimea ei, apare în *Convorbiri literare*, numărul din 1 aprilie 1873, după ce fusese citită în cenaclul Junimii cu un an înainte. Manuscrisul s-a pierdut, fapt ce a permis publicarea poeziei sub diverse forme "corectate". Vl.Streinu[1] o considera poemă matricială pentru întreaga lirică eminesciană.

De interpretarea titlului operei depinde, de cele mai multe ori, pasul important în înţelegerea acesteia. Şi pentru că sintagma *Floare albastră* se mai întîlneşte în afara titlului şi în versurile 52 şi 55, acest fapt a invitat pe comentatori la o mai atentă aplecare asupra semnificaţiilor ei.

Mulţi au văzut în aceasta expresia influenţelor venite din direcţia romantismului german. Opera de referinţă a fost, pentru majoritatea exegeţilor, romanul lui Novalis, *Heinrich von Ofterdingen***,** structurat pe idealul florii albastre, simbol al tendinţei spre infinit, spre "năzuinţa de a atinge îndepărtata patrie a poeziei". Şi pentru G.Călinescu "*Floare albastră* ar dovedi citirea lui Novalis", pe care însă nu o aflase însemnată în manuscrisele poetului, "dar de opera căruia trebuie să fi avut o ştiinţa măcar teoretic."[2]

Mai atenuant formulează A.Guillermou[3]: "S-ar putea, desigur, vedea în cuvintele *floare albastră*, o simplă reminiscenţă a acelei *Blue Blume* dragă romantismului german. Femeia iubită ar fi simbolizată de floarea mistică, obiect al tuturor viselor şi celebrată, în felul în care se cunoaşte, de un Novalis." Guillermou, reluînd o idee a lui G.Bogdan Duică, punea în relaţie simbolul acesteia de experienţa, trăirile biografice ale autorului şi-l coboară astfel din metafizic în profan, existenţial. Scria acesta: "Or, Eminescu a trăit el însuşi o experienţă dureroasă, cu torul asemănătoare aceleia care se află în centrul vieţii şi gîndirii lui Novalis". Susţinătorii unei asemenea interpretări aveau în vedere "iubita de la Ipoteşti" şi considerau *Floarea albastră* poemul consacrat amintirii „*copilei moarte*." În ordinea unor astfel de opinii, şi D.Popovici vedea în simbolul "*florii albastre"* pe Veronica Micle[4]: "Ei îi este adresat cel mai formidabil gest de închinare a poetului, care îi spune că ar pune la picioarele sale întreaga lume". În interpretarea lui Vl.Streinu şi al Elenei Tacciu, elegiacul sublimează în tragic, simbolismul poeziei în discuţie fiind deopotrivă unul al vieţii, dar şi al morţii. *Piramida* invocată la început, prin însăşi hieroglifa ei, ar sugera mormîntul transcendent.[5] Rezolvarea poate lua însă registre foarte diferite, de la *idilic* la *tragic*, să spunem. "Idila *Floare albastră*, scria D.Popovici, este semnificativă pentru psihologia erotică a poetului. Femeia simte ea însăşi trebuinţa *idealizării*". "Sentimentul mediocru al cîtorva sonete e răscumpărat de puritatea şi intensitatea lirică a unor *idile*, într-un crescendo care merge de la *Floare albastră*..." etc. Const.Ciopraga trimite semnificaţiile către magic, *floarea albastră* fiind "totuna cu Wunderblume (*floarea minunată*) sau Glucksblume (*floarea norocului*) care în fantezia populară deţine puteri magice, supranaturale, ajutînd, printre altele, la depistarea comorilor ascunse", pe cînd, pentru Th.Codreanu "floarea albastră este iubita pur şi simplu, o prezenţă reală, accesibilă..."[6] Încă T.Vianu, în *Poezia lui Eminescu*[7], făcea distincţia dintre valorile de semnificaţie ale celor două simboluri la Novalis. "Eroul lui Novalis porneşte să caute *floarea albastră,* adică infinitul, ea reprezintă simbolul unei aspiraţii tulburătoare, al nostalgiei către îndepărtata patrie a poeziei", pe

cînd la Eminescu ea este "simbolul iubirii pierdute", atitudine fundamentală în erotica sa. Şi pentru Eugen Todoran[8] "simbolul romantic al spaţiului infinit este astfel recunoscut de poet cu o altă semnificaţie decît a zădărniciei vieţii, ea reprezentînd o chemare a iubirii prin care viaţa merge înainte, pe drumul devenirii nesfîrşite.

Diferenţa de semnificaţie îi este clară şi lui Const.Ciopraga[9], mai ales din perspectiva diferit contextuală a reluării sintagmei în versurile 51-52:

Ce frumoasă, ce nebună
E albastra-mi, dulce floare!

şi din versul 55: *Floare-albastră! Floare-albastră!*.

Este evident că în acest din urmă context ea capătă rezonanţe ce depăşesc nivelul sinonimiei *iubită-floare*. Ea nu mai pare a sugera o anumită persoană, "ci un complex afectiv, în parte inanalizabil[...] Înţelesul ultim rămîne difuz". Rosa del Conte considera şi ea că între semnificaţiile simbolurilor în cele două opere există o diferenţă de conţinut. "Mai mult decît în opera lui Novalis, *Heinrich von Ofterdingen,* titlul trebuie considerat ca fiind inspirat de un simbolism facil al iubirii; este gajul amintirii, acel *nu-mă-uită*, nu floarea albastră a poeziei şi a infinitului".[10]

Cineva[11] vedea în chiar sintagma din titlu antinomia ce se dezvoltă pe tema mai generală a iubirii. *Floarea* ar sugera astfel *relativul,* iar *albastră - absolutul.* Desigur, posteriori, interpretarea poate fi acceptată şi pe ideea că titlul unei opere este formulat de către autor abia la sfîrşit. Interpretat însă la locul lui, adică în debutul poemei, titlul *Floare albastră*, intuitiv şi cultural-simbolic nu trimite către astfel de semnificaţii. El este receptat ca sugerînd frumosul, bucuria, aspiraţia şi aşa mai departe. Dar, ne întrebăm şi noi, Eminescu trebuia să meargă la Novalis sau Leopardi sau V.Hugo, cum s-a mai scris, pentru a afla o astfel de sensibilă şi tulburătoare metaforă simbolică, sau putea foarte bine să-şi aducă aminte de "*Văcărescu* cîntînd dulce a iubirii primăvară" şi de a lui *Într-o grădină*? Vorba fetei din poezia eminesciană: *Nu căta în depărtare / Fericirea ta, iubite!,* dar mai ales răspunsul îndrăgostitului: *Ah! Ea spuse adevărul; /Eu am rîs, n-am zis nimica.*

În spiritul celei mai autentice gîndiri metaforice populare (vezi doinele şi oraţiile de nuntă) şi eminesciene, aici putem afla, zicem noi, îngemănate toate semnificaţiile erotice, estetice şi metafizice ale simbolicei metafore *floare albastră*. Zoe Dumitrescu-Buşulenga afla acest simbol în mai multe poeme eminesciene: *Călin* (*File din poveste*), *Miron şi frumoasa fără corp* ori *Dorinţa*, unde într-o variantă la ultima poemă citim: *Nu floarea-albastră, peritoare/ Ce văd în părul tău bălai.*

În forma finală a poeziei, ideea e mai clar formulată:

Nu floarea veştejită din părul tău bălai,
Căci singura mea rugă-i uitării să mă da.

Metafora-simbol a *florii albastre* este însă o prezenţă mult mai insistentă în opera lui Mihai Eminescu, decît s-ar crede la prima vedere. În *Călin* (*File din poveste*) "*flori albastre tremur ude în văzduhul tămîiet",* în lacrimile fetei se află "*taina ochilor albaştri"*, iar mireasa

"*flori albastre are-n păru-i şi o stea în frunte poartă."* Şi ursitele din *Miron şi frumoasa fără corp*: *"Flori albastre au în plete, / Cîte-o stea în frunte poartă."* Şi exemplele pot continua.

Din punct de vedere compoziţional, majoritatea comentatorilor observă existenţa unor tablouri sau secvenţe, să le spunem *diacronice*, care structurează şi tensionează prin dinamica lor, de fapt, cele două teme lirice fundamentale ale căror purtătoare sînt, doar parţial, *El* şi *Ea*, pentru că tema *lui* este afirmată în primul rînd de *fată*, ceea ce le relaţionează, le face complementare:

- Iar te-ai cufundat în stele
Şi în nori şi-n ceruri nalte?

Comentariul bărbatului la cuvintele îndrăgostitei sînt doar o confirmare a dojenii acesteia, considerate îndreptăţite: *Ah! Ea spuse adevărul;/Eu am rîs, n-am zis nimica*.
Cealaltă temă, a fetei, este şi ea formulată tot în această secvenţă de început*:*

Nu cătă în depărtare/ Fericirea ta, iubite!

Încă o dată observăm că ambele teme sînt raportate la conceptul de *fericire.*

Tensionalitatea afectivă dintre sensurile cele două aspiraţii asemănătoare, una către idealitate (şi idealisme), cealaltă practică (şi umană), ordonează toate celelalte opoziţii menite să amplifice dinamica sentimentului numit iubire. Spaţial, ele numesc *departele* şi *aproapele*, temporal, *trecutul* şi *prezentul*, afectiv, *bucuria* şi *regretul*, estetic, prezenţa şi absenţa *frumosului*: *Ce frumoasă, ce nebună/ E albastra-mi dulce floare! / ...Şi te-ai dus dulce minune...*

În majoritate, discursul liric aparţine fetei îndrăgostite, care mai întîi îşi dojeneşte iubitul pentru absenţa lui afectivă. D.I.Suchianu observa că aici e o situaţie insolită pentru erotica eminesciană: e printre puţinele dăţi cînd fata este cea care mustră bărbatul. Motivul?: acesta era prea acaparator preocupat de răspunsuri la întrebări ce ei i se par fără răspuns, nu neapărat şi inutile: *În zadar rîuri în soare/Grămădeşti-n a ta gîndire,*
fata este îngrijorată de fericirea lui, dar şi de a ei. Şi totul se face cu gingăşie, delicateţe şi bunătate ocrotitoare: *Astfel zise mititica, / Dulce netezindu-mi părul.*

Elementele care definesc spaţiul preocupărilor bărbatului nu se află esenţialmente undeva *departe*, ci *sus*: *Piramidele-nvechite / Urcă-n cer vîrful lor mare,* alt termen al suitei de contradicţii numite mai înainte. Acesta poate fi un alt criteriu de bază al împărţirii poeziei de dragoste eminesciene, pe lîngă altele ce le vom cita chiar noi mai departe. În alt sens însă, *privirea în sus* a îndrăgostitelor, vom mai repeta acest lucru, le înnobilează şi pe ele cu spirit. Aşa se întîmplă cu Cătălina din *Luceafărul*, cu fata din *Sara pe deal* şi aşa mai departe. *Ea, îmbătată de amor,/ Ridică ochii. Vede Luceafărul...*
E drept că după acest moment, urmează foarte repede cel al *coborîrii* privirii:

— Hai în codrul cu verdeaţă...

Urmează un scenariu al unei iubiri senzuale, adolescentine, directe, cu tot ceea ce poate însemna aşa ceva, adică sărutări ("*De mi-i da o sărutare"*), vorbe de iubire ("*Şi mi-i spune-atunci poveşti / Şi minciuni cu-a ta guriţă",* gesturi tandre ("*Mi-oi desface de-au părul / Să-ţi astup cu*

dînsul gura...”), îmbrăţişări (“*Mi-i ţinea de subsuoară, / Te-oi ţinea de după gît”)*, jocuri de-ale îndrăgostiţilor (“*Eu pe-n fîr de romaniţă, / Voi cerca de mă iubeşti...*”) şi aşa mai departe.

Dacă am interpreta însă idila (după alţii, *egloga*, adică acea poezie de iubire care îmbină dialogul cu monologul) numai din punctul acesta de vedere, al scenariului propriu-zis, concepţia eminesciană despre iubire ar fi deformată. La fel de important este, pentru îndrăgostiţii poeziei lui, nu numai *cum*, ci şi *unde* se desfăşoară acest ritual. Răspunsul: “Departe de lumea (dezlănţuită)” este doar parţial adevărat. Iubirii sincere, frumoase i se opun într-adevăr semnele unei civilizaţii ostile, alte determinări ale erosului aflate în opoziţie la Eminescu: - *Tu eşti copilă, asta e.../*

Hai ş-om fugi în lume,
Doar ni s-or pierde urmele / Şi nu ne-or şti de nume...,

îi spune şi Cătălin Cătălinei. Şi exemplele pot continua.

La fel de important este, cum spuneam, şi locul unde se petrece acest scenariu. El este unul al *spaţiului primordial, arheic* ce are totdeauna printre constituienţi, ca elemente simbolice, codrul (ca *lemn*), izvorul (ca *apă*), stînca etc.:

- Hai în codrul cu verdeaţă,/ Und-izvoare plîng în vale,

Apoi, el are, iarăşi totdeauna, configuraţia şi însemnele *cuibarului*:

Acolo-n ochi de pădure,/ Lîngă bolta[12] *cea senină*
Şi sub trestia cea lină / Vom şedea în foi de mure.

Ori, într-un astfel de spaţiu *mitic*, iubirea capătă la Eminescu semnificaţie *iniţiatică*, ceea ce redimensionează fundamental *epicureismul* invocat la început. Şi cu aceasta ajungem la mult discutatul vers final al poeziei, o altă enigmă nu numai de ordin gramatical ori lexical, de altfel destul de multe în cazul acestei poeme.

Chiar dacă ne aflăm la jumătatea demersului interpretativ, nu credem că următoarea afirmaţie a lui N.Steinhardt se poate susţine întru totul: “Splendoarea bucăţii constă în cele cîteva izbucniri de *absolută simplita*te - cum puţine sînt în literatura universală. O simplitate, o naivitate, o elementaritate neinfestată de conştiinţa conştiinţei, de orice fel de intelect şi orice intervenţie mintală. Sinea prea slobodă de orice reflecţie”; doar la nivel de elogiu generos în sinea bucăţii.[13] Pentru cei obişnuiţi să interpreteze expresia lirică eminesciană brutal printr-o grilă preponderent filozofică, o astfel de apreciere nu poate decît să şocheze. Pentru A.Guillermou, de exemplu, *Floare albastră* trece drept “un poem ermetic a cărui semnificaţie ultimă este imposibil de aflat”. Şi cu aceasta ajungem la ultimul vers. O spunea încă o dată acelaşi Guillermou: “Misterul *Florii albastre* se reduce de fapt la problema pe care o pune interpretarea ultimei strofe”, care “aduce dintr-o dată o tonalitate nouă şi vine să încarce ansamblul poemului cu o semnificaţie *tristă şi patetică*”.

Cea mai multă cerneală, vorba lui Perpessicius, a curs însă în legătură cu acest ultim vers, care în *Convorbiri literare*, din 1 aprilie 1893, apare “Totuşi *este trist în lume”.* Invocînd o greşeală de tipar, ce într-adevăr n-a scutit nici o ediţie “*Eminescu*”, Titu Maiorescu “corectează” şi scrie “*Totul...*” Această lecţiune a fost acceptată şi de G.Călinescu. Perpessicius adoptă însă

varianta "*Totuşi*", justificîndu-se: "*Totul este trist în lume* e, de bună seamă, şi simplu, şi firesc. Dar sfîrşitul poeziei e poate cu mult mai profund. Poate că în forma aceasta bizară, asemeni fîntînilor adînci, versul ascunde un ochi de lumină, ce trebuie dibuit şi desprins, cu atenţie, din întuneric".[14] Guillermou corelează poezia de experienţa personală a lui Eminescu pentru enigmatica "logodnică de la Ipoteşti" (ca şi G.Bogdan-Duică) şi de o posibilă atitudine sceptică, în sensul refuzului de a spera al îndrăgostitului şi citeşte, în consecinţă: *totuşi*.

D.Murărăşu scrie în ediţia sa tot *totuşi*, numai că modifică punctuaţia versului. "După acest cuvînt, capabil să te facă să te opreşti şi să meditezi, am pus puncte de suspensie, ca fiind în sensul intenţiei artistice a poetului." Aşadar: "*Totuşi... este trist în lume!"* În sfîrşit, pentru a limita seria exemplelor interpretative, îl mai amintim pe lingvistul Iorgu Iordan care îl deriva pe *totuşi* de la un arhaic *tot + (u)şi*, considerîndu-l inovaţie eminesciană (!?). Din punct de vedere prozodic trebuie să observăm că ambele forme, *totul* şi *totuşi* sînt trohaice, neimplicînd deci considerente de ritm. Care este atunci propunerea noastră de interpretare în acest context?

Noi pornim de la faptul că poema *Floare albastră* este una de tinereţe, ca şi o alta comparabilă cu ea, *Sara pe deal* (1871); sînt, cu alte cuvinte, poezii de iubire *specific adolescentine*, una completînd-o pe cealaltă. Reamintim şi ceea ce am spus despre forma chemării: *Hai...,* despre ludicul scenariului erotic, dar şi despre gravitatea iniţiatică a acestuia, despre dramatica fugă a cuplului concretizat poetic prin cele două teme lirice prezente, de altfel, şi în *Sara pe deal*, tema *Lui* şi tema *Ei* şi care ating explodări afective în ambele finaluri: *Ah, în curînd satul în vale-amuţeşte/ Ah, în curînd pasu-mi spre tine grăbeşte* şi: *Ce frumoasă, ce nebună/ E albastra-mi dulce floare!* Adăugăm tuturor acestora faptul cum prezenta Mircea Eliade, într-unul din eseurile sale, adolescenţa ca pe o vîrstă deosebit de gravă, vîrstă a catastrofelor, capabilă de sacrificii supreme datorate de o inimă care crede sincer că din cauza ei pulsează un întreg univers. Ori, în cele două poeme discutate tocmai acest sentiment este prezent, din el explodează cuvintele de adoraţie ale celor doi îndrăgostiţi.

În acest moment al sentimentului, cu regretul firesc al despărţirii de o fericire ce ar fi voit-o nesfîrşită: *Şi te-ai dus dulce minune...,* dar şi cu gîndul la viitoarea întîlnire, care în iubire este totdeauna una tensionat aşteptată, *îndrăgostitul face o superbă declaraţie de dragoste* (adolescentină, catastrofică etc.), iar aceasta ia forma: "**Totul** ***este trist în lume****", ...* **fără tine!** Aşadar, acelaşi *totul*, numai că încărcat de astă dată de o cu totul altă semnificaţie: nu scepticism, deznădejde, pesimism, schopenhauerism etc., ci exuberanţă, sublimare adolescentină firească la întîlnirea tînărului cu marea experienţă a dragostei.

Note:

[1] vezi cunoscutul său studiu: *Floare albastră şi lirismul eminescian.*

[2] G.Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu, ed.cit*., p.420.

[3] *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, Ed.Junimea, Iaşi, 1977, p.113.

[4] Dimitrie Popovici, *Poezia lui Mihai Eminescu*, în *Studii literare*, Ed.Dacia, Cluj-Napoca, 1988, p.202.

[5] *Eminescu. Poezia elementelor*, Ed.Cartea românească, Buc.,1979, p.108.
[6] *Eminescu. Dialectica stilului*, Ed.Cartea românească, Buc., 1984, p.225.
[7] T.Vianu, *Opere*, vol.2, Ed.Minerva, 1972, Buc., p.410.
[8] E.Tudoran, *Eminescu*, Ed.Minerva, Buc.,1972, p.353.
[9] *Poezia lui Eminescu*, Ed.Junimea, Iaşi, 1990, p.198.
[10] *Eminescu sau despre Absolut*, Ed.Dacia, Cluj-Napoca, 1990, p.220.
[11] Emil Alexandrescu, *Analize şi sinteze de literatură română*, Ed.Moldova, Iaşi, (1995), p.109.
[12] Fără a mai relua istoria acestui cuvînt, susţinem lecţiunea *boltă* şi nu *baltă*, prepoziţia *lîngă* înseamnă *aproape* şi numeşte invocata apropiere de *cerul* aspiraţiilor şi al originarităţii *arheice*. Pentru amănunte, vezi cartea noastră, *Mihai Eminescu. Cumpănirea întru Archaeus*, Ed.Porto-Franco, Galaţi, 1993.
[13] v. N.Steinhardt, *Monahul de la Rohia*, Ed.Dacia, Cluj-Napoca.
[14] M.Eminescu, *Opere*, I,ed.Perpessicius, 1939, p.341.

SERGIU TOFAN

- Născut în 1959, la Galaţi. A absolvit L.V.A. (1979), facultăţile de filozofie (1983) şi teologie ortodoxă (2001) din Bucureşti. Doctor în filozofie (1995).
-Prof. univ.dr. la Universitatea „Dunărea de Jos" Galaţi (din 2004).
- A publicat următoarele cărţi:
1. De la arhaic la liturgic (1995)
2. M.Eliade- destinul unei profeţii (1996)
3. Ştiinţa politicului (1998)
4. Ispita politicului (1999)
5. M.Eliade- lecturi (in)fidele (în colaborare) (2000)
6. Serbia –eseu despre contingenţa care ucide (1999)
7. Origen între teologie şi filozofie (2003)
8. Mic dicţionar al ereziilor evului patristic (2003).

De ce să-l mai citim pe Heidegger?

La întrebarea lui Nilă: "De ce să tăiem, bă, salcâmul?", Ilie Moromete răspunde memorabil: "Dintr-adins, Nilă! Ca să întrebe proştii!"

Acesta este răspunsul şi la întrebarea din titlu. Adică: Pentru că este vital;
Când începe să îşi pună întrebări, prostul face primul pas către des-prostire.
Pentru orice aspirant la "căutarea înţelepciunii", lectura (mai mult sau mai puţin metodică) a operei lui reprezintă "şcoala" cea mai selectă. O fostă studentă (şi iubită, Hannah Arendt) îi mărturisea la adânci bătrâneţe: "Nimeni nu citeşte şi nu a citit vreodată aşa cum o faci tu". Citit, adică: lecturat, meditat, interpretat, înţeles şi explicat.

Dar cea mai eronată imagine despre Heidegger ar fi aceea a unui autor rezervat "snobilimii"academice. La început, omul plănuia împreună cu Jaspers un fel de răscoală împotriva spiritului prăfuit, autoreflexiv şi automotivat al filosofiei din universităţile germane, după primul mare război. "E greu să trăieşti ca filosof", declara în 1919. "Universitatea-plicticoasă. Studenţii-nu prea zeloşi. Şi pentru că mă ocup mult de problema negativităţii, am aici cea mai bună ocazie de a studia cum arată nimicul". Precizăm că este vorba de Universitatea din Marburg.

În ciuda erudiţiei şi a logicii de cristal cu care îşi alcătuia textele, nu era un "tocilar" (pe care să-l înţeleagă doar Dumnezeu şi, eventual, el însuşi) ci mai degrabă un "terapeut" care nu face nimic până nu pune diagnosticul corect. Impresiona, la el, cum spune R. Safranski, "acea tensiune ciudată între pasiunea existenţială şi neutralitatea distanţată, între conceptualitatea abstractă şi concreteţea emoţională".

Nu avea nimic dintr-un "profet" sau dintr-un "mântuitor". Nu-şi propusese să schimbe lumea sau să-i facă fericiţi pe oameni. A pus, doar, "diagnosticul": omul concret-istoric este o "fiinţare" căzută în afara esenţei sale. Limbajul a căzut în "flecăreală", necesitatea de cunoaştere a căzut în "curiozitatea" pentru orice ipostas al lui Pseudo iar spiritul critic a căzut în "ambiguitate".

Sunt absolut teribile paginile consacrate, în "Fiinţă şi timp", angoasei. Pentru prima oară, poate, aceasta nu mai apare ca un blestem, ca o boală îngrozitoare ci ca un mod în care fiinţa ca atare îşi atenţionează ipostasul uman (Dasein-ul) că nu fiinţează cum trebuie. Este o destrucţie care face posibilă (chiar dacă nu neapărat sigură) construirea. În acelaşi context, trebuie spus că paginile consacrate morţii, în aceeaşi carte, care pornesc de la definirea fiinţării specific umane drept "fiinţă-întru-moarte", reprezintă cele mai adânci şi mai vitale (da,da,vitale) judecăţi despre moarte formulate vreodată, făcând echipă doar cu Tolstoi din "Moartea lui Ivan Ilici" şi cu Ionesco din "Regele moare".

Şi ar mai fi ceva. Am scris, mai demult, că Cioran a făcut mari servicii lui Dumnezeu apărându-L de falşii credincioşi. Afirmaţia este, din plin, valabilă şi pentru Heidegger. A început-o ca teolog catolic, s-a îndreptat, apoi, către studierea filosofiei medievale pentru a se retrage, chiar de la începutul carierei, din toate formele instituţional-tradiţionale ale catolicismului. Dar "ateismul" lui nu era un epifenomen al vreunei metafizici primitiv-materialiste (precum marxismul) sau al vreunei "rebeliuni fără cauză", ci forma prin care s-a ferit să-L "calomnieze" pe Dumnezeu. Pentru că orice rostire a Celui-de-nerostit este, în fapt, o blasfemie. Iată, la Heidegger,

un apofatism curat. În 1925, la sfârşitul cursului "Prolegomene la istoria conceptului de timp", mai ales în legătură cu capitolele despre "cădere", el previne cititorul că nu trebuie să ia nimic din ce a scris în sensul vreunei morale religioase dar, tot acolo, previne teologia că, dacă chiar vrea să-şi atingă obiectivele, trebuie să ţină seama de ideile lui. Şi, teologia s-a conformat! S-ar putea scrie o carte groasă despre felul în care analizele lui Heidegger au rodit în teologia secolului XX. Doar trei exemple: Bultmann (în ramura protestantă), Rahner (în cea catolică) şi Yannaras (în cea răsăriteană ortodoxă).

Un alt factor care face pasionantă lectura lui Heidegger este chiar omul care a fost el. Nu a avut nimic dintr-un "Papă al filosofiei", nimic monaho-popesc, nimic "hieratic". La cabana de lemn din munţi (pentru restaurarea căreia, după al doilea război, a trebuit să îşi vândă manuscrisele operelor de tinereţe, printre care şi "Fiinţă şi timp") se odihnea, contempla munţii, respira aer tare, se gândea şi scria. Nu practica nici un fel de "asceză". Astfel, a fost un om vulnerabil, plin de "defecte": se dădea la studente, îşi înşela nevasta (de fapt, o scorpie, un fel de Xantipa nazistă şi antisemită), voia deliciile iubirii dar nu şi responsabiliăţile ei, era ingrat cu foştii maeştri, nu-şi citea con-generii (nu a citit nici o carte a Hannei Arendt), suferea că este mult mai deştept decât secolul (chiar aşa şi era, dar orişicât…), i-a plăcut de Hitler (cel puţin la început), a rămas membru al Partidului Nazist până în 1945, îşi turna colegii la "Securitatea" nazistă. Acestea au fost ipostazele "căderii" lui. Ne-a dat, astfel, şansa, nouă celor care ne apropiem de el, de a nu-l "sanctifica". Nu poate fi obiectul vreunui cult.

Deci, de ce trebuie citit Heidegger? Pentru că el nu prescrie cum să trăim, ci ne ajută să ne ajutăm să supravieţuim.

Între crimă şi ispita necredinţei

Vizita Papei în Turcia a fost una dintre cele mai controversate călătorii ale unui Episcop al Romei de foarte mult timp.

Puternicele resentimente, suscitate de această vizită în Turcia, se explică prin două fapte. Opoziţia Cardinalului Joseph Ratzinger la integrarea Turciei în UE, precum şi celebrul discurs din 12 septembrie 2006, rostit de Papa Benedict XVI la Universitatea din Regensburg.

Nu vom insista asupra primului fapt. În cadrul întâlnirii cu premierul turc, Recep Erdogan, Cardinalul devenit între timp Papă (altă perspectivă, alte responsabilităţi), şi-a exprimat acordul referitor la aderarea Turciei la UE. Poate cu alt prilej vom aborda şi această temă.

A doua temă ni se pare, acum, mai interesantă. Fragmentul din discursul de la Regensburg, care a produs atâta tulburare în lumea islamică, sună astfel: „ Arată-mi ce a adus nou Muhamad şi vei descoperi numai lucruri rele şi inumane, aşa cum este şi porunca de a răspândi cu sabia credinţa pe care o predica". Fraza este un citat din scrierile lui Manuel II Paleologul, Împărat al Bizanţului în 1391-1425. Este vorba de un personaj absolut tragic. Adversar profund al turcilor, şi-a început cariera politico-militară luptând în rândurile armatelor otomane împotriva conaţionalilor greci, în situaţia în care „Imperiul" creştin se redusese, la venirea lui la tron, la „Capitală" plus împrejurimi, precum şi la condiţia de vasal al Imperiului Otoman. Patru ani a peregrinat pe la curţille

regale apusene (Paris şi Londra) pentru a obţine ajutorul acestora. Opt ani a rezistat, în fruntea „Cetăţii lui Constantin", asediului devastator al turcilor. Numai victoria lui Timur- Lenk împotriva sultanului Baiazid (conlocutorul lui Mircea Vodă , al nostru, din „Scrisoarea a treia" a lui Eminescu) precum şi luptele pentru putere între urmaşii acestuia au făcut ca drama căderii Bizanţului să nu se petreacă sub domnia lui Manuel, ci un sfert de veac după moartea lui.

Manuel II a fost şi un subtil cărturar teolog care, în câteva zeci de dialoguri, a polemizat cu gândirea islamică, punând mai mult accent pe afirmarea propriei credinţe decât pe negarea celeilalte. Arhiepiscopul Anastasios al Tiranei (care, printre altele, a investigat raporturile, în timp, ale creştinismului cu islamul) scrie: „ În opera lui Manuel sunt evitate exprimările şi epitetele dispreţuitoare care abundă în literatura bizantină antiislamică anterioară".

Cert este că citarea acestui împărat de către Papă a fost înţeleasă cum că Sfântul Părinte ar acredita ideea existenţei unei legături organice între islam şi violenţa politică. Din chiar lumea non-islamică s-a formulat ipoteza că fenomenul numit „terorism islamic" nu îşi găseşte legitimare în fundamentele religiei lui Muhamad, că ideologia acestui fenomen nu este decât o deturnare şi o pervertire a acestor fundamente.

Am încercat şi noi să cercetăm dacă aceste ipoteze sunt în corespondenţă cu realitatea. Am lăsat la o parte orice referinţă non-islamică, precum şi tradiţiile şi interpretările islamice post-coranice. Am folosit patru ediţii ale Coranului: trei româneşti (Silvestru O. Isopescul din 1912, Gheorghe Grigore din 2005 şi cea asumată de Liga Islamică şi Culturală din România din 2006) şi una franceză (realizată de M. Kasimirski şi publicată în 1891). Am recurs, deci, la bazele scripturale ale islamului care, de altfel, au generat o civilizaţie absolut fascinantă: de la „1001 de nopţi" la Moscheea Albastră şi de la sistemele filozofice ale lui al-Gazali, ibn-Tufayl, ibn-Rusd sau ibn-Arabi la „Versailles"-ul Istanbulului care este Palatul Dolma- Bahce. A ignora sau deprecia aceste valori, care aparţin întregii umanităţi, ar fi nu doar lipsă de onestitate dar şi o mare prostie. Ce spun, însă, versetele coranice despre „război"(mai mult sau mai puţin „sfânt") şi, mai ales, despre ce li se cuvine „necredincioşilor". Vom cita din versiunea Gheorghe Grigore (autor al unei teze de doctorat pe tema „Problematica traducerii Coranului în limba română", ed. Ararat, 1997). Iată textele:

„Atunci când vă întâlniţi cu tăgăduitorii, loviţi-le grumazurile şi când le-aţi nimicit forţele, legaţi-i cu tărie şi după aceea: fie îndurare, fie răscumpărare, până când războiul îşi lasă jos poverile(sura XLVII, 4); Nu vă înmuiaţi şi nu cereţi pacea când voi sunteţi sus, căci Allah este cu voi (sura XLVII, 35); Luptaţi întru calea lui Allah cu cei care luptă împotriva voastră.(...). Omorâţi-i oriunde-i întâlniţi, izgoniţi-i din locul de unde vă vor fi izgonit. Ispita este mai aprigă decât uciderea (sura II, 190-191); Războiţi-vă cu ei până când nu va mai fi o ispită, şi până când credinţa nu va fi întru totul a lui Allah (sura VIII, 39); După ce lunile sfinte se vor fi scurs, ucideţi-i pe închinătorii la idoli oriunde îi veţi afla, capturaţi-i, încercuiţi-i, puneţi-le capcane! Dacă se căiesc, însă, dacă îşi săvârşesc rugăciunea, dacă dau milostenie, daţi-le drumul!(sura IX, 5)".

Ne abţinem de la comentarii. Precizăm doar că, în ediţia Ligii Islamice, termenul „ispită" apare „schismă" în sens de „necredinţă". Şi o explicaţie a termenilor „tăgăduitori", „necredincioşi" sau „închinători la idoli", la Kasimirski:„ Chiar dacă este vorba de necredincioşii contemporani cu Muhamad, în special de cei de la Mecca, acest pasaj (XLVII,4) este aplicat, de la Muhamad încoace, tuturor necredincioşilor şi face parte din dreptul de război musulman" („Le Koran", Paris, Bibliothčque-Charpentier, 1891, p.415, nota 2).

Să nu ni se replice cu texte similare din Vechiul Testament sau cum că istoria creştinismului este plină de sânge, războaie religioase, ruguri, inchiziţii, cruciade etc. Nici un asemenea fenomen nu îşi găseşte legitimare în vreun verset care exprimă mesajul hristic în Evanghelii sau oriunde în Noul Testament.

Oricât de incorecte politic ar părea rândurile de faţă, ele nu conţin nici ostilitate, nici pesimism în ceea ce priveşte viitorul relaţiei creştinismului cu islamul. Pentru că, din aceeaşi sursă coranică, s-a inspirat şi un ibn-Arabi(1165-1240) când a scris: „Inima mea poate fi orice: o pajişte pentru gazele, o mânăstire pentru călugări creştini, un templu pentru idoli, Ka'ba pelerinului, tablele Torei şi cartea Coranului. Eu cred în religia dragostei, oriunde s-ar îndrepta caravanele sale, căci dragostea este religia şi credinţa mea". Punct.

Jean-Paul si Raymond

Anul 2005 marchează în Franţa (şi nu numai) un dublu centenar: în 1905 s-au născut doi giganţi ai literelor franceze care şi-au încrucişat, deseori, destinele şi care s-au definit, adesea, unul în raport cu celălalt sau, mai ales, unul contra celuilalt: Jean-Paul Sartre (1905-1980) şi Raymond Aron (1905-1983). Sartre, filosof existenţialist ultra-celebru, eseist, prozator, dramaturg şi militant politic de mare anvergură, şi-a înregistrat, pe raboj, „performanţa" de a fi cauţionat (tacit sau explicit) experienţele autoritariste şi totalitare ale veacului trecut. În anii 1933-1934 (exact perioada de instaurare şi structurare a regimului nazist în Germania) sade la Berlin, unde-i citeşte tihnit pe Husserl, Heidegger, Kafka şi Faulkner, dar tace asurzitor în faţa hidoşeniei concretului politic. Încă înainte de izbucnirea războiului, devine unul dintre cei mai zeloşi (şi mai bine plătiţi) agenţi de influenţă ai Sovietelor în Occident. Mai târziu, după o călătorie de aproape un an în URSS (1954-1955) declara că a întâlnit acolo cea mai desăvârşită libertate. În 1956, deşi s-a opus înăbuşirii Revoluţiei maghiare de către Armata Roşie, s-a împotrivit condamnării regimului de la Moscova pentru a nu fi ofensaţi „milioanele de muncitori sovietici". După 1956 (Congresul XX al PCUS care a condamnat unele dintre crimele lui Stalin), se plasează mai la stânga lui Hrusciov, exhibându-şi admiraţia pentru variante ale regimului comunist precum cea chineză, albaneză şi nord-coreeană. În 1964, refuză Premiul Nobel pentru că ar fi fost manipulat de... americani. În 1968 se prosternează (la propriu) în faţa liderilor mişcărilor anarhiste din Franţa. În 1974 îl vizitează, în închisoare, pe criminalul terorist de extrema stânga Andreas Baader care, cu ceva mai mult bun-simţ decât oaspetele său, i-a adresat doar aceste cuvinte: „Poţi să mă scoţi de aici? Dacă nu, de ce ai mai venit?". În ultimii ani ai vieţii, a orbit la propriu după o viaţă de orbire la figurat. Se spune că o

mulţime de un milion de oameni l-a însoţit pe ultimul drum. Nu şi-a recunoscut niciodată (nici vorba de asumat) vreo eroare. Nu cred că are dreptate cel care, mai deunăzi, scria ca opul filosofic de căpătâi al lui Sartre (Fiinţa şi Neantul) nu se poate citi fără să caşti de trei ori la fiecare pagină sau ca opera lui literară nu mai prezintă nici un interes. Vorba lui Hegel: „Când o carte se loveşte de un cap şi sună a gol, nu neapărat cartea este de vină". Dincolo de lungimile ei, de caracterul ei deseori prolix, Fiinţa şi Neantul rămâne oricând o lecţie de învăţat pentru oricine iubeşte înţelepciunea. Cât priveşte literatura, romanele Cuvintele şi Greaţa, precum şi piesele de teatru Diavolul şi Bunul Dumnezeu şi Cu uşile închise sunt capodopere de o valoare care transcende cu mult statura morală sau conduita politică a autorului. Aron, fost coleg de liceu cu Sartre (cu care, de altfel, va întemeia şi revista Temps modernes, după război), s-a manifestat ca un veritabil spirit enciclopedic şi aceasta într-un secol al celor mai înguste specializări. A abordat filosofia istoriei (nu ca o căutare a vreunui sens al evenimentelor, ci ca o riguroasă teorie a cunoaşterii faptului istoric) în monumentala (chiar dacă şi prea arida) Introducere în filosofia istoriei (1938); istoria ideilor (Etapele gândirii sociologice - 1967); ştiinţa politicului (Eseu asupra libertăţii - 1965 şi, mai ales, Democraţie şi totalitarism - 1966); teoria relaţiilor internaţionale; critica ideologismului (Opiumul intelectualilor - 1955). Întreaga viaţă s-a împărţit între catedra, masa de lucru si angajamentul public. A fost unul dintre cei mai completi şi mai rafinaţi intelectuali care a folosit presa ca tribuna de afirmare a ideilor. La Le Figaro si L'Express a dus, timp de decenii, funcţia de analist politic pe culmi de elaborare. Am citit undeva că, în 2000, Papa l-a sanctificat pe autorul Utopiei, Thomas More, şi l-a declarat patron al oamenilor politici. Dacă ar fi să se repartizeze un patron şi analiştilor politici, atunci această demnitate ar trebui conferită, dincolo de fruntariile timpului şi de evreitatea lui, lui Raymond Aron. Ar merita-o pentru cultura lui uriaşă, pentru profesionalismul desăvârşit, pentru pragmatism şi, mai ales, pentru onestitatea intelectuală si morală. Ca savant politolog, alături de Hannah Arendt, Fr. Hayek si K. R. Popper, a contribuit decisiv la critica ruinătoare a teoriei şi practicii totalitarismului. Un autentic spirit liberal şi critic, adept al stângii în tinereţe, Aron a avut forţa şi onestitatea de a se desprinde de iluzii şi de a recunoaşte eşecul uriaş al Frontului Popular (o alianţă a radicalilor cu socialiştii şi comuniştii) în guvernarea Franţei înainte de război, iar, în amurgul vieţii, şi-a asumat eroarea de a fi admis, un timp, teoria „convergenţei" conform căreia industrializarea va şterge diferenţele dintre capitalism şi comunism. Într-o Franţă în care dezmăţul extremismelor şi al radicalismelor făcea ravagii, Aron a funcţionat ca o instanţă a lucidităţii, a echilibrului şi a bunului-simţ. De aceea, toată „inteligentia" comunistoida (în frunte cu Sartre) l-a urât cu o ură grea, cu un venin şi cu o înverşunare de neînchipuit. La moartea lui, s-au scris, pe ici-pe colo, câteva necroloage şi... cam atât. Dacă ar fi să concluzionăm: Sartre sau cum să-ţi perverteşti geniul. Aron sau calmul şi discreţia temeiniciei.

dramaturgie

VICTOR CILINCĂ

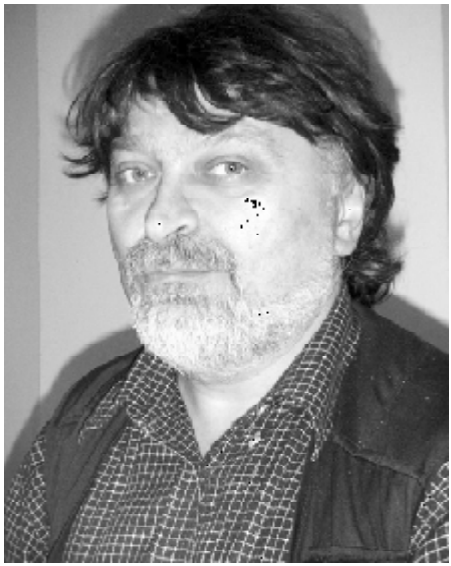

- Născut la 16.01.1958
- A absolvit Facultatea T.C.P.A.T.P. Galaţi, promoţia 1983.
- Ziarist profesionist (membru atestat al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România), scriitor (membru al Societăţii "Costache Negri", Galaţi), inginer, pictor şi ilustrator; a fost navigator pe mări şi oceane, scafandrier.
- Premii pentru teatru: menţiune la concursul de dramaturgie "Bogdan Amaru" – Râmnicu Vâlcea, 1993; Premiul II la concursul de teatru scurt "Camil Petrescu" – Oradea, 1995; Premiul "Octavian Goga" pentru poezie la concursul naţional de poezie şi eseu "Octavian Goga" – Cluj, 2002; menţiune pentru proză scurtă la concursul naţional de proză scurtă şi eseu "Pavel Dan", Cluj, 2002
- Volume publicate sau la care a colaborat: "Războiul de catifea", "Fetiţa care avea prea mulţi pistrui", poveşti, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1991 (cu ilustraţiile autorului); "Odiseea pentru uz intern" , Galaţi, 1994; "Odiseea pentru uz intern",Ed.Logos, Galaţi, 1997 (coperta desenată de autor); "Zaraza", Galaţi, 1997 (cu pseudonim)
- Teatru: Paparazzi/Polonius, dramaturgie, Ed. Dominus, Galaţi, 1998; "Polonius – A Political Farce", dramaturgie, Ed. Alma, Galaţi, 2000 ,"Maşina de distrus tot", povestiri şi nuvele, Ed. N'Ergo, Galaţi, 2001; "Jihad", roman SF de anticipaţie, Ed. N'Ergo, Galaţi, 2002; "Push-Push!", roman de sertar, ediţie electronică, Ed. N'Ergo, Galaţi, 2002; "Ţara de sub picior", basm, Ed. N'Ergo, Galaţi, 2005
- Povestiri şi nuvele publicate în Marea Britanie – "Noi cu toţii de vom iubi" ("Eggs"), în revista "Cambrensis" (predată la ora de engleză într-un liceu din Viena); Canada – "Înlocuitorul" ("Le Remplacant"), în revista "Temps tot"; SUA – "Siegfried", în revista "Fortreess"

EUROPA

Piesă în două acte (fragment)

PERSONAJELE:
Adam, un bărbat la vreo cincizeci de ani, care pare mult mai bătrân,îmbrăcat în haine vechi şi mototolite, dar mereu cu o pălărie pe cap.
Omul Cunoscut, probabil pensionar, îmbrăcat în pufoaică, cizme de cauciuc, bască. Este neras şi are veşnic un chiştoc între buze.
Copilul Nimeni, un tânăr retardat, aproape copil, îmbrăcat cu lucruri care i-au rămas mici, lăsându-i antebraţele şi pulpele goale.
Străinul, un bărbat în floarea vârstei, îmbrăcat ca un sportiv care urcă pe munte.
DECORUL:
Tot felul de lucruri împrăştiate, altele care atârnă din cer, fac totul să pară o colibă vastă sau un coteţ uriaş. Singurul "mobiler" - o cuşcă ca pentru porumbei, foarte mare, cu un lacăt enorm, aşezată pe roţi, şi două lăzi de ambalaj pe care se poate sta. O saltea de paie, o pătură şi o pernă mizerabilă "mobilează" cuşca a cărei uşă este întredeschisă. La rampă: o masă de lemn cu două scaune.

A C T U L I

Scena 1: Adam
ADAM (vorbeşte cu sine însuşi, din când în când bea dintr-o sticlă): "Zi, bă Adame, e bine la tine?" "E bine, e bine, da' cam înghesuit, cam înghesuit. Nu prea am loc în casă." "Da' cu vecinii, cu vecinii cum te-mpaci?" "Cu vecinii? Cum mă-mpac eu cu vecinii?" "Păi, cum te-mpaci cu vecinii?" "Nu ştiu... Ce mă-ntrebi? Bine mă-mpac. Numa' că-s cam muţi, bă, îs cam muţi!" (îl pufneşte râsul de cade în fund, cu sticla strânsă bine în braţe.) "Auzi, bă Adame, da' nu te plictiseşti?" "Ce, eşti diliu, cum adică să mă plictisesc?! Mă distrez de nu mai am timp. Auzi? Ieri a venit unu' să-mi ceară casă. Nu i-am dat, de unde să-i mai dau? I-am zis: ia du-te mata unde zici că te-ai născut, de unde ai buletin, că n-ai buletin de-aici! (râde viclean) Nu vezi că nu mai e locuri, că e full peste tot?" "Da cine eşti tu, Adame?" (Adam se opreşte, se scarpină în cap. Se dezbracă de haină, o întinde pe jos şi încearcă să-şi dea seama. într-un târziu, se uită pe jos, până găseşte o piatră şi o scândură, pe care se apucă să scrijelească ceva. Arată isprava celor din sală, rotind-o de două ori prin faţa ochilor acestora: pe scândură scrie "PRIMAR". îşi urmăreşte satisfăcut opera, apoi îşi scoate cu respect şapca în faţa inscripţiei, după ce a prins-o de cuşcă. Se aude un lătrat. Adam se întoarce şi identifică undeva în umbră câinele. Noi nu-l vedem.
ADAM: - Ce cauţi mă aici, la fantome? Câinii de treabă nu umblă aşa, singuri, fără stăpânii lor... Hai, marş, nu e loc aici! Du-te unde ai buletin! Se apleacă şi ia piatra pe care o lăsase jos şi o aruncă în câine.
ADAM: - Acum ne e somn! Se culcă lângă cuşcă. Cortină de lumină (lumina se stinge complet, arde doar, undeva sus, luna.
Scena 2: Adam, Omul cunoscut
Omul cunoscut stă la masa de la rampă, cu o sticlă şi un pahar în faţa.

Adam, în faţa lui, cu un pachet lung, înfăşurat în ziare.
Omul îi face semn să se aşeze. Muzică de bar, difuză (manele?).
OMUL CUNOSCUT: - De altfel, parcă te-aş cunoaşte de undeva. Poate de la şcoală? Cândva am făcut şi liceul...
ADAM: - Şi mie mi se pare că-mi sunteţi cunoscut. Da'... nu de la şcoală: ai mei nu m-au lăsat la şcoală, că erau săraci, da' mi-au dat diplomă de patru clase, că şcoala trebuia să raporteze că nu mai sunt analfabeţi.
Adevăru' e că nu mi-ar fi folosit să ştiu carte. În meseria mea am fost bun, şi acolo trebuia muşchi, nu cap!
OMUL CUNOSCUT: - "Noi muncim, noi nu gândim!"
ADAM (zâmbeşte încurcat): - Am muncit patruj' doi de ani! Acuma sunt un fel de pensionar.
OMUL CUNOSCUT: - Stai p-aici, pe lângă piaţă?
ADAM: - Aşi! N-am găsit să stau aci, la oraş, m-am întors la ţară, de unde sunt.
OMUL CUNOSCUT: - Mişto! Ai piaţa la nas acolo: un cartof, o bucată de carne, plus ce mai pui în grădină! E zonă viticolă?
ADAM: - Nu prea ştiu...
OMUL CUNOSCUT: - Păi, cum aşa?
ADAM (serios): - Aşa... Păi sunt singurul locuitor acolo, că e evacuat de prin' 64 sau '65!
OMUL CUNOSCUT (crede că-i glumă): - Hai că-i bună! Bine, şi zici că-mi vinzi pendula?
Adam îi întinde, peste masă, pachetul. Omul îl aşează pe masă, dar nu-l desface. Umple păhăruţul din faţa lui şi îl întinde lui Adam. Beau amândoi - Omul direct din sticlă. Omul rupe un colţ de ziar şi citeşte interesat.
OMUL CUNOSCUT: - Mie-mi place mult să citesc. Ţi-am zis c-am făcut şi liceul la vremea mea! Uite: "La vizită au participat şi tovarăşii"... Ce-i asta? Chiar, e un ziar vechi, din 1960. Uite, cumpăr, cumpăr şi pendula. Numai' să nu fie de furat, să mi le confişte poliţia!
ADAM: - Nu mă cunoaşteţi, nici nu-i căzu' să spun exact cine sunt eu. În orice caz, nu mă pretez la aşa ceva! De unde vin eu, sunt cineva, înţelegi? Şi vând toate astea pentru că am nevoie de loc.
OMUL CUNOSCUT: - Mă rog, să nu fie cu supărare, dar întreb, că-s păţit. Şi-o iau mai mult ca să citesc ziarele. Am aşa, o nostalgie, după când erau ziarele ieftine. Acu' sunt prea scumpe pentru mine, şi le iau gata citite, de la unu', de la altul... Unele sunt chiar de câteva zile. Ultimul pe care l-am citit zicea că iar intrăm în Europa.
ADAM: - Unde să intrăm?
OMUL CUNOSCUT: - Prin Europa. Ce, nu ştii, integrare, alea-alea...
ADAM: - Nu, n-am auzit. V-am spus că nu ştiu să citesc.
OMUL CUNOSCUT: - Da' la televizor, la televizor n-ai văzut?
ADAM: - Acum vreo douăzeci de ani aveam şi eu un televizor. Da' n-aveai ce să vezi Ea el şi l-am dat. Pe urmă eu aveam mereu câte ceva de făcut. Mă chemau oamenii: ba să le pat un cui, ba

să le sparg un lemn. Chiar le ziceam: uite, bat cuiu' ăsta şi când oi veni, vin şi eu în vizită la cuiu' meu! Da' oamenii au tot murit în vremea asta, şi când am avut nevoie de adăpost...
OMUL CUNOSCUT: - Dacă mai ai obiecte din astea vechi, să mai aduci. Le dau şi eu mai departe, unui profesor; nu ştiu ce face cu ele! Nu-ţi dau banii pe loc, dar când mai vii, îţi aduc de la dom' profesor nişte sticle de vodcă, nişte conserve. Dacă vrei, nu te oblig!
Dar a pus deja pachetul sub masă, îi ia paharul, îl scurge, apoi îşi toarnă, fără să se mai uite la Adam, care se ridică. Cortină de lumină.
Scena 3: Adam
Adam stă pe o ladă şi fumează.
ADAM: - Hai, cuţu-cuţu! Hai, cuţu-cuţu-cuţu! Hai, că nu-ţi mai fac nimic! Dacă nu vii, te caftesc! Tăcere. Cortină de lumină.
Scena 4: Adam, Omul cunoscut
Adam târâie un pachet mai mare. Omul cunoscut, la masă, are în faţa lui câteva conserve şi două sticle de vodcă.
OMUL CUNOSCUT: - Ce mai faci, nea Adame? Te-am aşteptat şi ieri, ş-alaltăieri... Am zis c-ai plecat în excursie prin Europa.
ADAM: - Nu mai pot de bine. Auzi, ce se-aude cu Europa aia? Aud că-i război pe-aici pe undeva! Zicea cineva în piaţă, dar n-am îndrăznit să întreb, să nu zică, Doamne-fereşte, că-s spion-ceva!
OMUL CUNOSCUT: - Mă întreb când ne bagă dracului şi pe noi în război. Nu vezi, de jur împrejur tot auzi de CONFLICTE! Citeam într-un ziar - şi să ştii, unu' de săptămâna asta! - că e mare-mare pericol!
ADAM: - Auziţi? Spuneţi-mi şi mie: ce simţi când citeşti? Ai aşa... ca o gâfâială, ca o sfârşeală, ca la sport? Sau ţi se încordează muşchii?
OMUL CUNOSCUT: - Nu mi se încordează muşchii. E simplu, ca şi cum aş vorbi cu cineva de una, de alta...
Scena 5: Adam, Omul cunoscut, Copilul Nimeni
Intră Copilul. Vine la masa lor şi tace. Omul se strâmbă ia ei, dar puştiul nu se mişcă.
OMUL CUNOSCUT: - Uite la el: visează, ticălosu'! îşi permite. Ce le pasă ăstora, n-au grijă, n-au nevastă de ţinut, nu trebuie să muncească, nici măcar nu se duc cu gunoiu'! Că şi El sunt nişte gunoaie. (îl împinge. Copilul se dă un pas înapoi şi întinde, automat, mâna, la cerşit.) Na, că i-a căzut fisa. Auzi? O fi având douăj' de ani?
ADAM: - Pare copil.
OMUL CUNOSCUT: - Pentru că-i retardat. Are aurolac pe creier. Dacă-i arzi cu bricheta, nu mai simte. Uite, ăsta program de guvernare: ne dă la toţi aurolac să tragem pe nări, şi nu ne mai trebuie căldură, mâncare...
ADAM: - Şi nu ne înţelege?
OMUL CUNOSCUT: - Dacă-i dai porunci mai pricepe ceva. Ăsta-i de pe lumea ailaltă, pricepi?

N-are casă, n-are masă, nu-l vrea nimeni!
ADAM (sieşi): - Nici pe mine nu m-a vrut nimeni! Şi nici nu mă vrea...
OMUL CUNOSCUT: - Ăştia au o lume a lor, subterană. Sunt kilometri întregi de canalizare, care nimeni nu mai ştie unde duc... Dacă intri acolo, nu mai ieşi! Sunt sute, poate mii de cerşetori acolo. Ce ştiu eu? poate milioane... Acolo, ha-ha, o fi lumea adevărată şi noi ăştia, câţiva pe la suprafaţă, stăm şi noi aşa, de reclamă... Şi de, ca la reclamă, e mişto!
ADAM: - Am mai văzut din ăştia. Sunt destui afară, la cerşit.
OMUL CUNOSCUT: - Mi-a povestit unu' de-al lor, astă vară. Nu avea bani de aurolac şi i-am dat eu o mie-două, cu condiţia să-mi spună cum e pe-acolo, pe DEDESUPT. Ştii, eu sunt foarte curios. Am terminat, mă-
nţelegi, şi liceul! Pe vremea aia, puţini terminau liceul, acu-i obligatoriu şi pentru femeile de servici. Acu', şi cu facultate speli podele!
ADAM: - Şi cum e acolo... DEDESUPT?
OMUL CUNOSCUT: - Au şi acolo şefi, ca la Mafie! Şefi tari, care au,când vrea muşchiu' lor, mormane de pungi cu aurolac! Ăştia micii, cum e şi pustiu' ăsta, cât plătesc taxă de protecţie, barosanii îi lasă să iasă
afară, "la produs". Nu plătesc? Ori că nu cerşesc destul, ori că-şi cumpără bomboane - alea - alea, a doua zi, sau peste o lună, sau un an, îi găseşte câte un lucrător de la reparaţii canalizări. Mâncat de
şobolani...
ADAM: - Mmmm, n-am mai auzit aşa ceva!
OMUL CUNOSCUT: - Nici n-ai să auzi! De astea nu scriu nici măcar ziarele! Lucrătorii, când găsesc stârvurile, se fac că nu ştiu nimic. De ce să se complice? Ştii cum e - declaraţii la poliţai, bănuieli... Şi, dacă
"vorbesc" ceva caraliilor, pe urmă, când intră într-o zi în canalizare, se trezesc din senin cu un şuriu în spate, înţelegi? "Tăcerea e ruptă din Rai!"
ADAM: - Acum înţeleg.
OMUL CUNOSCUT: - Nea Adame, ai grijă, nu spui la nimeni! Nici nevesti-ti!
ADAM: - Da, nici nevesti-mi, nici nevesti-mi... (către sine) Parcă aş avea cui să spun! Copilul se întoarce rugător spre Adam şi acesta scoate din buzunar un coltug de pâine. îl întinde, dar apoi îşi retrage mâna, rupe coltugul în două şi-şi opreşte partea cea mai mare, muşcă din ea şi o vâră în buzunar. Copilul o primeşte pe-a lui şi mănâncă, dar tot nu pleacă.
OMUL CUNOSCUT (ia o ruptură de ziar de pe jos - Copilul a călcat pe ea): - la uite, ăsta-i ziar! Ha, i-auzi: Europa trimite încoace ajutoare! (întoarce ziarul şi se uită la dată) Ti-ti-ti, ziaru' ăsta e de anul trecut! De ce n-or fi ajuns ajutoarele? Sau or fi ajuns?...
ADAM (îndrăzneşte): - Unde vine asta, Europa?
OMUL CUNOSCUT (mirat): - Ei, hai, hai, du-te dracu'? Cum, "unde-i Europa?" Orice copil ştie cam pe unde-i Europa! E... (arată cu degetul spre stânga, se gândeşte puţin, apoi arată

spre sală) Uite - Europa! Pe-acolo e! (către cineva din sală) Vezi dom'le că stai cu spatele la ea! (arată obrazul) Vezi, că nu-i frumos!
ADAM: - Mata, mata ai văzut-o?
OMUL CUNOSCUT: - Ce să văd, dom'le?
ADAM: -"Europa" asta - ai văzut-o? Eşti sigur că mai e acolo (se uită spre sală) unde spuneai că e?
OMUL CUNOSCUT: - Hai că sunt tâmpit! Tu faci mişto şi eu era să te cred. (Se gândeşte însă) Ştii, de fapt nici eu habar n-am exact pe unde vine. Cred că ne-au spus la şcoală. La televizor, pare aproape. Din orice oraş din Europa, de unde arată, pare ca pe la noi. Doar că-i mai luxos. Toată lumea vorbeşte de ea, spune că vrem să intrăm în ea, dar nu cred să ştie prea mulţi pe unde vine exact, cum e să trăieşti acolo, cum fac ăia mămăliga... Dar nu poate fi aşa departe. Ştii ceva? Eu cred că-i la Nord.
ADAM: - Aţi putea să mergeţi să vedeţi şi să ne spuneţi. Să nu fim cumva înconjuraţi...
COPILUL NIMENI: - Mi-e foame!
OMUL CUNOSCUT: - Asta nu apucă ziua de mâine: nu cred c-a cerşit destul ca să plătească taxa de protecţie.
ADAM: - Poate-l găsesc părinţii...
OMUL CUNOSCUT: - Pe ăsta nu-l mai vrea nimeni, nici părinţii nu l-ar recunoaşte! Cine să-şi murdărească casa cu el! Şi după ce-l faci bine, îl hrăneşti, într-o noapte îţi dă în cap şi fuge cu vreo două fleacuri şi le vinde. Dacă are noroc, îl prind gaborii şi înfundă puşcăria: mâncare la fix, program...
ADAM (cu neaşteptată milă în glas): - Dacă l-aş lua eu o vreme?...
OMUL CUNOSCUT: - Te-ncurci, dom'le, ascultă ce-ţi spun. Se face bine, apoi îţi dă în cap şi fuge!
ADAM: - De-acolo unde-l duc eu, n-are cum să fugă. Numai să nu moară...
OMUL CUNOSCUT: - Ăştia, drogaţii, se chinuie rău când nu le mai dai Aurolacu? Se înfurie, fac urât, plâng, se vaită! Am văzut unul la televizor, la un documentar: nu doresc la nimeni să vadă aşa ceva!
ADAM (către sine): - Întâi am zis că-i mai linişte aşa, singur. Dar când am alungat câinele, am văzut că era rău. Mai aveam cu cine vorbi, ca să nu mai vorbesc aşa, singur...Cu faţa luminată, Omul cunoscut mătură cu braţul conservele de pe masă, într-un sac.
OMUL CUNOSCUT: - Păi atunci am făcut târgul. Ia-ţi sclavul acasă şi fii mata sănătos! îi spun eu să meargă cu mata, că pe mine mă ascultă. (către Copil) Auzi, nea Aurolac? Mergi cu nenea. Capeţi mâncare, ai
înţeles? Potol mişto! (către sine) Cum să le mai zici ăstora, ca să te înţeleagă? (către Adam) Dacă se face bine, e foarte bun de muncă. Şi nu ţi-l cere nimeni înapoi. Nimeni de pe lumea asta.
ADAM: - Dacă se face bine...
Adam îl ia pe copil de mână şi acesta îl urmează ca în transă.

OMUL CUNOSCUT: - Auzi, de fapt şi aici (arată circular în jurul lui) e tot Europa. Mi-a zis dom' profesor, şi dându-i universitar, a umblat chiar şi pe la Moscova! Când el beia Coca-Cola, eu mă jucam prin ţărână! Cortină de lumină

Scena 6 Adam, Copilul Nimeni

Cu un felinar în mână, Adam intră în cuşcă, trăgând în urmă uşiţa cu lacăt. Înăuntru, Copilul Nimeni, în convulsii. Adam îl pocneşte pe copil peste faţă, până oboseşte. Copilul se opreşte din strigat. Adam scoate din buzunarul pantalonilor o sfoară şi-l leagă de mâini, apoi, cu capătul rămas liber, de o latură a cuştii.

ADAM: - Ai să te faci bine. Nu te mai las să te droghezi, da? O să te doară, o să te usuci, da' dacă te faci bine ai să-mi mulţumeşti. Ai să-mi pupi picioarele, înţelegi? (îl scuturã) Mă auzi? Să nu mori, da?! Am dat bani grei pe tine! (dă să plece, dar se întoarce) Ştii cum te cheamă? Te cheamă "Nimeni"!

Scena 7: Adam, în faţa cuştii în care Copilul mai geme din când în când

Adam: - Auzi Doamne, mi-am luat un plod, să mă ajute la muncă. îl cheamă Nimeni, aşa mi-am zis eu că e numele ăl mai potrivit pentru unu' ca el! M-a costat ceva! Nişte conserve bune. Şi două sticle de vodcă, auzi? Una era din aia străinească. Din Europa. Tu ştii, Doamne, cam unde-i aşa, cu aproximaţie, Europa asta?... Nu ştiu dacă o să trăiască Nimeni, că vine şi iarna! Îl ţin la cald, în coteţul porumbeilor, da' tot nu-şi mai revine... Aşa eram şi eu la vârsta lui, tăcut, tăcut. Da' eu nu trăgeam în piept lac din ăla, pentru sobe, cum a tras el, nu mă drogm! Da eu zic să-l iert, pen' că acolo, în canalizare, gazu' ăla din pungă ţine loc de mâncare, de căldură... Tragi aburii ăştia ai lacului şi visezi prostii, până îţi putrezeşte creierul. Ei, gata, am stat destul.

Adam se ridică. Cortină de lumină

Scena 8: Adam şi Copilul stau pe lădiţe, cu spatele la cuşcă

ADAM: - Hai, spune măcar "mama"! Eşti de-o lună aici şi tot nu NE spui nimic. Hai, uită-te aici: eu sunt Adam, tu eşti Nimeni, (arată cu degetul) Adam, Nimeni, Adam, Nimeni, Adam, Nimeni! Spune măcar un cuvânt! Spune "casă"! Aici e "casă", da? Dincolo, e câmp, e... Europa! Da, da, numai proştii nu ştiu că dincolo de gardiurile alea, după ce treci crestele alea abrupte, acolo e Europa! Acolo sunt şanţurile tale nenorocite, dinspre Europa ai venit tu. Dar aici e bine, eşti la adăpost, în siguranţă! Hai, zi şi tu ceva! (Copilul mestecă cea», impasibil. Adam se enervează.) Hă, vrei să te duc iar la şanţuri? (sieşi) Nu, ăsta e idiot, nu înţelege! Mai bine cumpăram un papagal, mă înţelegeam cu el. Aşa, stau cu plodu' pe cap, mai hrănesc şi javra aia de câine, atunci când binevoieşte ea să vină... M-am prostit de bătrâneţe! Crezi că javra vine atâta drum de dragu' meu? Aşi! Din interes, pentru haleală!

Adam se ridică să plece. Copilul ia cartea care sprijinea lădiţa şubredă şi începe să răsfoiască interesat. Stă pe burtă, admirând pozele şi mângâind paginile ca pe un câine. Cortină de lumină

Scena 9: Adam, Copilul Nimeni

Adam pune câteva vechituri într-un sac, Copilul îl priveşte curios. Are acum faţa curată şi mai multă viaţă.

ADAM (încet): - Acum suntem doi, şi tot singur vorbesc! Ba încă şi în şoaptă, să nu zică plodu' ăsta că-s nebun! (se opreşte) Auzi, da' n-oi fi puţin nebun? Că singurătatea tâmpeşte, şi eu sunt singur de atâţia ani! Ca ăla... cum spunea dom'le că-l cheamă? Robinzon, da Robinzon!
COPILUL: - Unde tu plecat?
ADAM: - "Unde pleci tu?" aşa se spune, frăţioare, da!
COPILUL (veselie în ochi): - Unde pleci tu frăţioare?
ADAM (mimează supărarea): - Ia vezi, ia vezi! Eu nu-s frate-tu, eu îs ca un Dumnezeu pentru tine, erai mort şi te-am înviat!
COPILUL: - Şi ce-i aia "Dumnezeu"?
ADAM: - "Ce-i aia?, ce-i aia?"! Ia, Dumnezeu este... este tatăl nostru. Într-o bună zi o să vină... (brusc descurajat) Da' până atunci, o să vină iarna şi o să ne ia Dracu'!
COPILUL: - Şi cine-i "Dracu"?
ADAM: - Las' c-ai să vezi tu, dacă pui cumva botu' la sticlele mele cu "doctorie" de prună, cât lipsesc. COPILUL:-Unde plecat tu?
ADAM: - Nu aşa! "Unde pleci?" - se spune!
COPILUL: - Şi unde pleci?
ADAM: - Pe-aici... Ce să-ţi spun, că şi pricepi?! Na, că stau la bătrâneţe să fac şcoală cu plozii, să fac instrucţie! COPILUL: - Unde plecat Adam?
ADAM: - La dracu', Doamne - iartă-mă! Plec puţin în Europa, auzi? Mă tot întrebi ce-i acolo ş-acolo, de parcă şi pricepi ceva! Tu ai tărtăcuţă moale, după boală, nu te zoria să bagi atâta în creeru' ăla, să nu se-ntoarcă boala!
COPILUL: - Şi unde pleci?
ADAM: - Unde să plec în altă parte, dacă nu-i decât Europă, de jur împrejur! Auzi? cât lipsesc, să nu ieşi cumva din casă dacă vrei să nu te mănânce lupu', da?! Ca pe ăia trei iezi!
C0PILUL: - Nimeni nu ştie. Ce-i aia "lupu"?
Adam înjură printre dinţi şi saltă sacul pe umăr. Apoi, brusc, îi aruncă Copilului o privire caldă. Cortină de lumină
Scena 10: Adam intră cu sacul plin. Copilul iese din cuşcă, în întâmpinare, agăţându-se de sac. Adam îi dă o ciocolată din sac, Copilul o miroase, o linge, şi muşcă din ciocolată, cu tot cu ambalaj.
ADAM: - Uite ce prost e Adam! în loc să mai iau vodcă, ulei şi gaz, am greşit şi-am luat ciocolată! Cine mânca ciocolată la vremea mea? Poate copiii bogaţi, nu mai ştiu... Acum, un tăntălău ca Nimeni bagă la fălci
bunătăţi din astea şi nici bogdaproste nu spune! Uite, nici nu mă mai bagă în seamă! A uitat când rodea sfoara cu dinţii şi făcea ca un câine mort...
COPILUL (îi arată inscripţiile de pe ciocolată): - Ce e asta?
ADAM: "Ce e asta?", "ce e asta?", altceva nu ştie! Ce să fie, ciocolata este! Ţi-am mai dat, lighioană mică, şi ţi-a plăcut!

COPILUL: - Nu, ce-i ASTA, ASTA? (arată cu degetul inscripţia)
ADAM (încurcat, ia ambalajul şi-l priveşte): - Ţi-am zis să nu mai arăţi ci degetul, că ţi-l tai! Nu e frumos să araţi cu degetul! Am o valiză mare cu degete de copii obraznici, care au arătat cu degetu'!
COPILUL (ţine acum mâna la spate dar, încăpăţânat, arată în
continuare, de data aceasta cu bărbia, spre ambalaj): - Nu, ce-i ASTA?
ADAM: - Un desen. Acum o să mă-ntrebi că ce-i aia desen! O să-ţi arăt la biserică. Am făcut nişte desene frumoase acolo... Acum o să mă-ntrebi ce-i aia bis...
COPILUL: -,.. erică? Ce-i aia biserică? Adam se întoarce cu spatele la Copil, făcând-o pe supăratul.
ADAM: - Dacă ştiam să citesc, poate-i arătam. Da' la ce foloseşte să citeşti, când ai tot ce trebuie unui om? (se întoarce spre Copil) Mai bine repetă ce te-am învăţat la lecţia de ieri despre Europa. Nu scânci, tu ai început să mă-ntrebi, acu' învaţă, ca să ţii minte şi să nu mă mai plictiseşti cu întrebări! Hai, stai în picioare (Copilul stătea în picioare) şi spune-ne unde e Europa.
COPILUL: - Noi pentru astăzi am avut la lecţie "Europa, casa în care trăim şi împrejurimile". La lecţie noi am învăţat că casa noastră şi satul nostru în care trăim se cheamă Ruptura. El este înconjurat de Europa de jur împrejur...
ADAM (înţelept): - Daaar...
COPILUL: - Dar noi suntem apăraţi de munţi înalţi înconjurători, bogaţi în bogăţii naturale... Ce-i aia "bogăţii naturale"?
ADAM (se miră): - Bună întrebare. Nici chiar eu nu ştiu, deşi am terminat patru clase primare... Continuă!
COPILUL: - Aşa. Noi avem aici un popor cu tradiţii minunate... Ce-i aia "tradiţii";
ADAM: - Adică... când te tragi din ceva, din cineva. Acum ne-o trag alţii, dacă nu suntem deştepţi! Continuă!
COPILUL: - Solul şi subsolul patriei noastre conţine bogăţii ne... ne...
ADAM (conciliant): - Aici mă încurc şi eu. Zi: "fără sfârşit".
COPILUL: - Ce-i aia, "fără sfârşit"?
ADAM: - E atunci când te doare măseaua, sau piciorul, te doare mereu, cum te durea pe tine aurolacu', şi te doare în fiecare zi: zici că nu se mai sfârşeşte. Pricepi?
COPILUL: - Da, pricep. Aşa....îi noi doi suntem ultimii doi oameni, de jur împrejurul munţilor nu mai este nimic, nimic. Decât Europa... Da' dincolo de Europa, ce e?
ADAM: - Trebuia să mă aştept că nu te mulţumeşti până nu-mi pui alte întrebări! Dincolo de Europa e... e... Nimic! Te apleci în gol şi, dacă eşti prost, cazi. Dar mai sigur, te calcă un tractor, sau te arde cu flacăra lui.
Numai aici eşti în siguranţă, da?
COPILUL: -Şi uriaşii ăia de fier care mănâncă oameni...
ADAM: - Tractoarele, aşa se cheamă.

COPILUL: - Noi cum am scăpat?
ADAM: - Tu erai prea mic, nu mai ţii minte. Am fugit. (Râde) Am luat un tramvai.
COPILUL:-Ce-i...
ADAM: - Ştiu: "ce-i aia tramvai?" "Tramvai" este... este ceva zburător, în care ne-au urcat noi şi am fugit până aici, la munţi.
COPILUL: - Şi tramvaiele zboară sus-sus?
ADAM: - Până la Lună - ştii Luna ce-i. Şi mai departe, la stele. Ei, un tramvai din ăsta... Da' trebuia să plăteşti ca să te lase să urci în tramvai... Nu ştii tu ce-i aia "să plăteşti".
COPILUL: - Ce-i aia "să plăteşti"?
ADAM: - îţi spun mai bine altădată. Acum îţi povestesc doar cum era când se învârteau tramvaiele în jurul Lunii, până ameţeai. Pe urmă au venit balaurii, şi nimeni nu s-a mai urcat în tramvaie!
COPILUL: - Sunt flori în Europa?
ADAM: - Sunt, dar sunt de sticlă, ca geamurile. Ai văzut, când se sparg geamurile, te taie.
COPILUL (ştiutor): - Da, şi geamurile n-au miros, ca florile noastre. Da căţei sunt acolo?
ADAM: - Sunt legaţi toţi cu lanţ, nu te poţi apropia să-i mângâi. Şi stau toţi închişi în case, ca să nu-i prindă balaurii. N-am vrut să-ţi spun, să nu te sperii, dar am auzit că departe, departe, sunt şi un fel de oameni: unii fără cap, alţii cu un ochi pe burtă, sau cu aripi şi cioc. Aia sunt mai răi decât balaurii!
COPILUL: - Şi nu poate omorî nimeni balaurii?
ADAM: - Hopa, te şi gândeşti, voinicosule! Cine să-i omoare? Nimeni!
COPILUL: - Şi adică eu am să-i omor pe balauri?
ADAM: - Nu prostule, nu tu. Stai jos să-ţi spun! Copilul Nimeni se aşează.
ADAM (ca un bătrân povestitor, cu voce muiată): - Odată ca niciodată, era să-i dovedească un copil. L-au văzut balauri şi au vrut să-l mănânce. De frică, bietul copil a început să plângă. Dar atunci lacrimile lui au făcut pe monştrii de fier să rugineasc㠎. Le-a ruginit încheieturile lor de fier şi n-au mai putut să se mişte. Se uitau cu ochii ăia răi şi clămpăneau în gol, da' de mişcat, nu se mişcau! Copilul a terminat lacrimile. Şi au venit în altă zi alţi şi alţi balauri de fier, iar copilul şi-a amintit atunci de prietenii lui de joacă, omorâţi de bestii şi a plâns iar şi iar, şi balaurii cădeau unul după altul. "Nu mai plânge", se rugau ei, dar băiatul plângea într-una! I-a învins atunci pe toţi balaurii care au vrut să-l mănânce şi atunci copilul s-a bucurat şi a râs şi n-a mai avut lacrimi. S-a gândit atunci cât e el de viteaz şi că bine c-au pierit ceilalţi înaintea lui, cei care s-au luptat cu balaurii. Au fost învinşi pentru c-au fost fricoşi, nu ca el, de aia au fost învinşi, se grozăvea el. Atunci a venit la el un balaur mic-mic, cât o şopârlă, cu gura veninoasă. Dar băiatul nu a mai putut să plângă - era prea bucuros! Aşa, balaurul cel mai mic l-a mâncat şi pe copilul cel viteaz, pentru că nu a mai erau lacrimi... S-au înmulţit apoi balaurii...
COPILUL: - Balaurii dorm noaptea, ca şi noi?
ADAM: - Ha-ha! Ce, vrei să-i prinzi în somn şi să le plângi la piept până crapă? în Europa nu

există noapte. E numai zi, e o zi veşnică. Şi iarna e aşa, un fel de înserare, dar în rest, soarele străluceşte. Ascultă: astăzi
am învăţat... ce-am învăţat? Că trebuie să ai mereu lacrimi la îndemână! Poate mor eu, că uite, vine iarna şi ne îngroapă aici! Dar tu trebuie să fii pregătit mereu să plângi. Bătrânii mei aveau în casă nişte ceşcuţe anume de lut, "lacrimare" le ziceau, şi adunam acolo cu toţii lacrimile noastre. Te tăiai la picior de la coasă? Plângeai, venea mama cu lacrimarul şi strângeam acolo picăturile. Îţi murea câinele cel mai drag, sfâşiat de lupi? Plângeai în lacrimar. Îşi rupea calul cel murg piciorul pe şleau? Strângeai din dinţi ca să nu plângi până acasă, să dai lacrimile Familiei! Azi o durere, mâine plecarea tatei la muncă, tocmai în partea ailaltă a ţării, altădată l-au luat pe frate-meu la oaste... Plângeam când ne venea şi strângeam acolo, ca oamenii gospodari... Şi târziu, atunci când a murit bunicul, n-am mai avut nici unul lacrimi. Era după foamete, ne muriseră şi animale, ne ameninţau că ne evacuează... Dar când s-a dus bunicul, aveam lacrimi strânse deja de câţiva ani. Am avut ce vărsa pe mormânt. (Se întoarce spre sală) Uite, dacă mor, am ceva lacrimi, de-ale mele, puse deoparte. Ca să nu te chinui atunci să plângi. Tu poate nici nu ştii cum se plânge!
Cortina de lumină.

VIOLETA IONESCU

- Născută la 29 septembrie 1946, Galaţi
- A absolvit Postliceale, Galaţi, 1966
- În prezent director la Editura PHOEBUS, Galaţi (din 2005)– Lebăda de la Busetto", de Emanoil Alexandru, studiu, Editura Poebus, 2006, 365 pagini
- A debutat cu poezie, în "Pagini dunărene" (1983); publicistică: "Viaţa Medicală", Bucureşti, 1989; proză - roman "Legendele nu se scufundă" 1990, la Editura "Ion Creangă", Bucureşti
- Volume publicate**:** "Legendele nu se scufundă", roman, Editura "Ion Creangă", Bucureşti, 1990, 184 pagini; "Vulnerabila uitare", proză scurtă, Editura "Porto Franco" Galaţi, 1991, 180 pagini; "Dumă cu tine la capătul lumii. Jurnal de bord cu Ana Maria Zaharescu şi Mihai Cosmin Popescu", cartea emisiunii radiofonice omonime (co-autor şi redactor), Editura "Alma", Galaţi, 1999, 200 pagini; "Biserica Vovidenia Galaţi", monografie, editura Episcopiei Dunării de Jos, 2002, 55 pagini; "Diocleţian , Fiul lui Jupiter", roman istoric, Editura Phoebus, Galaţi, 2006, 285 pagini, "Un pilot subtil – pictorul Ion Ţarălungă, in memoriam", memorii, Editura "Phoebus" Galaţi, 2006, 170 pagini

VALENTINA TECLICI

- Născută la 21 ianuarie 1952, Dolheşti, judeţul Iaşi
- A absolvit: Facultatea de Filosofie a Universităţii "Al.I.Cuza" Iaşi.
- Profesor, bibliotecar, scriitor, ziarist, coordonator de proiecte, sociolog, trainer/facilitator.
- Debutează în 1968 în revista *Zorile* a liceului "Cuza Vodă" din Huşi.
- Cărţi apărute: ***De la noi din grădiniţă*** (premiu naţional), versuri, Editura Ion Creangă, Bucureşti,1986, ***Mama mea e cea mai bună***, versuri, Editura Ion Creangă, Bucureşti,1988, ***Fetiţa cu nume de cântec***, povestiri, Editura Ion Creangă, Bucureşti, 1990, ***Jocurile verii***, Editura Coresi, Bucureti, 1991, ***Caseta cu video-poveşti; Daruri de la Moş Crăciun*** (în colaborare cu Cezarina Adamescu şi Ene Stanciu), Editura Pygmalion, Galati, 1992, ***L'Enfance en Poesie***, versuri, traducere în franceză Constantin Frosin, Editura L' Etoile d'Argent, Belgia, 1993, ***Vina de a fi copil al străzii*** – colecţia sociologie, Editura Oscar Print, Bucureşti, 1998, ***Ghid de Educaţie pentru Sănătate***, Centrul Romn pentru Educaţie şi Dezvoltare Umană, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2002, ***The Dance Lesson***, versuri, traducere în engleză Valentina Teclici, Editura Oscar Print, Bucureşti, 2002.
- Este membră a Asociaţiei Ziariştilor Români (1993) şi a Uniunii Scriitorilor Bucureşti, Secţia pentru copii şi tineret (1993).
- Este membră a cenaclului Poetry Cafe din Wellington.

Violeta Ionescu şi Valentina Teclici

CALIF DE-O ZI

Piesă în 2 acte şi 4 tablouri

Personaje

1. Radu, lector la Institutul de Teatru
2. Tudor, tatăl lui Radu
3. Mama lui Radu
4. Irina -
5. Alex - studenţii lui Radu
6. Vlad -
7. Sandu -
8. Marga, avocetă
9. Marin, şef de catedră

Vocea poştaşului
Figuraţie pentru gară şi nuntă

ACTUL I

Tabloul I

(Interiorul casei lui Radu. Camera de zi, cu două fotolii, o măsuţă, două scaune, bibliotecă multifuncţională, un pian; atmosferă de sărbătoare, cu multe vaze cu flori, lanţuri colorate de care atârnă lampioane colorate. Cortina se ridică pe acordurile unei melodii interpretate la pian de Radu, aşezat pe un scaun rotativ, cu spatele la public. Se opreşte, cu mâinile pe clape)

Radu: Mamă! (cântă mai departe) Mamă!! (Apare mama, îmbrăcată în rochie de casă, cu şorţ în faţă. Îl priveşte surâzând. Radu se întoarce spre ea) Îţi place melodia asta? (Mama continuă să-l privească, ascultând acordurile lui, acum în surdină) Pentru tine am compus-o, ştii?

Mama: Băiatul mamei! Ah, de ce nu te-ai făcut tu compozitor! Îţi mulţumesc (se apropie de el şi-l sărută pe frunte). Dar de ce tot pentru mine şi nu pentru ea, minunea care-ţi va schimba astăzi viaţa?

Radu (iritat): Ce minune, mamă, cine mai crede azi în minuni? De ce **tot** pentru tine? Poate că azi mă simt mai al tău ca niciodată.

Mama: Bine, dar astăzi te-nsori!

Radu: N-a fost asta dorinţa ta cea mai arzătoare?

Mama: Trebuia să intri şi tu în rândul oamenilor! (ton schimbat) Îi place Mozart? (nu aşteaptă răspuns) Serile, tu o să te aşezi la pian şi ea... Ştie să tricoteze?

Radu: Asta ar mai lipsi!

Mama (neatentă la replica lui) Şi tu îi vei cânta...

Radu (făcându-i jocul): Cam aşa... (cântă primele măsuri din "Cântec de leagă", apoi trece pe "Marşul măgarilor")

Mama (se reculege): Ei, lasă gluma. Mai bine spune-mi, ai pus vinul la gheaţă?

Radu: Pus.

Mama: Florile, le-ai aranjat în vaze?

Radu: Le-am.

Mama: Şi îmbracă-te şi tu mai ca lumea, că acu' pică cineva!
Radu: M-am. Mamă...
Mama: Radule! Ia uită-te în ochii mei şi mărturiseşte: o iubeşti pe fata asta?
Radu: De ce crezi tu, mamă, că trebuie să se petreacă toate ca pe vremea ta?
Mama: Ei... Uite, nici nu mi-ai spus cum arată. E frumoasă?
Radu (sugerând o formă în aer): E... avocată.
Mama: Nici tu nu eşti mai prejos. Hai, vorbeşte-mi despre ea, că până astăzi nu mi-ai zis nimic. Ai cunoscut-o la voi, la teatru?
Radu: Nu, că ea are predilecţie numai pentru anumite "roluri"... Ca să-ţi satisfac curiozitatea, ne-am cunoscut pe terenul ei, într-un loc mai mult decât "romantic": la tribunal. M-a combătut în procesul acela, ştii tu.
Mama: Te-a combătut?
Radu: Da. Am oprit-o apoi pe culoar şi am felicitat-o pentru logica argumentelor sale. Ştii ce mi-a spus? Că, de fapt, eu am avut dreptate, dar n-am ştiut să mă apăr.
Mama: Deşteaptă fată! Bine ţi-a făcut.
Radu: Atunci mi-a venit ideea s-o pedepsesc într-un fel şi... am cerut-o de nevastă.
Mama: Asta zic şi eu idee! Şi cum a reacţionat?
Radu: Original. Ştii ce-mi place la nebunie la ea? Contrazice.
Mama: Cum, pe oricine?
Radu: Fără deosebire.
Mama: Păi, dacă-i aşa, cum ţi-a răspuns când i-ai cerut mâna?
Radu: Păi, n-a spus "da".
Mama (mirată la culme): Nu?...
Radu: A spus un: "de ce" şi un "nu", care au ieşit împreună "de ce nu".
Mama: "De ce nu"... Curios! Aşa ceva n-am mai auzit. Şi... avocata asta a ta, cam de când a terminat facultatea?
Radu: Cam de când am terminat-o şi eu.
Mama: Şi de ce nu s-o fi măritat până acum? N-o fi găsit omul potrivit?
Radu: Lasă, că acuma l-a găsit...
Mama: Bine, bine. Pregăteşte-te să mergi la gară, s-o întâmpini. La ce oră soseşte trenul?
Radu: Mamă, ţi-am mai spus. La 12,30. Mai e timp până atunci.
Mama: Eu nu înţeleg de ce n-a venit măcar cu o zi înainte. Ce mireasă apare în ziua nunţii chiar în ultimul moment?!
Radu: Mamă, ţi-am explicat doar. Are un proces-cheie, de la care nu poate lipsi.
Mama: Auzi! Azi se mărită, şi cel mai important eveniment din viaţa ei e "procesul-cheie"! (brusc impacientată) Şi dacă nu vine?
Radu: Cum să nu vină?
Mama: Uite-aşa, scapă trenul sau se-ntâmplă ceva. Ce facem?

Radu (amuzat): Nici o pagubă! Punem afiş la poartă: "Salon de închiriat". Excelent interior pentru orice nuntă, nu?
(pe uşă intră tatăl lui Radu, cu două sacoşe pline în mâini)
Mama: Of, bine c-ai venit, Tudore, că nu mă mai înteleg cu băiatul ăsta. Tu, când pleci la cumpărături, parcă ai pleca la război: nu ştiu nici când te întorci, nici dacă te mai întorci...
Radu (ia sacoşele tatei şi le sprijină de piciorul pianului): Lasă mamă, că nu-i chiar aşa!
Mama: Mai avem atâtea de făcut şi musafirii bat la uşă.
Tatăl (obosit): Ştiu, ştiu! Ca să vezi, Radule, ce te aşteaptă.
Mama: Nu zi "hop" până n-ai sărit!
Tatăl: Poftim?
Mama: Ce-ai auzit. Nu speria băiatul tocmai azi.
Tatăl: Da' ce, dragă, ce-am zis? Că de o săptămână fac cumpărături de unul singur, de asta-l sperii?
Mama: Săracul de tine! Norocul tău cu făcutul pieţii, altfel mureai de plictiseală în parc sau moţăiai ca unchiul Alecu, Dumnezeu să-l ierte, la televizor, în fotoliu.
Tatăl: Ai vrea tu. Numai că unchiu' Alecu avea suta pe muchie şi-l mai apuca toropeala uneori. Cu parcul, ce ştii tu? Săptămâna aceasta n-am fost şi parcă-mi lipseşte ceva...
Mama: Numai mie nu-mi lipseşte nimic. Ia mai taci din gură.
Tatăl: Sigur, nici să vorbesc n-am dreptul. Mai e ceva de cumpărat sau mă descalţ?
Mama: Aveai o listă, trebuia să bifezi.
Tatăl: Am pierdut-o...
Mama: Nu se poate!
Tatăl: Ba uite că s-a putut. Dar o lichidasem. Pot să mă descalţ?
Mama: Radu, gândeşte-te acum dacă mai vrei ceva.
Radu: Muştar este?
Mama: Cinci borcane.
Radu: Sare, piper...
Mama: Uf, bărbaţii ăştia! Dacă nu-i dăscăleşti ca pe nişte copii, n-ai făcut nimic.
Radu: Ai dreptate, mamă.
Mama: Când n-am avut eu dreptate?
Tatăl: Când am avut eu... Şi cum eu am avut mai mereu...
Mama: Tudore, descalţă-te. Vezi că fii-tu vrea să-ţi spună ceva, de un anunţ.. Eu n-am înţeles prea bine, deşi cred că nu e nimic de înţeles (ia sacoşele şi iese pe uşa care dă spre bucătărie).
Tatăl (iese să-şi lase pantofii în hol, se întoarce în papuci, scoate un ziar din buzunarul hainei, se aşează comod în fotoliu şi îl desface): E... supărată rău. Ştii cumva şi ce?
Radu: Se teme că o să-i rămână sarmalele nemâncate. Nu înţelege de ce am lăsat totul pe ultimul moment. Ca s-o liniştesc, i-am sugerat ca, în caz de ceva, să închirieze salonul...
Tatăl: De ce o mai necăjeşti? Las-o în pace, doar azi îşi vede visul. Cu ochii!
Radu: Oarecum...

Tatăl: Cum, nu eşti sigur?
Radu: "Nu sunt sigur decât de incertitudinile mele"...
Tatăl: Zău? Parcă filosofia nu era genul tău.
Radu: Nici nu e. Numai că nu suport gândul că mama m-ar fi vrut însurat chiar şi prin "Mica publicitate". Ce zici cum sună: "Caut fată serioasă la toate, să priceapă bucătăria"...
Tatăl: Ei, nu exagera şi tu. (abandonează ziarul) Văd că nu prea eşti în delir.
Radu: Cum, şi tu? (se plimbă cu paşi mari prin cameră, apoi se opreşte brusc) Cred că sunt o jucărie stricată. Dar ce vrei, să mă topesc de admiraţie pentru un idol care nu există?
Tatăl (dând din cap): Da, asta aş vrea.
Radu: Ei, uite că nu pot! Am încercat, crede-mă, am încercat să fiu ce vreţi voi, am intrat până la gât în maşinăria asta. Degeaba, "zeul" nu mai era acolo.
Tatăl: Stai, nu te pripi. Poate că era, dar n-ai ştiut tu să-l cauţi. Uite, nu mai departe, mama. O vezi trebăluind, mustrându-ne pe amândoi, cu micile ei ambiţii, cu marile ei idealuri. La prima vedere s-ar părea că... (face semn de îndoială cu mâna) Dar nu. "Zeul" ei e casa asta, eşti tu, poate şi eu... E tot ce n-am fi reuşit noi să facem fără ea. Şi... relativ la absolutul acela căutat de tine, să ştii că tot relativul e baza. Răbdare!
Radu: Dar eu nu am aptitudini pentru răbdare. La urma urmei, sunt un om ocupat. Munca mea înseamnă totul pentru mine. Să-ţi dau un exemplu. Am în clasa mea un grup de studenţi unul şi unul - o să-i cunoşti, i-am invitat astăzi aici. N-a fost nevoie să caut la nesfârşit ca să-i descopăr. Adevăratele valori ies singure la suprafaţă. Orb să fii, să nu vezi strălucirea diamantului! Poate vei fi surprins, dar nu sunt de gheaţă. M-am ataşat de ei de la început şi nu mi-a fost teamă să le-o arăt. Suntem prieteni.
Tatăl: Perfect! Nu era cazul să-mi dai exemple, ca să pricep ce uman eşti. Numai că, din păcate, nu te poţi însura cu un grup de studenţi...
Radu: Asta-i bună! Ce idei îţi mai vin...
Tatăl: Poate că datorită lor te apropii de scenă şi uiţi că nu eşti actor.
Radu: Da, tată. Trăiesc prin ei. Nu spuneai tu că în viaţă trebuie să ai tăria să renunţi la ceea ce doreşti să fii, pentru ceea ce eşti făcut să fii?
Tatăl: Aşa e. Numai că nu poţi trăi numai prin alţii. Eu am ales-o pe ea... (se aude din culise vocea mamei: Tudoreee!) Ei, vezi? Ea trebuie să fie.
Radu: (îl bate pe umăr): Bravo, bătrâne. Ea e. Ai un fler...
Tatăl: Îl vei căpăta şi tu.
(Tatăl iese. Radu rămâne pe gânduri. Sună soneria).
Radu: Ei sunt! (deschide uşa; în hol se aud voci) Intraţi! (intră pe rând studenţii: Irina cu un buchet mare de flori, urmată de Vlad, Alex şi Sandu, fiecare ducând în braţe câte un instrument învelit în husă).
Irina: Bună...
Vlad: Ziua...

Alex: Felicitările...
Sandu: Noastre!
Radu: Bună, dragii mei! Vă mulţumesc. Dar ce aţi rămas la uşă? Intraţi, lăsaţi-vă instrumentele unde vreţi voi...
Irina: Dar unde e mireasa?
Radu (se uită la ceas): Nu ştiu dacă la ora asta mai e în stare... de judecată. S-ar putea să nu mai fie...
Cu toţii: Cum?
Radu: ... Decât în tren.
Vlad: Glumeşti! Ce mister mai e şi ăsta?
Radu: În dicţionarul meu scrie aşa: "mireasa este un mister care va dezlega imposibilul"...
Alex: Deşi "imposibilul" nu e neapărat obligatoriu... L-ai luat pe Sandu cu definiţia asta!
Sandu (scoate o agendă minusculă din buzunar): La mine scrie aşa: "Persoană care semnează în alb"
Radu: Frumos! Chiar foarte frumos! Uite că la asta nu m-am gândit. Haideţi să bem pentru definiţii. A, am uitat! Florile...Îţi mulţumesc, Irina, dar n-are rost să stai cu ele în braţe până vine acceleratul... (le primeşte şi le aşează într-o vază). Bem ceva?
Vlad: Ei, mai întrebi?
Radu: Întreb şi eu, îmi fac datoria...
Sandu: Se-nţelege. Şi datoria noastră este să nu refuzăm.
Radu: Aşa zic şi eu, prieteni. Să te tot însori, că ai cu cine bea.
Alex: De bucurie sau de necaz?
Radu: De-amândouă. Scuzaţi-mă puţin. (iese)
Alex (inspectează camera, se opreşte în faţa bibliotecii): Hm! Sartre!... Caragiale... Camil Petrescu... Voltaire... Uite, dom'le şi literatură rusă! Lecturează, lectorul nostru, lecturează (bate în lemnul bibliotecii). Cultură masivă, nu glumă!
Sandu: Citez din memorie: "Cultura e ceea ce-ţi rămâne după ce ai uitat tot".
Vlad: Nu te speria, Alex, nu e cazul tău, care te tragi din elefant.
Alex: Orice actor ar trebui să aibă un pachiderm în familie (se întoarce spre Irina, care se oprise în dreptul unui raft şi răsfoia nişte fişe). Dar ce faci tu acolo, păpuşico? Vezi să nu-i încurci cursurile de marţi!
Vlad: Ba încurcă-i-le, Irina! Fură-i vreo câteva, să te răzbuni...
Irina: Şi de ce, mă rog, să mă răzbun?
Vlad: Răzbunarea... moarte n-are. E un titlu de roman poliţist, nu crezi?
Irina: Las-o baltă.
Sandu: "Când întinse arcul Cupidon/ Putea răni cu sprintena-i săgeată/ Un milion de inimi dintr-o dată"...
Irina: Şi tu? Cabotinule!

Sandu:Chiar nu suferi deloc, solisto? (îi cântă la ureche) "De ziua nunţii tale-ţi scriu"... (Irina îi întoarce spatele) Fetiţo, nu realizezi? Maitre se-nsoară! Cu alta!!
Irina (vădit iritată): Ei, şi?
Alex: Sandule, exagerezi... Nu faci decât s-o indispui pe Irina şi pe noi.
Sandu: Cavaler al tristei figuri, nu pricepi? Îi deschid ochii.
Irina: Gata, mi i-ai deschis destul. Ai noroc că nu sunt azi în formă, că altfel...
Sandu (fluieră): Da' de unde! (o priveşte de sus şi până jos, modelând în aer cu mâinile) Ai o formă...
(Clanţa uşii de la bucătărie se mişcă).
Alex: Şase!
(Radu intră cu o tavă, pahare şi o sticlă, pe care le aşează pe măsuţă).
Vlad (îi iese înainte): Ei, domnule mire, "Alea iacta est"!
Irina (brusc volubilă): Să fie într-un ceas bun! Apropo, cât mai e până... soseşte?
Radu: Până-mi sună ceasul, vrei să spui. Vreo oră şi ceva. (o ia pe după umeri pe Irina) Ei, dragii mei, soseşte timpul marilor hotărâri...
Vlad: Atenţie, acum devine patetic...
Radu: La un moment dat, te trezeşti singur, simţi nevoia să te aperi şi uneşti singurătatea ta cu a altuia...
Vlad: Ce v-am spus?
Sandu: Taci, tu!
Radu: Până acum v-am avut pe voi, dar un filosof de ocazie mi-a spus că nu te poţi căsători cu un grup de studenţi...
Irina: Păcat!
Radu: În schimb, un altul adăuga: "Omul are nevoie de alt om, căci nu trăieşte decât pe jumătate, dacă trăieşte numai pentru sine". (câteva minute de tăcere)
Alex: Radule, ce ascunde sticla aceea cu două săbii încrucişate?
Radu (merge la măsuţă, toarnă în pahare şi citeşte eticheta): "Scotch whisky Macdonald's gold label".
Irina: Trebuie să fie tare...
Radu: ... Bun! (trece cu tava prin faţa fiecăruia): Ah, dacă aş putea, prieteni, să mă întorc la anii voştri, câte n-aş face! Dar viaţa nu e o ciornă pe care poţi s-o revizuieşti.
Irina: Şi ce ai face dacă...
Radu: Câte n-aş face! În primul rând, aş lua-o de la capăt cu studenţii mei, aceiaşi şi alţii mereu. Lângă ei, timpul trece mai...
Sandu: Studenteşte.
Radu: Nu mai îmbătrâneşti niciodată, ca într-o studenţie perpetuă. Nu pot spune că nu am avut nostalgia scenei. Dar, vorba ceea: mai bine nostalgii decât regrete. (se repliază) Hei, dar unde e buna dispoziţie?

Sandu: La mine. (începe să caute prin buzunare) O clipă, nu vă pierdeţi răbdarea, vă rog... (scotoceşte, ceilalţi încep să râdă) Evrika! Am găsit-o! (mimează că desface un pacheţel, din care toarnă, pe rând, în pahare). Beţi, copii, acesta este elixirul tinereţii!
Vlad: "Hei rup, hei rup, bum!/ O s-o facem lată-acum!" Radule, casă de piatră!
Alex: De fier-beton!
Sandu: Fericire şi noroc/ Şi la anul un boboc"...
Radu: Bobocii mei au crescut deja.
Sandu: Au ajuns gâşte, nu-i aşa, Irina?
(Irina se repede să-i dea una).
Radu: Mulţumesc, dragii mei. Vă doresc şi vouă multă baftă la examene, noroc pe scenă şi în viaţă! (ciocnesc paharele şi cântă: "Mulţi ani trăiască!" (sună soneria). Astăzi, oricine e bine venit! (merge să deschidă).
Vocea poştaşului: Bună ziua. O recomandată. Semnaţi aici.
Vocea lui Radu: Mulţumesc (se aude uşa închizându-se. Radu intră cu scrisoarea deschisă, termină de citit, o mototoleşte şi o aruncă în buchetul de flori, apoi iese fără explicaţii).
Irina: Ce s-a întâmplat?
Sandu (ia şomoiogul de hârtie şi îl ţine în palmă) "To be or not to be "... (o miroase, se strâmbă) E "ceva putred în Danemarca" (i-o întinde şi lui Alex) Ce părere ai?
Alex: Proastă. Miroase a trădare!
Vlad: "Iubesc trădarea, dar urăsc pe trădători"!
Sandu: "Rezon".
Irina: V-a găsit umorul?
Vlad: Dimpotrivă, suntem foarte gravi! Dar nu ştim de ce.
Alex: Trebuie să fie o pană de Cupidon... (întinde mâna după hârtie, Sandu o strânge în palmă şi o ascunde la spate).
Vlad: Măi, staţi aşa. O fi călcat-o trenul!
Alex: Hai, las-o! Ce, trenu-i cocoş?
Irina: Decât s-o faceţi pe bufonii, mai bine citiţi ce scrie acolo.
Sandu: Puicuţo, bufon oi fi eu, dar indiscret... Ai greşit adresa.
Alex: Nu te da drept altul, că te cunoaştem noi. Are dreptate Irina, s-o citim până nu se-ntoarce, să ştim şi noi cum stăm.
Irina (smulge hârtia din mâna lui Sandu, o descreţeşte şi începe să citească): Dragul meu... (în continuare se aude - înregistrată pe bandă - vocea ironică a Magdei) ... afirmaţia aceea nenorocită nu va însemna decât o negare a eului nostru. N-aş vrea să te cramponezi de convenienţe şi, te rog, fii de acord cu mine că instituţia aceasta de anihilare a personalităţii, numită căsătorie, nu mai e în pas cu contemporaneitatea. Dacă reuşeşti să-i faci pe invitaţii tăi să înţeleagă asta, vă urez tuturor petrecere frumoasă. Iar tu, eventual, gândeşte-te că n-am fost de «Thalia» ta"...
(Moment de stupoare)

Sandu: Asta lovitură de teatru!
Irina: Cum să-i facă una ca asta tocmai acum! Şi tocmai lui!
Sandu: Tocmai LUI, de care sunt îndrăgostite studentele în masă!
Vlad: Şi-i mai urează şi petrecere frumoasă!
Alex: Dacă i-a trebuit "damă" a legii!
Sandu: O fi având ea "dreptul", dar aici nu trebuia să şi-l asume...
Vlad: Unde a găsit-o aşa modernă şi în pas cu contemporaneitatea? Şi o mai amestecă şi pe Thalia în cacialmaua asta!
Sandu: Chestie de erudiţie, domnule!
Alex: Vorba e: cu instrumentele astea de spart urechi, ce facem?
Vlad: Pune bateria la gheaţă.
Sandu: Las-o încolo de baterie! Mai bine gândiţi-vă că pică acum invitaţii şi ce-o să le spună? "Bine-aţi venit la nunta fără acte, scene şi tablouri cu mireasa!"
Alex: Dacă am fi numai noi, treacă-meargă. Dar vin colegii lui şi rămân mai ceva ca la teatru. Irina, tu nu spui nimic?
Irina (se aşezase în fotoliu, cu privirea în gol) Eu nu i-aş fi făcut asta...
Sandu: Păi sigur că nu i-ai fi făcut. Ce, tu eşti "madam contemporaneitate", vorba lui tata Ianche?
Irina (se aprinde la faţă) Dar nu e drept, nu e drept! Trebuie să facem ceva, trebuie să-l scoatem din situaţia asta stupidă. Gândiţi-vă cum. Dar repede!
Sandu: Cred că singura soluţie ar fi să zburăm tus-patru şi s-o aducem pe cucoană pe sus.
Vlad: Ia mireasa zburătoareee!... Da. E singura lui sansă.
Alex: Ar mai fi una. (toţi se uită la el ca la o minune). Logic, se spune că dacă vrei să faci pe cineva fericit, să-i dai ce-i lipseşte.
Sandu: Logica are întotdeauna dreptate.
Alex: În momentul acesta, omului nostru îi lipseşte mireasa.
Vlad: Just. Mai departe.
Irina: Lăsaţi-l odată să temine ce are de spus!
Alex: Mulţumesc, Irina. Deci. Ce mi-i "mireasa", ce mi-i "o mireasă"? La modul abstract e acelaşi lucru, iar la concret poate deveni, cu puţină imaginaţie.
Vlad: Măi, Alex, tu nu eşti prost, dar eşti... (face semn cu mâna la cap). Cum îţi închipui tu că un articol nehotărât poate deveni hotărâtor într-o asemenea situaţie? (se apropie de el). Mă, tu n-ai febră? (îi pune mâna pe frunte) N-ai.
Sandu: Lasă-l, că nu-i prost degeaba, s-a gândit el la ceva... Ia spune, metafizicianule, ce damă crezi tu că şi-ar sacrifica reputaţia doar aşa, de-amorul artei?
Alex: Cine? Iat-o! (arată spre Irina). Ea este singura care ar juca acest rol ireproşabil.
Irina: Doamne, eu? De ce tocmai eu? Nu, nu se poate, Categoric nu! Nu vă daţi seama ce-mi cereţi?
Sandu (către Alex): Măi, te-ai ţâcnit? Are dreptate fata, cum să-i ceri aşa ceva?
Alex: Dar la cine să apelez? Vlad are vocea în schimbare, iar tu ca femeie nu faci două parale...

Poftim, mă travestesc eu. Cine mă ajută?
Vlad: Irina, mai gândeşte-te. Ţi se oferă o şansă mare, poate unica! N-o rata. Sfatul meu.
Sandu: Las-o, măi, că ea se duce la mănăstire. Du-te, Ofelia. Sufletele mari suferă în tăcere...
Irina: Ia mai duceţi-vă naibii! Vă jucaţi cu viaţa mea?
Vlad: Staţi, că o lămuresc eu. Irina, uită-te la mine. Ce o să se întâmple dacă vei fi şi tu o dată în viaţa ta... calif de-o zi?
Alex: Numai de o seară, Irina!
Irina: Sunteţi nebuni, şi cu asta basta!
Sandu: Suntem frumoşii nebuni ai marilor teatre. Dar tu, tu cine eşti, că nu te mai recunosc?... Poate locul tău n-ar fi pe scenă.
Irina: Uite cine vorbeşte!
Alex: Hai, Irina, nu mai face pe mironosiţa. Când iubeşti...
Sandu: Dacă iubeşti cu adevărat...
Vlad: Nu poţi să-l vezi suferind...
Irina: Ia mai terminaţi-o! Mă ştiţi lipsită de sensibilitate?
Sandu: Irina, dă-o-ncolo. N-ai nici măcar defectul de a fi femeie.
Vlad: Dintre noi patru, nimeni nu are defectul ăsta...
Alex: Irina, iartă-ne. Cred că am mers prea departe. Ia cereţi-vă şi voi scuze şi lăsaţi fata în pace.
Vlad: De acord.
Sandu: Cu plecăciune... (fac o reverenţă amândoi). Aşa sunt unii oameni, au o miopie a inimii, ceva de speriat. Fericirea e la doi paşi, iar ei o caută... hăt!
Vlad: Gata, nu mai terminăm nici la calendele greceşti. Irina, ideea era bună, dar dacă nu vrei, noi nu te putem forţa. E alegerea ta. Vom găsi altă soluţie ori lăsăm lucrurile să se rezolve de la sine.
Alex: Păcat, Irina. Dacă n-ai fi atât de timidă, exact când nu trebuie, ai avea în viaţă mai mult de câştigat. Bietul Radu...
Irina (reţinută): E singurul om pentru care aş face orice mi-ar cere. Dar nu mi-a cerut-o el şi nu văd cum ar fi să-i propun eu...
Sandu: A! Ţi-au venit boii acasă.
Alex: Doar nu-i ceri mâna, Irina! E vorba numai de noaptea asta, până-l scoatem din impas. După aceea, treaba ta. Nu-ţi convine, divorţezi. Ce zici?
Irina: Cred... cred că ar trebui să aflăm şi părerea lui.
Vlad: Altă muncă de lămurire acum, să vezi!
Alex: Haideţi să-i spunem. Ştiam eu că putem conta pe tine, fato.
Irina: Mersi. Eraţi gata să mă sfâşiaţi.
Sandu:Păi dacă nu te luam tare...
Alex: Hei, gata! Timpul zboară! Pe cai!

TABLOULII

(În camera sa, Radu stă în fotoliu, cu spatele spre uşă. Îi aude intrând, dar nu-şi schimbă poziţia. Studenţii se postează în faţa lui. Alex are în mână scrisoarea).

Radu: Văd că aţi aflat... Îmi pare rău, dar în seara aceasta am de închiriat un salon... Spectacolul nostru se suspendă.

Alex: Ne cerem scuze pentru indiscreţie, dar noi ţinem la tine şi...

Radu: Ştiu. O nenorocire nu vine niciodată singură...

Vlad: În noi poţi avea deplină încredere.

Radu: Sunteţi drăguţi, numai că acum nu puteţi face nimic pentru mine. Nu ştiu pe unde să scot cămaşa cu bătrânii mei. Mama, mai ales...

Alex: Să nu exagerăm. Situaţia e tristă, dar nu disperată. Spune-mi cine de aici o cunoaşte? A văzut-o cineva?

Radu: Nimeni, din fericire.

Alex: Perfect! Fiindcă din această "fericire" s-a născut şi ideea noastră.

Radu (bănuitor): Ce... idee? Ce vă trece prin cap?

Alex: Simplu: înlocuieşte-o!

Radu (îi măsoară cu privirea pe fiecare) Văd că sunteţi serioşi, altfel...

Vlad: Să vezi că acum ne dă afară.

Radu (se plimbă prin cameră): Şi a cui a fost ideea cu "calul troian"?

Sandu: A lui... Ulise (arată spe Alex).

Alex: Nu, dragă, a fost a noastră, a tuturor... Nu-i aşa că e formidabilă?

Radu: E o curată nebunie!

Irina: V-am spus eu?

Vlad: Radu, cine ne-a învăţat că nu trebuie să disperi în situaţii de criză, că trebuie să lupţi, să te birui şi să învingi?

Radu: Ca să vezi unde stau riscurile meseriei. Numai că în abnegaţia voastră aţi întrecut măsura. Prin absurd, să spunem că e o idee salvatoare, dar ea rămâne o utopie cât timp nu s-a născut încă eroina care să-şi sacrifice reputaţia pentru un asemenea rol.

Alex: Şi dacă noi îţi spunem că există şi că am găsit-o? (arată spre Irina; băieţii se dau la o parte şi abia atunci Radu păru că o vede).

Radu: Irina, tu? Ai tu un asemenea curaj?

Irina (face o reverenţă, ca să-şi ascundă emoţia) Da, eu. Cine spunea despre curaj că e doar o problemă de organizare?

Radu (frecându-şi fruntea): Mai întâi că e în joc reputaţia ta. La asta nu te-ai gândit? Regula jocului nu ne-ar ierta-o.

Irina: Şi dacă regula aceasta e... apriorică?

Sandu (firesc): Chiar, dacă e?

Radu: N... nu!

(Moment de consternare)
Sandu: Nu, că pentru aşa ceva trebuie să ai nervii tari...
Vlad: Să mor dacă mie mi-ar fi displăcut un asemenea joc!
Alex: Dar pentru asta trebuie să fii ori un mare nebun ca tine, ori un mare actor ca mine...
Irina: Nu v-am spus eu? N-are rost...
Radu: Dacă mă gândesc bine... sau dacă nu mă gândesc deloc... "de ce nu"?!
(moment de tăcere, urmat de o explozie de bucurie şi îmbrăţişări)
Radu: Bine, dar aş vrea să ştiu şi eu pentru ce ţineţi morţiş să ne distrăm în seara aceasta pe socoteala cuiva.
Sandu: Păi bine, fraţilor, am cărat degeaba instrumentele?
Radu: Şi tata, cumpărăturile de toată săptămâna, eu vinul, mama nu mai spun...
Alex: Vedeţi? Nu era păcat?
Radu: Dar să vedem pe unde vom scoate cămaşa mâine dimineaţă, când "in vino" se va afla "veritas"-ul.
Vlad: A, dacă-i vorba de "in vino", vă acoperim noi retragerea...
Radu (se apropie de Irina, o cuprinde pe după umeri) Irina, nu va fi prea uşor.
Irina: Ştiu. Dar mă voi strădui să fiu la înălţimea situaţiei (se ridică pe vârfuri).
Sandu: Dacă-ţi pui tocuri, merge.
Radu: Gândeşte-te bine. Dacă vei reuşi, vei putea juca orice rol pe orice scenă.
Irina: Chiar şi Ofelia, la Royal Shakespeare Company?
Sandu: E mai uşor de ajuns la mănăstire decât acolo...
Radu (începe să se organizeze): Ei, dacă aşa stau lucrurile, s-o luăm sistematic. Să fim operativi. Dar să vă fie clar. Dacă m-am prins în jocul acesta, am făcut-o numai pe răspunderea voastră. Dacă iese prost, vă las repetenţi...
Sandu: Cine nu riscă, vorba ceea, n-are ce pierde.
Radu: Să începem cu începutul. Ultimul tren cu care ar mai putea veni este la 12,30.
Irina (speriată): Cum, mai speri să...
Radu: După cum o cunosc eu, n-ar fi exclus. Deşi, în sfârşit, n-ar mai avea nici o importanţă. Dar să luăm în calcul toate probabilităţile. (se uită la ceas) Prin urmare, plec să te primesc la gară.
Irina: Un amănunt: cam de câţi ani trebuie să arăt?
Radu: Nu-ţi face griji, o femeie nu arată niciodată vârsta pe care o are. Foloseşte-ţi propriul arsenal şi va fi bine. Băieţi, ridicăm cortina! Voi vă întoarceţi după amiază, la gongul de 16,00. Protagonista rămâne cu mine, să punem regia la punct.
Alex (răsuflă uşurat): O.K. Succes!
(se depărtează în linişte spre uşă, fac semne cu mâna)
Radu: Să repetăm puţin. În primul rând, va trebui să uiţi că-mi eşti studentă.
Irina: Cu desăvârşire.
Radu: Am observat că ai şi tu, ca şi ceilalţi, obsesia cursurilor mele. Poate mai scapi vreo perlă...

Irina: Voi fi foarte atentă.
Radu: Perfect. Aşadar, e-n regulă. Ştii cum mă cheamă, nu?
Irina: Dar ce, mai ai vreun nume conspirativ?
Radu (râzând): Nu, e acelaşi.
Irina: Radu...
Radu: Ceva mai tandru...
Irina: Răducu...
Radu: Ei, nici mama nu-mi spune aşa. Ştii că există foarte multe feluri de a pronunţa numele cuiva. Mie să mi te adresezi ca şi cum m-ai iubi. Îţi vine greu?
Irina: Nu cred.
Radu: Atunci e bine. A, era să uit. Vom merge la magazin să-ţi alegi ţinuta vestimentară, rochie şi pantofi albi(se uită din nou la ceas) .Să ne grăbim. (o prinde de mână şi, înainte de a ieşi, se întoarce spre ea şi o sărută; apoi o îndepărtează uşor şi o priveşte) .Nici nu ştii cum arăţi acum! Parcă te-aş fi sărutat pentru prima oară! Va trebui să mai repetăm (ies amândoi).

ACTUL II Tabloul I
(Peronul gării; panouri cu plecări şi sosiri, o tonetă cu ziare, restaurantul gării, atmosferă caracteristică; Radu şi Irina privesc panoul de sosiri, fără să-şi vorbească; el are în mână florile primite de la studenţi)
Radu (şi-o apropie): Curajoaso, ai intrat la idei?
Irina: Nu, la nostalgii. Mi-a venit aşa, un dor de plecare, de depărtare. Mi-e dor de mama...
Radu: Când eu îţi sunt atât de aproape?
Irina: Tocmai de aceea.
Radu: Eşti enigmatică. Pe voi, femeile, misterul vă prinde bine. Cred că mi-ar place să vii de undeva, dintr-o aşteptare lungă şi eu să fiu aici, ca acum, cu flori...
Irina (şoptit): Şi mie.
(se aud prin difuzor primele măsuri ale unei melodii) O voce: Trenul accelerat 7511 din direcţia Cluj-Alba Iulia-Sibiu-Râmnicu Vâlcea-Târgovişte-Ploieşti-Bucureşti soseşte în staţie la linia şapte.
Radu: Irina, te rog să aştepţi aici. În caz că...
Irina: Ştiu. Dispar.
(Neîndrăznind să o privească, Radu iese din scenă. Irina se uită mai departe la panou, stând cu spatele la peron. Se aude cum trenul soseşte în staţie. Zgomot, rumoare, figuraţie pe lângă Irina) O voce: Radu, Radule! Sunt aici, bine te-am găsit!
(Un alai trece prin spatele Irinei, ea nu îndrăzneşte să se întoarcă; doi tineri îmbrăţişaţi trec, însoţiţi de "Mulţi ani trăiască"; Irina se îndreaptă încet spre ieşire. În jumătatea cealaltă a scenei, ea se aşează pe o bancă. Apare Radu, care se aşează alături)
Radu: Uf, ce învălmăşeală!
Irina (absentă) Da, teribilă...

Radu: Sincer, am avut emoţii.
Irina (apatică, privind în gol): E mai bine că s-a terminat... aşa.
Radu (o priveşte contrariat): La ce te uiţi?
Irina: La vagoane. Dacă se îndepărtează, par nişte jucării. Când eram mică, îmi era frică de ele şi în orice gară îmi venea să plâng.
Radu: Şi acum? Pari foarte schimbată. S-a întâmplat ceva?
Irina (arată în depărtare): S-a dus... Aşa e şi cu noi. Lăsăm să ne treacă pe dinainte îndrăgostitele primăveri, verile leneşe, neliniştitele toamne şi plictisitele ierni, ca pe nişte ferestre goale de tren la care ne-am atârnat, ciorchine, iluziile.
Radu: Iată-te într-o nouă postură. Dragă Irina, poezia cere timp. Din păcate, astăzi suntem presaţi.
Irina: Nu înţeleg ce te mai reţine. Nu-ţi face griji pentru mine, mă simt foarte bine. Nu-i frumos s-o laşi să aştepte atât.
Radu: Cine să aştepte?
Irina: Nici nu era cazul să mă mai cauţi. Am înţeles, am dispărut. De ce ai venit după mine?
Radu: Ce ai înţeles?
Irina: Că asta e situaţia. Deşi, iartă-mă că-ţi spun, acum îmi pare rău.
Radu: Pentru ce îţi pare rău?
Irina: Ce egoistă pot să fiu! Îmi pare rău că nu mai pot fi... calif de-o zi.
Radu: Vrei să spui că renunţi?
Irina: Asta-i bună, doar n-ai vrea să apari cu două mirese în loc de una!
Radu: Care, că din două văd c-am rămas cu nici una. Unde mai găsesc eu alta să te înlocuiască şi pe tine? Hai, te rog, acum te rog eu, fii stăpâna califatului meu de o zi...
Irina (ca trezită din somn): Ce spui?
Radu: Bine ai venit! Nu-i aşa că te întorci dintr-o aşteptare lungă?
Irina (realizează situaţia) Da, am fost o clipă în toate trenurile sosite astăzi în această gară. Şi nici unul nu a vrut să mă ducă mai departe.
Radu: Au şi trenurile întelepciunea lor. Ştiau că eu te aştept aici.
Irina: Doamne, ce întâmplare ciudată! Am auzit pe cineva în spatele meu strigându-ţi numele şi am crezut...
Radu: Ai crezut că pe mine mă strigă (se bucurau ca nişte copii) Vrei să-ţi spun un secret? (uşor timid) Mă bucur că eşti aici, lângă mine. Uneori singurătatea doare, fiindcă deschide uşi pe care le credeam ferecate. Bine ai venit în viaţa mea, Irina. Ai fost tare departe... Poate providenţa mi te-a adus.
Irina: Te rog, sunt frumoase cuvintele, dar mai târziu s-ar putea să se întoarcă şi să ne prindă în laţ.
Radu: Dacă ne prind pe amândoi, e perfect.
Irina: Dacă! Dar mi-e puţin teamă că nu prea au acoperire, încât...
Radu: Încât ai fi gata s-o iei la fugă!

Irina: Nu. E bine să ne spunem ce trebuie, dar cât trrebuie.
Radu: Dacă ar fi Vlad pe aici, ştii ce sfat ne-ar da?
Irina: "Vorbă multă sărăcia omului" (râd amândoi)
Radu: Ştii cum vorbesc tinerii căsătoriţi fără să sărăcească?
Irina: Cum?
Radu:Uite-aşa - asta tot în repetiţie trebuie să intre. (o sărută) De data aceasta a fost mai bine. Să mergem.
ACTUL II Tabloul II
(Acasă la Radu, camera de zi, acelaşi decor. Părinţii lui Radu, aşezaţi în fotolii)
Mama: Ce ţi-e şi cu căsătoriile astea moderne! Se însoară azi şi fac cununia religioasă altădată! Toane de copil fără minte, să nu ne lase să mergem măcar la Ofiţerul Stării Civile!
Tatăl: Lasă-l, domnule, în pace! Ce, ai să mori dacă n-ai să te duci? Îl ştii doar pe Radu cum e, nu-i plac ceremoniile. Chiar el mi-a mărturisit că e unul din motivele pentru care nu s-a însurat până acum.
Mama: E, nu-i plac! Doar nu-s în fiecare zi. Uite-aşa a căutat nod în papură, de era să rămână holtei până la adânci bătrâneţi, dacă nu eram eu.
Tatăl: Dacă nu erai tu... nici eu nu m-aş fi însurat, să ştii. Ehe, ce cavaler tomnatic aş mai fi fost...
Mama: Vai de capul tău! Parcă văd cum ai fi stat pe o bancă în parc, cu costumul tău impecabil boţit, fără nasturi, cu o floare la butonieră şi cu ciorapii unul verde şi altul albastru...
(se aude motorul unei maşini care opreşte în faţa casei, apoi claxonul; părinţii se ridică)
Mama: Ei sunt!
(se deschide uşa, intră Radu cu Irina în braţe - tradiţionalul trecut peste prag)
Radu: Mamă, tată, ea e.
(o sărută amândoi, Irina e foarte emoţionată)
Mama: Bine ai venit, draga mea! (se roteşte în jurul ei) Mi-a venit inima la loc. Ţi-a făcut Radu o descriere... Of, copiii ăştia îţi crează emoţii până în ultima clipă! Eşti atât de tânără, de frumoasă şi, scuză-mă, parcă n-ai fi avocată! Cum a fost procesul-cheie?
Irina (surprinsă, caută un răspuns) Procesul-cheie...
Radu: Foarte greu, mamă, foarte greu. O adevărată încuietoare.
Mama: Tot aşa ai... combătut?
Tatăl: Las-o, dragă, să-şi tragă răsuflarea, altceva nu ţi-ai găsit s-o întrebi? Uită-te la ea cât e de speriată.
Irina: Eu? Nu, puteţi să mă întrebaţi orice...
Radu (ca pentru sine): Ăsta da, curaj!
Mama: V-am pregătit o gustare până vin musafirii.
Irina: Mulţumesc, nu e nevoie, am mâncat în tren...
Mama: Parcă mai ieri am fost tineri şi noi... Ce, crezi că eu când am fost mireasă am pus gura pe ceva? Da' de unde. Eram atât de emoţionată, de fericită, de...

Tatăl: De ce dezvălui, dragă, toate...
Mama: Aşa, ca să vadă că o înţeleg. Ce, tu vrei să spui că erai de lemn?
Tatăl: Eu abia aşteptam să plece invitaţii. Ba, la un moment dat, îmi era ciudă că se simţeau atât de bine...
Mama: Gata, Tudore, să nu-i sufocăm. (îl ia de braţ). Copii, să fiţi fericiţi şi să vă iubiţi toată viaţa ca-n prima zi!
Radu (ca pentru sine): Doamne fereşte!
(părinţii se retrag)
Irina: Îmi pare rău pentru ei. Sunt sigură că vor suferi când vor afla. Mi-e o ciudă pe avocata asta!
Radu: Îmi place cum ai intrat în pielea personajului. Până aici e bine, să te vedem mai departe, la scena cu mireasa. Trebuie să mergi dincolo, să te schimbi - îmbrăcat, machiat coafat. Crezi că poţi face toate astea sigură? Vrei să te ajut?
Irina: Nu e nevoie, trebuie să mă descurc. Îmi închipui că sunt într-un teatru ambulant. (trece în camera alăturată; uşa rămânme deschisă)
Radu: Exact. (teatralizând) În seara aceasta, spectacolul are loc în strada Poenaru numărul 49 bis. Se joacă cu casa închisă! Prima şi ultima reprezentaţie! Am uitat - e singura dumneavoastră ocazie, mâine plecăm în turneu...
Irina: Cum e când pleci în turneu?
Radu: Depinde.
Irina: Vag! Depinde de ce, de cine sau cu ce?
Radu: De toate la un loc. Apropo, mâine ce faci?
Irina: Mâine? Nimic precis. De ce?
Radu: N-ai vrea să plecăm undeva?
Irina: Unde?
Radu: De exemplu, în voiaj de nuntă. Nu aşa se obişnuieşte?
(apare Irina, în rochie albă, cu părul strâns în coc şi o floare albă într-o parte. Radu o priveşte cu admiraţie)
Radu: Eşti de-a dreptul superbă! Încerc să mi te amintesc la cursuri, într-una din băncile din faţa mea, cu părul lăsat peste caietul de note sau pe scena unde îţi repeţi, dăruită, rolurile. Mă uimeşti! N-are rost să-mi mai fac griji pentru cariera ta viitoare. Îi vei cuceri pe toţi. Aproape sunt invidios pe cei ce te vor privi în seara aceasta.
Irina: Ei, da, n-ar strica să-mi faci şi o scenă de gelozie, dimpotrivă, ai fi mai convingător.
Radu: Şi dacă aş fi într-adevăr gelos?
Irina: Chiar vrei să mă laşi fără replică?
(Radu o ia de mână şi ies amândoi pe terasă; peretele dinspre terasă e transparent şi umbrele celor doi se proiectează mărite ca pe un ecran; pe uşa de la intrare îşi fac apariţia cei trei studenţi)
Alex: Nu e nimeni aici? Trebuia să sunăm...
Sandu: Cum să suni la o uşă larg deschisă?

Vlad (adulmecă): Mmmm... Au lăsat-o aşa, să iasă mirosul de ars...
Sandu: Oare cine s-o fi ars?
Vlad: Fericiţii miri nici într-un caz. Ia uitaţi-vă la ei. Ce scenă romantică...
Sandu (spre Alex): Şi tu ce-ai rămas uitat, ca la cota 2000?
Alex (nu-l ia în seamă): Când te gândeşti, Irina era singura dintre fete la care problema repartiţiei nu se confunda cu cea a măritişului. Dar iată că şi ea...
Vlad: Ce-ţi veni? Ea nu e ca Liliana mea, care s-a măritat cu regizorul ăla de la Buftea.
Sandu: Să nu generalizăm, bătrâne. A mea s-a luat din dragoste cu bobocul de la medicină.
Vlad: Uitaţi-vă mai bine la ei. Aşa cum sunt acum, s-ar părea că toată disperarea noastră de adineauri a fost o închipuire. Iată realitatea!
Alex: Eu, unul, n-aş râvni la fericirea aproapelui.
Vlad: Tu te-ai născut poet, eu filosof, de aia suferi mai mult...
Sandu: Atenţie la nuanţe: "Numai poeţii se nasc, filosofii se fac"!
Vlad: În cazul acesta, trebuie să mă consider un om "făcut".
Sandu: Tu ai fi cum ai fi, dar uită-te la nenorocitul de Alex, că nici prefăcut nu-i în stare să fie.
Alex: Ce-aţi văzut la mine, măi?
Sandu: Păi cum ce-am văzut? Uită-te în oglindă să-ţi vezi mutra.
Alex: N-am dom'le "mutră", ce v-a apucat? Am căzut adineauri pe scări şi m-am lovit la genunchi.
Vlad: Ai căzut? Cine cade la nunta altuia, ştii cum e. În curând te sărbătorim şi pe tine.
Sandu: Şi de asta arăţi ca o curcă plouată?
Alex: Ce vă mai trece prin cap?
Sandu: Cum ce vrem? N-a fost ideea ta?
Alex: La urma urmei, eu n-am hotărât de unul singur, am fost şi încurajat...
Vlad: Hai că-i bună! Îţi împarţi gloria cu confraţii, nu vrei să apari singur la panoul de onoare! Hotărât lucru, Alex a luat-o în jos, pe panta cea bună.
Sandu: A căzut numai în genunchi şi i s-au adunat minţile, dar să fi căzut în cap!
Alex: Ei, lăsaţi, nu vă mai ascundeţi după degete. Recunoaşteţi că astăzi oaza spre care cu toţii râvneam în taină, apune astăzi, fiindcă şi-a pus "brăţara" căsniciei (îşi încrucişează mâinile ca pentru cătuşe).
Sandu (completează): La îndemnul şi munca de lămurire a celor trei prieteni, care n-au găsit altă soluţie ca să nu se ia la bătaie...
Vlad: Nu mai melo-dramatizaţi. Ştiţi bine că datorită ei s-a legat prietena noastră. Şi tot datorită ei va trebui să dureze, chiar dacă pe ea am pierdut-o...
Alex: Ei, ce-a fost a fost, să revenim la ale noastre.
Sandu: Mă, voi aţi căpiat de tot? A fost? Cum "a fost"? Doar n-aţi luat-o în serios? Cum adică, noi întindem plasa şi tot noi cădem în ea? Fiţi serioşi! Pun pariu pe-o votcă mare că treburile se vor aranja de la sine. (teatralizează) Uitaţi-vă la Irina ce bine a intrat în rol (ton schimbat) dar e doar un rol, nimic altceva. Mâine totul va fi ca înainte.

Alex: Ai dreptate. Suntem nişte proşti.
Sandu: Abia acum vii de-acasă.
Alex: Totuşi, tare aş vrea să văd cum se va termina povestea asta.
Vlad: Vei vedea, n-o să ai încotro. Dar până atunci, băieţi, pregătiţi-vă pentru o cină copioasă... (îşi freacă mâinile)
Alex (înviorat): Mie să-mi mulţumiţi că faceţi economie de cartelă în seara asta!
Sandu: Tu vorbeşti? Ai uitat de câte ori ai mâncat pe cartela mea?
Vlad: Hai, terminaţi! Aţi uitat pentru ce suntem aici? Luaţi-vă instrumentele în primire, că spectacolul abia acum începe.
(se aude vag un gong; băieţii îşi iau instrumentele şi ies şi ei pe terasă; intră Radu, Irina şi Marin)
Marin: Cum ai putut, Radule, să ţii un asemenea secret? Păi eu când m-am însurat, n-a fost prieten, rudă ori cunoştinţă care să nu-mi spună că fac rău sau bine. Tu ai fost băiat deştept, n-ai mai lăsat loc pentru sfaturi. Eu tot îţi voi da unul: n-o lăsa să se facă artistă! Iar pentru dumneata, domnişoară, dacă vrei să ai un bărbat model, scoate-i nasul din cărţi şi fumurile din cap, că altfel nu-i băiat rău, numai să ştii cum să-l iei.
Irina (râde): N-aveţi nici o grijă. Cât despre fumuri, nu cred că mă vor deranja dacă vor fi întreţinute de un foc bun.
Marin: Mă rog, cum crezi.
Radu: Irina, spuneai ceva de o surpriză. E pentru mine sau pentru invitaţi?
Irina: E pentru seara aceasta minunată.
(Radu invită musafirii de pe terasă; voci: "O surpriză?" "Irina?" "Oare ce-o fi?" "O surpriză muzicală!")
Irina ia chitara şi cântă: Închise-s porţile amiezii/ Pentru popasul călător/Şi patru toamne-ndrăgostite/ Se desfrunzesc încet de dor./ Le-aş face ruguri de lumină/ Dar nu sunt vreascuri nicidecum/ Le-aş arde-n soare, dar din vetre/ Mi-e teamă să nu iasă fum./ Spuneţi-mi ce să fac cu ele/ Nu le mai pot opri acum/ Pe unde oare să le-ascund/ Sub care cer, sub care drum?...
(Aplauze, "Bravo!")
Mama: Ce frumos!
Marin: Într-adevăr, frumoasă melodie, dar tristă şi, bănuiesc, sinceră.
Mama (se duce s-o sărute): Mânca-o-ar mama! De ce nu ne-ai spus şi nouă, Radule, câte ştie fata asta? Vai, da vă potriviţi, mamă, ca două picături de apă! Ce zici, Tudore, ce comoară ne-a adus băiatul nostru!
Tatăl: Lasă, că nu ţi-a adus-o ţie... (către Radu) Nici că puteai să-ţi găseşti o nevastă mai pe măsura ta! (îl dojeneşte cu degetul) Şi mai spuneai că aşa şi pe dincolo! Mare pezevenghi! Copii, mă bucur nespus pentru amândoi, mai ales că în casa aceasta muzica e o tradiţie.
Irina: Adevărat? Cântaţi şi dumneavoastră? O, dar e formidabil, o să facem un cvartet...
Radu: Mamă, tu ne vei acompania la "muzicuţă", nu?
Mama: Şi taică-tu la tobă! (se râde)

Radu: Irina, să ştii că dacă îi cânţi mamei când trebăluieşte, are un spor... întreabă-mă pe mine. Sau când tricotează! Phii! Îi cresc ochii (gest) uite-aşa!
Marin: Ei, acum ştiţi care e şlagărul cel mai potrivit? Băieţi, mă ajutaţi?
(cântă cu toţii "Mulţi ani trăiască")
Tatăl: Să ne trăiţi, copii!
Mama: Să trăim şi noi, să ne creştem nepoţeii, dragii de ei, abia îi aştept!
Radu: Vă mulţumim tuturor. Dar urările nu ţin de foame, aşa că vă invităm la masă.
Mama: Vai, că bine zici. Am uitat sarmalele în cuptor! (iese grăbită)
Marin: Cu atât mai bine, le mâncăm fierbinţi!
Sandu: Îmi lasă gura apă...
(cu toţii se îndreaptă spre ieşire)
Radu (o reţine pe Irina): Cine-mi spunea să nu te las să te faci artistă? Dar tu eşti artistă! Iar eu nu am nici un merit în asta. Câte daruri sunt în tine? (se apropie şi o îmbrăţişează)
Irina: Nu e nevoie să fii tandru, doar suntem singuri.
Radu: Cum, în sfârşit?...
Irina: Te rog, dă-mi drumul! Dacă vine cineva?
Radu: Să vină!
(intră mama)
Mama: Copii, vouă nu vă este foame?
Radu: Ba da, mamă, venim imediat.
Mama (retrăgându-se): Ah, dragostea asta!
Irina (încearcă să se desprindă): Să mergem, suntem aşteptaţi.
Radu: Pentru mine ai compus cântecul?
Irina: Nu l-am compus eu...
Radu: Atunci, pentru cine l-ai cântat?
Irina: Dacă-ţi spun că pentru tine, crezi că joc teatru...
(Radu o sărută)
Irina (se desprinde din braţele lui): Toată scena aceasta de culise n-are nici un sens!
Radu: Crezi că am uitat că e un joc?
Irina: Atunci... de ce?
Radu: Poate că ai dreptate. Dar de când a început nebunia asta simt mereu că trebuie să-ţi spun: te-am furat de o verighetă, de o rochie de mireasă, pe care ai fi meritat să le porţi cu adevărat pentru prima oară. Mi-o vei putea ierta vreodată?
Irina: Ţii minte? "Viaţa nu e o ciornă pe care poţi s-o revizuieşti"... Poate că mă vei acuza de superficialitate, dar în ciuda faptului că tot ce se întâmplă azi e scris în grabă, pe maculator, cred că ar trebui să avem alături şi un caiet de "curat", să trecem pe el tot ce e frumos şi adevărat şi... să nu mai revenim.
Radu: Irina! N-ai vrea ca pe acest caiet să închei cu mine un contract pe care să-l semnezi... în alb?

Marin (apare în uşă): Dar n-aţi semnat o dată, fraţilor? Irina, te invit la dans, că pe seama lui Radu... (o apucă de mână şi ies)
Radu (se aşează în fotoliu): Hm! Irina! Cine-ar fi crezut? N-aduce anul ce aduce ceasul. (sună soneria; Radu se ridică să deschidă; în parg apare Marga, elegantă, cu o valiză în mână, care intră cu dezinvoltură).
Marga: Bună seara, dragul meu!
Radu: Marga, tu? Aici? Acum?
Marga: A, dar la voi e "mare petrecere mare"!... Mi se pare că am cam întârziat... Ce să-i faci, cu mijloacele astea de transport în comun, niciodată nu ştii când ajungi. Şi pe urmă am aşteptat un taxi mai bine de un sfert de oră (inspectează camera) Sper că te-ai descurcat.
Radu: Da, m-am descurcat...
Marga: Ce le-ai spus?
Radu: Ce să le spun? Nimic.
Marga: Aşadar, e în ordine. Întârzierea mea nu a afectat pe nimeni.
Radu. Nu. Nici pe mine.
Marga: Vorbeşti serios? (se apropie, se doreşte tandră) Motănel... Mă aşteptam eu să-mi faci o mică scenă, aşa, ca să mă înveţi minte... Dar eşti prea glacial şi nu-ţi stă bine. A propos, pentru când ai reprogramat cununia?
Radu: Am amânat-o... sine die.
Marga: Perfect. Oricum, o formalitate poate fi încheiată şi mâine şi peste o lună şi...
Radu: Şi niciodată.
Marga: Ştii că eu personal nu pun mare preţ pe actul ăsta.
Radu: Nici eu.
Marga: Tu eşti atât de dezinteresat, încât nici nu mă mir. Bine că sunt eu mai practică. Contrariile se atrag...
Radu: Sigur, e o elementară chestiune de dialectică.
Marga (se plimbă prin cameră, se opreşte în faţa unui tablou, îl pipăie): Ce ramă!...
Radu: Trandafir veritabil!
Marga: Şi Grigorescu... tot veritabil?
Radu: Da, e un pictor autentic.
Marga: Ah, vorbesc de tablou, ce naiba! E original?
Radu: Şi dacă e?
Marga: Perfect, îl luăm la noi.
Radu: Care "noi"?
Marga: Doar n-ai vrea să locuim aici?
Radu: De ce? Casa are patru camere, dependinţe, garaj, curte, grădină, vie şi vedere spere Fabrica de bere.
Marga: Înseamă că o vindem bine, pe bătrâni îi plasăm într-o garsonieră şi cu ce ne iese la nuntă,

ne cumpărăm şi noi o vilă ca lumea.
Radui: La munte sau la mare?
Marga: Unde vrei tu, dragule.
Radu: Ce generoasă eşti!
Marga: Nici nu bănuieşti ce noroc ai avut cu mine!
Radu: Mie-mi spui?
Marga (se uită la ceas, scoate un teanc de plicuri din valiză) Să punem repede o problemă la punct, apoi mă spăl puţin, mă schimb şi poţi să mă prezinţi invitaţilor. N-avem timp de pierdut.
Radu: Într-adevăr, N-avem timp de pierdut...
Marga (ţine plicurile în amândouă mâinile, jucându-se cu ele): Dragul meu, trebuie să clarificăm un amănunt, la modă de altfel, cotat ca penibil de unii, dar peste care vom trece zâmbind... Fiind doar invitaţii tăi, ţie îţi revine sarcina să le scrii numele pe plicuri şi să le strercori discret sub tacâm.
Radu: Numai că, fiind doar invitaţii mei, la un eventual proces de partaj, tu nu vei putea pretinde nimic...
Marga (bănuitoare): Radu, ţie tot nu ţi-a trecut? (se aşează pe un scaun) De când am venit, am senzaţia unei uşi deschise... în spatele meu. Uşă prin care bobârnacele tale mă invită să ies. Am nimerit cumva la altă adresă? Nu-i aici strada Poenaru numărul 49 bis?
Radu: Marga, lasă teatrul, eşti ridicolă! Scrisoarea ta...
Marga: Scrisoarea mea?! O, n-a fost decât o regretabilă eroare!
(Radu începe să râdă, din ce în ce mai tare) A fost o glumă chiar atât de bună? Mă bucur!
(Intră studenţii, veseli, cântând "Gioconda se mărită, e nuntă-n cartier"... Irina e ţinută de fiecare braţ de Alex şi Sandu, secondaţi din spate de Vlad, care bate din două linguri; la vederea Margăi se opresc brusc).
Radu: Marga, ţi-o prezint pe soţia mea Irina şi pe studenţii mei: Sandu, Alex şi Vlad.
Marga: O, dar te-ai descurcat admirabil! Mi-ai găsit dublura! Nu ştiam că am de a face cu un bărbat atât de ingenios, de abil...
Radu: Ţie trebuie să-ţi mulţumesc, Marga, fiindcă, vorba ceea: "Un om avertizat face cât doi". Tu m-ai învăţat să mă apăr şi să câştig, chiar atunci când nu am şanse.
Marga: Păcat. Ştiai să pierzi atât de frumos...
Radu: Când avocatul erai tu! De data aceasta, partida noastră s-a terminat **ex equo**.
Marga: Procesul, poate vrei să spui, fiindcă nu voi lăsa lucrurile aici.
Alex: O clipă, vă rog. Ce proces e aici?
Radu: Procesul unei regretabile erori.
Marga: Vai, cât de profund ai devenit!
Radu: E preferabil lipsei tale de profunzime, în care m-aş fi putut îneca.
Marga (îşi închide valiza): Nu-i nimic. Norocul meu este că nu mă pierd cu firea. Orice rău e spre bine.
Vlad: Depinde spre binele cui.

Marga (către Radu): Fii bun şi spune-i că nu s-au terminat bărbaţii.
Radu (spre Vlad): Reţine: odată cu mine nu se termină bărbaţii!
Sandu: Grozav! Dar vă contraziceţi, doamnă!
Marga (către Radu): Prin ce argument?
Radu (către Sandu): Argumentează!
Sandu: Prin prezenţa dumneavoastră aici.
Irina: Gata, rolul meu s-a terminat (ca pentru sine): Minunatul meu rol...
Radu: Nu, Irina, rolul tău abia începe. N-ai auzit de împrejurări favorabile lansării unor mari actori?
Marga: Grozave împrejurări! Boală, accident, împrejurări fortuite. Substituiri de persoane, efemere castele ridicate pe ruine.
Radu: Draga mea, cazul nostru a fost într-adevăr o regretabilă ruină. Oricum ai ajuns repede la ce aş fi ajuns poate şi eu mai târziu. Îţi mulţumesc. Dacă vrei, poţi să rămâi.
Marga: Să rămân? Nu ai nici simţul ridicolului, nici al măsurii! Nu obişnuiesc să mă dau în spectacol, iar înscenarea aceasta a voastră e bună de pus pe rol. (ia valiza şi porneşte spre uşă) Bună seara!
Radu (luând plicurile): O clipă! Ai uitat ceva preţios... (se apropie de ea şi i le intinde.) Poate cu altă ocazie îţi vor fi de un real folos. Ai putea să ne urezi încă o dată "petrecere frumoasă"...
Marga (foarte nervoasă): Hm! (întoarce spatele şi iese).
Vlad (stupefiat): Mai ceva ca-n teatru!
Alex: "Ia-ţi mireasă ziua bună!"...
Sandu: De ce o mai fi venit? Absenţa ei era atât de interesantă!
Radu: Bine c-a plecat.
Irina: Eşti sigur că trebuia?
Radu: Bineînţeles. Dacă aş fi scris eu piesa asta, tot aşa aş fi făcut. Aş fi adus-o aici. Uneori e nevoie de anumite lămuriri.
Sandu: Incredibil! În orice caz, cineva a scris prologul acestei piese şi altcineva epilogul.
Radu: Căutaţi pretutindeni incredibilul şi nu veţi rămâne dezamăgiţi. În viaţă se întâmplă lucruri care, dacă ar fi transpuse în teatru, ar părea de-a dreptul cusute cu aţă albă.
Irina: Oare crede cineva că toate acestea s-au întâmplat aievea?
Marin (apărut în uşă): Da, eu, care vă felicit din toată inima pentru nota maximă obţinută la colocviu...
Irina: Cum? Ce?
Vlad: Colocviu?
Alex? Astăzi?
Sandu: Păi nu era anunţat pentru joi?
Marin: Ba da, dar când mi-a telefonat lectorul vostru că îl devansează pentru astăzi, pentru că s-a ivit o situaţie neaşteptată la el acasă... Mi se pare că v-aţi ales singuri rolurile, nu-i aşa, Radu?
Radu: Întreabă-i. Până şi rolul meu, tot ei l-au ales.

Sandu: Cum, Radule, ne-ai făcut tu una ca asta?
Radu: M-am folosit de acest prilej ca să vă scutesc de emoţiile de joi.
Irina: Nu se poate. Nu se poate!
Alex: Şi toate astea din cauza mea...
Sandu: Acum nu mai vrei să-ţi împarţi gloria?
Radu: Totul a pornit de la această ideea voastră. Când am văzut cât de mult v-a prins şi cum voiaţi să vă folosiţi talentul în viaţa reală, am avut un flash back. Mi-am dat seama că este o piatră de încercare pentru voi. Şi, de ce să nu recunosc, şi pentru mine.
Irina: De asta ai acceptat...
Radu: Numai de asta, altfel nu v-aş fi expus.
Vlad: Şi noi, care ne umflam în pene că te-am scos dintr-o mare încurcătură!
Radu: Ce am făcut eu pentru voi nu exclude ce aţi făcut voi pentru mine.
Sandu: Ca să vezi! Noi credeam că jucăm teatru şi, când colo, chiar jucam teatru!
Radu (către Marin): Şeful de catedră mai are ceva de adăugat?
Marin: Felicitările mele, colega! Iţi mulţumesc că mi-ai dat ocazia să asist la un spectacol original. Sunt curios ce vei mai inventa pentru ceilalţi colegi din grupă.
Radu: Să inventez? Nicidecum. Voi încerca să speculez ca acum situaţii din viaţa reală.
Irina: Şi cu "califul" cum rămâne?
Radu: Irina, acesta a fost primul tău rol adevărat. Dar, dincolo de asta, tu eşti şi rămâi fata care se desfrunzeşte de patru toamne lângă mine şi pe care mi-a trebuit o seară ca aceasta să o descopăr...
Studenţii în cor: Ooooooo!
(intră părinţii cu o tavă cu cupe de şampanie şi o sticlă)
Mama: Ce faceţi, dragilor, aici? Aţi uitat de mâncat şi băut?
Tatăl: Nu cântaţi, nu dansaţi...
Sandu: Aşa e când lăutarii sunt împiedicaţi să-şi facă datoria.
Tatăl: Radule, şi-i mai ţii şi pe uscat!
Radu: Ce să fac, tată, înţelege-mă şi tu.
Tatăl: De aceea am venit eu cu şampania. Desfă-o tu.
Radu (începe să desfacă dopul cu mare precauţie, toţi se strâng în jurul lui): Să vedeţi acum ce se întâmplă... Aduceţi paharele mai aproape, aşa, astupaţi-vă urechile... (explozie, exclamaţii; Radu toarnă în pahare la fiecare). Aşadar, Gaudeamus igitur!
Sandu: Să ne bucurăm!...
Marin: Ergo bibamus!
Vlad: Şi să bem...
Radu: Pentru toţi cei de faţă, indiferent dacă au crezut sau nu în povestea noastră.
Alex (privindu-i pe Radu şi pe Irina): Dar mai ales pentru cei ce se pregătesc să o scrie mai departe... după ce va cădea cortina!

TEODOR PARAPIRU

Prozator, eseist, publicist, jurnalist, editor.
Născut 6 mai 1949, com. Unirea (Şocariciu), jud. Călăraşi.
După absolvirea Facultăţii de Filologie a Universităţii „Al. I. Cuza“ Iaşi, s-a stabilit, din 1972, la Galaţi.
A debutat în anul 1969 în revista „Amfiteatru“.
Debut editorial în anul 1979 cu volumul „Medalionul“, la Ed. Albatros, Bucureşti.
Din anul 2001, redactor şef al revistei „Dominus“.
Din anul 2003 conduce Cenaclul „Anton Holban“ din cadrul Casei Corpului Didactic Galaţi.
Membru fondator al Societăţii „C. Negri“ şi preşedinte timp de şase luni.
A publicat:
Medalionul, roman, Ed. Albatros, Bucureşti, 1979;
Copacii de cristal, roman, Ed. Junimea, Iaşi, 1981;
Suspiciune, roman, Ed. Albatros, Bucureşti, 1984;
Relief cu metamorfoze, proză scurtă, Ed Junimea, Iaşi, 1985;
Acvariul cu peşti exotici, roman, Ed. Junimea, Iaşi, 1987;
Chintă royală, povestiri, Ed. Alma, Galaţi, 1994;
Domnul Darwin de Veneţia, tablete, Ed. Dominus, Galaţi, 1999;
Operaţie pe geniu deschis, proză satirică, Ed. Dominus, Galaţi, 1999;
Papuciada, roman s.r.l., Ed. Alma, Galaţi, 1999;
Dicţionar Enciclopedic de Expresii Celebre, Ed. Alma, Galaţi, 2002;
Jocurile Olimpice, imagine culturală şi istorică, Ed. Senior, Călăraşi, 2003;
Cetăţeanul Zero, Ed. Senior, Călăraşi, 2003;
Armele luminii, antologie de poezie biblică şi note, Ed. Senior, Călăraşi, 2004;
Adaptarea idolilor, eseuri culturale, Ed. Senior, Călăraşi, 2005;
Detectivul orb, romane de gen policier, Ed. Senior, Călăraşi, 2006;
Călători cu feţe umane, nuvele şi povestiri, Ed. Senior, Călăraşi, 2006;
Mieii tunşi zero, roman, Ed. Senior, Călăraşi, 2007.
Grancariciu Satul global, roman satiric, Ed. Senior, Călăraşi, 2007.

PAPUCIADA

Piesă în două acte

ACTUL I Scena I

Biroul comisarului-şef al Poliţiei, Tase Mătase. În încăpere intră învălmăşit 20 ofiţeri.

Tase: Stoooop! Nici o mişcare! Sunteţi poliţişti sau ţivilii amărâţi?

Ofiţer (repezit): Domnule comisar-şef, în oraş se fură papucii într-un ritm tot mai rapid!…

Ofiţer 2: Au dispărut papucii tuturor bolnavilor de la spitalul "Muribundul decedat!"

Ofiţer 1: …şi de la internatul liceului "Eternitatea!"

Ofiţer 2: Au fost sparte câteva magazine. Papucii s-au volatilizat.

Ofiţer 1: Academia e în şedinţă. Se caută soluţii şi rezoluţii!

Ofiţer 2: Unii zic că în spaţiul Ciomăganiei ar fi apărut un papuc zburător invizibil care îi atrage pe ceilalţi ca un magnet uriaş!…

Ofiţer 1: Ecologiştii spun că în Metropolă s-a format o substanţă nocivă, fatală papucilor.

Ofiţer 2: Alţii zic că o Mafie ilegală atentează la sănătatea cetăţenilor expunându-i la bolile pe care le provoacă lipsa papucilor: reumatismul bucal, amigdalita, tabagismul, sida pulmonară, hepatita organelor sexuale, sinuciderea, atacul de cord postum şi accidentele de circulaţie programate!…

Ofiţer 1: Boborul e neliniştiti şi dă din cozi acolo unde se formează!…

Ofiţer 2: Fără papuci ne scapă de sub control!

Ofiţer 1: Domnule comisar-şef propun să semnalaţi şefilor că se impune starea de necesitate!…

Tase: Ho, ho, ajungă-ţi de-amu herghelie! Suntem poliţişti, nu babe! Nu intraţi în alarmă de panică! Să stăm în zig-zag şi să judecăm băţos!… (intră secretara Nini)

Nini: A venit domnul primar Leo Dacu!

Tase (ofiţerilor): Hai băieţi! Faceţi o analiză şi discutăm apoi! (Ofiţerii ies. Intră Leo.)

Leo: (nervos, agitat): Simt că înnebunesc, Tase!

Tase (săritor): Da' care-i problema, domnule primar? Vreun meteorit? Vreun disident? Vreo caricatură? Vreo calomnie adevărată?…

Leo (disperat): Nu mai suport situaţia asta!

Tase (îşi pocneşte palmele şi-şi face cruce): Pesemne că e groaznic de înfiorător!

Leo (vulcanic): E dementă, domnule, e cumplită şi tu trebuie s-o rezolvi! (îl împunge cu degetul în piept). E cazul să pui maşinăria Poliţiei în funcţiune!

Tase: Sunt gata-ntotdeauna! Nici o grijă! Suntem pe felie!… Da' care-i problema, Primăria Voastră?

Leo (urlă): Papucii, Tase! N-o face pe boul calificat cu un tată de idei! În trei zile mi-au dispărut trei papuci de papuci! Îţi dai seama ce catastrofă?…

Tase (scuipă în sân): Vai de mine! Dramă naţională!

Leo (rugător): Vreau să-mi aduci papucii înapoi, mie şi cetăţenilor Ciomăganiei, auzi? (visător, recită): "Unde sunt papucii blânzi,/Alunecând pe-o rază,/Picioarele-ne căptuşind/ Cu-o preafrumoasă groază?…" (disperat) Fără papuci eu nu-s om!… Îmi iau lumea în cap! Îmi dau demisia!…

Tase (alarmat): Sssss! Nu! Imposibil! Asta nu-i permis! N-a mai făcut-o nimeni pe meleagurile astea! Doamne fereşte, bine c-am auzit numai eu!… (intră Nini).

Nini (cu ţinuta în dezordine): Scuzaţi-mă că deranjez, insistă să fie primit domnul Rică Ispită, starostele sindicatului "Hoţul liber". Abia i-am putut ţine piept până acum! (Tase se uită la Leo. Acesta încuviinţează. Iese Nini, intră Rică).
Rică (jovial): Corupţia legală şi virtute maximă!
Tase (acru): Ce vrei, Rică?
Rică (expansiv): Binele Ţării, domnule comisar-şef! (îl observă pe Leo) Ooooo! Stimă şi mândrie, pentru primărie!…
Leo (plimbându-se important): Mda!
Tase (către Rică): Dă-i drumul! Ciripeşte! Avem probleme grave!
Rică (ofensiv): Domnule comisar-şef, ştiţi că "Hoţul liber" e un sindicat cu filiale în toate localităţile patriei. Ca parteneri tradiţionali şi fideli, v-am servit totdeauna din două părţi: cu clienţi dar şi cu jertfe patriotice…
Tase: Pe scurt, Rică! Lasă trecutul, să nu trăim din amintiri, că de-asta divorţează nevestele!…
Rică (solemn): Pe sufletul meu, aşa nu se mai poate! Am venit să vă informez şi să protestez!
Tase (aiurit): Ce nu se mai poate? De ce să protestezi?…
Rică (oficial): Eu, Rică Ispită, starostele breslei "Hoţul liber", declar: mi-au dispărut două perechi de papuci! Oamenii mei nu ştiu nimic. Şi… dacă sunt ai mei, rămân ai Dvs.! (patetic) Cu ce v-am supărat? Decât să mă terorizaţi, mai bine îmi dau demisia! Spuneţi: asta vreţi?
Tase (repede): Ai înnebunit? Cum să-ţi dai demisia? Ssssst!… Ia te uită ce folclorul dracului se dezvoltă!…
Leo (icneşte, cade pe un scaun, vorbeşte şoptit): Domnilor, ăsta-i complot al agenturilor străine! Ascultaţi-mă pe mine: a dat în fiert liniştea noastră de soia, s-o ia dracu', Doamne iartă-mă!
Tase: Fiţi calm, domnule primar! Păstrează-ţi firea! Vă asigur că voi face totul… care vom scotoci toată metropola….nici un ac nu va scăpa de la inventar… Vom bate fierul cât e hoţul cald! (îi conduce pe cei doi care pleacă). Staţi la posturi, pregătiţi să… papuci… Se rezolvă!… Nu mor măgarii când vor caii şi crocodilii. Ei conveţuiesc în comun. Unii în poziţie şi alţii în o poziţie şi vităverde! După ce ies cei doi, Tase oftează şi-şi scoate din mers pantofii, căutând sub birou. Vorbeşte: Tâmpiţii! Creiere de găini! Imbecili bolnavi de fandacsie! Auzi! Dispar papucii! Cine să-i creadă? (se opreşte, nu găseşte papucii, urlă): Papuciii mei!…. (se ridică şi recită crunt) "Cântă, zeiţă, mânia ce-aprinse pe-Ahil Cetăţeanul, când, fără papuci, deveni din prinţ, el însuşi Golanul!" (strigă deschizând uşa): Chemaţi-l rapid pe Jack Trompetă, patronul cotidianului "Vocea Galsului". Dacă-i pe-aşa, o să facem un scenariu de-o să se ducă vestea până în Triunghiul Bermudelor!… (cortina)

Scena a II-a

(La ziarul "Vocea glasului". Intră Jack Trompetă însoţit de poetul Preaion Mătreaţă) .
Jack: Vin de la Poliţie. Acolo e balamuc. Toţi sunt întorşi pe dos, deşi arată tot ca pe faţă. Domnule, trăim un eveniment colosal. Fenomenul dispariţiei papucilor e mană cerească. Numai de-ar ţine! O să facă pagina întâi a tuturor ziarelor din lume! Poete, ai o şansă unică să ajungi rrrimător naţional. Fă-te ecoul durerii oamenilor, plângi şi oftează în versuri, cântă nostalgia,

suferinţa şi obida cetăţenilor, care, fără papuci, parcă îşi pierd identitatea! Screme-te şi produ jale şi amor, patriotism şi emoţie, datorie faţă de strămoşi!

Preaion (avântat): "Nu vom lăsa drept bunuri fără toate/ Decât papucii maziliţi pe-o parte
Şi-un gând curat de bunăstare / Dosit în scrinul cu sertare".

Jack (energic): Cu avânt, scribălăule! Cu fior! Să i se-ndoaie inima cetăţeanului ciomăganian, să-i cadă ochii în gură şi să se uite saşiu printre dinţi! Să-şi amintească de şcoala vieţii şi de studiile erotice!

Preaion (recită): Cu tine în papuci, / Iubită, am spart nuci, / Ce sentimente-aveam în floare,
Când împleteam picioare!

Jack: Aşa mai merge!… Scrie la "Mica publicitate" nişte anunţuri duioase, să dea boborul în bâlbâială şi să simtă că papucii îi sunt adevăratul sex-appeal! Fii internaţional în gamă futuristă!

Preaion (înflăcărat): "În papucii tăi miroseam viitorul, / Doamne, cum stăteai turceşte,
Şi cadânele te înconjurau / Şi duşmanul nu mai sporeşte!"

Jack (exigent): Şi chiar mai vitejeşte, mai voios!

Preaion (inspirat): "Cine trece-n Valea Seacă / Cu papucii fără teacă
Şi cu gura plină-plină / De salam şi de slănină?"

Jack: Binişor! Mergi aşa şi stai pe loc! Ia să vedem ce mai clămpănesc aştia la Viteleziune! (dă drumul la televizor şi se aşează în lateral pe un foltoliu. Aprinde o ţigară. La un televizor-cadru se rulează personajele).

Jon Tumbă, crainicul: Deşi aparatele noastre fâsâie de atâta întrebuinţare, încercăm să fim pe fază pentru informarea Dvs., stimaţi vitelezatori. În ciuda ceţii dense din clădirea "Victoria Salamului", transmitem în direct partea finală a şedinţei Academiei în legătură cu dispariţia papucilor. Vorbeşte academicianul Bacil Toacă, preşedintelel Academiei.

Bacil Toacă: Luând în discuţie problema care preocupă tot boborul, a dispariţiilor de papuci, şi considerând că situaţia este extrem de gravă şi cu termenul expirat, Academia noastră a hotărât, după o ulterioară consultare a membrilor cu operă orală, ştiinţifică şi ideologică, să chemăm aici pe marele savant şi inventator, născut pe aceste meleaguri, Kaligula Bulaparte Adolf Bissarionovici Bilă Bulesu (aplauze ritmate).

John Tumbă (oficial): Voi da citire în continuare telegramei Academiei: "Mult bărbierite şi pupate, oriunde şi oricum, Prim Inventator Bilă Bulescu! În Ciomăgania problema papuci devenit explozivă. Repetăm. Pa-puci la putere! Vă aşteptăm turmă, împreună facem treabă multă şi mare, de restabilire climat pentru liniştea noastră şi convieţuire în papuci. Hotărâţi luptăm toţi. Restul mai vedem. Aşteptăm. Cu salutări, diplome şi aplauze, Academia Fiinţe fecale şi Indolente, rectific, Ştiinţe Totale şi Incomplete". Vă rog, stimaţi vitelezatori, să-mi scuzaţi unele ezitări, în studioul nostru se trage neîncetat, nu ştim de unde şi în ce scop, un curent de aer rece, care mi-a afectat vederea. În concluzie, în curând ne vom bucura de o înaltă vizită teoretică şi practică a domnului Prim Inventator Bilă Bulescu! Deocamdată emisiunea noastră, se încheie până începe următoarea! La revedere!

Scena a III-a

(În faţa cortinei, iese Stănel Microfonescu împreună cu poetul Samurache Lingătoru. Stănel transmite).

Stănel: Aici, radio "Guguştiuc", bună ziua, stimaţi ascultători, care ascultaţi. Mă aflu în Bulevardul Scafandrilor în mijlocul Pieţii de Foame. O mare de cetăţeni vii aşteaptă cu flori, eşarfe şi alte textile scrise şi fluturate cu bucurie, vizita marelui om de ştiinţă, celebrul Mare Inventator Bilă Bulescu, fiu al acestor locuri părinteşti. Faima sa cu care a înzestrat umanitatea şi opera nemuritoare au determinat schimbarea la faţă a analfabeţilor lichidaţi în timp util. Reamintesc câteva titluri care au înlăcrimat boborul cu învăţătură de minte: " Reproducţia prin reproducere şi inaniţie", "Tratarea bolilor celor decedaţi", "Viaţă îmbelşugată: să producem ce mâncăm, să mâncăm ce producem,", "Cine ştie carte să-i crăpăm patru ochi", "Din gândirea moleculară a atomilor de chimie"… În concepţia sa, omul nou nu va mai mânca deloc, iar în ce priveşte confortul, va trăi minunat, după cum va fi informat că trăieşte. În continuare, domnul poet vertebrat Samurache Lingătoru ne redă în interpretarea sa vibrantă o poezie închinată marelui om, apărută azi în "Vocea glasului".

Samurache (teatral): Inventator cu părul creţ, / Cu braţul drept demolator,
Cu creier pur în tur isteţ, / Lumii întregi excavator!
Te cânt în tril de păsărele, / Că ai găsit în clipe grele
Mâncarea scrisă pe cartele/ Şi evadată sub tejghele!
Savant măreţ cu steag în frunte, / Eşti seceră şi eşti ciocan,
Deşi, fără ale amănunte / Îi vom învinge pe duşman!

(Se deschide cortina. Jack organizează primirea lui Bulescu).

Jack: Vă rog să fiţi mai receptivi! Şi mai spontani, că doar faceţi totul din inimă! Sau faceţi din alt organ, cumva, şi n-aţi declarat?… Aici, într-un mic triunghi, vor fi plasate trei formaţii mixte: grupul care râde, grupul care aplaudă şi grupul care scandează. Toate privirile îndreptate spre domnul dirijor Tobiţă Oxiurescu, aci de faţă! (îl arată). Ia să vedem o mică repetiţie: Închei: "…spre noi victorii!" Hai! (Tobiţă face semn celor din grupul care apluadă – se aplaudă puternic, apoi ritmic, face semn grupului care scandează, unul răcneşte: "Trăiască pacea pentru luptă/ Şi sarcina neîntreruptă!" Ceilalţi reiau şi urmează urale. Semn către cei care râd. Aceştia afişează o figură ostentativ zâmbitoare).

Jack: Ajunge! Bineee! Să vedem altele! (se adresează lui Mimi Arac, damă sexy, îmbrăcată cu un halat albastru). Dumneata, de exemplu, cine eşti?

Mimi Arac (se sclifoseşte): Deci, eu, de exemplu, sunt muncitoate fruntaşă pe ramura mea, mamă a cinci copii marinari, doi exportaţi şi bunică a şapte pisici gestante producătoare de şuruburi… Ştiu lecţia, domnule, Jack!

Jack (trage de cordonul halatului lui Mimi şi aceasta rămâne într-un splendid costum de baie): Să nu-ţi pierzi minţile şi să-i spui că şi se zice Mercedes pentru caroserie!…

(S-aud strigăte: "Vine!", "Vine", "Vine!"… Toţi se uită în toate direcţiile, în jos, în sus, ca nişte apucaţi. Se aude huruit de maşini şi, treptat, toţi rămân cu privirile aţintite în sus. Se face un mare

vârtej de aer, care zboară pălării , basmale, etc. şi din văzduh coboară Bilă Bulescu, susţinut de sfori).
Leo (la microfon): Mult de tot… şi mult de tare… preavestite Mare Inventator aş vrea… în numele întregului bobor… care toţi vă aşteptăm… cu stomacul la gură… cu picioarele în gât… forţa isterică… istorică… aşa când vestea cea mare… cu mămăligă şi sare… un călduros "Bine aţi aterizat!"Uraaaa!… (Aplauze Tobiţă Oxiurescu conduce grupurile. Leo continuă). Toţi aceşti oameni au venit să vă întâlnească… fără manipulări… fără îmbulinări… cu caractere latine… cu căţel şi purcel… cu â din a…
Bilă (ridică braţul drept, linişte): Cum staţi cu producţia de papuci?
Leo (servil): Prea Linsule, stăm cu ea în picioare, adică mergem "afară" că, aici, după cum aţi fost informat, s-a produs o penurie de papuci, fără leac pentru pierderi, crime şi dispariţii. În schimb, producţia la export a crescut şi totul merge strună. V-am aşteptat (se gudură) să ne daţi, ca întotdeauna, nepreţuite indicaţii preţioase şi să hotărâţi ce…
Bilă (se plimbă cu mâinile la spate): Noi trebuie să mergem numai înainte! Celor ce gândesc altfel le-a spun în două cuvinte: Es clus! (apasă). Noi singuri cu forţa boborului! Şi în viaţă sunt oameni care pornesc de la zero şi chiar de la minus infinit. Dar ei învaţă să gândească şi învingă greutăţile!… Chiar eu am pornit de jos de tot. Toată zestrea mea era un instrument. Iată-l! (arată o sulă de cizmărie). Cine ştie ce este?…
Leo: E ceva în patru ani şi jumătate!
Jack: E credinţa noastră în izbândă!
Mimi Arac: Parc-ar fi un instrument demografic şi democratic!
Stănel: E o armă secretă!
Bilă: Nu fiţi tâmpiţi! E o sulă, domnilor! Asta am avut eu: o sulă! Dar dacă ştiţi unde s-o bagi, ai de toate: producţie, rezultate, demografie, papuci, politică externă… etc. A!…
Toată asistenţa: Aaaaaaaaaaa!…
Bilă: Am găsit! (toţi se îmbrăţişează şi-şi transmit: "A găsit!") Iată: Vom înfiinţa o măreaţă uzină de rahat! (urale, linişte cu braţul ridicat). Vom transforma secţia de papuci într-o uzină de rahat! (aplauze dirijate).
Grup de scandare: „Bilă – sulă, / Om – capsulă!" (urale)
Bilă (linişte cu braţul): De fapt, pe lîngă fiecare unitate industrială, agricolă, economică, de învăţământ şi cultură, în toate sectoarele de activitate, vom implementa cîte o uzină-pilot de rahat!… (tobiţă dă semnal pentru aplauze).
Samurache (strigă): „Dulce şi-aromat, / Vom mînca rahat!"
Grupurile (tunător): „Dulce şi-aromat, / Vom mînca rahat!" (aplauze)
Stănel (transmite): Fantastic, stimaţi ascultători! Extraordinar de nemaipomenit! Ce înălţător! Ce uluitoare gîndire teoretică şi practică sub semnul sulii biruitoare! A venit, a văzut, a găsit! Raţiunea pură şi-a spus cuvîntul pe timp de criză şi tranziţie: uzina de rahat! Adică, viitorul dulce! Ce ne puteţi spune, domnişoară? (microfonul lui Nini)

Nici (entuziasmată, bate din palme): rahatul e delicios, ideea e minunată, toţi cu drag mîncăm!
Mimi Arac (ton de reclamă): Firma Ciomăgeşti - Merlin vă oferă.
Stănel (către Leo): Domnule primar?…
Leo: Este cea mai colosală soluţie de rentabilizare a falimentului total. Vom consuma rahat pe toată linia şi-i vom ajuta şi pe alţii care sînt cu sistemul în rahat!…
Samurache (extaziat, către Bilă): Ne-aţi salvat cu o singură idee!
Leo (pulsează): Cu încă una vom fi bogaţi! (implorator, către Bilă)
Tot boborul vă roagă: mai băgaţi-vă o dată sula în minte!…
(aplauze furtunoase)
Bilă (linişte cu braţul): Cît priveşte fabrica de papuci – vom produce papuci de fier cu cătuşe de oţel! (urale)
Leo: Cît de perfect! Geniul sulii!
Stănel: Formidabil!
Mimi Arac (împreună mîinile, ţipă isteric): Papuci de fier? Aoleu! Abia aştept, băga-mi-aş picioarele-n ei!
Jack: Başca şi cătuşe de oţel!
Glasuri: O!… Oooo!… Ooooooooo!….
Bilă (sfidător): Să vedem cine se va încumeta să-i mai fure! Vor fi recomestibili şi total lipsiţi de calorii! Ideali pentru patrioţi bravi într-o ţară curată! (urale aplauze)
Grupurile reunite (dirijate de Tobiţă): Vă mul-ţu-mim!… Vă mulţumiiiiim!…
Stănel (transmite la radio): Entuziasmul este la apogeu… un spectacol magnific. Se face linişte. În acest moment vin doi ajutori de savanţi cu un geamantan. Cei doi sînt solizi şi neînfricaţi. Ei deschid geamantanul cu multă atenţie. Asistenţa e cu sufletul la gură. Cei doi ajutori de savanţi specialişti în kung-fu arată tuturor o pereche dezamorsată de papuci de fier cu cătuşe de oţel! În lateral, au montat cîte un mîner pentru a fi utilizate şi ca haltere! Fenomenal! Ovaţii, bucurie, entuziasm! Iată că apare domnul comisar Tase Mătase cu o veste! Încercăm să-l prindem în flagrant!
Tase (către Bilă): Permiteţi să raportez! (emoţionat) Chiar acum o muncitoare fruntaşă cu vechime de 15 ani la viitoarea uzină de rahat a născut cu ocazia acestui eveniment istoric un copil de opt ani şi 24 de litri… i-a pus numele Bilă, la recomandarea comitetului de sindicat! (este împinsă în faţă Rozeta Stradală şi un copil de zece-doisprezece ani. Bilă vrea să-l ridice, nu poate, o face un ajutor de savant şi Bilă mîngîie copilul pe cap).
Bilă: Bravo, micuţule! (Rozetei): Să alăptezi la timp copilul cu lapte furajat şi să devii mamă eroină! (fericită, Rozeta se retrage)
Leo (către Bilă): În numele tuturor, vă rog să…
Grup de scandare (la semnul dirijorului): „Viitorul luminat/ E-n papuci şi e-n rahat!“ (urale)
Grup de scandare: „Să trăiască venerat/ Geniul nostru de rahat!“ (aplauze, urale)

Bilă (cere linişte): Ştiţi bine situaţia pentru care am venit aici. Avem informaţii sigure că anumite fabrici de papuci din străinătate şi-au trimis agenturili pe plaiurile noastre strămoşeşti. Vor să destabilizeze producţia noastră şi… şi pieţili de desfacere prin subminarea încrederii purtătorilor de papuci, ca să se îmbogăţească apoi pe picioarele noastre. Dar le-o zicem de la obraz, ca în obor: or să-şi atingă scopul „Cînd o face capra măsline şi berbecul aspirine!“ (aplauze, rîsete dirijate de Tobiţă)

Grup de scandare: „Vom munci şi vom lupta / Papucii vom apăra!“

Bilă: Sîntem hotărîţi să luptăm pînă la ultima gaură de curea şi pînă la ultima conservă de textile, cu riscul să încălzim manual caloriferele şi… şi… şi toate celelalte organe! (urale, aplauze)

Grup de scandare: „Vom înfrunta duşmanul / Cu secera şi ciocanul,
Cu secera vom cuprinde, / Cu ciocanul vom desprinde!“

Bilă: Iar noi vom produce de-acum, la parametrii de performanţă mondială papuci de fier cu cătuşe de oţel! Acesta este răspunsul noastru paşnic şi creator! (aplauze). Şi ca să se ştie că avem resurse nelimitate, vom implementa uzine cu rahat pe lîngă toate unităţile, unde fiecare angajat va fi şi proprietar, ca posesor de părţi sociale de rahat. Acest produs providenţial are întrebuinţări multiple: este un aliment consistent, un îngrăşămînt agricol ideal, material de construcţie durabil, flexibil şi moale. (puternic) Şi să ştie cei ce ne ameninţă cu bombele lor atomice cu plutoni, cu hidrogeni sau cu neutroni, că noi putem produce oricînd bomba noastră de rahat!… (aplauze asurzitoare)

Grup de scandare: „Geniul nostru minunat/ E un geniu de rahat!“

Vică Struţu Proptescu (glas rebel): „Sarlatan şi escroc, / Tragi cu puşca, nu ia foc!“

(Busculadă. Bilă se repede la el şi îl ia de guler)

Bilă (furios): De ce eşti disident, măi… puiule? De tot sau parţial?…

Vică: Fiindcă eşti un escroc, un mincinos şi un gogoman! Papucii tăi de fier cu cătuşe de oţel sînt cea mai murdară invenţie! Şi fiindcă pui tuturor sula aia a ta în coaste cu idei tîmpite, ca să ne fierbi în suc propriu! (strogăte de protest, răcnete de mînie din public şi grupurile speciale)

Bilă (semn de linişte, calmat): Deci, dumneata negi calităţile acestor papuci şi ale rahatului ca drum luminos spre bunăstare?! (răcnete de mînie, ameninţări din partea mulţimii) Bineeeee! (ordin) Puneţi-i această pereche de papuci de fier cu cătuşe de oţel (ajutorii de savanţi îndeplinesc ordinul) Încuiaţi-i (se execută) Şi iată ce propun: să-i dăm un răgaz de 20 de ani, ca să demonstreze că papucii nu-s buni! Să-i descuie, să-i tocească, să-i mănânce, sau să-i fie furaţi. În tot acest timp va lucra la uzina de rahat şi va constata pe propria-i piele beneficiile civilizaţiei de rahat care deschid drumul spre culmile cele mai înalte ale prăpastiilor! (aplauze, urale)

Grup de scandare: „Rahatul cît Everestul / Sperie Estul şi Vestul!“

Bilă (o arată cu degetul pe Mimi Arac): În urma unor analize aprofundate, ne-am hotărît să te numim pe dumneata preşedinte al Trustului Uzinelor de Rahat! T.U.R.-ul nostru minunat! Cum te cheamă?

Mimi (emoţionată): Mă întreţin cu numele de Mimi Arac… Sînt mîndră, recondiţionată, recalificată şi refolosibilă din tot sufletul! Vă mulţumesc fierbinte arc volatil pentru încrederea acordată şi,

aici, în faţa tutulor şi chiar în dos, mă angajez să fac totul ca să ridic T.U.R.-ul cît mai sus şi cu cît mai mare randament! (Urale)
Grup de scandare (puternic): „T.U.R-ul lui Mimi / Spaima străinimii!"
Bilă (mulţimii): Drag boborul meu, rămîne cum am stabilit! Mergeţi pe la căşile voastre cu sănătate şi virtute, şi cu T.U.R.-ul înainte, băgaţi-vă sula patriotic în locurile de muncă şi să fiţi primii, chiar şi înaintea voastră, pe ramură de rahat! (urale, scena se evacuează, rămîn Bilă, Leo, Tase, ajutorii de savanţi)
Bilă (către Tase): Tu, mă curcane, laşi orice altceva şi afli cine fură papucii! Altfel, unde-ţi stă capul, îţi vor sta şi picioarele! (Tase dispare)
Leo (bucuros): Am primit comenzi pentru papuci de fier cu cătuşe de oţel din partea Muediei. (apasă) pe durata de trei ani la capacitatea noastră maximă de producţie!
Bilă: Bravo! (satisfăcut) Uite că se poate!
Leo: Dar există şi unele informaţii ciudate. De exemplu, la parametrii aceştia, numărul papucilor va depăşi de cîteva ori pe cel al populaţiei Muediei!…
Bilă (iritat): Idioţilor! Muedia e pe malul mării, bate peste ea briza, alizeul, musonul, băltăreţul şi taifunul! Oamenii au nevoie de stabilitate! Papucii noştri le-o dau!
Leo (tenace): Aşa ne-am gîndit şi noi a început, dar o persoană din Serviciul Nostru de Încredere, care de-a lungul timpului s-a culcat cu trei generaţii de agenţi de ambe sexe ai Muediei, ne-a transmis că muedezii importă papucii noştri ca să facă lame de ras din cătuşele de oţel. Pe urmă le exportă în lumea întreagă şi la noi, cu beneficiu enorm…
Bilă (îşi freacă mîinile): Le vom da lovitura de graţie! Nu vom mai importa lame de ras de la ei!
Leo (luminat): Scăpăm de-o grijă! Vom umbla bărboşi şi păroşi! Cum umblau strămoşii oamenilor!
Bilă (neagă violent): Nicidecum! Fiecare se va rade zilnic din belşug! (tare) Cu papucii! (pauză) Mia bine zis, cu cătuşele, înainte de a fi montate pentru expediere! Nu fac ei lame din cătuşele noastre! Le vom trimite tocite! Să se înveţe minte şi să nu se mai ţină de escrocherii! Şi acum să mergem! Să trecem de la vorbă la faptă! S-avem încredere în instrumentele noastre! (arată sula) Ţineţi minte de la Bilă, care v-a fost baci mult timp, ţineţi minte trei cuvinte: Boborul are nevoie de strămoşi ca noi!… Şi trecutul şi viitorul!…
Scena a IV-a
(Intră Stănel Microfonescu împreună cu Samurache Lingătoru, Preaion Mătreaţă, Nini Arahidă, Rozeta Stradelă şi Agripina Dovleac)
Stănel: Hai, copii, veniţi după mine şi-o să fie bine!
Agripina: Spune odată, tartore, de ce ne-ai cărat pînă aici!
Preaion: Altfel, potaie, o să-şi dăm o bătaie care s-o pomeneşti!
Stănel: Uşor, copii! Vreau să fac din voi patrioţi de nota zece şi actori de superclasă!
Rozeta: Hai siktir, că sîntem deja!

Stănel: Răbdare, miss Rozeta! Iată despre ce este vorba! Ştiţi cu toţii că seceta l-a mîhnit pe Marele Inventator peste măsură. De aceea vreau să mă ajutaţi să organizeze şi să transmit în direct o ploaie care să salveze actualele şi viitoarele recolte pentru import şi export.
Preaion: Şi de unde ai să transmiţi tu ploaia pe căldura asta de foc?
Stănel: De aici! E foarte simplu. Nu e cazul să faceţi mutrele astea de ologofreni!
Nini: Eşti deştept ca oaia, Stănele! Dar asta înseamnă că eşti sănătos. Şi noi de ce-ţi trebuim?
Stănel: Voi o să fiţi un fel de oameni ai muncii la locurile unde vă va surprinde ploaia mult aşteptată. Hai, dezechipaţi-vă! E spre binele ţării şi al boborului, copii! (toţi rămîn cît mai sumar îmbrăcaţi, Stănel vorbeşte) Samurache o să tune şi o să fulgere din cînd în cînd, iar voi, fetelor aduceţi nişte căni cu apă şi mai vînturaţi-o să răsară clipoceală. Atenţiune! Vă voi anunţa ce rol vă revine la momentul respectiv, să vă stimuleze improvizaţia şi să fie cît mai firesc. Numai tu, Samurache, reţine că eşti şofer şi conduci o basculantă. Asta ca să ştii să faci ca motorul ambalat: prrr! trrr! crrr! vrrr! (îi stropeşte cu apă dintr-un pahar, transmite)
Stănel: Bună ziua, stimaţi ascultători, sau bună seara, depinde pe ce meridian vă aflaţi şi pe ce paralelă staţi! Aici, Stănel Microfonescu de la radio „Guguştiuc". Transmit de la faţa locului o ploaie tropicală în zona temperată, o adevărată binefacere pentru pămîntul însetat şi roditor al Ciomăganiei, tocmai acum, cu ocazia vizitei Marelui Inventator şi poate tocmai de aceea. Dragi ascultători, seceta ameninţă pe harnicii lucrători ai ogoarelor care nu mai ştiu cum să facă rost de puţină umbră şi umezeală pentru plantele hotărâte să rodească, indiferent de anotimp, de naţionalitate, de opţiune religioasă, de sex, etc. Dar ploaia s-a pornit ca un semn divin de sus în jos, cu picături nici mari, nici mici. Ascultaţi ropotul lor! (apropie microfonul de cănile în care ceilalţi vîntură apa. Ia şi bea dintr-un pahar şi îi stropeşte apoi, Samurache tună cum poate, Stănel continuă) Tună şi fulgeră, s-au format băltoace, bălţi şi numeroase fluvii, stimaţi ascultători! În unele lanuri de grîu, au intrat vapoare special amenajate, care seceră spicele coapte, eliminînd pe la elicea din spate (de producţie locală!) pîine aburindă, cinste cui te scoate, veşnic scumpită, mîncată dinainte… (îi face semn lui Samurache, care tună iar, îi stropeşte din nou pe clipocitori şi măreşte turaţia transmisiei).
Ploaia se ascute, dragi ascultători, dar neobositul şef de fermă, domnul Foarte Gheorghe umblă din loc în loc, însufleţind cu prezenţa sa absenţa altora. E un om de mare iniţiativă (îi face semn să se apropie lui Preaion). L-am auzit propunînd ca pe timpul ploii să se organizeze ample acţiuni de pescuit oceanic pe aceste suprafeţe acoperite temporar de ape. Tot el este realizatorul unui costum naţional subacvatic de prăşit care rămîne o speranţă pentru ţările sahariene în lupta pentru rezolvarea problemelor agricole. Să-l ascultăm împreună spunîndu-ne ce sentimente încearcă în aceste clipe ploiase.
Preaion – Foarte Gheorghe (precipitat): Personal… ploaia aceasta, ca să mă exprim aşa, e foarte udă şi cade într-un unghi bun faţă de spice şi rădăcini.. Vă asigurăm că vom munci neabătut şi vom raporta recoltele aşa cum se cuvine, iar dumneavoastră o să mîncaţi, aşa cum ne ascultaţi. După cum n-a plouat şi după cum plouă, totuşi vom depăşi planul şi vom fi primii pe ramură cu peste

20.000 de boabe la hectar, chiar poate dublu, dacă n-ar fi păsările migratoare, disidente, care mai ciugulesc atît la dus cît şi la întors. Vă urez şi Dvs. recoltă microfonică bogată, trăiască lupta pentru pace şi ocrotirea naturii!…
Stănel (vijelios): Mulţumim şi noi şi spor la ploaie! (semn lui Samurache) Iată acum o adevărată statuie a muncii pe ploaie, un adevărat atlet de olimpiadă agricolă! Prezentaţi-vă, vă rog!
Samurache (pîrîie, îngroaşă vocea): Prrrr! Vrrrrrr! Uuuuu! Crrrrrrr! Sînt şoferul Lică Volan.
Stănel: Spuneţi ascultătorilor noştri ce faceţi acum?
Samurache-Lică Volan: Momental, nu mai putem transporta recolta de la depozite în cîmp. Dar însă, după ce stă ploaia, le-arătăm noi celor de sus, nu-i aşa? Crrrr!… Prrr!… Vîîîîîî!
Stănel: Cîte curse aţi făcut azi?
Samurache-Lică Volan: Şapte pînă la prînz şi, în total, două pînă diseară. Mă scuzaţi, trebuie să întreţin motorul! Brrrr! Vrrrr!… (Stănel îi strînge mîna, îl bate pe umăr, apoi o cheamă alături de el pe Nini, o prezintă)
Stănel: Ne apropiem de o lucrătoare agricolă în vîrstă, îmbrăcată în admirabilul strai natural. Dumneaei aşteaptă cu sare şi pîine lîngă o şiră de paie, să înceteze ploaia şi să păşească plină de avînt în lanul de orz de curînd secerat, fără teama că o vor călca în picioare combinele. Ce faci, mamaie? Singurică? (îi pune microfonul ca pe un stetoscop între sîni)
Nini (prefăcut, bătrîneşte): Ce să fac, maică, aic, la paie! Mă adăpostesc, să treacă bucuria asta de ploaie!… Da' e bucatele noastre, muncim, mamă, şi ne gîndim noi pe urmă! Că numai cu turismul nu se poate! Şi dacă noi, ăştia bătrînii, n-om munci, cine s-o facă? Pînă or fi tinerii strămoşi, mai e! Iar recolta, vorba gospodarilor noştri, „altădată/ o s-o facem şi mai, şi mai lată" Doamne ajută!…
Stănel (o ciupeşte pe Nini, se întoarce spre Rozeta): Ne întâlnim cu o harnică şi vestită cumpărătoare din Ciomăgania, doamna Rozeta Stradelă… Ce părere aveţi? Sînteţi de acord cu ploaia aceasta?
Rozeta: Ploaia e bună, domnu' reporter! Şi pentru cei care stau la cozi, că mai aduce răcoreală în rafturi, care altfel miros de goale ce sînt. Însă îmbelşugaţi vom mînca spre victorii, care ţara noastră n-o s-o lăsăm neirigată cu ploaie de la Dumnezeu, cum a spus şi Marele Inventator!...
Stănel: Mulţumesc, succes pe ramură! (o abordează pe Agripina Dovleac). Ne iese în cale, absolut din întîmplare, eminenta studentă la Agricultură, domnişoara Agripina Dovleac. Miss Dovleac, spuneţi cîteva cuvinte ascultătorilor noştri!
Agripina: Ploaia asta înseamnă belşug, bucurie, pîine, papuci, textile, neferoase, furaje, cărbuni, lemn, dragoste şi multă cultură! Noi punem îngrăşăminte, ca să aşa… şi găinaţ, şi baligă…care pe urmă rodesc… şi treierăm… iar ce-i plin trimitem şi ce-i gol reţinem cu putere pentru populaţie care mănînci, nu se joacă… e vigilentă… şi nu lasă nici o firimitură!…
Stănel (fericit, îi stropeşte cu apă, transmite): Ploaia se înteţeşre, stimaţi ascultători! Oamenii muncii şi ai şomajului sînt fericiţi că pămîntul îşi face această rezervă cheş de 87,7 litri pătraţi pe metru liniar. Însă ei nu pot să asiste impasibili la această manifestare a naturii, care le poate ameninţa termenele de efectuare ale unor lucrări amînate. Iată că baba Safta şi moş Greblă îşi iau umbrelele şi pornesc la sapă. (lacrimogen). Aşa mereu, stimaţi ascultători, boborul nostru, cu

umbrela, cu ţăpoiul, manual sau mecanizat, cu pantoful-cui, cu academician şi opincă şi soldat, şi profesor şi inginer şi elev şi student, care trage la şaibă, la cuptoare, la canale, la şosele, la momele, la iaurt şi gogoşele… pentru nevoile mari şi mici… (ceilalţi dansează pe fond muzical, Stănel se leagănă cu Nini, vorbeşte) Ploaia bate în geam, cum spune poetul, bate în spicele care s-au înviorat (bate pe fund pe Nini) şi parcă dansează un dans bobular ciomăganian care saltă strunele, saltă nebunele… Vă mulţumesc pentru atenţie, dau legătura cu studioul! (Închide microfonul, oftează, o ridică în braţe pe Nini, strigă) Gata! Fac cinste, copii! Aţi fost măreţi! (chiote de bucurie)
Nini (îmbrăcîndu-se, lui Stănel): Cînd ne-ai pus să ne dezbrăcăm, am crezut că vreţi să ne manipulaţi! (rîd, ies, intră Bilă cu colonelul Oică Mareşalu)
Bilă: A trebuit să vin eu, marele Inventator, ca să plouă! E un semn ceresc! Unde spunea boul ăla că plouă?
Colonelul Oică: Aici!
Bilă: Atunci de ce stai ca un nesimţit? Marş în casă şi adu o umbrelă! Vrei să mă ude ciuciulete? (ajutorul iese şi revine cu umbrelă desfăcută, i-o ţine lui Bilă) treceţi-l pe cretinul ăsta de reporter de la radio la Viteleziune. De oameni de-ăştia avem nevoie acolo! E o adunătură de incapabili. Toate lucrările agricole şi planurile industriale s-au făcut mai tîrziu la Viteleziune, decît la radio! Ce, ăia au două perechi de coate faţă de ceilalţi?…(arată sula de cizmărie) Puneţi instrumentul pe ei! (cortina)
Scena a V- a
(pe scena, „STUDIO URGENT“ al Viteleziunii. Cîteva birouri. La unul, se află Crainicul John Tumbă, la altul, Agripina Dovleac, la al treilea proaspătul angajat Stănel Microfonescu şi invitatul Lefterache Pîrlescu pentru interviu. (Doi operatori se agită cu aparatele de filmare)
John Tumbă (spăimos, spre Stănel): Mută-te de-acolo că trage! (Stă-nel schimbă poziţia)
Agripina (isteric): Simt că înnebunesc în tensiunea şi curentul ăsta! Din toate părţile auzi acelaşi lucru care îţi dă fi-ori: Trage! Trage! Trage!...(cu năduf) Mai bine nu luam concursul ăla în pat şi stăteam la mama acasă, ca o garofi-ţă-n glastră!...
John Tumbă (Agripinei, apoi tuturor): Gata! Sonorul mai mic, profesionisto! Intrăm în emisie! Unu, doi, trei, motor! (filmare) În deschiderea emisiunii, vă prezentăm anunţul publicat în „Vocea glasului“, cotidianul principal din Ciomăgania: „Con-ducerea Metropolei, în frunte cu domnul primar Leo Dacu apelează la simţul patriotic-cetăţenesc al domnului hoţ şi îl roagă frumos să înceteze furturile. Îl asigurăm că va fi achitat şi va urma o demonstraţie de simpatie. Toată povestea va fi considerată o glumă tîmpită, pentru care se va organiza o oră de rîs la teatrul de comedie din Metropolă şi la radio „Guguştiuc“ .
Agripina: Şi acum, două reclame de mare interes public!
Actor, reclama I: „Cumpăraţi ţeava „Fluieraş“ pentru aprinderea fo-culu în vatră şi a beţelor de chibrituri de la brichetă! Orice pericol de incendiu este înlăturat după producere cu ajutorul ţevii „Fluieraş“! Se compune dintr-o gaură cu două capete ascuţite şi un tub de lemn, toate de producţie na-ţională, cu excepţia găurilor, importate din Frecia!“

Actor, reclama II: „Spălaţi-vă cu săpunul „Zoiosul"! Aromă de banane în lanul de păpuşoi, greutate garantată, poate fi uti-lizat şi ca gumă de mestecat după folosire. Nu produce in-cendii şi nu se deteriorează sub acţiunea apei!"
John Tumbă: În continuare, în cadrul îndrăgitei emisiuni „Convorbiri la botul dobitocului", transmitem interviul pe care redactorul Stănel Microfonescu 1-a luat domnului academician Lefterache Pîrlescu, autorul lucrării enciclopedice: „Papu-cii în istorie,de la dobitoc la stafilococ!"
Stănel: Domnule profesor, hă, hă, hă... sînteţi doctor în papuci…. vă rog, hă, hă, să alegeţi Dvs. punctul de plecare!...
Lefterache (bate cu pumnul în masă): Păi, să pornim de la defini-ţie! Care va să zică: papuci! Din acest punct de vedere e logic şi fără demonstraţie că ei pot însemna şi scaune, preşuri , scări, gropi, microfoane, vitelizoare, stabilitate, nelinişte, libertate, democraţie, femei, bărbaţi, organe.. .
Stănel: ...ăăaăă, permiteţi,v-aş ruga să explicaţi... hă, hă... originea patriotică a papucilor care...
Lefterache: Să nu ne grăbim!. Numele lor vine de la papuco, -are, -arşi, -atum, echivalent cu a purta în picioare, spre a nu se confunda cu alte membre,unde unii pot să-i pună arbitrar!
Stănel: Domnule profesor, sînteţi... ăăaăă, hăhăhă, o adevărată cioclopedie! Aşa că… ăăăă, ce-a însemnat pentru umanitate descoperirea papucilor?
Lefterache: Prin papuci, omul s-a civilizat la drumul mare. „Pa-pucii l-au format pe om!" a spus şi Marele Inventator Bilă Bulescu în opera nemuritoare „Statul de drept şi statul pe vine"...
Stănel: În cazul nostru cum a fost?
Lefterache: Pe aceste meleaguri, imediat după descoperirea focului, oamenii şi-au făcut papuci. Aceştia au fost bunicii sandalelor pe care le purtau romanii cu îndemînare în lupte, cu vitejie în pat şi cu mîndrie în concedii restante la munte sau la mare, după cum aveau bilete şi valută.
Stănel: La marea experienţă.. . . ăă.ă, pe care aşa, hă, hă, hă … care este părerea Dvs. despre purtarea papucilor în armată. .. dis-cuţie atît de actuală...
Lefterache: Vă voi cita cuvinte celebre şi glorioase: Nabulion Bulaparte: „Soldaţi, din înălţimea acestor piramide, 40 de gene-raţii purtătoare de papuci vă privesc!" şi „După noi, papucii ale unui alt bărbat de stat... în papuci!
Stănel: Minunat! Vă mulţumesc, domnule profesor, în numele…ăăăă… şi vă mai aşteptăm… ăăăă… cu noi descoperiri!
Lefterache: Sigur, cu mare plăcere!
John Tumbă: Reluăm un grupaj de ştiri de mare actualitate. Opinia publică mondială îşi exprimă solidaritatea umană, minerală şi vegetală, cu boborul Ciomăganiei. Din toate colţurile planetei noastre rotunde sosesc ajutoare şi altele. Dăm citire unor comunicate ale agenţiei Ciopress.
Agripina: „De la eschimoşii din Groenlanda a fost recepţionat un număr de frunze de palmier, egal cu al locuitorilor Ciomăganiei pentru eventualitatea că vor dispărea şi articolele cores-punzătoare de lengerie".
John Tumbă: Cetăţeanului străin, sir Francois Michel Georges, sosit cu ajutoare ieri în Giomăgania,

i-au fost sustrase o serie de obiecte: papucii, ceasul, 972 de molari armoricani, 3222 de fire mangleze, două degete cu inele şi un sex bărbătes trancez. Ape-lăm pe această cale la competentul nostru cetăţean care a săvîrşit fapta să dea dovada vestitei noastre ospitalităţi şi să înapoieze aceste articole. Aducătorului, recompensă. Semnează, Asociaţia de amiciţie „Handicap".
(intră în „Studio U" un grup de cetăţeni condus de Stănel)
Stănel (emoţionat): Senzaţional, John, stimaţi vitelezatori... Mă iertaţi că am năvălit aşa... Vestea este extraordinară: Pa-trula condusă de comisarul-şef Tase Mătase a surprins 333 de papucişti asupra unei acţiuni de exterminare a papucilor!...
(Aplauze, pupături, îmbrăţişări) **Grup** (scandează): „Tase, Tăsică, Nu ştie de frică!"
Grup: „Bravo, Tase, Dă-le la oase!"
Samurache (bucuros): „Cu papucii înainte/ Ne întoarcem înapoi !"
Stănel (acoperind vacarmul): Omul zilei este, desigur, viteazul comisar-şef al Poliţiei, care, în acest moment, umblă neobosit şi arestează orice papucist întîlneşte. Dacă la somaţia: „Sus pa-pucii!", adversarul nu se conformează, domnul Mătase trage imediat în orice direcţie. Printre cetăţenii Metropolei domneşte o stare de mare entuziasm. (tresare) Iată-l pe erou, comisarul cu lenjerie umedă dar cu mîinile curate, Tase Mătase, în carne şi oase! Apropiaţi-vă, comisare! Ce spuneţi, vor fi papuci şi pe uliţa noastră? . . . Cu papucii hopa-hopa, tropăim prin Euro-pa? …
Tase (obosit, necăjit, modest): Îmi pare rău, domnule reporter! Mi se rupe... inima de necaz! Papuciştii au evadat de sub escortă! Pur şi simplu, s-au topit ca măgarii în ceaţa! ... (stupoare)
Samurache (inspirat): „Tase e cu noi,/ Acu şi apoi!"
Tase (se înviorează): Vă asigur că nu voi precupeţi nici un efort! Nici unul nu va scăpa!. . . Noi care pentru bobor nu vom dormi nici în orele de serviciu... cînd sîntem gata!...
Rică Ispită: Domnule comisar, în nunele sindicatului „Hoţul liber", vă felicitez (cu voce scăzută). Cum a mers?
Tase (îl ia în faţa scenei, în plan secund, ceilalţi pregătesc intrarea în emisie): Acum, oamenii boborului sînt convinşi că veghem peutru liniştea lor. Şi-au recăpătat încrederea şi curajul. (solemn) Domnule Ispită, sper că eşti conştient de faptul că ai participat la o faptă cetăţenească şi ostăşească de mare răspundere! (încet) Să ai grijă să nu ciripească juveţii tăi!
Rică (protestează): N-au cum, domnule comisar-şef! (cu subînţeles) Toţi erau plecaţi din localitate cînd i-aţi arestat şi nici unul nu se află la faţa locului cînd au evadat! (ies)
John Tumbă: Ştiri la închiderea ediţiei: „Doi papucişti urmăriţi de comisarul şef personal s-au arun-cat în apele fluviului, de unde au fost pescuiţi sub formă de peşte oceanic."
Agripina: „O mare cantitate de papucişti s-au aruncat fără para-şută dintr-un avion care staţiona la 3.000 de metri altitu-dine, după somaţia comisarului-erou. Capturarea indivizilor ar fi însemnat un mare pas înainte pentru descifrarea mis-terului. Din păcate, pînă jos, au fost ciufuliţi de păsările colibri carnivore.
John Tumbă: Şi ultimul comunicat cu care încheiem programul actual: „Întrucît, deocamdată, nu s-a putut stabili identitatea papuciştilor Academia de Fiinţe Neclare din Metropolă a hotărît să le afle

originea. În acest sens, rugăm toate mamele de pe pământ, care au bănuieli sau indicii că au dat viaţă unor asemenea monştri, să se prezinte cu elan ginecologic pentru un amănunţit control patriotic! “ (muzică, cortina)

Scena a VI-a

Nini, Leo, Dacu la birou.

Nini: Domnule primar, azi, aveţi zi de audienţe!

Leo: Aşteaptă mulţi?

Nini: Un porc pentru un post, un morun pentru o casă, o curcă pen-tru sancţiune, produse de import pentru un proces şi un apla-udac - degeaba!

Leo (tresare): Un aplaudac nu aşteaptă niciodată degeaba. Ia-le ce-lorlalţi vietăţile şi greutăţile şi spune-i aplaudacului să intre. Notează problemele pe care le au şi transmite forurilor să rezolve oral! (Nini iese, intră aplaudacul)

Aplaudacul: Sănătate maximă şi virtute totală!

Leo (plictisit): Bine, bine...

Aplaudacul: Ca patriot şi ca aplaudac...

Leo: Treci peste introducere!

Aplaudacul: Mă adresez Dvs., pentru că eu cred că e de datoria...

Leo: Unde bîntui?

Aplaudacul: La combinatul agricol de textile „Fusul strîrmb“. Frec menta şi ţiparul, tai frunză şi ard gazul!

Leo: Bine. De mîine vei fi şef de tură. Şi-acum, cîntă!

Aplaudacul: Ca şef de tură patriot, care viitor de competenţă...

Leo: De-acord. O să fii şef de secţie, dar latră odată!

Aplaudacul (pluseazsă): Ca şef de secţie vigilent, pentru că noi toţi luptăm pentru boborul, unde situaţia cînd cere...

Leo: Director-adjunct, mai mult nu se poate! Şi spune repede, să-mi dau seama dacă merită!

Aplaudacul (pe nerăsuflate): Comisarul-şef Tase Mătase minte! N-a prins nici un papucist. E în combinaţie, cu Sindicatul „Hoţul liber“, care l-a aprovizionat cu papucişti.

Leo (clatină din cap, gînditor): Cum te cheamă, vigilentule?

Aplaudacul: Bică Frecaru, trăiţi!

Leo: Dă-mi cîteva date personale!

Aplaudacul: M-am născut în termen legal, la trei luni după sosi-rea tatei dintr-o călătorie în străinătate, cu durata de 2 ani. Am fost al cincilea copil al mamei şi al treilea al ta-tei, în total, opt. Viaţa mea e un roman! La 15 ani, am absolvit clasa I, ca un căpitan, la 27 de ani - clasa a doua, iar la 28, am terminat studiile superioare de aplaudac...

Leo: Te fac om, Bică! ce zici?

Aplaudacul: Greu, domnule primar, greu de dificil!

Leo (face praştie din breteaua lui): Ai biografie ţi calităţi de director, dar…

Aplaudacul (grăbit) : Orice! .
Leo (scurt): Să uiţi şi să taci!
Aplaudacul: Aşa. . . ca orice tăietor de frunză verde de cicoare, mîndră-i ţara mea, mai ziceam şi eu cîte ceva dar,ca director, se schimbă producţia reproducţia şi retribuţia. E tranziţie curată! Vai de mine şi de alţii! Se poate?!... Noi avem răspunderi şi nu ne lăsăm! Care patrioţi din cele nai vechi timpuri îndepărtate... cu alviţa, cu seminţe, cu arcul, cu ghioaga ospitalieri, paşnici, cu industria, cu gîndirea multicolor în-fundată, de-o fi una, de-o fi alta, bag-o, scoate-o, nu cumpărăm, nu vinden, stăm falnici la cozi, unii la cozile altora, tot înainte, ia mai zi, ia mai zi, ce-a nai fost, ce s-a-ntîmplat, acolo-n satul dintre lunci, iarba nu-mi mai place...
Leo (îi astupă gura): Bravo! Şi... valeaaaa! (strigă) Nini! (intră Nini, ia notiţe).Comandă o cină la restaurantul „Oaia filozoafă“ şi invită-l pe comisarul-şef Tase Mătase din partea mea, iar, din partea ta, pe o amică de herghelie care să-l intere-seze! O să fie meci mare, fetiţo! ... (Cortina)

ACTUL II
Scena I
Leo, Tase, Nini, Rozeta Stradelă în „Sala romană a restauran-tului „Oaia filosoafă“. (Masă bogată, pahare pline).
Tase: Domnule primar, pentru mine este o mare onoare că m-aţi invitat aici, dar...
Leo: … te-ntrebi de ce!
Tase: Chiar aşa!
Nini (expansivă): Fiindcă eşti un mare erou cu părul creţ căzut!
Rozeta (la fel): Eşti viteaz, cinstit şi drept!
Leo (cumpănind): Aş zice că matroanele de faţă au dreptate, dacă nu ar fi mai mai mult, mult mai mult decît atît!
Rozeta (lui Tase, agăţîndu-i-se de gît): Eşti coşmarul societăţii to-tal supravegheate şi apărate de ea însăşi prin ea însăşi! O, roman durduliu şi prădalnic ca un rechin, visez să-ţi fiu nuvelă şi rechină!
Nini: Hanele te doresc păzindu-le pragul cu coada înăuntru ca un semn veşnic al încrederii şi al devotamentului!
Leo (cinic): De ce nu?!... (după o pauză strategică) Dar mai ales fiindcă eşti un escroc fără pereche! (stupoare, schimbă tonul) Cunosc toată pove s te a . Ştiu de înţelegerea cu Rică Ispită. Pen-tru că sîntem amici vechi mîine te vei îmbolnăvi şi-ţi vei da demisia. Îmi va părea rău, o să-mi exprim regretele neîmpăcate însă…. o să ţi-o aprob!
(Tase duce mîna la piept, ca şi cum ar avea un atac de cord, se cocîrjează, cade într-un genunchi, apoi scoate greu din buzunarul interior un plic cu fotografii, pe care îl dă primarului. Nini se uită cu interes).
Nini (chicoteşte , că tre Leo): Eşti cu mine, cocoşelule ! Ia te uită cum mă ciuguleai. Vai de mine! Asta-i artă pentru artă fotografică! (exclamă) E da la concursul meu de ocupare a postului aici, la primărie! O, doamne! Ce greu a fost! Un candidat, un post! Cîtă singurătate! Cîtă voinţă şi avînt! …
Tase (oftează,pentru Leo): Jack Trompetă şi-ar vinde sufletul pen-tru ilustraţiile astea!...

Rozeta (îi dă lui Tase un pahar cu vin): Bravos, suflete! Te admir! Pentru tine mi-aş da toată lenjeria asta romană!
(Tase şi Leo se privesc lung, surîd şi treptat hohotesc).
Leo (vesel): Felicitari, comisare! Felul cum ai procedat, lupta dumitale cu duşmanii demonstrează capacitate, competenţă şi de-votament. Mai presus de toate ai pus liniştea şi stabilita-tea cetăţenilor. Mîine voi propune premierea dumitale în Consiliul de Ţinut de Vorbă şi înaintarea în grad!
Tase (dansând cu Roze ta): Cine m-a calomniat?
Leo (cu lehamite): L-am anesteziat, nu-ţi face probleme! Şi... nu l-am crezut! Dar pozele astea... cine le-a făcut?
Tase (preia jocul lui Leo): L-am trimis la cărat piatră şi la împins vagoane! Am distrus şi filmul! Bineînţeles, nici eu nu l-am crezut!…
Leo (desface braţele): Tase! Prietenul meu de-o viaţă!
Tase (la fel): Leo! Primarul meu stăpînul meu! (Se îmbrăţişează)
Nini, Roze ta (îi sorcovesc): Să trăiţi / Să-ntineriţi, / Ca merii,/ Ca perii, / Ca fire de trandafiri / Albaştri pentru măriri…"!
Leo Tase (într-un glas): Şi să ne-avem ca fraţii pe brînză!
(Intră avocatul Pache Acrobatu cu chelneriţa Acadea agăţa-tă de gîtul său)
Leo (prezintă expansiv): Ia te uită! Fii atent, neamule, şi priveşte! Cel mai mare avocat al Metropolei, d-1 Pache Acrobatu!
Pache (agitat): Domnilor! vă aduc o veste groaznic de înfiorătoare! S-au dus zilele dulci şi nopţile plăcerii!
Nini, Rozeta: Ce e?... Ce e?...
Pache **(pipăind-o pe chelneriţa Acadea): Domnilor, se dărîmă şandramaua şi voi staţi galbeni şi moi în porumb! Pînă acum aţi fost pe prispa casei, de-acum veţi fi sub fierul casei!…**
Leo **(către Pache):Lasă tiradele!**
Tase: Iar umbli cu cioara vopsită-n papagal! Nu e cazul să faci tot circul ăsta ca să vii să petreci cu noi. Mai bine umple un pahar cu ea (o arată pe chelneriţa Acadea) şi dă-1pe gît!
Pache (exasperat): Domnilor, Marele Inventator Bilă Bulescu ştie tot! (enumeră) Şi cum Tase a rezolvat cazul dispariţiilor de papuci, şi cum Leo promovează cadre noi (o arată pe Nini) şi încă o groază de taine! Vin de la el .V-am studiat dosarele, v-am judecat, v-am condamnat, mîine după amiază aţi fost arestaţi şi... terminaţi! (Efect puternic)
Leo (îngăimat) : Şi... de ce ne previi? (suspicios) Ce urmăreşti?
Pache (desperat): Fiindcă nu sînteţi numai voi! Există o listă cu o sută de nume .Ultimul e al meu. Ştiti de ce? Ca să vă condamn, să vă judec, şi să vă studiez dosarele la toţi. Pînă acum am rezolvat cincizeci. Mîine la amiază, gata!
Leo (mişcări gimnastice, ton tragic): Dacă-i aşa, doamnelor şi domnilor, vom lupta pentru ţara şi bobor!
Nini (cu avînt): Sînt gata să lupt fără pauză!
Tase (hotărî t): Luptăm, de ce nu!?... Ce e scris şi pentru bobor...

Roze ta (ciripit) : Mie-mi place foarte mult boborul şi vom lupta pentru el chiar şi cu mai mulţi duşmani deodată! (muşcă din o bucată de pui).
Chelneriţa Acadea (bea un pahar): O luptă mi-a fost viaţa, deci voi lupta alături de dvs.
Leo**: Şi tu, Pache?**
Pache: Mai încape vorbă?.... (gînditor) Va trebui să fim calmi şi să calculăm tacticos acţiunile…
Leo (agitat): Întîi şi întîi, să mobilizăm cît mai mulţi oameni de bine care să ni se alăture. Cît mai mulţi! De încredere şi importanţi! Să-i adunăm aici şi să facem un plan de bătai. Să vină Jack Trompetă! Presa e cu noi! Stănel Micr ofonescu - Viteleziunea e cu noi! Samurache Lingătoru, Preaion Mătreaţă, Bacii Toacă... Arta e cu noi! (arată fetele) Tinere-tul e cu noi! Mimi Arac, Niki Groapă – T.U.R.-ul de ambe sexe e cu noi! Tinel Caşcaval, Jenica Libidou, Ghiţă Pufulete, Bică Service, Bobiţă Caricel... Specula licită e cu noi! Şi boss-ul nostru viitor: Vică Struţu Proptescu. Pentru el ar fi o revanşă grozavă să participe la lupta cea mare, rob cu domn să ne unim, „Internaţionalala“ prin noi s-o măsluim. Ia viteză,Tase, şi adu-i aici! Primul - pe Vică!
Tase: Am înţeles! (iese val-vîrtej)
Pache şi Leo se aşază la o masă şi fac planuri pe o coală de hîrtie. Rozeta ia ceaşca de cafea a lui Leo)
Rozeta **(studiind ceaşca, plimbându-se, către Nini):Se-ascute lupta de clasă, fată hăi! Ia uite nunai, ce drumuri nul te îi apar ăstuia aici... Şi nişte craci lungi care parcă îl strîng de gît... or fi ai tăi, Nini?... Are sufletul asfaltat cu necazuri şi griji, amărăşteanul!**
Chelneriţa Acadea (priveşte şi ea ceaşca, completează): E agitat şi îl urmăresc nişte ochi peste tot!...
Nini (se uită şi ea): Nu-s picioarele mele. Roze ta !.. Seamănă mai mult cu nişte fire de textile… Îţi spun eu, cineva trage sforile în cafea şi vrea să-l strîngă de gît, dar şi el e băţos, uite că scapă! În mod sigur, pînă mîine noapte cel târziu se face ziuă!… (se discută în şoaptă)
Pache (gesticulează, vorbeşte tare): Unu: cu cine o facem? Doi: cum o facem? Trei: De ce o facem?
Leo (hotărît): O facem noi şi ai noştri - trăiască! O facem bine! Bravo! Şi o facem, fiindcă altfel ne ia capul Marele Inven-tator şi, poate, şi mai rău, scaunele şi viitorul de aur, doamne fereşte!
Pache (exasperat, răstit): Domnule! Stai pe vine şi mestecă de drept! Nu putem spune asta cetăţenilor. Noi trebuie să fim în legalitate, nu pricepi?...
(Intră Tase cu Vică Struţu Proptescu în spinare.Vică e tuns chilug. Ia un pahar, bea, mănîncă, mîngîie femeile şi sare pe masă)
Vică (demagog): Domnilor şi doamnelor!... Noi care am suferit de frig cît a fost necesar, noi care am mîncat salam cu soia, noi care ne-a pus pe umeri cît a vrut, noi care am stat la cozi... vom scăpa iubita Ciomăganie şi boborul ei de dic-tatură!... Vom face o mîndră de reovulaţie, de să urle cîinii în Giurgiu, apoi, după ce o introducem în circuitul comercial, o vom confisca şi mai tîrziu gestionăm cum ştiri noi că se cuvine! ... (aplauze, îmbrăţişări)
Pache (cîrteşte): Dar sînt şi probleme!
Vică (îl bate pe umeri): Sînt foarte bun la matematică.Aveţi puţin-tică răbdare şi ne urcăm pe cai. Deocamdată, aşteptăm cuminţi în suc propriu!...(cortina)

Scena a II-a
(Figuraţie numeroasă. În partea dreaptă a scenei un podium pe care se afla instalată orchestra „Oxiurii romantici“ care va marca prin acorduri puternice momentele importante.Toate personajele se află în sala mare a restaurantului. Unii vorbesc, beau sau mănîncă. Sînt îmbrăcaţi în grabă).
Pache: Doamnelor şi domnilor, vă mulţumesc fiindcă aţi răspuns ape-lului nostru cultural.Va concerta pentru Dvs. minunata orches-tră „Oxiurii romantici“, condusă de (acord muzical) marele diri-jor Ţobiţă Oxiurescu! (Ţobiţă se înclină ceremonios) Şi acum, primul solist al Festivalului Reovulaţiei: domnul... (acord puternic) Vică Struţu Proptescu!
(Vică apare în momentul prezentării. Surpriza e totală. Asis-tenţa e uluită)
Samurache: Nu se poate!
Lefterache: Sînt foarte perplex!
Stănel: Ca simplu cetăţean, sînt depăşit!
Niki Groapă: Imposibil!
Părintele Milu Anafura (cîntă): „Doamne-ajută, doamne-ajută, / Şi produce plusvalută! / Acum şi-n vecii vecilor, /Amiiiin!...“
(Răsună cîteva fluierături, dar şi cîteva aplauze)
Vică (orator dezinvolt): Prieteni dragi, ne cunoaştem de-o viaţă, cum e turcu-i şi pistolul... Alături, umăr la umăr, hei-rup, hei-rup, cad stînci de fier, mai lungă-mi pare calea acum la-n-tors acasă, staţi, o vorbă să vă spun,
mi-e inima de lacrimi plină şi durerea ne-a copleşit şi ne-am făcut de băcănie pe orizontală şi pe verticală... Sînt toboşarul vremurilor noi, hai la lupta cea mare, ca să facem o reovulaţie socială şi po-litică şi la noi în sat, să ieşim din haos şi mîndri noi să fim! Aşadar şi prin urmare, să-l înlăturăm pe acest Mare Farsor care este aşa-zisul Mare Inventator Bilă Bulescu! (tăcere mormîntală, toţi se privesc nedumeriţi, înfricoşaţi, Mimi Arac leşină în braţele lui Niki Groapă).
Preaion (senin, către ceilalţi, prefăcut): Eu n-am auzit ce-a spus dumnealui!(către Samurache) Tu ai înţeles ceva, Samurache?
Samurache (rîde silit): Te-ai scrîntit, Preaioane? Ai început să vezi făpturi care nu există şi să ţi se pară că nu auzi ce niciodată nu s-a spus.
Glasuri: Nu s-a auzit nimic./ Nimeni n-a spus nimic. / N-a spus nimeni nimic!
Chiar nimic! Nimic! Nimeni!... (Mimi Arac leşină).
Vică (face un semn lui Tobiţă Oxiurescu şi se aude un acord vigu-ros pentru impunerea liniştii,Vică arată un sul de hîrtie igienică). Aici se află înşirate o sute de nume scrise de mîna lui Bilă Bulescu. Cei care le poartă au fost executaţi, condamnaţi şi mîine vor fi judecaţi şi arestaţi. (categoric şi spăimos) Toţi cei de aici sînteţi pe listă! Unul singur lip-seşte: Şeful Gărzii Marelui Inventator. Nu l-am anunţat, dar o facem acum pentru că sîntem siguri că oricum ne ascultă!
Părintele Milu (slujeşte senil): .. .Odihneşte-ne, Doamne, pe noi, în cîmp cu verdeaţă unde nu-i supărare şi nici întristare!...

Mimi Arac (revine din leşin): Dacă-i aşa, T.U.R.-ul meu şi al lui Niki va sprijini reovulaţia cu toate forţele! Spune şi tu ceva, Niki! (îl împinge în prim-plan pe Niki)
Niki (greoi): Am să vă spun şi eu ceva: dacă doamna preşedintă Arac nu ar fi leşinat cu atîta măiestrie şi promptitudine, aş fi făcut-o eu personal. T.U.R.-ul este una din ce le mai mari întreprinderi ale Ciomăganiei şi era extrem de important ca să leşine cineva din partea, lui, pentru binele şi liniştea sa. Îmi exprim adeziunea tare şi caldă! (aplauze)
Voci (panicate): Ce facem acum?... Ce facem?...
Samurache (bea, apoi strigă): Cultura va lupta cu bugetul ei de bikini cu crac perfid!
Rozeta (ridică braţul drept, avîntat): Şi tineretul uman va lupta!
Stănel: Şi Viteleziunea noastră liberă de toate!
Vică: Doamnelor şi domnilor, daţi-mi voie! Vreau să eman voinţa generală: sîntem sortiţi, în mod fatal, să învingem! (acord mu-zical al Oxiurilor, se aud lovituri puternice în uşă. Încreme-nire generală, uluire, spaimă)
Voci: Ne-am ars! Sfîrşitul! ... Doamne -ajută!
Părintele Milu (cîntă): Bate şi ţi se va deschide, păcătosuleeee !
Vică (sfidător): Deschideţi!
Samurache (clănţănind de frică): Nu deschideţi! (spăimos) E lupu!
Toţi (înfricoşaţi): E lupu! Lupu!... Lupu!... Lupu!...
Vică (eroic) O fi lup, da' i lupul nostru! Deschideţi uşa, domnilor!
(Nick Udeală deschide . Intră Oică Mareşalu, Şeful Gărzii Marelui Inventator, îmbrăcat în uniformă de paradă, braţ în ghips)
Strigăt de groază: Şeful Gărzii Marelui Inventator!
Preaion (umil): Dom' colonel, cu respect, vă aduc la cunoştinţă că eu nu-s aici!... (Oică Mareşalu merge ţeapăn pînă în faţa podiumului pe care se află Vică. Întreabă sumbru, tragic).
Oică: Şi eu sînt pe listă? Vică **(deschide braţele pentru îmbrăţişare): Bine ai venit alături de noi, colonele! Sigur că eşti pe listă!**
Oică (tragic): Jură-te pe mama! (acord muzical)
Vică (soelmn, ridică mîna): Jur pe mă-ta, că spun adevărul şi numai adevărul!
Oică (insistă): Pe-a ta!
Vică (repetă): Pe-a ta! (adaugă). Aşa să-mi ajute cine acordă ajutoare!
Oică (învins): Te cred! (mîhnit) Asta fuse soarta noastră, deocamdată.
Vică (bărbăteşte): Sus fruntea,vrednice Oică! Vom termina cu înlocuitorii. Îi vom înlocui cu alte originale care au dispărut pentru totdeauna!...
Jack Trompetă (tuturor, teatral): Domnilor, sîntem martorii unei sce-ne isterice de mare conţinut. Acestea sînt file din horoscopul glorios al reovulaţiei grandioase pe care o trăim.Vin vremuri homerice şi otomane. E mai greu să vezi în trecut decît în viitor! (acord muzical puternic, comandat de Vică lui Tobiţă)
Vică: Dragi eminenţi ciomăganieni! Deviza noastră e: „Ori învingem, ori nu pierdem!" (acorduri nuzicale, aplauze)

Pache (exuberant): E minunat! E-nălţător! E sublim că ne aflăm aici împreună. (comandă un acord muzical, apoi răcneşte). Înflăcăraţi de binele comun,vom face totul pentru noi! (urale). Dar cum îi vom ridica la lupta noastră pe cei în fruntea cărora va tre-bui să fim?...
Leo: ... aceasta-i întrebarea!
Oică (trist): Cum să-i aduni la reovulaţie?... S-au obişnuit cu Marele Inventator! Cu minciunile lui! Vor fi insensibili la ale noastre!... Cum să-i aducem alături de noi?...
Vică (triumfător): Îi vom aduce cu adevărul! (acord muzical, este privit cu suspiciune, reia). Cu adevărul! (dezvoltă) Cu această scînteie a credinţei omeneşti! (liric) Iar adevărul îl cunoaştem toţi. Şi fiecare ştim cîte ceva despre el! (acord muzical) Purificaţi-vă! Eliberaţi adevărul, fie şi sub forma nevinova-tă a celor mai cumplite minciuni în falş, a zvonurilor, a con-fidenţelor sau a gîndurilor. Fiţi şi deveniţi eroi, vor fi destui dispuşi să sufere pentru asta, dar şi nepoţi cu duiumul care se bucure şi să vă admire! (aplauze, tropaieli)
Nini (bate din palme, sare într-un picior): Doamne, ce bine o să fie! Tata a fost gheroi, eu o să fiu eroaie şi o să-mi fac rost de vitelizor în dungi şi permis universal de călătorie. Cel nai mult aş vrea să zbor cu naveta armoricană „Discoteky"!...
Oică (îngrijorat): Adevărul? Despre ce adevăr vorbeşti, d-le Proptescu?...
Samurache (beat): Să lăsăm adevărul să se odihnească!
Mimi Arac (energică): Mai tîrziu adevărul! Acum avem treabă! Mare!
Stănel (solidar): Adevărul inhibă!
Voci: Fără adevăr!... Fără adevăr!...
Vică (domină): Este evident şi la mintea tuturor cocoşilor autori-zaţi că ne aflăm aici crema şi caimacul oamenilor de bine şi de omenie din metropolă, drepţi (acord muzical), viteji (acord), curajoşi (acord), noi (acord), rotofei (acord), romantici, ca şi prietenii noştri muzicali, domnii Oxiuri (arată orchestra cu gest larg, acord muzical)… patrioţi fără scrupule (acord), sfioşi (acord) şi aprigi (acord)! Daţi-mi voie, aveţi puţinti-că... Voi vorbi eu în numele Dvs. şi să-mi spuneţi dacă vă place sau nu! (semn de acord puternic) Atenţiune: Adevărul e că suferiţi din cauza dictaturii buliste! (stupoare, aplauze)
Toţi (ţipete, urlete, bocete): Suferim! Su-fe-rim! Suferiiiiim! Suferiiiiiiiiim!
Vică (dojenitor): Vă place? .
Toţi: Ne place! E grozav! ... Suferiiiiim! Su-fe-rim! Su-fe-rim!. .
Părintele Milu (îl împărtăşeşte pe Samurache): Ia cu tata, păcătosu-le şi pocăieşte-te în faţa Domnului!...
Samurache: Eu mă pocăiesc cu sticla! Vreau să sufăr!
Mimi Arac (desperată) ; Aoleu Niki, ce-am mai suferit noi amîndoi!
(îl îmbrăţişează pe Niki, prinzîndu-l între ei pe Stănel)
Stănel (abia respirînd): Vai, Doamne, cît sufăr!
Samurache (îngăimat): O suferinţă la timpul ei, face cît zece femei!
Preaion (lui Rică ispită): Să nu te prăpădeşti de atîta suferinţă, domnu' Ispită!
Rică (Lui Leo) : Să nu vă daţi duhul, domnu' Dacu!
Bacil Toacă: Din partea Academiei, dacă suferinţă nu e , nimic nu e!
Pache (ca la Pluguşor): Doamne, doamne, suferinţa e pe noi, minaţi măi hăi,hăi!

Vică (tare): Dar nu numai Dvs. suferiţi!…
Horică Babiun (pune mîna pe o bîtă): Adică, cine mai suferă?
Niki: Mai tare ca noi? Suferă mai tare ca noi?…
Mimi: Nu se poate!
Voci (amenințătoare): Cine?… Cine, mă?…
Vică (plînge fals, acord muzical paroxist): Boborul! (pauză pentru efect) Drăgălaşul de bobor! Tot boborul!
Voci (preiau): Toooot! Toooot! Suferă toooot boborul! Săracu' bobor! Brav boborul nostru!
Samurache (sughiţă): Podoaba cea mai mîndră între podoabele ţării!
Pache (după un acord muzical): Aşa-i! Suferă cumplit boborul! Nici un doctor nu l-a putut lecui de suferinţă. Nici cu ceaiuri, nici cu cartele, nici fără zahăr, nici cu înlocuitori, nici cu frecţii, nici cu clisme, nici cu bătaie, nici cu suzete, nici cu certificate… (acord)
Vică: Boborul e-nfometat! (acord)
Tase: E-nfrigurat! (acord)
Leo: E-ntunecat! (acord)
Rozeta: E chiuretat! (acord)
Mimi Arac, Niki Groapă: Nu mai are decît arma muncii! (acord)
Preaion (urlă): Munca l-a făcut pe bobor!
Jack Trompetă: Munca îl eliberează pe bobor!
Părintele Milu (cîntă): Mititeluuuu! De la o vîrstă fragedă, a fost silit să lupte, să muncească, să fure şi să fie violat, ca să-şi întreţină părinţiiiii!… Bobor între boboare, amiiiiiin!…
Nini: Sărman bobor cu 10 clase, clasa întîi şi a zecea!
Vică (dominator): Şi vă întreb: ce bobor a stat mai mîndr, mai tare şi mai moale în faţa intemperiilor şi de ce? De ce?…
Toţi (tunet): Fiindcă! (acord) Fiindcă! (acord) Fiindcă!… (acord)
Vică (triumfător): Asta-i! Fiindcă au dispărut treptat şi brusc papucii… (acord, vacarm, aplauze, fluierături, tropăieli)
Iar cauza e una şi o vom înlătura!… (acord)
Toţi: Cauza!… Cauza!… Cauza!…
Vică (comandă un acord, tare, puternic): aşa-zisul Mare Inventator este hoţul de papuci! (vacarm, aplauze, fluierături)
Leo (îşi face cruce, lui Tase): Acum, boborul e cu noi!… Ai văzut ce clasă are Vică? Matematica lui s-a făcut a dracului!… Asta-i matematică neoreovulaţionară!… Ţine-aproape, Tase, că uite, cartoafa se face portocală şi barca, submarin atomic!
Oică (intră în jocul lui Vică): Jur pe braţul meu de ghips că vă mărturisesc un secret! Vi se va părea incredibil, revoltător dar… de zeci de ani, acest mare inventator, după cum s-a autointitulat, umblă numai în papuci de aur. La toate reşedinţele sale sînt sute, mii şi zeci de mii de papuci de aur. Asta în timp

ce boborul şi noi sufeream îngrozitor de nemaipomenit de pe urma dispariţiilor! Jur pe mama care locuieşte pe strada Ciorilor, nr. 17 bis, că acesta-i adevărul! (acord)
Tase (ridică braţul stîng): Jur şi eu pe mama mea anonimă şi colectivă, că am găsit în înfruntările cu papucieştii, trei perechi papuci de aur pe care i-am predat contra chitanţă orală domnului primar Dacu!
Rică Ispită: Eu nu am mamă de import şi nu am tată fără cazier, dar cu acest prilej, mă jur pe mamele antivorbitorilor mei că adeveresc spusele lor. În numele tuturor membrilor sindicatului „Hoţul liber", vin şi precizez că am fost marginalizaţi, priviţi cu suspiciune de întreaga obşte, care a crezut că noi ne apretăm să afectăm locul pe care îl ocupă papucii în viaţa oamenilor!
Vică (acord muzical, concluziv): Doamnelor şi domnilor! Totul e clar şi premeditat. Pornim pe drumul glorios al reovulaţiei! Aceasta va fi noaptea cea mai lungă. Aveţi la dispoziţie trei ore ca să mobilizaţi în faţa muzeului forţele reovulaţiei! Semnul nostru de recunoaştere de identitate şi al victoriei va fi acesta! (arată degetul gros între arătătpr şi mijlociu). Porniţi la lupă, prieteni, la arme, cetăţene, şi-ţi va fi biroul încoronat cu flori! (urale, aplauze, iese din scenă cu ceilalţi, rămîn Mimi Arac, Niki Groapă).
Mimi: Hai la mine, Niki! Să-i lăsăm pe-aştia să pornească acţiunea. În ce priveşte, e timpul să avem grijă de T.U.R-ul nostru . hai să facem nişte planuri şi, din cînd în cînd, ne mai ridicăm din pat şi ne mai uităm pe fereastră să vedem cum merge reovulaţia sau contrareovulaţia şi, cînd se rumeneşte situaţia, venim în fruntea tuturor. Noi avem răspunderi mari!
Niki (tolomac): Ai dreptate, Mimi! Că bine zici!
Mimi (îl vede pe Horică Babuin): ce faci aici, Horică?
Horică (încurcat): La ora asta, Onesta, nevastă-mea nu-mi deschide uşa, oricît aş bate. Îi e frică să nu fie altul deghizat în mine, soţul ei iubit. Mă gîndesc unde să mă duc.
Mimi (bucuroasă): Uite ce faci! Te duci la trust şi peste o oră scoţi în stradă al treilea schimb şi veniţi spre Piaţa Muzeului strigînd: Jooooooos! Jooooooos! Jooooooos!…
Horică: Cine?
Mimi: Dacă n-ai răbdare, de ce te grăbeşti? Peste o jumătate de oră vii şi cu schimbul întîi care soseşte la treabă şi strigaţi: Suuuus!… Suuuuuuuuuuus!… Suuuuuuuuuuuuuuuuuuus!…
Horică: Cine?
Mimi: Pînă ajungeţi cu schimbul întîi se lămureşte cine-i cu boborul, că se face dimineaţă… venim şi noi şi vă comunicăm cine-i sus şi cine-i jos. Ai înţeles?
Horică (zăpăcit): Perfect. Şi dvs.?
Mimi (arată pe Niki): Noi ne sacrificăm! Avem de îndeplinit o misiune specială de luptă! (mobilizator). Pe timp de reovulaţie, restauraţie sau tranziţie, producţia merge înainte!
Horică (salută cu degetul mare între arătător şi mijlociu): Pentru cauză!Mimi, Niki (salută la fel): pentru cauză! (Horică pleacă)
Mimi (compătimitoare): oricum, ar fi stat la uşă, acasă.
Niki: Poate că Onesta s-ar fi îndurat de el!

Mimi (dojenitoare): Nu fi copil de bătătură, Niki! De-o lună, ea face repetiţii patriotice cu Boby Kortină în piesa antică „Unul la una!“ de Fonfi Fătălache. N-ai băgat de seamă că Boby a zbughit-o primul din local?
Niki (admirativ): Eşti foarte cultă!
Mimi (mîndră): Cultă-i mă-ta! Hai mai bine acasă, să facem cum se cuvine un scenariu pentru organe şi T.U.R.! (iese)
(Intră Jack Trompetă, Stănel Microfonescu, Nini, Rozeta).
Jack: E un moment grav, înalt, etern şi etanş. Trebuie să fim în primele rînduri. I-am trimis pe băieţi în teren, dar tu, Stănele, eşti singurul în măsură să mă ajuţi, aşa cum numai eu sînt în măsură să te ajut pe tine. În meseria mea, eu am idei şi tu eşti idiot, în meseria ta, tu eşti un as, adică n-ai idei, iar eu nu-s un idiot. Vom face nişte chestii formidabile!
Nini, Rozeta: Vrem şi noi să fim utile!
Jack: Vă mulţumesc, veţi fi pe parcurs şi cînd ne vom aşeza. Acum, marş şi faceţi cafele, vremea amorului obligatoriu a trecut! Am de vorbit nişte discuţii importante cu Stănel (fetele ies).
Jack: Vom scoate o ediţie specială bilingvă a ziarului! O să ajungem celebri, microfoane!
Stănel (bîlbîit): Nu ştiu limbi străine!
Jack (nervos): Boul bălţii! Taurul Mării! Taci şi ascultă: o jumătate a ediţiei va fi scrisă în limba de lemn… ia scoate limba (Stănel se execută) Văleu, lemn tare, băiete! Aşa, deci: păstrăm titlul „Vocea glasului“, cu editorialul „Reovulaţia a învins“ scris de mine. Cealaltă jumătate a ediţiei se va chema „Glasul vocii“ şi va fi scrisă în limba populară, cu editorialul „Contrareovulaţia a fost învinsă“, semnat, bineînţeles, tot de mine!
Stănel (confuz): Şi cine-i una şi cine-i alta?
Jack (exasperat): Eşti prost beznă şi fără filament. Precizările le vom face în editorialul din numărul următor. Oricum, ediţia potrivită intră în difuzare la semnalul nostru, iar cealaltă se distruge. Nu mai sta ca salamul în congelator! Ia stiloul, bea cerneală şi scrie cîte un articol pentru fiecare, să lăsăm loc de bună ziua şi de manevre. După aia, ne ocupăm şi de Viteleziune… Pe urmă, dacă eşti obosit, culcă-te pe masă sau pe duşumea şi înveleşte-te cu una din fete. Ne întâlnim la ziar!
(ies salutându-se cu semnul victoriei)
(intră Vică Struţu Proptescu şi colonelul Oică Mareşalu. Acesta din urmă bea vin şi are un cîrnat lung în mînă).
Vică: Să facem cărţile, generale!
Oică (oftează): Colonel, domnule Proptescu!
Vică (cu subînţeles): Am zis bine, Oică! Din acest moment eşti general şi nu unul oarecare, ci sortit să ajungă mareşal. Trebuie să recunoşti că sună grozav: mareşalul Oică Mareşalu!
Oică (electrizat): Ordonaţi!
Vică: Trebuie să mergi la datorie şi să semnalezi orice mutare! (muşcă şi el din cîrnatul lui Oică). Eşti cunoscut pentru calităţile pe care le ai: generos ca un crocodil, sincer ca un şarpe, devotat ca un şacal, drept ca o hienă, mare la sfat ca un cameleon şi viteaz cum n-a mai stat strîmb. Toţi vom aştepta un semn de la dumneata. În mare parte, din clipa asta, Reovulaţia depinde de dumneata.

Eşti omul nostru din Rio şi Havana-club, din Tokyo şi lacul Titicaca. E o treabă de conştiinţă. Eşti hotărât?
Oică (poziţie de drepţi): Sînt!
Vică: Vei merge pînă la capăt?
Oică: Absolut! (pune mîna în dreapta pieptului) Jur!
Vică: Cu cine?
Oică: Cu ai noştri!
Vică (bucuros): Eşti un adevărat patriot! (măreţ) După victorie, îţi vom ridica un bust de nisip cu piciorul ridicat şi dînd din coadă către guvern. N-are rost să amînăm pînă dai ortul popii Milu Anafură. După moarte, toate sînt trecătoare! (despărţindu-se cu salutul victoriei). Du-te la glorie, generale, muritorii te salută! De-o fi să cazi în groapă, nimeni nu-ţi va contesta dreptul să rămîi acolo! (îşi strîng mîinile, se şterg pe haine, Oică iese. De după o perdea apare Agripina)
Agripina (sare în braţele lui Vică): Nu te mai las să pleci! Trebuie să te ascunzi undeva. Într-o gaură, fie şi de şarpe! Consideră că, momental, este obiectivul nr. 1 al Reovulaţiei! Vino la mine, mult stimate şi iubite! Îţi voi face pavăză din trupul meu neprihănit decît de tine! Dacă e să te expui, fă-o prin mine!
Vică (convins): Îmi trebuie o acoperire, Bobo! Fii cazemata mea!
Agripina (febril): Am acasă nişte pijamale. Te îmbraci cu ele şi zicem oricui că eşti marinar din ţările calde, care a venit să-şi facă un cuib a noi, să se ouă şi altcineva să clocească, iar, la timpul potrivit, să plece cu migraţia, emigraţia sau transhumanţa. Sînt mîndră de tine, mereu te voi privi de jos în sus şi invers, cu lacrimi de sînge din brîu lăcrimînd!…
Vică: O, tînără domniţă, cu organ nobil, păcat că vîrsta…
Agripina: Cu vîrsta nu rezolvi nimic. Voi fi tine trup şi corp, ca să te recondiţionez în grelele încercări, pînă o să-mi aprobi un vitelizor, una sută perechi de papuci, cinci săpunuri şi un număr cu soţ din dragoste de ciorapi din import. Pentru asta sînt în stare să fac şi sacrificiul suprem: mi-aş da şi viaţa sexuală!
Vică: Eşti singură acasă?
Agripina: Ca într-un cuib de pasăre credincioasă în aşteptarea cucului necesar şi drag! E adevărat că mai vin clienţi din agricultură, ca să studiem cîte ceva de specialitate, dar îi voi rezolva din mers.
Vică (expansiv): Vom face o lume nouă şi cu sergentul zece!
Agripina: Sînt sigură că după reovulaţie va fi altfel! Voi cîştiga pariul cu agricultura! Apropos: hai să mergem, că nu mai suport să te văd îmbrăcat. Trebuie să te dezechipezi pînă la epidermă! Ce bine-mi pare că s-a nimerit să am acasă seminţe de floarea-soarelui şi de dovleac: facem cafea şi roadem seminţe: tu rozi una, eu rod alta… Doamne, e cumplit la Reovulaţie!
Vică (tragic): O fi sau nu o fi! Alea sunt aruncate! Tot înainte!
(Ies îmbrăţişaţi)
Agripina (ieşind): S-avem grijă pe unde mergem, că pe străzile astea trage îngrozitor. Şi la Viteleziune e un curent grozav!… (După plecarea celor doi, de după un separeu, ies Leo Dacu şi Tase Mătase)

Leo: Trebuie să schimbăm cauciucurile din mers! (hohoteşte desperat) Tase, vechiul meu prieten la bine, la mai bine şi la foarte bine, te invit la mine acasă!
Tase: De ce?
Leo: Am la frigider un morun, care venise la ultima audienţă să-i dau o casă. Facem de-o saramură straşnică, o punem de mămăligă şi mîncăm, eu – primăria şi tu – poliţia, după care ne aducem aminte de papucii, zăpezile şi femeile de altădată. Amintirile ne-au rămas, fiindcă nu-s de luat!
Tase: De ce eşti îngrijorat?
Leo (abătut): L-am urmărit pe Vică şi l-am studiat atent: în curînd se va preface că nu ne cunoaşte! (oftează) Oh, şi cît am mai muncit noi pentru societate!… (jalnic) Am feştelit-o, Tase, bravul meu tovarăş de drum şi domn de luptă! Mă mir că poţi fi atît de calm şi nepăsător!…
Tase (aprinde o ţigară, tacticos): Nu fi fleoarţă, Leo! Buduoarul Agripinei e o cameră obscură, iar ea e o mare artistă. Îl vom avea pe Vică alb-negru şi color în toate poziţiile. I-am promis fetei o primă în valută şi obiecte dispărute, dacă reuşeşte şi figurile „stînd în cap“ şi „agăţaţi de lustră“, ca documente eroice, pe meterezele Reovulaţiei.
Leo (pocneşte mîinile, admirativ): Doamne, Doamne, numai să nu se voaleze clişeul de ce vede!…
Tase (flegmatic): N-are cum! E fabricat în Muedia de o firmă armoricană care lucrează cu angajaţi trancezi şi vermani, după un patent pajonez cumpărat de manglezi! (face semnul victoriei).
Şi-acum, hai la lupta cea mare, că tot ziceai de morunul ăla! (cortina).

Scena a III-a
(La ziar Jack, Stănel, Nini, Rozeta. Bătăi puternice în uşă)
Rozeta (alintat): La cotidian în noapte, oare cine bate?
Leo (de-afară): Eu sînt, dragă presă, subiectul tău iubit… Dar deschideţi uşa, străzile sînt pline!… (intră Leo şi Tase)
Tase (către Jack): Permiteţi să raportez în numele boborului! Oamenii se adună la reovulaţie şi se grupează cum li-s anii, cum li-i rangul, cum li-s banii, cum li-i hangul… stau civilizat la coada libertăţii şi a democraţiei şi a demografiei…
Jack (energic): Bravo! Bravo naţiune! (are o idee) Comisare Tase Mătase eşti omul care ne trebuie! Îţi vom încredinţa o misiune secretă!
Tase (poziţie de drepţi): Sînt gata-ntotdeauna!
Jack (plusează): Pentru fapta ta, Ciomăgania îţi va fi recunoşcătoare! Vei primi diplomă de fontă şi medalie de aluat!
Tase (mîndru): Erou am fost, erou sînt încă!…
Jack (îi arată hîrtiile): Comisare, ai aici două dosare: unul cu „Vocea glasului“ şi altul cu „Glasul vocii“. Trebuie să ajungi cu ele la domnul Tipografescu! Apoi rămîi acolo lipit de telefon. Aşteaptă un semn de la mine. Dacă transmit „Unu!“, băgaţi în producţie „Vocea glasului“, dacă zic „Doi!“, intră „Glasul vocii!“. Numai dumneata poţi face asta! Eşti cel mai iute de picior şi de încredere. Lui

Tipografescu îi clănţăne dinţii de nerăbdare. Reţine: puţini sîntem, mulţi vom rămîne, dar aici ai paşapoartele noastre pentru reovulaţie şi contrareovulaţie!
Tase (face semnul victoriei): Vom învinge! (iese ca un vîrtej)
Leo (timid): N-ar fi bine să mă duc şi eu cu comisarul?
Jack (categoric): Nu, domnule primar, noi avem alte misiune isterică de îndeplinit! Ceva esenţial!
Leo: Ce?
Jack: Vom pune Viteleziunea în funcţiune!
Stănel (intervine): Nu se poate! Imposibil! N-avem şaibe! N-avem ciocane şi seceri! N-avem curent suficient! Sîntem viteji, dar sîntem nepregătiţi!
Leo (tresare): Numai printr-un miracol!
Jack: Asta-i soluţia! Bravo, domnule! Vom face un miracol! (lui Stănel) Tu vei fi preşedinte la Viteleziune!
Stănel: Ce trebuie să fac?
Jack: Înainte de toate, să te tunzi zero, ca să dai lumină!
Stănel: Şi mă voi autoboteza Stănel Vitelezorescu!
Jack: Perfect! Să-ţi dai mielul să-l bem împreună! Acum, fă rost de părintele Milu Anafură să ţină slujba pentru un miracol.
Stănel: Nu e departe Slujeşte orice.
Jack: Ăsta profesionist! După el! Angajează şi un grainic şi învaţă-l să se comporte. Ca o mireasă prinsă în flagrant cu toţi nuntaşii înainte de ceremonie şi iertată pe bază de vîrstă fragedă şi meserie desăvîrşită. Să stea cu fruntea sus şi ochii plecaţi. Tot cetăţeanul de bine să fie răscolit, ca de uraganul Flora, pe plan moral, social, politic, economic şi sportiv… Hai la treabă! Fără viteleziune, reovulaţie e reumatică! Vom da un spectacol în premieră mondială! Or să crape de invidie trancezii, armoricanii, pajonezii, manglezii, vermanii… Noi sîntem urmaşii noştri, să se ştie!…
(Intră o ceată – Rică Ispită, Bacil Toacă, Samurache, Preaion – în frunte cu părintele Milu Anafură, care slujeşte).
Părintele Milu (cîntă): Şi du-l, Doamne, unde-a dus mutul iapa şi a înţărcat-ooooooooo! Iar de noi aibi milă şi nu ne uitaaaaaaaa!
Samurache (anunţă pilit): Marele Inventator e terminat! L-am închis în cercul magic cu pisicile negre!
Părintele Milu: Am venit aici să ne spălăm pe mîini! Toată lumea, fiilor, să se spele pe mîini, că le-a pus pe pisici, sau o să le pună! La Reovulaţie, trebuie să avem mâinile curate, măi nepoate!…. (intră Pache Acrobatu)
Pache (neliniştit): Pînă la cinic fix, mai este o jumătate de oră şi piaţa nu e încă plină!
Preaion (tragic): Ciomăgia doarme, cetăţenii visează colorat de foame, reovulaţionarii acţionează încet, noi am făcut totul!
Jack: Ţineţi-vă firea, ţoalelor! Părintele Anafură slujeşte pentru miracol şi voi vă jeluiţi?!… Aduceţi aparatele cât mai aproape! (către Milu). Părinte, cere Atotputernicului să vegheze asupra

Reovulaţiei! Avem nevoie de o minune, d eun miracol, ca de aer condiţionat! (către Stănel). Cum merge, domnule preşedinte?
Stănel (moale): Dacă părintele continuă tot aşa, într-un sfert de oră e gata! Dar…
Jack: Nici un dar!… Dezbăraţi-vă odată de chestiile astea! Pînă cînd acest obicei asupra noastră?!…
Stănel (îşi aminteşte): Ne trebuie un grainic!
Părintele Milu: … şi toate vor fi în ceruri ca pe pământ!…
Jack (lui Stănel): … Amin! Fă-o tu pe grainicul!
Stănel: Eu sînt preşedinte!… Şi nu-s vitelegenic!…
Jack: Bineeeeeeeee! Voi încerca să găsesc un grainic!
Stănel (lui Jack): Fă şi comunicatul pe care i-l băgăm în cavitatea bucală!
Părintele Milu (cîntă): Dă, Doamneeeee!
Operatori: Şi-altădată, / Şi-altădată, / O s-o facem şi mai şi mai lată!
Jack (se adresează tuturor): În aceste clipe grele, cînd curentul trage neîncetat asupra noastră, vreau să vă întreb de la obraz: cine vrea şi poate să fie grainic la Viteleziune? (pauză) Eu personal aş corespunde, dar…
Stănel: Nu, şefule! Dumneata eşti organizator, creier fierbinte, vei fi necesar în alte momente şi împrejurimi, decît să reproduci şi să altoieşti cuvinte. Şi eu la fel. Plus că noi suferim înfiorător de platfus, ceea ce ne afectează dicţia!
Pache (ezitant): Eu sînt capabil, recunosc, dar vîrsta şi… mă doare-n cot foarte tare!…
Rică Ispită: Eu am faţă bună numai din profil, că altfel mă identifică mai ştiu eu cine?, iar meseria asta nu-i trecută în cartea de muncă de la „Hoţul liber“!…
Preaion: E peste aptitudinile mele!…
Samurache (bea din sticlă): Eu… eu… eu cu cine joc?…
Toţi: El! El! El e cel mai bun…
(În scenă intră alergînd înfricoşat actorul Boby Kortină. Rozeta şi Nini îl aplaudă).
Nini: În ce piesă joci, schelete?
Boby (desperat, implorător): Ajutor!…Salvaţi-mă!… Mă urmăreşte Horică Babuin cu o rangă. Vrea să mă omoare… Nu crede că mă aflam la el acasă în interes de serviciu… A venit pe neaşteptate şi a intrat cu forţa…
Jack (are o idee): Te salvăm, dar din acest moment eşti grainicul Reovulaţiei!
Boby (jură): Sînt orice! (intră Horică Babuin cu o rangă în mînă. Boby se dă după Jack)
Jack (către Horică, crunt): Tocmai întrebam de dumneata, cetăţene! Umbli haihui şi Reovulaţia geme!
Horică (aiurit): De ce?
Jack (la fel): Să te trimit la dumneata acasă pentru grainicul Reovulaţiei noastre, domnul Boby Kortină, pe care l-am ascuns la singura femeie din metropolă, vestită pentru credinţa şi patriotismul ei faţă de soţ!
Babuin (depăşit): De-asta era el acolo?

Jack (dur): Da. Şi i-am cerut să se deghizeze în chiloţi, ca să fie confundat cu vreun jucător!
Babuin (îşi dă cu pumnii în cap): Doamne, era cât pe ce să sinucid un erou al Reovulaţiei! (către Boby): Îţi mulţumesc din suflet, străine, că fugi atît de repede şi îşi promit să te antrenez ca, la o adică, dacă se mai întîmplă, să nu te prind nicicum!… (hohoteşte în plîns). Sărmana mea soţie şi nevastă! Onesta mea! Tu care îţi ţeseai pînza aşteptînd soţul tău iubit de la Reovulaţie! (mărturiseşte). Am agăţat-o de picioruşe într-un nuc plin cu omizi, păianjeni şi furnici. Şi cînd colo – îi dădea şi ea tare cu Reovulaţia! Patrioata mea!…
Părintele Milu (slujeşte): Gura păcătosului adevăr grăieşte, fiindcă el crede că juninca lui e juninca lui, şi nuuuuuuuu-i! Mai taci, omule, şi nu tulbura cu tulburarea ta gîndul cel bun al Domnuluuuuuuuuui!… Care ne rugăm să ne-audă şi să facă voia noastră prin voia saaaaaa! Fă, Doamne, miracolul cel mare. Manipulează toate televizoarele alb-negru şi color, deschise sau închise, bune, defecte…. Şi fă-le să meargă cu sau fără curent, să afle boborul tău de Reovulaţieeeeeee! Fiindcă dacă miracol nu e – Reovulaţie nu eeeeeeeee!….
(Strigăt de surpriză. Toţi îşi fac cruce, cu dreapta cu stînga. Se-aud exclamaţii: „Miracol! Miracol!“
Jack (Miracolul s-a înfăptuit sub ochii noştri! De-acum Reovulaţia a intrat în producţie!…
Boby Kortină (intră în emisie, răvăşit): Noapte bună, dragi concetăţeni! Transmitem un comunicat important pentru Ciomăgania! Oameni buni! A sosit clipa înălţătoare Reovulaţiei! Să ne recăpătăm demnitatea de a purta papuci! Vă informăm că au fost descoperite marile depozite unde au fost stocaţi, ascunşi! Cine va fi în Piaţa Muzeului va avea parte de ea, cine nu – tot aşa! Reovulaţia dictaturii a murit, trăiască dictaura reovulaţiei noastre!… (intră Vică, aclamat)
Vică (triumfător): Domnilor, am dat lovitura! Sîntem pe felie (urale)
Scena a IV-a
(De afară răzbate vuiet puternic. Bilă Bulescu îmbrăcat sumar, Oică Mareşalu, în ţinută de paradă).
Bilă (băşos): Ce s-a întîmplat afară, colonele?
Oică (servil): S-a trezit din somn boborul mult inestimabile şi…
Bilă (nervos): Puneţi muzică de leagăn, daţi-i somnifere, daţi-i ceva nu staţi ca momîile! Cînd boborul se trezeşte, trebuie să-i dai puţin şi să-i promiţi mult. Rolul e să doarmă şi cînd munceşte! Cînd doarme, boborul e bun şi harnic, e fericit şi cuminte, e ascultător şi plin de voie bună…
Oică: Nu mai avem somnifere!
Bilă: Atunci daţi-i otravă! Cînd ia otravă, boborul e gata de orice, e sensibil şi viteaz, e răbdător şi muncitor, e înţelept şi vesel, e tăcut şi respectuos!…
Oică: A devenit imun la otravă! Îi dăm de jumătate de veac şi nu mai are efect asupra lui. O mănîncă fără să ezite, ca pe marmeladă şi salamul cu soia… Şi-o prepară singur, se îmbracă cu ea, înoată în otravă, ne cer din cînd în cînd alt soi mai eficient şi sîntem nevoiţi să importăm! Putem spune că boboru-i otrăvit şi drogul depăşit!…
Bilă (nedumerit): Atunci, ce vrea?

Oică (direct): Papuci! Vrea papuci! Oamenii din bobor visează neîncetat papuci de călătorie, de interior şi exterior, de vilă şi mobilă, de serviciu, de maşină şi lumină, de căldură, de confecţii, de sănătate…
Bilă (ridică din umeri): Daţi-i papuci! Cînd boborul are papuci stă în casă, e blînd şi poţi să-i faci ce vrei, e veşnic şi doarme ca un prunc, e talentat şi aplaudă, e mîndru de tot ce i se întîmplă şi plin de omenie cu cei care îl jupoaie!
Oică (desperat): N-avem papuci, preavestite! Nu mai avem, ultramagistrale şi cocomîrlane Mare Inventator!
Bilă (urlă): Oooooo! Unde sînt papucii de altădată?! ….. Asta-i trădare şi sabotaj! Doamne, Doamne! ce-am fost şi ce-am ajuns! Aş vrea să vorbesc ca simplu cetăţean!
Oică: Imposibil! Papuciştii au stîrnit panică şi au înrăit oamenii! Nu mai vor să asculte nimic, parcă sînt surzi!
Bilă (exasperat): Papuciştii?!…. Aştia cine sînt?… Oh, unde eşti tu, Ţepeş Doamne, ca punînd mîna pe ei, să-i aduni să mă asculte, ca smintiţi şi ca mişei! Şi-ţi promit cinci capre negre pe sezon vînătoresc, dacă-n două case mari cu de-a sila îi aduni, să dai foc la puşcărie şi la casă de nebuni!… Oooo! Intraţi într-un şeptic periculos, domnilor!… Opera mea nemuritoare şi părul vor cădea, dar năravurile rămîn de oţel!… Fiindcă Ciomăgania şi boborul ei au fost ale strămoşilor mei şi ale mele şi ar fi trebuit să fie ale copiilor şi ale nepoţilor şi ale nepoţilor nepoţilor mei, iar acum, vor statul lor strîmb de drept, pentru ei şi pentru nepoţii nepoţilor lor din a doua şi a treia şi a patra generaţie!…
Oică (timid): Ar mai fi o şansă! Să vorbiţi mulţimii!…
Bilă: O voi face! Şi, de mă vor asculta, bine le va fi şi pre mulţi voi popi!… (se apropie de partea laterală şi începe) Vă asigur că… vor fi luate măsuri să vi se distribuie urgent papuci! Cui îi vor fi mari sau mici, îi vom trata picioarele la menghină sau cu ajutorul unor calapoade după metoda Procust a bulismului biruitor!… (este împroşcat cu cocoloaşe de mămăligă care explodează (se retrage, constată). Mămăliga explodează! (Alunecă, eventual cu o piedică de la Oică şi cade. Intră Rică Ispită, se repede la balconul lateral, strigă)
Rică: Marele Inventator a căzut!
(intră Horică Babuin şi alţi cîţiva care îl evacuează pe Bilă de-afară se scandează)
Voci: „Cine luptă azi de-un ou / Mîine luptă la birou!“
Voci: „Papucii sînt cu noi / Papucii sînt cu noi, / Ura, drăguţa mea, / Papucii sînt cu noi!“
Voci: „Cu papucii la plimbare/Nici dosarul nu te doare!“
(Intră Vică, Pache, Jack, mulţi reovulaţionari)
Pache: E imposibil să-i facem pe cetăţeni să strice cozile! Stau şi aşteaptă la cozile reovulaţiei!…
Vică (gînditor, calm): E mai bine aşa! Nu mai este cazul să le formeze din nou, după victorie!
Jack (urlă în telefon): Doi, Tipografescule! Doi, tămîie! Doi, repetentule! Nota ta preferată la şcoală! Doi!…
(Ceilalţi se grupează, în centru se află Vică, ia cuvîntul)

Vică (sobru): Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, în cadrul spectacolului nostru…adică, Reovulaţiei noastre eroice, hoţul de papuci Bilă Bulescu a fost executat, a fost judecat, a fost arestat şi a fugit. Colonelul-general oică Mareşalu, care a asistat la execuţie, care a organizat procesul, masa, dansul şi darul, şi care l-a ajutat să fugă, ne aşteaptă în Muzeu, cu pîine şi sare şi lăutari şi cîte o pereche de papuci de căciulă (zîmbitor). Luaţi-vă măriile voastre, schimbaţi-vă pălăriile noastre şi ascultaţi comunicatul pentru neliniştea şi stabilitatea tuturor! (aplauze, pupături). (Aşezare generală. Îmbrînceli pentru obţinerea unui loc cît mai în faţă, mai aproape de Vică. Kack Trompetă îi înmînează o hârtie cu comunicatul lui Vică Struţu Proptescu. Apare Tobiţă Oxiurescu şi dă un semnal muzical puternic).
Vică: Co-mu-ni-cat. Cetăţeni! Reovulaţia a învins în Ciomăgania! Nu mai există nici o şansă să scăpăm de libertate. Orizontul papucilor de toate calităţile ne este deschis! Îl vom umple cu acest vid de putere! (aplauze, îmbrăţişări). În aceste clipe decisive pentru soarta reovulaţiei, s-a constituit un Comitet improvizoriu, din care fac parte personaje binecunoscute dvs. pentru marile merite pe care le au. Sînt buni ciomăganieni, gata la orice! Gheroi ai Reovulaţiei!… Iată, deci cine face parte din comitetul Improvizoriu al Afrontului Prădării Raţionale, formaţiune de mare tradiţie în ţările civilizate, în momente de Reovulaţie (anunţă strigînd pe fiecare, respectivul vine la rampă, face semnul victoriei cu o mînă sau două şi spune ceva sau se retrage, fiind felicitat).
Mimprimsinistru: Leo Stambă! (Leo defilează cu braţele ridicate făcînd semnul victoriei)
Leo: În aceste momente… sigur vom face un om nou şi vom edifica o societate demografică originală, eminamente industrializată manual în agricultură şi agricol în industrie, pe principiul: „La vremuri noi – tot noi!“ (se sărută cu Vică)
Vică: Turistul Torţelor Pifane: ghinărar-mărarul Oică Mareşalu!
Oică vine şi ia poziţie de drepţi salutând cu semnul victoriei)
Oică (emoţionat): Vom apăra îîîîî.. din aaa…….. cest moment …….care sîntem gata ….. marile cuceriri! (salută, se retrage)
Vică: Mîrîistrul şcoalelor: Lefterescu Pîrlache! (Lefterache vine, se ţine de pantaloni ca la grădiniţă, se înclină, face un semn al victoriei, se retrage modest).
Vică: Mîrîistrul boalelor: Intestin Bisturiu! (acelaşi joc)
Intestin (repede): Vom face o naţiune sănătoasă care nu-i bolnavă!
Vică: Capichihăi în statele pe care le ajutăm cu capichihăi: John Tumbă în Armorica, Nini Aahidă în Tranţa, Preaion Mătreaţă în Mangalia, Rozeta Stradelă în Vermania, Bacil Toacă în Vitalia, Bică Frecaru în Pajonia (aplauze puternice).
Vică: Leader-effendi al Sindicatelor: Rică Ispită!
Rică (semnul victoriei): Rămîne cum am stabilit!
Vică: Boss al agenţiei Ciopresss: Jack Trompetă! (aplauze)
Vică: Chelbos al Viteleviziunii: Stănel Vitelezorescu! (Stănel vine, se înclină, face bezele cu semnul victoriei)
Vică: Ghebos al Uniunii Rimătorilor: Samurache Lingătoru!

(Samurache e adus ca un sac de Horică Babuin. Face anevoie semnul victoriei).
Vică: Spurcători de cuvinte ai Comitetului: Bazar Brontozar, Agripina Dovleac! (aplauze), iar subsemnatul Vică Struţu Proptescu a fost ales Prezidateli-cîrmaci! (repede) Semnează: Comitetul Improvizoriu al Afrontului Prădării Raţionale.
(urale puternice , aplauze, personajele se îmbrăţişează, se grupează pentru o fotografie)
Vică: Staţi, staţi! Mai e Arhitristul Comunicării Miraculoase: ultamîndritul Milu Anafură! Să trăiască! (aplauze, aprobări, vine Milu)
Milu (slujeşte): … Doamne ajută, ca la noi la nimenea şi uită numele lor, acum şi-n vecii vecilor!…
(Final: brusc toţi fac semnul victoriei şi strigă: „Am învins“ Ura! Ura! Ura! Muzică)
Cortina

DAN PLĂEŞU

- Născut la 25 octombrie 1941, Galaţi
- Absolvent al Facultăţii de Limbă şi Literatură Română, Universitatea Bucureşti (1965)
-Filolog, ziarist profesionist (cu activitate în presa locală şi centrală), scriitor, membru al Uniunii Scriitorilor din România (1994), director al Teatrului Dramatic Galaţi (1971-1972), preşedinte fondator al Cenaclului literar de umor "Verva" (1977)
- A debutat cu poezie în revista "Ateneu" (1966)
- Apariţii literare :"Viaţa nouă", suplimentul-revistă "Dunărea", "Urzica", "Perpetuum comic", "Flacăra", "Cronica" şi "Convorbiri literare" din Iaşi, "Pagini dunărene", "Vremea nouă" Vaslui, "Libertatea" Brăila, "Viaţa liberă", "Dominus" şi altele

Volume publicate:

Colecţionarul de excepţii, fantezii satirice, 1983, Editura Junimea, Iaşi; Veghea**,** roman, 1985, Editura Junimea, Iaşi; Lucrare de control la istorie, roman, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1989; Gând de arici liber**,** fabule sexy**,** Editura Hypatia, Galaţi, 1995; Muntele personal, comedii, Editura Pax Aura Mundi, Galaţi, 2005.

- Piese reprezentate pe scene profesioniste

Semnat indescifrabil*: Mitică* – 1979;· *Pământul după ora zece şi cinci* – 1981; *Octombrie cu ghiocei* - 1989

Puncte cardinale - Radio Bucureşti – 1981

La început a fost peştele - 1982

Dreptul cel sacru al luptătorului - 1983

Aer condiţionat - scenariu cinematografic, acceptat de Casa de Filme Unu, în urma unui concurs organizat de CCES; nefinalizat – 1986.

O zi, o noapte şi încă o zi **-** Radio Bucureşti - 1989; nefinalizat; *Vieţi în întârziere* - Radio Iaşi - 1983; nefinalizat.

LA ÎNCEPUT A FOST PEŞTELE

- Tragicomedie cu vieţuitoare -

Personajele:

- ION STÂNGACIU - ţăran
- IOANA - nevasta lui
- SÂMBURE - primarul comunei
- COSTACHE - preşedintele ceapeului
- PRUNCU - şef de post
- GUŢĂ
- AMIROASE,
- TOVARĂŞA ŢOPA,
- TIRIBOI, - tovarăşi cu funcţii
- Figuranţi

Textul a fost prezentat în şedinţa din 6 decembrie 1982 a Cenaclului Dramaturgilor din Bucureşti, în lectura-spectacol a unui colectiv al Teatrului Giuleşti. Cronica a fost publicată în revista „Teatrul", nr.1/1983. Un distins critic, regretatul Laurenţiu Ulici, a apreciat atunci, între altele, că piesa e uşor evazionistă. Prin finalul adăugat acum, cred că nu mai este astfel...

1. O întâmplare cu peşti

Acţiunea se desfăşoară pe malul şi în interiorul unui lac. La ridicarea cortinei, în scenă se pescuieşte. Este vizibil, deocamdată, doar planul de sus, de la suprafaţa lacului, cel de jos, de sub nivelul apei, fiind încă ferit de privirile publicului.

Sus, trei persoane – Guţă, Amiroase şi tovarăşa Ţopa – şi-au plasat locurile de pescuit pe tot atâtea podiumuri, asemănătoare celor folosite la premierea sportivilor. Pe cel mai înalt, marcat cu cifra romană „I", se află Guţă, iar pe celelalte, însemnate cu „II" şi „III" – Amiroase şi tovarăşa Ţopa. Ţinuta celor trei este o îmbinare de sobrietate şi vacanţă. Unele obiecte din jur – dosare, un mic fişet, un telefon ş.a. – amintind de obişnuita lor activitate de la birou, ne anunţă că persoanele respective nu s-au rupt cu totul de „sediu".

Abia sesizabil, undeva într-o parte, se află Tiriboi, şeful de cabinet, o încrucişare masculină de portar şi secretară tehnică. El dispune de telefon, un mic radar – pentru a ţine legătura cu „sediul" şi a depista eventualii intruşi – dar şi de o undiţă, mai mică, folosită între două solicitări.

La ridicarea cortinei, undiţele sunt aruncate în apă, fiecare urmărind în felul său operaţia: Guţă, cu siguranţă, Amiroase, cu atenţie, iar tovarăşa Ţopa, nedusă prin bălţi, cu curiozitate. Însă numai Guţă scoate peşte după peşte, celorlalţi doi rămânându-le doar sarcina de a-i lăuda norocul. Disciplinat, Tiriboi nu intervine decât la solicitări.

AMIROASE (*cu ochii la ultima captură a lui Guţă*): Vai, ce peşte uriaş! Nici nu bănuiam că la noi, în judeţ, pot exista asemenea exemplare.

ŢOPA: Ăsta nici nu-i peşte, bre! E o fiară! Numai tovarăşu' Guţă îi putea veni de hac...

GUŢĂ (*modest*): Să nu exagerăm, tovarăşa Ţopa. E şi el un peştişor, acolo...

AMIROASE: Ce peştişor? Sunteţi prea modest. Balenă...

ŢOPA: Fiară de pădure. Un tigru! Priviţi ce coamă are! Şi ce coadă...

GUŢĂ: Ce atâta vorbă pentru un pârlit de peşte? Chestie de noroc!
(*Mai scoate unul*) Ce vă spuneam?
AMIROASE: Ce noroc? Asta-i ştiinţă! Să nu fim misticişti! Ştiinţă!
ŢOPA: Artă, bre. Talent... Păi, nu ştim noi ce talente are tovarăşul prim?
GUŢĂ (*copleşit*): Fiţi, măi, oameni serioşi! (*Gâlgâie de satisfacţie*) E întâmplare, dar şi necesitate. Asta-i toată filozofia! Pur şi simplu, la mine cade, iar la voi, nu.
AMIROASE (*autocritic*): Nu cade din vina noastră, să trăiţi!
GUŢĂ: Cum aşa, măi, Amiroase? (*Satisfăcut de propria superioritate*) Cum aşa?
AMIROASE: Că nu este prima oară când nici eu, nici tovarăşa Ţopa...
ŢOPA: Vorbeşte în numele dumitale. Eu pot să mă autocritic şi singură.
AMIROASE: Nu ne-am străduit să fim la înălţimea sarcinilor... (*Se duce la ea şi-i aşază corect undiţa în apă: până atunci dumneaei „pescuise" cu coada băţului*) Cu partea asta se pescuieşte, tovarăşa!
ŢOPA (*nu foarte convinsă*): Poate are dreptate dumnealui. S-ar putea să fim şi noi vinovaţi. Însă cred că şi băţu' ăsta-i prea lung. Se sperie peştele. Niciodată nu s-a putut face treabă bună cu băţu'.
GUŢĂ (*mai scote unul; extaz*): Dom'le, cade azi ce nu s-a pomenit! Uite, în nici jumătate de ceas am prins şapte peşti, unul şi unul...
ŢOPA: Opt cu ăsta care a căzut acum! Bănuiesc că-i tot peşte...
AMIROASE: Ce mai vorbă? Aţi fi putut câştiga campionatul naţional...
ŢOPA: ...faza intercomunală...
AMIROASE (*privire critică spre Ţopa*): ... mondial, tovarăşa! Planetar!
GUŢĂ (*plăcut impresionat*): Hai, mă, nu mai umblaţi cu de-alde astea! Care planetar? Se ştie doar că nu există oameni nici pe Marte, nici pe...
ŢOPA: Oameni nu, dar peşti? Nu se poate să nu fie peşti, tovarăşu' prim! Nimic nu se poate mişca fără peşte...
GUŢĂ: Mă rog, aşa o fi dacă ziceţi voi... (*Pescuitul continuă*)

*

Ni se dezvăluie şi planul de jos. Pe fundul lacului, la capătul undiţelor, se află Ion Stângaciu şi Costache, în haine cumva orăşenizate, fără a le lipsii însă pălăriile negre şi bocancii. Fiind sub apă, poartă şi sumare echipamente de scufundare: labe de raţă, ochelari, butelii de aer ş.a. La intrarea în acţiune, Ion este ocupat cu aşezatul peştilor în undiţa lui Guţă. Costache îl îndrumă.

ION: Mă, Costache, mi se rupe inima după peştişorii ăştia! Ce soartă le-a mai fost hărăzită şi lor! S-ajungă la oraş. Înaintea noastră...
COSTACHE: Lasă, mă, Ioane, că până la urmă tot îi pescuia cineva...
ION: Da, mă, însă poate nu lua chiar atâţia... (*Arătând spre cele patru-cinci lăzi cu peşti, care aşteptau să fie ridicaţi la suprafaţă*)
COSTACHE: Ce să-i faci? Trebuia să simtă şi dumnealui plăcerea. Că de i-o fi bine acum, nu ne uită tovarăşu' Guţă pe noi, când vom fi la vreun necaz...
ION: Mă, omule, neam de neamul meu nu a făcut aşa ceva. Mai bine mergeam la câmp...
COSTACHE: Are cine să meargă acolo...

ION: Zău, Costache, ce-ţi veni să mă alegi tocmai pe mine pentru asta?
COSTACHE: Corespunzi. Aici e buba. Păi, nu eşti tu ţăranul fruntaş Ion Stângaciu? Eşti. Atunci?
ION: Măcar de-ai ţine secret, că de află oamenii din sat...
COSTACHE: Bineînţeles că-i secret! Ştim numai noi doi, primarul, şeful fermei piscicole, şeful de post şi cei de sus...
ION (*îngrijorat*): Cam mulţi, mă, Costache...
COSTACHE: Când e vorba de plăcerea tovarăşului...
ION: Dacă-i pe plăcere, lasă-mă să-i mai pun din când în când şi altceva...
COSTACHE (*alertat*): Ce altceva?
ION: Ştiu şi eu? O cutie de conservă, vreo rădăcină. Sau vreo fofârlică, vreun oblete. Să pară mai adevărată treaba, că aşa prea bate la ochi. Dumnealui prinde numai peşti, unul şi unul, iar ceilalţi doi – neam!
COSTACHE: Ce idei îţi trec prin cap! Mă, Ioane, tu glumeşti...
ION: Nu glumesc deloc. O fi Guţă ăsta cine-o fi, da' nu se pricepe la pescuit. Hai, zău, să i-o spunem şi lui...
COSTACHE (*îl ia altfel*): Mă, Ioane, ce-a fost tat-tu, mă?
ION: Parcă n-ai şti. Ţăran.
COSTACHE: Atunci tu de ce n-ai ieşit de-al nostru? Fiindcă văd că pui în discuţie o hotărâre a organului...
ION (*stupefiat*): Ce cuvinte-ţi ies din gură! Mă, tu chiar crezi ce zici?
COSTACHE (*iritat*): Şi nu-mi mai spune „mă"! Eu sunt „tovarăşu' preşedinte Costache". Ai înţeles? Şi fii atent ce peşte pui acolo. Uite, ăla nu-i bun!
ION: Dar ce are, mă... tovarăşu' preşedinte?
COSTACHE: Ştiu eu ce are...
ION: Atunci, dacă ştii aşa de multe, pune-i singur... (*Dă să plece*)
COSTACHE (*speriat*):Stai! Ce faci? Du-ţi munca la bun sfârşit!
ION: Continuă singur. Eu n-am origine. Nu-s destul de ţăran...
COSTACHE (*împăciuitor*): Hai, mă, Ioane!
ION: Şi fără „mă"! Pentru tine eu sunt „tovarăşu' Ion"...
COSTACHE: Hai, mă, tovarăşe Ion! Nu mai fi copil...
ION (*decis*): Gata! Plec la câmp. M-or fi aşteptând oamenii din echipă...
COSTACHE: Nu te duci nicăieri! Dacă pleci, te pun în discuţia adunării generale... (*Mai blând*) Măi, Ioane, nu mă lăsa taman acum. Hai, ia de-aici o ţigară!
ION: Sub apă?!
COSTACHE: Ce-are a face? Eu sunt preşedinte. Îi dau sarcină să ardă. Şi arde! (*Haz*) Hai, ia! Uite ce ţigară-ţi dau! „Kent", mă...
ION: „Kent"?! De unde ai tu de astea, mă, Costache?
COSTACHE (*mândru*): De la judeţ. Am dat o damigeană de zaibăr pe-un pachet! Tu eşti al doilea pe care-l servesc...
ION (*serveşte*): Dar cine fu primul? (*Aprinde*)
COSTACHE: Primarul, firește... Ei, cum ţi se par?
ION: Ţigări.. Nişte „Mărăşeşti" mai lungi! (*Fumează amândoi în tăcere*) Mai stăm mult?

COSTACHE: Ai răbdare. Încă un ceas şi gata. Ne-anunţă de sus...
ION: Un ceas zici...
COSTACHE: Atât, pe urmă eşti liber. Iar mâine...
ION: Nici mâine nu-mi dai pace?
COSTACHE: Dacă-i vânătoare... Tu eşti gonaci-şef. La mistreţi...
ION (*mirat*): La mistreţi?! Costache, tu vrei să mă pierzi! Pune dracului la treaba asta vreun delincvent. Tot pe mine-ai căşunat?
COSTACHE: Ai origine sănătoasă. Aici e buba...
ION: Fi-mi-ar originea a naibii!
COSTACHE: ŢI-am mai zis, corespunzi. Aşa că mâine te îmbraci mai gros. De-o fi să-ţi bage vreun colţ să n-ajungă până la carne...
ION: Şi tot cu ăştia de sus?
COSTACHE: Tot. Că aici e buba. La peşti se pricep ei cât se pricep, dar la mistreţi sunt tufă. Ar mai putea greşi. Aşa că ia grijă! Consideră chiar că ţi-am făcut instructajul de protecţia muncii...
ION: Fireşte, dacă mă curăţ, tu n-ai nici o vină... (*Vagă speranţă*) Dar poate că nu găsim mistreţi. Nu-i musai să fie...
COSTACHE: Trebuie, mă. E sarcină. Au înţeles şi animalele că nu se poate altfel. Numai tu te boceşti! Eşti ţăran, ce Dumnezeu! Păi, ţăranii au luptat întotdeauna. Şi-n războaie, şi-n răscoale! Tocmai tu vrei să-i faci de ruşine?
ION (*sieşi*): Da, au luptat. Şi au răbdat. Şi tata, şi bunicul... După ce i-au biruit pe unii, s-au ridicat alţii; i-au dat jos şi pe ăştia, dar tot s-a găsit apoi careva care să le pună piciorul pe grumaz. Şi tot aşa.
COSTACHE: Nu mai bodogăni, că dai dracului de bucluc! Fă-ţi treaba şi taci! Uite, peştele de adineaori era cam mic...
ION (*iritat*): Nu mă mai îndruma atâta, Costache, că nu ştiu ce-ţi fac...
COSTACHE (*cuminţit brusc*): Bine, tac, nu mai zic nicio vorbă... (*Continuă ritualul umplerii undiţei*)

*

Sus, atmosfera s-a cam pleoştit. Gestul de a scoate câte un peşte, matematic, la fiecare două minute, îl cam plictiseşte pe Guţă.

GUŢĂ (*fără chef*): Mai stăm mult, tovarăşi?
AMIROASE: Până la cinci. După program.
GUŢĂ (*căscând*): Am început să mă plictisesc. Măcar să cadă şi la voi ceva, să mai facem o comparaţie.
ŢOPA: Dar comparaţie putem face şi aşa. Dumneavoastră prindeţi, iar noi, nu.
AMIROASE: Se vede de la distanţă că sunteţi cel mai bun...
ŢOPA: ...cel mai mare, cel mai iubit, cel mai viteaz... (*cântă*) Permiteţi-mi să vă zic/ Că sunteţi cel mai voinic/Dintre noi trei/Hei, hei/Cel mai tare/ Printre fiarele-/le astea de peşti:/Ca Făt-Frumos din poveşti!/Putea-v-aş/compara cu un uriaş!/ Pe lângă noi sunteţi ca munţii Carpaţi/ învăţaţi din

carte de citire/alături de bietele fire/de nisip ori/ca soarele ieşit din nori/strălucitor, luminos./Aşa că vă rugăm frumos/să ne trăiţi/ani mulţi, fericiţi/cu peşte şi sănătate.../şi să vă iasă bine toate…/ Asta vă doresc eu/zău, bre, zău!/Să tot avem parte de-un astfel de prim, aş zice/Şi mai pocniţi din bice!/Ce-i plictiseala asta pe-aice?
GUŢĂ (*surprins plăcut de antractul muzical*):Bravo, tovarăşa Ţopa. Ai voce!
ŢOPA: Dacă răspund şi de taraful judeţului...(*Copleşită*) Mulţumesc...
GUŢĂ: Şi ce uşor ţi-au ieşit versurile. Poate n-ar fi rău să răspunzi şi de poeţi, nu?
ŢOPA: Mă copleşiţi. Aş lua şi dramaturgii. În şcoala primară am jucat într-o piesă. Cu baba şi moşul. Eu eram moşul...
AMIROSE (*căzut pe planul doi*):Tovarăşa a cântat şi gândurile noastre, să ştiţi. Dumneavoastră nu vă puteţi compara cu noi...
GUŢĂ: Aşa o fi, dar şi voi prea rămâneţi în urmă. Nici nu s-ar zice că-mi sunteţi colaboratori apropiaţi. Adică, un fel de colegi...
AMIROASE: Aveţi dreptate. Permiteţi să dau câteva sugestii tovarăşei?
GUŢĂ: N-ai decât... (*Mai scoate un peşte*) Uite, altul!
AMIROASE (*la ureche, tovarăşei Ţopa*): Hai, măi, dragă, să prindem şi noi câte un peşte!
ŢOPA: Să prindem. Dar o fi tare greu?
AMIROASE: Deloc. Dar numai câte unul...
ŢOPA: Eu zic să prinzi dumneata mai întâi. Eu mă uit cum faci, iar pe urmă...
AMIROASE: Nu-i nici o problemă. Îi spunem lui Tiriboi. Chiar acum îl sun. (*Se duc la locurile lor*)
Guţă: Gata consfătuirea?
AMIROASE: Gata. Aţi avut dreptate, n-am fost la înălţime...
ŢOPA: Este ruşinos. Ce fel de colegi de pescuit vă suntem noi, dacă nu prindem nici un peşte?
GUŢĂ: Şi o să mai dureze până vă cade primul peşte?
ŢOPA: Numai un minuţel şi gata, cade!
TIRIBOI (*umil*): Să trăiţi!
GUŢĂ: Ei, cum stăm, tovarăşe Tiriboi?
TIRIBOI: Vă informez că la sediu e bine. Iar aici ciorba de peşte a ajuns la temperatura de... (*Consultă un caiet*) ...85 grade.
GUŢĂ: Ce fel de grade? Celsius?
TIRIBOI (*nesigur*): Da, cred că Celsius. O să verific... (*Notează*)
GUŢĂ: 85 de grade sub sau peste zero?
TIRIBOI (*şi mai încurcat*): Cred că peste... Mă interesez şi vă informez... (*Dă să plece*)
AMIROASE (*lui Guţă*): Vroiam să-l rog şi eu ceva, dacă permiteţi...
GUŢĂ: Poftim.
AMIROASE (*lui Tiriboi*): Uite ce faci, tovule! Te duci la ăia de jos...
TIRIBOI: Nu mă duc nicăieri. Trebuie să stau aici, lângă tovarăşu'...
AMIROASE: Atunci trimiţi pe cineva. Pe primar.
ŢOPA: Să ne pună şi nouă în undiţă câte un-peşte. Numai unul!
TIRIBOI (*ferm*): Îmi pare rău, dar nu se poate! E sarcină să prindă numai tovarăşu' Guţă!
AMIROASE (*caută argumente*): Au venit sarcini noi...
TIRIBOI: De la cine?

AMIROASE: Chiar dumnealui ne-a sugerat.
TIRIBOI: În scris ori verbal?
AMIROASE: Păi, cred că verbal...
ŢOPA: Hai, măi, Tiriboi, că vreau să văd şi eu cum e la pescuit...
TIRIBOI: Păi, nu sunteţi la pescuit?
ŢOPA: Sunt, e adevărat, dar ce fel de pescuit e ăsta fără peşte?
TIRIBOI (*gata să cedeze*): Şi dacă iese rău? Îmi dai dumneata alt post?
GUŢĂ: (*sâcâit de şuşoteala celor trei*): Mai durează mult şedinţa voastră? Că la vorbe sunteţi buni, dar la pescuit…
AMIROASE: Terminăm îndată... (*Către TiriboI*) Ai auzit? Ne-a criticat. Vrea să prindem şi noi. Fugi şi spune-le celor de jos, până nu se supără şeful.
TIRIBOI: Fug. (*Iese, se duce la birou şi dă ordinele necesare*)
ŢOPA (*trecând la locul ei*): Acum să vedeţi ce-o să cadă şi la noi...
AMIROASE: Cel puţin un peşte, tovarăşe prim. Peştele onoarei...
GUŢĂ (*grav*): Mai puţine laude şi mai multe fapte. Adică, peşti.
AMIROASE: Vin imediat şi ei.
ŢOPA: Mă, tovarăşu' Amiroase, să-mi zici şi mie când vin, că eu n-am mai prins...
AMIROASE: Te uiţi la dopul de colo, iar când îl vezi că mişcă, tragi!
ŢOPA: Şi crezi că voi putea să trag? Acum dumneata ştii câtă şcoală am. Crezi c-o să fiu în stare?
AMIROASE: Nu-i greu, tovarăşa Ţopa. Pot s-o facă şi pescarii cu patru clase primare, darămite dumneata, care ai şi profesionala...
ŢOPA: Başca şcoala de două luni şi Academia! Păi, îs tare deşteaptă, bre! Deci, când mişcă, trag. (Momente de încordare).

*

Jos apare în mare grabă primarul Sâmbure, fără costum de scafandru, ceea ce-l obligă să fie, pe de o parte scurt în explicaţii, iar pe de alta, nevoit să scoată adesea capul la suprafaţă pentru respiraţie.

SÂMBURE (*repezit*): Fiţi atenţi aici! Costache, cu tine vorbesc. Bagi şi-n undiţele celorlalţi doi... (*Scoate capul afară*)
COSTACHE: Ce-a vrut ăsta, Ioane? Ce să bag, primarule?
SÂMBURE (*revenit jos*): Peşti, mă. Câte unul de fiecare. E clar? (*O gură de aer*)
COSTACHE: I-auzi , Ioane? Se schimbă socoteala. Vezi cum se-ntâmplă? Stai aici jos şi n-ai habar ce-i sus. Doar odată te trezeşti cu cineva, bunăoară acum cu primarul, care-ţi zice: Fă aşa! Iar tu musai trebuie să faci aşa...
SÂMBURE (*grăbit*): Lăsaţi trăncăneala şi executaţi ordinul. (*Altă gură de aer*)
ION (*cu gândurile lui*): Dar pe afară ce mai este, tov primar? Soare ori nor? Pe băieţii mei din echipă i-aţi văzut pe câmp?
SÂMBURE: Nu mă mai ţineţi de la mână, că am treburi. Aţi înţeles ori ba?
COSTACHE: Du-te sănătos, primarule. Fireşte c-am înţeles.

SÂMBURE (*respiră şi revine*): Iar cu tine, Ioane, mai discut după. Eu sunt primar, mă, iar nu institut meteorologic! I-auzi la el: soare ori nor?! (*Iese supărat*)
COSTACHE: De ce-l superi, Ioane? Te pui rău cu stăpânirea?
ION: Uite, dom'le, cum s-a ofensat. Vroiam să ştiu şi eu ce-i pe afară, pe câmp. Că m-a făcut mama ţăran, nu scafandru...
COSTACHE: Hai, execută ordinul primarului, iar pe urmă mai vedem noi care e misiunea ta pe pământ...
ION: Pe aia de pe pământ mi-o ştiu. Cu asta de sub apă nu-s prea lămurit. Deci, să le pun şi celorlalţi câte-un peşte. (*Le pune*)
COSTACHE (*alertat*): Mă, parcă-s mai mari decât ai tovarăşului Guţă...
ION: De ăştia am, de ăştia pun. Şi-apoi nu s-o amărî dumnealui, care a prins – vorba vine – până acum vreo două lăzi de peşte, pentru ăştia doi ai celorlalţi. N-am dreptate?
COSTACHE: Aici, jos, da. Însă poţi să ştii dacă ai şi sus?
ION: De ce să n-am şi sus? Că dreptatea asta e doar una singură. Aşa m-or învăţat şi tata şi bunicul.
COSTACHE: Hai, lasă autobiografia! Pune-i şi tovarăşului Guţă...
ION (*alertat*): Că bine zici. Îl uitasem... (*Îi pune*) Ai văzut ce peşte i-am pus? Prima-ntâi! (*Discuţia continuă*).

*

Sus, oarecare înviorare. Amiroase şi tovarăşa Ţopa se află în faţa dificilului examen al pescuitului.

AMIROASE (*cu ochii la undiţa tovarăşei Ţopa*): Hai, trage!
ŢOPA: Cine trage, bre?
AMIROASE: Peştele. Hai, scoate-l! Trage!
ŢOPA: De asta să trag? Dar nu se rupe? I-aşa de subţirică vărguţa asta!
AMIROASE: Hai, că-l scapi! Trage!
ŢOPA (*îl scoate şi se sperie*): Văleu! Ce dihanie! (*Îl studiază de la distanţă*) Dar nu-i bun... (*Dă să-l aunce înapoi*)
AMIROASE (*stupefiat*): Ce faci, tovarăşa? (*O opreşte*)
ŢOPA: Nu vezi, bre? Nu-i bun. Are solzi. Nu-i curăţat...
AMIROASE: Aşa şi trebuie. (*Scoate şi el*) Uite că pică şi la mine. Tot necurăţat. (*Satisfacţie*) Tovarăşu' prim, am prins şi noi.. Ia, priviţi!
ŢOPA: Au şi solzi...
GUŢĂ (*scoţând şi el*): Dar nici eu nu mă las mai prejos. Ei, acum ne putem măsura forţele. Să vedem care pe care...
AMIROASE (*oarecari presimţiri*): Lăsaţi, tovarăşu' prim. Se vede de la distanţă că al dumneavoastră-i mai mare...
GUŢĂ: Nu! Să verificăm. (*Caută*) Ne trebuie ceva de măsurat.
AMIROASE: Un dosar e bun?

GUŢĂ: Bun. Dă-l încoace! (*Îl primeşte*)
ŢOPA: Sau poate cu centimetrul meu... (*Scoate obiectul*) Îl am de când lucram la croitorie...
GUŢĂ: Ascunde aia că ne facem de râs! Gata! Măsor personal. (*Măsoară*) Întâi pe-al tovarăşei... Apoi pe-al tău... Ai văzut, mă, Amiroase? Te-a luat la mustaţă. Cu trei rânduri de maşină. Deci, până acum conduce tovarăşa Ţopa. Acum pe-al meu!
AMIROASE: Permiteţi să-l măsurăm noi, tovarăşe prim.
GUŢĂ: Mă rog, fie... (*Cei doi se reped asupra peştelui lui Guţă, măsurându-l. Amiroase de la cap la coadă, tovarăşa – invers*)
AMIROASE: La mine ies două dosare şi-un paragraf.
ŢOPA: Iar la mine ies două dosare şi trei paragrafe... În total cinci!
AMIROASE: Ura! Aţi câştigat!
GUŢĂ: Mă, voi aţi măsurat corect? Eu parcă-l văd mai mic decât al vostru.
AMIROASE: Vi se pare. Bate apa-n solzi...
ŢOPA: E fenomenul ăla cu fata... Cum Dumnezeu o chema? (*Caută*) Cum îi zicea, dragă, fetişoarei ăleia din Africa?
AMIROASE: Fata Morgana?
ŢOPA: Exact. E de vină tovarăşa Morgana asta. Precis!
GUŢĂ (*copleşit*): Bine, fie cum ziceţi voi...
ŢOPA: Felicitări! Eram siguri c-o să câştigaţi dumneavoastră.
TIRIBOI: (*apare cu problema-n dinţi*): Permiteţi-mi, tovarăşu' prim.
GUŢĂ: Spune, Tiriboi.
TIRIBOI: Vă raportez că la sediu e bine. Iar ciorba a ajuns la 90 de grade. Celsius şi plus. M-am informat exact.
GUŢĂ: Bine. Coboar-o la 89...
TIRIBOI: Tot plus?
GUŢĂ: Fireşte.
TIRIBOI (*notează*): Am înţeles. Să trăiţi! (*Se retrage*)
GUŢĂ (*reluând*): Deci, am câştigat eu. Ştiţi ceva? Am o idee. Haideţi să schimbăm locurile! (*A explodat o bombă*)
AMIROASE: Nu. Nici pomeneală!
ŢOPA: Ne-ar merge rău!
GUŢĂ: Crezi în semne, tovarăşa? Facem altora educaţie materialistă, iar noi...
AMIROASE: Ştiţi, n-ar fi cazul. Dacă ne-am obişnuit aşa...
GUŢĂ: Voi n-aţi auzit de rotaţia cadrelor? S-o punem în practică! Şi aici! Aşa că, fără alte discuţii, schimbăm locurile! (*Se fac schimbările*) Ei, acum să vedem care pe care!
AMIROASE (*aşezat pe locul lui Guţă, către Ţopa*): Nu mă lăsa! Spune-le celor de jos! Repede!
ŢOPA (*crudă*): Dar ce-i graba asta? Acum dacă-ai avansat, gustă şi dumneata din plăcerile locului... (*Rânjet*)
AMIROASE: De asta-mi eşti! Cum de nu te-am ghicit mai devreme?
GUŢĂ: Ce faci, Amiroase? De ce nu eşti atent la plută? Uite, mişcă!
ŢOPA: Trage, tovarăşu'! Trage, că-l scapi! (*Amiroase scoate un peşte*)
GUŢĂ (*strâmb*): Oho, mărişoară captură! Acum să mă vedeţi pe mine...

AMIROASE (*către Ţopa*): Spune-le celor de jos! Te rog din suflet!
ŢOPA (*nu-l aude*): Dar dacă pică şi la mine, tovarăşe prim?
GUŢĂ: Va fi mai strânsă lupta. (*Atent la Amiroase*) Numai că noi vorbim, iar dumnealui prinde!
AMIROASE (*refuză să-l scoată*): N-a fost nimic. Vi s-a părut.
GUŢĂ: Cum să mi se pară? Trage, dom'le!
AMIROASE (*tragic*): Nu trag. N-am prins nimic. Lăsaţi-mă să plec. Mi-e rău!
ŢOPA: Tocmai acum, când ţi-a surâs norocul...
GUŢĂ: Hai, trage, că-l scapi!
AMIROASE: O fi vreo rădăcină.
GUŢĂ: Trage şi-o să vedem pe urmă ce este. Hai să te ajut! (*Îl ajută*)
ŢOPA (*paie pe foc*): Oho, ce mare-i! Nici dumneavoastră n-aţi prins aşa ceva...
GUŢĂ (*cuţit în inimă*): Da, e mărişor. Are noroc. Uite, altul! (*I-l scoate*)
AMIROASE (*distrus*): Lăsaţi-mă să trec la locul meu. Îmi face rău înălţimea. Haideţi să schimbăm...
ŢOPA: De ce să schimbăm, tovarăşu' ? Tocmai acum?
GUŢĂ: Nu schimbăm! (*Puţin nervos*) Poate-mi pică şi mie. Dar nu vrea (*Trist*) Uite, dom'le, ne desparte un metru de apă, însă când nu vrea peştele...
ŢOPA (*deja deprinsă cu pescuitul, lui Amiroase*): Uite, iar mişcă. Trage!
AMIROASE (*dărâmat total*): Nu mai trag! Lăsaţi-mă-n pace! Nu-mi place pescuitul!
GUŢĂ (*iritat*): Nu-i de ajuns că-ţi pică în undiţă? Trebuie să-ţi şi placă? Sau acum, dacă-ai prins doi-trei peştişori, te dai mare, faci mofturi...
AMIROASE (*zâmbet îngheţat*): Glumiţi...
GUŢĂ (*aspru*): Numai că aici, la pescuit, treacă-meargă, e chestie de noroc! Poţi să mi-o iei înainte. Peştii nu se orientează. Dar tovarăşii de la cadre... Cu ei n-o să-ţi fie la fel de uşor...
ŢOPA (*rea*): Ei, tovarăşu' prim, speră şi omul. Dacă i se dă posibilitatea...
GUŢĂ (*supărat de-a binelea*): Gata! Destul cu pescuitul! Mergem la sediu! Sună-l pe Tiriboi! (*Ţopa îl sună. Clipe de încordare*)
TIRIBOI (*apare, raportând*): La sediu e bine, iar ciorba...
GUŢĂ (*dur*): Dă-o-n mă-sa de ciorbă!
TIRIBOI (*ascultător*): Am înţeles. O trimitem unde-aţi dispus..
GUŢĂ (*arătând spre Amiroase*): N-are decât s-o mănânce dumnealui...
TIRIBOI: Am înţeles. N-o dăm mamei dumneaei. Il servim pe tovarăşu'...
GUŢĂ: Şi acum ce stai? Mergem la sediu! Ne aşteaptă problemele! Avem probleme?
TIRIBOI (*încurcat*): La sediu e bine. Pace...
GUŢĂ: Dar o pace cu probleme. De aia mergem. Să le rezolvăm. Ia şi peştii!
TIRIBOI: Îi iau.
GUŢĂ (*lui Amiroase*): Fiecare cu ai lui. Că per global, tot eu sunt primul.
AMIROASE (*o rază de speranţă*): Bineînţeles, să trăiţi!
ŢOPA (*perie*): Numai c-o să fie cam greu cu peştii dumneavoastră, tovarăşe prim. Aţi prins atâţia...
TIRIBOI: Facem mai multe drumuri.
GUŢĂ (*ferm*): Nu. Să-i ducă într-un singur drum. Să economisim benzina. Tudorache-al meu n-a auzit de Decret?
TIRIBOI: Am înţeles. (Trece la locul lui)

ŢOPA (*adunând sculele lui Guţă*): Şi cu tovarăşu Amiroase ce facem?
GUŢĂ: O să mai vedem. (*Continuă la urechea ei*) Aşa nu mai merge! Trebuie luate măsuri! Imediat! Tiriboi! (*Sună şi acesta apare prompt*) Spune-i şoferului să care şi oala de ciorbă. Şi s-o ţină caldă. Câte grade are acum?
TIRIBOI: 89, cum aţi ordonat. Dar spuneaţi s-o dăm tovarăşului Amiroase...
GUŢĂ: Dumnealui! Nici pomeneală! Fii atent! 89 de grade să aibă şi la sediu. Vreau s-o servesc fierbinte. Să-mi revin...
ŢOPA: Permiteţi-mi să vă duc eu scaunul?
GUŢĂ: Ce să mi-l duci... Să-l ţină dumnealui! (*Lui Amiroase*) Numai că eu sunt greu de înghiţit, tovule!
AMIROASE (*ultimă încercare*): Dar, să vedeţi...
GUŢĂ: Ce să mai văd? Ce-a fost de văzut s-a văzut. Ai prins două-trei fofârlici şi, gata, te-ai şi dat mare! (*Filosof*) Vezi, tovarăşa Ţopa, cu etica stăm încă rău. Cum îi dai omului un singur peşte, cum crede că i se cuvin şi ceilalţi... Să mergem! (*Iese, urmat de Ţopa şi Tiriboi. Amiroase rămâne, amărât, pe locul lui Guţă*)

*

Jos, oarecare panică.

ION: Ce-o fi sus, Costache, de nu mai ridică nimeni undiţele?
COSTACHE: Cine ştie? S-or fi plictisit. Să aşteptăm să ne anunţe.
ION: De ce să aşteptăm? Saltă capul şi vezi care-i treaba.
COSTACHE (*ridică, pentru o clipă, capul deasupra apei*): Văleu! E groasă rău, Ioane! Pe locul lui Guţă stă celălalt, Amiroase...
ION: Nu mai spune! I-or fi rotit te pomeneşti...
COSTACHE: Să nu-ţi vine să crezi! Tocmai aici, la baltă, s-a făcut schimbarea...
ION (*încă nelămurit*): Şi cum, mă, tovarăşu' Guţă nu mai e deloc?
COSTACHE: Nu, nici el, nici tovarăşa Ţopa. Doar ăsta, Amiroase, stă în vârful parului şi jeleşte...
ION: Jeleşte?! Păi, în loc să se bucure, dumnealui... Şi ce jeleşte?
COSTACHE: O doină de jale. Ascultă şi tu!
AMIROASE (*cântă*): Frunză verde, foaie deasă/Aşa-i soarta, lunecoasă,/ Când durerea te apasă/ De n-ai masă, de n-ai casă. /Frunză verde baraboi/ Vai de mine, vai de noi/După soare vin şi ploi/ Lacrimile curg şuvoi/Ce s-o mai alege-apoi?/Frunză verde, solz de peşte/Cin' pe funcţie trăieşte/ Tare se mai chinuieşte/Când nu-i cade nici un peşte./Şi când vine/ iar nu-i bine/Că se dă şeful la tine/Şi de inamic te ţine.../Foaie verde, trei smicele/Cât amar şi câte jele!/Ce s-o alege de ele?/ De zilişoarele mele...
ION (*impresionat, lăcrimează*): Săracul! Despre care zile vorbeşte? Zilele-muncă? I-or fi tăiat zilele-muncă şi de aia jeleşte...
COSTACHE: Nu fi prost, mă! De unde zile-muncă la dumnealui? Îl dă jos, asta-i!
ION: Păi, ziceai că l-a promovat...
COSTACHE: Ziceam, dar nu mai zic...
ION: Sărmanul... De aia-i aşa de amărât. Ia să-l văd şi eu la faţă. (*Saltă capul şi revine*) Costache! M-a zărit tovarăşul şi era să mă înghită! Aşa urât s-a uitat la mine...

AMIROASE (*urlând*): Mă, ăia de jos! Ia, arătaţi-vă la faţă! N-auziţi?
ION: Ne cheamă. Ce facem? Ne ridicăm?
COSTACHE: Fie ce-o fi. Ne ridicăm... (*Temători, saltă capul deasupra apei*)
AMIROASE (*feroce*): Nătărăilor! Ce mi-aţi făcut, mă? Unde-i primarul?
COSTACHE (*întrezăreşte o scăpare*): Fug după el... (*Aleargă*)
AMIROASE: Că numai voi sunteţi de vină! Fir-aţi voi de nevolnici!
ION (*supărat*): Dar de ce ne certaţi, tovarăşu'? Că eu, în loc să fiu pe câmp, cu oamenii, am stat aici să vă pun peşti în undiţă...
AMIROASE (*satisfăcut*): Deci, recunoşti!?
ION: Recunosc, deşi nu-i lucru de laudă... (*Apare Sâmbure şi Costache*)
SÂMBURE: Aici eram, să trăiţi! L-am condus pe tovarăşu Guţă.
AMIROASE: Mai era supărat?
SÂMBURE: Foc! Nici n-a vrut să ia toţi peştii.
AMIROASE: Înţeleg. De supărare...
SÂMBURE: Nicidecum. Fiindcă n-au încăput în maşină. A rămas să trimitem noi o basculantă la judeţ cu restul. Dacă doriţi şi dumneavoastră...
AMIROASE: Bine, mai vedem noi... Altă treabă avem acum. (*Îl arată pe Ion*) Cu dumnealui. Facem aici, pe loc, o judecată tovărăşească. Hai, puneţi mâna să aranjăm un prezidiu! (*Cele trei podiumuri devin masă de prezidiu*) Voi amândoi... (*Arată către Sâmbure şi Costache*) ... poftiţi la mine. Noi suntem prezidiul. Aţi înţeles? Şi avem sarcină... (*Accent*)... să sancţionăm abaterea tovarăşului... Cum te numeşti dumneata?
COSTACHE: Ion îl cheamă, să trăiţi!
AMIROASE: Lasă-l să spună el. Ce? N-are gură? Cum îţi spune?
ION: ION.
AMIROASE (*lui Sâmbure*): Fă un proces-verbal!
SÂMBURE: Imediat... (*lui Costache*) Scrie-l tu, că eu mi-am uitat ochelarii la sediu... (*Costache se conformează*)
AMIROASE: Ion şi mai cum?
ION: Şi Stângaciu. Iar pe tata tot Ion îl chema. Şi tot Stângaciu.
SÂMBURE: Fii disciplinat şi răspunde numai la ce te întreabă tovarăşul.
AMIROASE: Aşa, aşa. (*Lui Costache*) Iar acolo să scrii că… (*La ureche*)
COSTACHE (*ochii mari*): Văleu! Chiar aşa? (*Se pune pe scris*)
AMIROASE (*şedinţă*): Tovarăşi, analizăm azi abaterea tovarăşului Ion Stângaciu, care în loc să meargă la câmp, la muncă, s-a abătut, în plină zi, pe la baltă să pescuiască...
SÂMBURE: E adevărat! Să pescuiască! L-am văzut şi eu!
COSTACHE: Şi eu.
AMIROASE (*continuă încântat*): ... în veme ce ţăranii noştri din cooperativă năduşeau scăldaţi în sudoarea activităţii lor de zi cu zi pentru îndeplinirea planului din... (*aşteaptă urmarea de la ceilalţi, n-o primeşte, continuă*)... din campania agricolă, tovarăşi! Ce campanie avem acum?
SÂMBURE (*se uită la cer*): Cred că de vară...
AMIROASE: ... din campania agricolă de vară! Ai scris tot, Costache?
COSTACHE: Absolut tot!

ION (*iritat*): Băi, oameni buni! Băi, nu merge aşa! Nu mai merge!
AMIROASE: Dumneata să taci! Îţi dăm cuvântul la urmă.
ION (*îşi iese din pepeni*): După ce că stau în baltă şi fac reumatism...
SÂMBURE (*împăciuitor*): Taci, mă Ioane! Taci, că nu ţi-a luat capul! Te-a criticat puţin şi-atâta tot! Critica ajută, mă!
ION: Ia, mai lasă-mă şi dumneata!
SÂMBURE: Vezi, tovarăşe Costache, ce indisciplinaţi sunt oamenii tăi?
COSTACHE (*către Ion*): Taci, mă, cum spunea şi tovarăşu' primar. Taci, că n-ai să mori! Sau chiar dacă-ai să mori... Că toţi murim până la urmă...
AMIROASE (*continuă grav*): Având în vedere deosebita gravitate a abaterii tovarăşului Ion Stângaciu, care nu cadrează cu atitudinea unui ţăran de tip nou, care pe deasupra... (*Aşteaptă urmarea*) Ei ce mai e pe deasupra? Nu ştie nimeni?
SÂMBURE (*lui Costache*): Ce mai e pe deasupra, Costache?
COSTACHE: Păi, ar mai fi ceva şi pe deasupra... (*La ureche, lui Sâmbure*)
SÂMBURE: Văleu! (*Repetă la urechea lui Amiroase*) Aşa mi-a comunicat tovarăşu', dar nu ştiu dacă e politic să spunem...
AMIROASE: Spunem! De ce să nu fie politic? Spunem în gura mare, să audă toată lumea! Deci, care pe deasupra... (*Se întrerupe sonorul*) Aşa că după o atentă şi amplă dezbatere, adunarea generală a decis...
COSTACHE (d*erutat*): Adunarea generală?! Scriu chiar aşa? (*Amiroase îi dă indicaţii la ureche*)
ION (*izbucnind*): Ei, nu că asta le întrece pe toate! De ce vă bateţi joc de mine? Prost am fost că am venit aici, la baltă, în loc să mă duc la câmp. Da, recunosc, aici am greşit. Dar m-a chemat preşedintele. Nu m-am prezentat de capul meu...
COSTACHE (*să-l mănânce*): Eu, mă?
ION: Da, tu, Costache. Doar am stat împreună pe fundul bălţii...
SÂMBURE: Nu-l credeţi, tovarăşu' Amiroase. Pentru preşedintele Costache răspund personal. A fost cu mine... Am făcut împreună balanţa grâului. Şi-apoi el nici nu ştie să-noate. Cum să stea pe fundul bălţii?!
AMIROASE: I-auzi, tovarăşe Ion! Mai şi minţi pe deasupra!
ION: Cine minte?! Să vă fie ruşine că batjocoriţi un om simplu. Ehei, de s-ar şti unde trebuie ce faceţi voi aici. Aveţi noroc că nu se ştie. Încă...
AMIROASE: Tovarăşu' Ion, vezi cum vorbeşti. Se poate interpreta...
ION: N-o să mă intimidaţi cu ameninţările voastre. Că eu ţăran sunt şi ţăran rămân. Adică, om cinstit. Şi nici scaune n-am de pierdut...
COSTACHE: Ioane, fii atent ce spui. Totul se notează! (*Scrie de zor*)
ION: Se notează, ai? Aţi uitat că, la o adică, şi ţăranii ştiu carte? (*Scârbă*) Şi mai lăsaţi-mă-n pace! (*Se îndreaptă spre ieşire*) Nici nu vă salut! (*Iese*)
SÂMBURE: Acum ce facem?
COSTACHE (*decis*): Îi dăm mustrare verbală cu avertisment! (*Aşteaptă confirmarea celorlalţi, care nu vine*) Şi-i tăiem şi ziua...
AMIROASE: Uşor, uşor... Să nu ne pripim! Deocamdată i-am dat o lecţie. Vedeţi, tovarăşi? Aşa trebuie luaţi ăştia! Tare! Numai că voi sunteţi aici nişte mămăligi. Aşa-i?

SÂMBURE (*cap plecat*): Mămăligi, să trăiţi! (*Ghiont lui Costache*)
COSTACHE: Ne facem autocritica.
AMIROASE: Vă faceţi pe dracu'... Vedeţi, mai bine să-mi puneţi şi mie nişte peşte-n maşină...
SÂMBURE (*precipitat*): Îndată!
COSTACHE: Îl ajut şi eu, să trăiţi! (*O iau spre ieşire*)
AMIROASE (*în drum*): Şi să-l urmăriţi pe ăsta. De-o mai face pe nebunul, chiar îl punem în discuţie... E clar?
COSTACHE: Clar.
SÂMBURE: Dau ordin să-l urmărească ziua şi noaptea.
AMIROASE: Ajunge numai ziua. Să nu exagerăm,. Iar acum să mergem. Poate v-ajut şi eu să-ncărcaţi peştele ăla... (*Rânjet*) Să nu spuneţi că n-aţi beneficiat de ajutorul nostru... Direct! Ha, ha!
SÂMBURE: Se poate, tovarăşu' Amiroase? Să spunem noi aşa ceva?
COSTACHE (*conducându-l*): Pe aici, pe aici! (*Ies toţi trei. Întuneric*)

2. Atac cu un obiect contondent

O masă improvizată. Lăzi, butoaie şi alte ambalaje – semn că ne aflăm în magazia unei unităţi comericale. La masă – Sâmbure şi Costache în faţa unor sticle de pepsi. Sub masă – alte sticle golite, o navetă cu pepsi, începută.

COSTACHE (*satisfăcut*): Fainã băutură, primarule! Tare fainã!
SÂMBURE (*filosof*): Vezi, dom'le, ce înseamnă că evoluezi! (*Dă să ciocnească, dar paharul e gol*) Stai aşa! E rândul meu! Pruncule, mă, Pruncule, un' te-ai băgat, mă, fi-ţi-ar centironul al naibii!
COSTACHE: O fi primit ordin să meargă la post...
SÂMBURE: De la cine să fi primit ordin? Aici, în comună, numai eu dau ordine. Iar când i-am cerut să zacă la uşă! De aia-i şef de post, ca să ne păzească! El e forţa locală! Pruncule!
PRUNCU (*apare, în uniformă, uşor dezorientat*): Să trăiţi! La ordin şi iertaţi!
SÂMBURE (*îl ia tare*): Unde-ai fost, mă? Ia vezi că odată-ţi fac raport şi te plimbă urgent în altă comună, la dracu-n praznic, nu ca a noastră, la doi paşi de judeţ...
PRUNCU (*smirnă*): Vă rog să scuzaţi... (*Încurcat*) Am fost şi noi undeva... Că dincolo suntem pe bere...
SÂMBURE: Bine, te iert. Cu o condiţie. Tu, ca miliţian, să iei de urgenţă măsuri ca aici să nu mai fie... (*Suspans*)... paharele goale. Clar?
PRUNCU (*răsuflă uşurat*): Ca lumina zilei... (*Execută ordinul, apoi, drepţi lângă uşă*) Altceva mai doriţi?
SÂMBURE: Poţi să pleci, dar să fii pe aproape. (*Pruncu iese*)
COSTACHE (*savurând băutura*): Şi când te gândeşti, primarule, că neam de neamul nostru n-a băut dintr-asta...

SÂMBURE: Ce să-i faci? Bunăstarea, săraca... Când eram un pârlit de sat, n-aveam decât vin roşu, pe când acum – de-am ajuns aproape oraş – ne aduce şi pepsic. Şi încă ce pepsic...
COSTACHE: Am citit undeva că ăsta-i vinul americanilor... Aşa o fi?
SÂMBURE (*indecis*): Păi...
COSTACHE: Numai că, n-aş vrea să-i jignesc pe tovarăşii capitalişti, dar mi se pare cam slab molanul ăsta al lor... Tot mai bună ar fi fost ţuica lu' ăl bătrân, trasă de trei ori...
SÂMBURE: Ce ştii dumneata, dom'le! Treabă străină. Te ia pe departe, te încălzeşte încetul cu încetul...
COSTACHE: Şi o mai dura până ne-ncălzim? Că, uite, bem de vreo trei ceasuri, iar eu unul nu simt nimic. Doar că-s umflat ca o bute...
SÂMBURE: Uite, ce-i! În loc să apreciezi că te-am ales să deguşti acest produs, poposit abia aseară în comună...
COSTACHE (*răbdător*): Atunci să mai aşteptăm. Să vedem ce-o fi mai departe.
SÂMBURE: Sigur că da. Nici nu mai avem mlt. (*Numără*) Încă cinşpe navete şi gata! Uf, şi-aşa-mi vine să trag un cântec! (Cântă) Cine bea şi nu se-mbată/N-o să-njure niciodată/Nici de mamă, nici de tată./ Cine pepsicu' serveşte/ O mie de ani trăieşte/Nicăierea nu munceşte/ Numai bea şi fericeşte./Că ţăranul habar n-are/De tristeţea din pahare/ Şi ne lasă în uitare/ Că-i în câmp la recoltare./Cine nu s-a cherchelit/Umblă numai rătăcit/N-are somnul liniştit/ Nici gâtlejul mulţumit... Of, of!
COSTACHE: Bravo, primarule! Dar ştiu că le ziseşi...
SÂMBURE: Ei, aşa puţin. Nu-s beat, mă! Că de-aş fi fost... (*Pruncu apare, agitat*) Bine c-ai venit, mă! Ia mai toarnă un rând!
PRUNCU (*îi serveşte*): Voiam să vă raportez ceva important şi secret.
SÂMBURE: Ce spui, mă? (*Haz*) Vrei să te duci iar până-n colţul casei?
PRUNCU: Este ceva foarte serios, să trăiţi! (*Priviri ferite*)
SÂMBURE: Spune odată, Pruncule, că avem probleme. Nu vezi?
PRUNCU (*decis*): Tovarăşe primar, vă raportez că Ion Stângaciu voia să trimită o scrisoare sus.
SÂMBURE (*perplex*): Sus?! Nu mai spune? Şi s-a răzgândit?
PRUNCU: Da, pentru că... (*La ureche, apoi îi arată scrisoarea*)
SÂMBURE: Foarte bine aţi procedat. Dă-o-ncoace!
PRUNCU: Poftiţi! (*O aşază pe masă*)
COSTACHE (*încă nedezmeticit*): Nu mai spune? Era să ne facă Ion una ca asta?
SÂMBURE: Da, dom'le, precum vezi! Ion al dumitale. Bravo. Pruncule, aţi lucrat bine. Şi ce zice înăuntru?
PRUNCU: Adică, să fac un rezumat?
SÂMBURE: Da, mă despre ce-i vorba în compunerea asta?
PRUNCU: (*copleşit de greutatea sarcinii*): Păi, în prima parte se zice că el, adică Ion, nu mai poate răbda abuzurile care se fac în comuna.... Vi-zi-reş-tii de Pă-du-re. (*Traduce*) Adică, în comuna noastră.
COSTACHE: La noi?! Nu se poate! Mă, tovarăşe primarule, ce-s alea... abuzuri?
SÂMBURE: (*reflectează*) Las' că ne spune el mai departe. Citeşte, Pruncule!

PRUNCU (*continuă*): ... sub ochii primarului...
SÂMBURE: Cum?! Se ia de mine?
PRUNCU (*n-a terminat fraza*): ... şi ai preşedintelui cooperativei.
COSTACHE: Adică, eu... E nebun! Îl chemăm la noi, îi facem internare...
SÂMBURE: Îţi dai seama, dom'le? Scrisoarea asta trebuia s-ajungă sus. Păi, să mă cânte pe mine sus? Zi mai departe, Pruncule!
PUNCU: Mai departe sunt înşirate alea, abuzurile...
SÂMBURE: Zi-le! Să vedem şi noi care-s...
PRUNCU: Mai întâi, despre pădure...
COSTACHE: Despre asta ai zis, Pruncule. Vizireştii de Pădure...
PRUNCU: ... despre pădurea care a fost lângă comuna noastră, iar acum nu mai e. Că s-a pus problema şi în şedinţă că n-ar mai trebui să ne chemăm Vizireştii de Pădure, dacă nu mai e pădure. Că pădurea, zice Ion în scrisoare, au tăiat-o primarul cu ai lui, de şi-au făcut case ca nişte palate, fără să-i coste nimic...
COSTACHE (*întrerupe*): Nu-i aşa că de mine nu zice nimic?
PRUNCU: Aici nu zice.
COSTACHE (*satisfăcut*): Al dracului Ion ce le-a mai ticluit!
PRUNCU: ... iar din pădurea asta s-au înfruptat şi...
SÂMBURE (*turbat*): Cine, mă? Dă şi nume?
PRUNCU: Numai funcţiile... (*Şoptit*): ... tovarăşii de la judeţ...
SÂMBURE (*furios*): Costache, ăsta-i duşmanul nostru! Trebuie să-l...
COSTACHE: Stai, primarule, să vedem ce mai zice. Spune, Pruncule!
PRUNCU (*reia*): ... şi tovarăşii de la judeţ, care şi-au ridicat vile personale numai din bârne de stejar, să-i ţină sute de ani. Să mai zic?
SÂMBURE (*stăpânindu-se cu greu*): Spune până la urmă!
PRUNCU: Apoi, despre pepenii preşedintelui...
COSTACHE (*alertat*): Ai mei?!
SÂMBURE (*înţeapă*): Că n-oi fi tocmai tu uşă de biserică... Zi, Pruncule!
PRUNCU: ... cooperativei, care foloseşte în scopuri personale trei hectare din pământul nostru comun, de unde scoate producţii de sute de mii de lei...
COSTACHE (*minimalizând*): Cine poate crede gogoşile ăstuia?!
PRUNCU: ... de i-a uns şi pe unii tovarăşi de la judeţ.
SÂMBURE (*mocnind*): Mai ai, Pruncule?
PRUNCU: Încă puţin. Apoi aminteşte de procurarea, fără plată, a unor obiecte, alimente, băuturi, despre pieile alea din care şi-au făcut haine tovarăşii... Să-i numesc?
SÂMBURE: Nu. Se ştiu ei... (*Oftând din greu*) Mă, ce ne toarnă ăsta!
PRUNCU (*amintindu-şi de misiunea anterioară*): Apropo, mai turnăm?
SÂMBURE: Dă-l în mă-sa de pepsic! Spune până la urmă! Dar mai iute.
PRUNCU (*iute*): ... de-au ajuns cei din fruntea comunei ca boierii de altă dată. Şi nu-i critică nimeni, că-s mână-n mână cu unii tovarăşi de la judeţ. Nu dă nume. Apoi semnează. Atât. (*Tăcere*)
COSTACHE: Ce facem acum, primarule?
SÂMBURE: Deocamdată ne gândim, nu?

COSTACHE: Oricum. E bine că n-a ajuns scrisoarea sus.
SÂMBURE: Da, e bine. (*Decis*) Uite ce facem! Luăm măsuri radicale! Unu, îl păzim să nu plece...
PRUNCU (*speriat*): Pe Ion?! Ordonaţi să-l reţinem?
SÂMBURE: Îl ţinem! Nu-l reţinem... Îl ţii de mână, de vorbă, de haină... Cum îţi vine mai uşor...
PRUNCU: Am înţeles. Pot pleca?
SÂMBURE: Poţi. (*Pruncu iese*) Iar tu îi spui că-i scutit de munca la câmp ca recompensă pentru aportul adus. Între timp, eu raportez tovarăşilor, sus...
COSTACHE: Am înţeles.
SÂMBURE: Pe urmă ne vedem tot aici, că nu mă las pân' nu dau gata pepsicul ăsta. Să vedem ce se întâmplă mai departe. Ne îmbată ori nu? Tu ce crezi?
COSTACHE (*gest de lehamite*): Ţie îţi mai arde de?... Auzi dumneata ce i-a trecut prin cap lui Ion! (Ies amândoi, fiecare în altă direcţie)

*

Biroul tovarăşului Guţă, proporţional înălţat faţă de altul, mai mic, unde şade Tiriboi. De la unul la celălalt – câteva trepte şi o barieră, ca la calea ferată, pe care o mânuieşte cel din urmă. În scenă, Guţă şi Tiriboi, fiecare pe locul său. Intră Amiroase.

AMIROASE: Noroc, tovarăşe Tiriboi. Aş vrea să-i spun ceva tovarăşului...
TIRIBOI (*examinându-l din priviri*): De bine ori de rău?
AMIROASE (*nu foarte sincer*): De... bine. E cineva la dumnealui?
TIRIBOI: Precis de bine? Că-i sătul şeful de veşti proaste. (*Îl percheziţionează discret*) În regulă, dar nu staţi mult. (*Îi ridică bariera, apoi se reaşază la locul lui*)
AMIROASE (*către Guţă*): Să trăiţi, tovarăşe prim...
GUŢĂ (*acru*): Noroc. Ce doreşti?
AMIROASE: Voiam să vă raportez ceva. În legătură cu pescuitul acela...
GUŢĂ (*tot morocănos*): Ce să-mi raportezi? Acum, dacă ai avut noroc, ai avut. E riscul dumitale...
AMIROASE: Păi, tocmai asta-i. Că n-am avut.
GUŢĂ: Cum n-ai avut, dacă ai avut?
AMIROASE: N-am avut, fiindcă am descoperit... (*Priviri ferite*) ... un complot!
GUŢĂ (sare ars): Ce spui? Unde? Cum? Complot la noi?
AMIROASE: A, nu aici, la noi. La ei. Acolo, în balta lor...
GUŢĂ: Poveşti pescăreşti.
AMIROASE: Dacă vă spun... Să vedeţi ce le-a trecut prin cap. Au angajat nişte scafandri...
GUŢĂ: De unde scafandri? Că noi n-avem aşa ceva în judeţ.
AMIROASE (*uşor încurcat*): Ei, au făcut ei rost... Deci, au angajat scafandrii ăştia care, la ora haş, au luat peştii din undiţa dumneavoastră şi i-au aşezat în undiţa mea. Ca să ne dezbine, adică...
GUŢĂ: Fugi, dom'le! Chiar aşa au făcut? Parcă nu-mi vine să cred...
AMIROASE: Pe cuvânt de onoare. Că i-am depistat până la urmă.

GUŢĂ: Deci, i-aţi prins. Felicitări!
AMIROASE (*mândru*): Nu puteau să ne scape. Şi cine credeţi că-i şeful lor? (*Guţă nu ştie*) Un ţăran. Ion Stângaciu. A făcut cursul de scafandri la fără frecvenţă...
GUŢĂ: Şi ce-i cu asta?
AMIROASE: Este, fiindcă se cheamă că la pescuit tot dumneavoastră sunteţi primul. Loc incontestabil, pe care nimeni, niciodată...
GUŢĂ: Bine, apreciez. Iar acum poţi să-ţi vezi de probleme. Vezi că multe unităţi nu-şi fac planul. Asta-i ca la pescuit. Lumea se duce la baltă, peşti se prind, dar când să-i numărăm, ia-i de unde nu-s. Parcă i-a înghiţit cineva. Acţionează, Amiroase! Nu sta!
AMIROASE: Adică, să nu-i mai înghită...
GUŢĂ: N-ai priceput nimic. Să-i înghită după ce-i înregistrăm, după ce-i raportăm...
AMIROASE: Aşa, deci. Nici o grijă! Aşa vom proceda. O să fie bine! Să trăiţi! (*Iese prin biroul lui Tiriboi*) Noroc, tovarăşe Tiriboi!
TIRIBOI: Noroc, tovarăşu'... (*La uşă Amiroase se întâlneşte cu tovarăşa Ţopa. Nu-şi vorbesc*)
ŢOPA (*sobră*): Noroc, tovarăşe Tiriboi.
TIRIBOI: Săru' mâna, tovarăşa. De bine ori de rău?
ŢOPA: De rău, drăguţă. De rău...
TIRIBOI (*ferm*): Atunci tovarăşu' nu vă poate primi. Veniţi mai târziu.
ŢOPA: Dar trebuie să-i spun acum... (*Vrea să-l convingă*) Cineva îi vrea răul. Nu înţelegi?
TIRIBOI (*sare ars*): Răul tovarăşului nostru? Care-i ăla? Spuneţi-mi-l mie!
ŢOPA (*diplomată*): Fără să-l afle dumnealui mai întâi?
TIRIBOI (*dezarmat*): Bine, intraţi... (*Percheziţie sumară*) Dar vedeţi cum îi spuneţi, că dimineaţă l-a durut ulcerul...
ŢOPA (*ridică bariera, intră*): Bună ziua. Permiteţi?
GUŢĂ: Poftim, tovarăşa.
ŢOPA (*cum să înceapă?*): Ştiţi, noi întotdeauna am fost alături de dumneavoastră. În orice situaţie...
GUŢĂ: Da, aţi fost. Şi?
ŢOPA: Şi acum suntem. Fiindcă şi acum e o situaţie. Neplăcută...
GUŢĂ (*atent*): Hai, spune o dată şi n-o mai bălmăji!
ŢOPA: Ce-i din Vizireştii de Pădure au depistat o scrisoare care trebuia trimisă sus. Acolo este vorba şi despre dumneavoastră...
GUŢĂ (*mirat*): Despre mine?!
ŢOPA: Mai precis, despre vila dumneavoastră, care, nu-i aşa, s-a bucurat şi de sprijinul tovarăşilor din comună...
GUŢĂ: Şi care-i problema? Da, am o vilă acolo. Şi dumneata ai una.
ŢOPA: Mai mică, să trăiţi.
GUŢĂ: Şi ăia au: primarul, preşedintele cooperativei... Aşa-i obiceiul locului. Din timpuri preistorice. Oamenii să nu stea în peşteri, în case de piatră, ci în locuinţe de lemn, în vile. Nu putem rupe tradiţia.
ŢOPA: Aşa pare corect, dar de fapt, e un abuz... (*Mică pauză*)... zice ăla.
GUŢĂ (*furios*): Abuz?! Cum îndrăzneşte? Că-i făcută din materiale locale, cu muncă voluntară. Volun-ta-ră! Ăsta nu ştie ce-i asta?

ŢOPA: Nu cred, fiindcă-i un simplu ţăran. N-are multă carte. De aia venisem să vă raportez. Ce facem cu el? Eu ziceam să-l trimitem undeva pentru câteva luni, un an... (*Accent*) Să-şi completeze studiile, să ştie pe viitor.

GUŢĂ (*îi surâde ideea*): Undeva, la un curs... Să se destupe. Iar altă dată să cunoască şi el ce-i aia muncă voluntară... (*Rânjind*) Bine, tovarăşa! Trimite-l! Cum îl cheamă?

ŢOPA (*citindu-i numele de pe hârtie*): Ion Stângaciu.

GUŢĂ: Cred că-l ştiu... (*Decis*) Foarte bine te-ai gândit. Să-l ajutăm pe tovarăşu'. Fă-i formele!

ŢOPA: Imediat.

GUŢĂ: Dar cu discreţie. Să nu afle lumea, că ne ridicăm ţărănimea în cap. Toţi vor să plece la cursuri, iar atunci cine ar mai munci pământul? Cu atenţie, deci. Poţi pleca. Noroc.

ŢOPA: Să trăiţi. (*Iese, către Tiriboi*) N-avea grijă. Tovarăşu' a rezistat frumos. E bine. Noroc, drăguţă. (*Iese din scenă*)

TIRIBOI (*mândru*): Ştiam eu. Tovarăş ca al nostru mai rar... (*Întuneric*)

*

O poartă ţărănească cu o bancă alături. Pruncu şi Ion joacă table. Pe parcursul scenei miliţianul îl va ţine pe Ion de mână, fiecare jucând cum poate, cu cealaltă. În răstimpuri se mai cinstesc cu bere.

ION (*căutând înţelegere*): Păi, bine, mă, nea Pruncule! Ce-ţi veni cu tablele astea? Lumea-i dusă la câmp, iar noi stăm în uliţă şi pierdem vremea. Mai mare ruşinea, zău!

PRUNCU (*jucând*): Asta-i plăcerea mea. Ar trebui să apreciezi asta. Nu în fiecare zi ai ocazia să joci table cu şeful de post.

ION: Plăcerea dumitale... Am jucat însă până acum cinci partide, am ciocnit şi câteva sticle. Gata! Ajunge! Mă aşteaptă oamenii în câmp.

PRUNCU: Nu te duci nicăieri. Nu-i frumos. Să zicem că azi e ziua mea. Sărbătoare, adică... Or, la noi, ştii doar, sărbătorile ţin pân' la ziuă... Sau chiar mai multe zile! Vorba cântecului... (*Fredonând*) Şi-altă dată, şi-altă dată, o s-o facem şi mai lată... Aşa-i, mă?

ION: Ce să fie?

PRUNCU: Hai, că mie poţi să-mi zici. Altă dată o să fie şi mai lată?

ION: Nu înţeleg ce vrei să zici.

PRUNCU: Nu înţelegi... Fiindcă eşti tolomac, de aia stăm aici. Hai, noroc! (*Ciocneşte şi bea*)

ION: Mă, Pruncule, dar de ce n-au venit şi alţi musafiri la ziua ta? Doar ai şi tu mamă, tată, rude. Pe ele de ce nu le-ai invitat? Pe ele de ce nu le ţii de mână?

PRUNCU: Nu-i treaba ta. Mută şi taci. Şi mai ia o bere.

ION: Nu le pot face pe toate cu o singură mână. Fiindcă la cealaltă nu-mi dai drumul de vreo două ceasuri...

PRUNCU: Asta fiindcă te iubesc. Mi-eşti drag! Mi-ai căzut cu tronc! De aia... Dacă vrei, îţi şi cânt! (*Cântă*) Te iubesc, ţi-o jur, băiete/Înaintea-ţi mă închin/Mor de foame şi de sete/când de mână nu te ţin/Aşa-i dragostea întreagă/Uneori cu lanţ te leagă./Sunt pe veci al tău, amice/ Eşti pe veci legat de mine/Zică lumea orice-ar zice/Ţin nespus de mult la tine.../Aşa-i dragostea întreagă/Uneori cu lanţ te leagă... Ei, ţi-a plăcut?

ION: Of, te ştiam om serios, Pruncule! Ce-ţi veni azi cu mine? (*Mută*) Uite, mut ca să-ţi fac pe plac... (*Bea*) Şi beau. În sănătatea ta. (*Se apropie Costache. Intră în panică*) Văleu! Ascunde tablele că vine preşedintele...
PRUNCU: Nu te speria. Eşti cu mine. Iar ai uitat? Mută mai departe...
ION (*joacă, cu teamă, spre Costache*): Noroc, Costache.
COSTACHE: Noroc, Ioane. Salut, Pruncule. Merge, merge?
ION: Merge...
PRUNCU: Strună.
COSTACHE (*face conversaţie*): N-avem pic de nor. Arde câmpul...
ION (*interpretând ca aluzie*): Eu tocmai plecam. (*Încearcă, inutil, să se desprindă*)
PRUNCU (*nu-l lasă de mână*): Stai blând.
COSTACHE: Lasă, Ioane, că are cine să lucreze câmpul. Tu ai tras destul. Mai răsuflă o ţârâ.
ION (*derutat*): Dacă zici tu. Numai să nu vorbească oamenii...
COSTACHE: Ei vor înţelege. E sarcină să te odihneşti, te odihneşti. Vezi, mă, Ioane, aşa arată concret grija faţă de om. Deocamdată, faţă de un singur om. Mâine, poimâne s-ar putea să vină rândul altuia. Şi tot aşa până ne îngrijim de toţi... Atunci e bine, Pruncule? Pot să-i raportez şi primarului?
PRUNCU: Poţi, firește. Când intră o problemă pe mâna mea...
ION: Adică, ce să-i raportezi, Costache?
COSTACHE: Că e bine.
ION: De cine e bine?
COSTACHE: De voi. Că vă odihniţi. Cu tablele cum merge?
PRUNCU: Din cinci partide i-am luat patru.
COSTACHE: Vezi, Ioane? E bine... Bravo!
ION (*trist*): Treburile voastre vor fi bune, dar ale mele, nu prea. Că munca mea nu mi-o face nimeni altcineva decât eu. Cu mâna mea...
COSTACHE: Chiar, bine că recunoşti. Ţi-ai făcut-o cu mâna ta. Atunci eu mă duc.
PRUNCU: Duceţi-vă liniştit, tovarăşe preşedinte.
COSTACHE: Noroc, Ioane! Şi succes! (*Scandând*) Ioane, nu te lăsa! Dă-i' nainte tot aşa! Cu Ion în ceapeu vom avea succes mereu! (*Iese*)
ION (*perplex*): Ce-a fost asta?
PRUNCU: Şi el te iubeşte. Dar nu ca mine... Hai, mută! Şi mai ia o bere!
ION: Tot cu o mână?
PRUNCU: Tot. Ce-ţi pasă? Bine că o ai şi pe aia. Ha, ha...
VOCEA IOANEI (*din casă*): Hai la masă, Ioane! Hai că se răceşte ciorba!
PRUNCU: Zi-i să mai aştepte. Doar n-ai să mă laşi pe mine pentru nevastă-ta... Nu se face!
ION (către Ioana): Mănâncă tu cu copiii, că eu am ceva treabă.
VOCEA IOANEI (*mai dură*): Ce treabă poţi avea la ora mesei? Hai în casă!
PRUNCU (*ia atitudine*): Mai termină, tovarăşa, cu ţipatul! Se aude?
VOCEA IOANEI: C-o să mă sperii eu de unul ca tine... Măi, pârlitule!
PRUNCU (*dornic de represalii*): Las' c-ai să vezi tu...

VOCEA IOANEI: Pe mine nu mă interesează, auzi? Ţipă la grasa de nevastă-ta! Auzi la el, amărâtul, să ţipe la mine... (*Suduie în surdină*)
PRUNCU (*mai decis*): Ascultă... (*Nu poate lupta, totuşi, pe două fronturi*)
ION: Stai binişor, că-i trece. Uite, dacă zici să rămân, rămân. Dar las-o în pace.
PRUNCU: N-are pic de respect. Eu sunt forţa publică. Am şi uniformă.
ION (*împăciuitor*): Bine, ai dreptate. Hai, bea, ca să-ţi treacă!
PRUNCU (*bea*): Nici berea nu mai are gust, aşa m-a enervat nevastă-ta...
ION: Hai, joacă! Uite ce zar ţi-a picat: şase-şase! Vrei să mă faci marţi! Sau ce vrei să-mi faci, Pruncule? Spune drept, ce-ai de gând cu mine? (*În spatele lor apare Ioana, cu un făcăleţ în mână, gata de atac*)
PRUNCU: Ce-ţi pasă? Hai, mai facem o partidă?
ION (*îngrozit, văzând gestul Ioanei*): Jucăm, dar vino mai încoace!
PRUNCU (*refractar, uşor grizat*): De ce să vin? Mă, tu ai uitat cine comandă aici? Cum îţi permiţi să-mi dai ordine?
IOANA (*pălindu-l*): Tu comanzi aici, Pruncule! Numai tu. Fir-ai să fii de pârlit! Să ţipi la nevastă-ta, nu la mine... (*Mai calmă*) Acum hai în casă, Ioane!
ION (*în panică*): Ce-ai făcut, femeie?
IOANA (*simplu*): Ce-am făcut?
ION: Tu ştii cum se cheamă asta? Atac cu un obiect conto... Cum l-au numit ăia la televizor? Contondent... Aşa i-au zis făcăleţului.
IOANA: Treaba lor. Eu una ştiu, că masa-i sfântă! Uite, dragă, s-au găsit toţi beţivii din comună să-mi tragă bărbatul care încotro. Hai!
ION: Măi, femeie, pentru o faptă ca asta celui din film i-au dat pârnaie. (*Se apropie de Pruncu, îl consultă*) Să ştii că l-ai dat gata! L-ai terminat...
IOANA (*fără a se pierde cu firea*): Hai, mă, în casă! Şi nu te mai holba la ăsta care zace... (*Semn cu ochiul*)... beat mort la uşa noastră. Las' că se trezeşte el! (*Mai fermă*) Hai, că nu l-am omorât. Şi nevastă-sa tot aşa îl pocneşte. E învăţat cu făcăleţul. Şi dacă n-a făcut nevastă-sa pârnaie, n-o s-o fac nici eu. Iac-aşa!
ION: (*încă temător*): Măi, femeie, să nu iasă ceva de-aici...
IOANA (*autoritară*): Ioane! Bărbat eşti tu ori mămăligă? Sau vrei să te încerc şi pe tine cu făcăleţul? Hai înăuntru! (*Îl ia pe sus, intră amândoi în casă. Întuneric*)

3. Deturnarea expresului de 2 şi 15

În magazia de mai înainte a fost reluat cheful cu pepsi. Sâmbure şi Costache au golit câteva lăzi cu sticle.

SÂMBURE (*ghiftuit*): Mă, şi scad tare încet sticlele astea...
COSTACHE: Hai s-o lăsăm încolo de băutură americănească şi să trecem pe ale noastre. Uite, aduc ţuica!
SÂMBURE: De ce s-o lăsăm? Aşa se cade: primul lot să n-ajungă la populaţie. Dacă-i otrăvit? E datoria noastră...

COSTACHE: Văd că nu mă pot înţelege cu tine... (*Se ridică*) Termină-le singur! Eu nu mai pot. Plesnesc...
SÂMBURE: Cum? Mă laşi tu pe mine?
COSTACHE: Bine. Nu te las. Rămân. Dar nu mai pot să beau. Zău. Nu mai pot!
SÂMBURE: N-ai pic de voinţă. Bun. Nu mai vrei dă bei, nu mai bei. O fac singur. Toarnă!
COSTACHE (*îi toarnă*): Ce stomacuri or fi având şi americanii ăia, fir-ar ei de capitalişti să fie, de pot înghiţi aşa ceva?
SÂMBURE: Ce ştii tu, mă? Pe măsură ce s-au dezvoltat economic, le-a crescut şi stomacul. De aia... (*Bea din nou*) Şi zi aşa, Ion era bine păzit...
COSTACHE: Bine. Pruncu era lângă el. Îl ţinea de mână.
SÂMBURE: Foarte bine, foarte bine.
COSTACHE: Săracul Ion! De n-ar fi avut gura atât de slobodă...
SÂMBURE: Şi mâna... Aia cu care a scris! Fii atent, că vor fi căutaţi şi complicii. Ajunge o singură vorbuliţă şi-ţi pierzi pâinea...
COSTACHE: Adică, ai fi în stare...
SÂMBURE: Când e vorba de interesele poporului...
COSTACHE: Înţeleg, ale poporului din fruntea comunei... (*Frământat*) Mă, primarule, poate că ăla are dreptate. Eu m-aş duce la judeţ să spun tot. Cine-şi recunoaşte greşeala, nu-i aşa?
SÂMBURE (*furios*): Costache, să nu te prind, că îndată îl pun pe Pruncu să joace table cu tine... Ai înţeles?
COSTACHE: Am înţeles... (*Pe gânduri*)
SÂMBURE: Hai, lasă gândurile şi toarnă! Ce mai stai? Toarnă, mă!
PRUNCU (*cam boţit, apare intempestiv*): Torn... (*Toarnă*)
SÂMBURE (*intrigat*): Ce-i cu tine aici? Ce-ai păţit? Ţi-ai părăsit postul...
PRUNCU (*şocat*): Vă raportez cu respect... (*Încearcă să-şi revină*)
COSTACHE: Spune o dată! Ce s-a întâmplat?
PRUNCU (*are o sincopă, este trezit, îşi revine*): A fugit Ion!
SÂMBURE: Cum aşa? Dar tu ce-ai făcut? (*Semnul degetului pe trăgaci*) N-ai acţionat? L-ai lăsat să scape?
PRUNCU (*arătând spre sine, ca argument*): Noi ne-am zbătut, ne-am luptat cu inamicul, dar ne-a copleşit numericeşte...
SÂMBURE: Ce ţi-am zis, Costache? Are şi complici. Şi unde-a fugit?
PRUNCU: De la gară mi s-a raportat că a urcat în expresul de la 2 şi 15.
COSTACHE: Păi, ăsta nu opreşte la noi.
PRUNCU: De data asta a oprit.
SÂMBURE: Desigur, complicii ... Treaba-i groasă rău.
COSTACHE: Dar şeful de gară nu ţi-a spus încotro a luat-o?
PRUNCU: Ba da. Expresul merge şi la judeţ şi la centru...
SÂMBURE: Văleu! Şi colo , şi colo... Am fiert-o! S-a dus să ne reclame personal... (*Fiară*) Pruncule, tu îţi dai seama ce-ai făcut?
PRUNCU: Îmi... (*Nu reuşeşte să articuleze*)

COSTACHE: (*întrerupe*): Îţi...
PRUNCU (*iute*): Îmi fac autocritica.
SÂMBURE (*furios*): Fac ceva pe autocritica ta! Mă, aici sunt interese foarte mari! Uriaşe! Ce ne facem, Costache? Eu i-aş raporta tovarăşului Guţă. Poate... (*Idee*) Poate ne permite să deturnăm trenul...
PRUNCU (*ochii foarte mari*): Expresu'?!
COSTACHE: Crezi că e politic?
SÂMBURE: La alţii sunt deturnate avioane, iar noi să nu reuşim cu un pârlit de tren? Mai ales dacă ordonă tovarăşu' Guţă...
PRUNCU (*decis*): Dacă se aprobă, deturnez eu expresul, tovarăşe primar!
SÂMBURE: Vrei să te speli de păcate, ai? Bine, mă duc. (*Iese*)
COSTACHE: Săracul Sâmbure!
PRUNCUl: Credeţi că-l dă jos?
COSTACHE: Ei, nu chiar jos de tot. Ceva, vreun şefuleţ tot îl face. La cooperaţie, la ceapeu... (*dezmeticit*) La ceapeu? În locul meu?! Atunci pe mine unde mă dă?
PRUNCU: La noi nu se poate, că matale eşti om deştept...
COSTACHE (*pe gânduri*): La voi?! Nu cred. Şi apoi Sâmbure are totuşi nivel. Nici la ceapeu n-ar putea veni... Hai să lăsăm problema şi să mai bem!
PRUNCU (*arată scârbit şi speriat înspre pepsi*): De ăsta?!
COSTACHE: Ai dreptate. Dă-l încolo de pepsic! Ideea lui Sâmbure. Du-te după nişte molan!
PRUNCU: Sau bere. De Galaţi. Ştii ce bună-i berea de Galaţi?
COSTACHE: Mai bine molan, că ne-mbătăm mai iute şi uităm de necazuri.
PRUNCU: Imediat, nene Costache! (*Aleargă să aducă în vreme ce...*)
COSTACHE (*pe gânduri, cântă*): Când eşti sus şi când eşti jos/Jocul nu-i foarte frumos/Când eşti jos şi când eşti sus/Ţi-e dor nespus/De ce-a fost odat', cândva/Când erai şi tu ceva.../ Of, inimioară, of, surioară/Durerea când te doboară/Pustiul când te omoară!/Că şi omul e ca postu'/Schimbător îi este rostu'/Azi e mare, mâine mic,/Poimâne-ajunge nimic.../ Of, inimioară, of, surioară/Durerea când te doboară,/Pustiul când te omoară... (*Întuneric*)

*

Cabinetul tovarăşului Guţă. Apare Amiroase, întâmpinat de Tiriboi.
AMIROASE (*grăbit*): Noroc, tovarăşe Tiriboi.
TIRIBOI (*barându-i calea*): Să trăiţi! De bine ori de rău?
AMIROASE: (*escamotând*): Doar mă cunoşti, măi, băiete...
TIRIBOI (*sec, controlându-l*): Nu vă cunosc... (*Ridică bariera*) Poftim, intraţi! (*Revine la ale lui*)
AMIROASE (*intrând la Guţă*): Să trăiţi. Am venit să vă raportez...
GUŢĂ (*acru*): Ce să-mi raportezi? Ai mai descoperit pe careva pescuind clandestin? (*Haz*)
AMIROASE: Mai rău, pentru că nu se pescuieşte pe plan local, ci s-a deplasat în alte ape teritoriale...
GUŢĂ (*derutat*): Ce face? Ce tot bodogăni acolo? Vorbeşte limpede!
AMIROASE: Ne-a venit de sus o scrisoare trimisă de un ţăran din Vizireştii de Pădure.
GUŢĂ (*atent*): Şi ce vrea? Pensie? Lot? Ce mă-sa cere?

AMIROASE: Nu cere nimic. Ştiţi, e vorba de acelaşi ţăran Ion Stângaciu, căruia i-am interceptat scrisoarea aia. Asta ne-a scăpat acum…
GUŢĂ: V-a scăpat... Sunteţi nişte blegi, de aia... Şi ce zicea acolo?
AMIROASE: Păi, cam ce-a zis şi în cealaltă. Se referă la nişte abuzuri, în care – chipurile – suntem şi noi băgaţi...
GUŢĂ: Nu suntem! Te asigur! Cât despre abuzuri o să cercetăm. Facem un colectiv...
AMIROASE (*pe gândul şefului*): ... luăm măsuri...
GUŢĂ: .. până nu vin alţii să... În fond, sunt greşelile noastre. De ce să se bage alţii să le...
AMIROASE: Iar dacă le eliminăm înainte de...
GUŢĂ: ... este ca şi cum abuzurile nici n-ar fi fost. Ele sau oamenii care le-au descoperit! Asta-i!
AMIROASE: Aveţi un cap genial! Deci, cum ordonaţi să facem? (*Sottovoce*)
ŢOPA (*intrând în biroul lui Tiriboi*) Trebuie să-i zic şefului o vorbă.
TIRIBOI (*tic*): De bine ori de rău?
ŢOPA (*grăbită*): Hai, mă, băiete, nu mă mai ţine de la mână... (*Manevrează singură bariera şi intră la Guţă*) Să trăiţi...
GUŢĂ (*deranjat din discuţia cu Amiroase*): Dar ce s-a întâmplat, tovarăşa?
ŢOPA: Este vorba de ceva foarte urgent şi confidenţial.
GUŢĂ: Zău? Atunci spune, că doar n-avem secrete faţă de tovarăşul...
AMIROASE (*îi sare muştarul*): Credeţi că eu nu pot ţine un secret?
ŢOPA: Tovarăşe prim, ţăranul Ion Stângaciu a dispărut!
GUŢĂ: Iar Ion ăsta? Cum aşa? Doar luasem măsuri, nu?
ŢOPA: Pur şi simplu, ne-a scăpat. A şters-o. Se pare că la centru...
GUŢĂ: Atunci lucrurile se-ncurcă rău de tot.
AMIROASE: Ne-am ars, tovarăşe prim!
ŢOPA: Cei din Vizireştii de Pădure au venit cu o propunere.
GUŢĂ: Spune-o iute!
ŢOPA: Să deturnăm trenul! A plecat cu expresul de 2 şi 15 (*Ochii pe ceas*) A trecut de noi acum o jumătate de ceas. O maşină mică, o acţiune de comando şi gata!
GUŢĂ: Ce zici, Amiroase?
AMIROASE: Să nu iasă vreo dandana... Ştiţi doar că pentru deturnări se dau ani grei. Cine zicem că l-a deturnat?
GUŢĂ: Păi, cine altul decât mecanicul? S-o păţească el!
AMIROASE: Atunci ideea nu-i rea deloc...
ŢOPA: Să dau ordinele necesare? Fiecare secundă e preţioasă...
GUŢĂ: Dă-le! Şi nu uita! Singurul vinovat e mecanicul.
ŢOPA: Am înţeles. Acarul Păun.
GUŢĂ: Nu acarul, drăguţă. Mecanicul locomotivei.
ŢOPA (*derutată*): Nu-i tot aia? (*Este privită şui*) Nu-i... E clar. (*Iese*)
GUŢĂ: Ce om e şi Ion ăsta. A ţinut să meargă personal.
AMIROASE: Expres...
GUŢĂ (*filosof*): Uite, vezi, dom'le! Aşa-i ţăranul nostru. Nu se lasă nici mort. Să nu uiţi asta!

AMIROASE: Nu uit... (*Notează*) Vom prelucra cu salariaţii.
GUŢĂ (prinde aripi): Păi, ţăranul român fie că-i ploaie sau ger sau zloată, el – nimic! Tot înainte! Şi cu turcii! Şi cu tătarii! Nu mai vorbesc de ceilalţi... Care-au mai fost?
AMIROASE (*efort de inteligenţă*): Grecii?!
GUŢĂ: Nu, ăştia au ţinut cu noi... (*Reluând*) Aşa a fost şi cu romanii! Şi cu pecinegii, şi cu avarii! Tot înainte!
AMIROASE (*terestru*): Tot înainte spre Capitală! Cu expresul...
GUŢĂ (*stopat din lecţie*): Ce i-a putut trece trece prin cap... Interesant om! Aş vrea să-l cunosc. Vezi dumneata, de asta sunt ţăranii noştri la mare preţ. Pentru că se zbat, caută, cercetează...
AMIROASE: Cercetează şi te toarnă sus. Personal...
GUŢĂ (*alt ton*): Oare ce-o fi aflat concret-concret nemernicul ăsta? O fi ştiind el chiar totul sau mai bâjbâie încă? (*iritat*) De ce stai? Umblă, alergă, află! Vezi cine i-a scris sesizarea, discută cu ăla, poate ştie mai multe... Hai, viteză!
AMIROASE: Mă duc chiar acum... (*Iese val-vârtej. Guţă îşi bagă nasul în hârtii. Mică pauză*)
ION (*intră, simplu*): Noroc, tovarăşu'.
TIRIBOI (*prompt, scorţos*): Cine eşti dumneata? Cum ai pătruns aici?
ION: Pe uşă.
TIRIBOI: Cine ţi-a dat drumul la poartă? (*Formează un număr*) Alo, poarta? Ce-i cu ţăranul ăsta? Dar ce credeţi voi că aici poate intra oricine care... Cum? De unde şi până unde e aşteptat de tovarăşu' prim? (*Închide, mieros*) Bună ziua, bade. Hai, ia loc!
ION (*rămâne în picioare*): Nu pot, mă cam grăbesc.
TIRIBOI: Şi zici că-l cunoşti pe tovarăşu' prim?
ION: Desigur.
TIRIBOI: Sunteţi cumva rude? Dânsul are mulţi verişori în mediul rural.
ION: O ştiţi şi pe asta? (*Tainic*) Aflaţi că şi cu mine e un fel de...
TIRIBOI: De rudă... Am înţeles (*Mai politicos, ferm chiar*) Dar luaţi loc! (*Îl aşază cu sila*) Doriţi un pepsi? (*Îl serveşte*) Rude mai apropiate, probabil...
ION: Foarte apropiate. Tot ţăran e şi dumnealui. Adică, a fost. Demult.
TIRIBOI: Sunteţi din acelaşi sat?
ION: Mai mult. Din aceeaşi ţară...
TIRIBOI: Cum aşa? (*Schimbă tonul*) Ia ascultă, îţi baţi joc de mine? Spune iute ce pofteşti şi cine eşti.
ION: Îmi zice Ion Stângaciu şi-am venit la tovarăşu' să-i zic o vorbă. De aproape. Ca de la om la om...
TIRIBOI: Fugi, dom'le, cu lozinci de-astea! Păi, dumneata crezi că aşa se intră aici? Atunci eu ce rost mai am pe lume?
ION: Intram şi singur, că ştiu calea. Dar am zis să-ţi dau şi dumitale bună ziua, dacă tot te-am întâlnit. Că noi, ţăranii, îi salutăm pe toţi. Şi buni şi răi.
TIRIBOI: Nu mă lua cu cimilituri şi ieşi afară! (*Îl scoală de pe scaun*)

ION (*ridică şi el tonul*): Nu ies. Am venit la tovarăşu' Guţă. De câte ori a fost la noi, în sat, la pescuit, aşa ne-a zis, că putem veni la dumnealui cu orice problemă. Că avem uşa deschisă. Atunci de ce te pui dumneata de-a curmezişul?
TIRIBOI (*calm*): Măi, omule, dar pentru asta există ore de audienţă.
ION: Eu vreau să intru acum. Mă grăbesc...
TIRIBOI: Măi, omul lui Dumnezeu...
ION: Fără. Sunt ateu.
TIRIBOI: Dar nu se poate! Crede-mă! (*strigând*) Nu mă sili să iau măsuri. Înţelege de vorbă bună, că altfel...
GUŢĂ (*ieşind din birou*): Tiriboi, ce se-ntâmplă aici? Nu pot lucra...
TIRIBOI: Scuzaţi. Am o problemă cu un ţăran care vrea neapărat să intre la dumneavoastră.
ION (*intervine*): Eu sunt ăla. Bună ziua. Îmi zice Ion Stângaciu şi voiam…
GUŢĂ: Ion Stângaciu ai zis? Păi, intră, omule! De când te aştept...
ION (*către Tiriboi*): Ai văzut, tovarăşu', că m-aşteaptă? Ştiam eu...
TIRIBOI (*total derutat*): Poftiţi, tovarăşu' Ion. Pe aici... (*Îi ridică personal bariera, îi aranjează ţinuta, îl perie etc*.)
GUŢĂ: (*afectuos*): Intră, intră... Cum au îndrăznit să ţină la uşă un ţăran? O să iau măsuri, fii pe pace.
ION: Lăsaţi. Aşa sunt unii, grei de cap. Şi la noi în comună, la fel...
GUŢĂ: Dar ia loc! Simte-te ca acasă! Fumezi? (*Îl serveşte*)
ION (*surprins*): O, d-astea, domneşti? Mulţam. (*Serveşte o ţigară*)
GUŢĂ: O cafea? Un pepsi?
ION: Pepsic aş vrea. Au adus şi la noi, dar l-au băut pe tot primarul şi preşedintele ceapeului.
GUŢĂ: Abuzuri, tovarăşe Ion. O să luăm măsuri... (*Comandă prin interfon*) Pepsi. (*Revine la Ion*) Şi cu ce treburi pe la oraş?
ION: Importante. Că am scris şi mai sus, dar se tărăgănează. De aia am zis să vin şi pe la dumneavoastră. Să nu se spună că v-am ocolit...
GUŢĂ: Bine-ai făcut. Şi care-i baiul? (*Tiriboi vine cu pepsi*) Serveşte!
ION (*serveşte*): Acum cu dumneavoastră pot vorbi deschis, că aţi fost mai des pe la noi...
GUŢĂ: Spune tot ce ai pe inimă, tovarăşe Ion! Totul!
ION: Spun. Tovarăşu' prim, la noi în comună se fură. Ca-n codru!
GUŢĂ (*falsă mirare*): Ce spui, omule?
ION: Au furat şi o pădure. Că numai una aveam, de stejar, de pe timpul străbunicilor, şi-au furat-o.
GUŢĂ: Asta-i grav, tovarăşe Ion. Foarte grav. Şi cine fură?
ION: Toţi.
GUŢĂ: Cum aşa? Chiar toţi? Şi dumneata?
ION: Toţi ăia mari... Ba, se mai spune că... Pot vorbi deschis?
GUŢĂ: Spune, spune!
ION: Se mai zice că au dat din belşug şi unora de pe aici.
GUŢĂ: De aici, de la noi? Cui?
ION: Ei, cui? Şefilor de aici.
GUŢĂ: Adică, şi mie?

ION: Precis nu ştiu dacă şi dumneavoastră, dar mă pot interesa. Oricum celorlalţi mai mici, le-au dat. Că tovarăşul... (*La ureche*) ... sau tovarăşul... (*Iar, la ureche*) ... au tot cărat de la noi. Fel de fel…
GUŢĂ (*îngrijorat*): Ce spui dumneata? Chiar aşa stau lucrurile? Eu n-am ştiut nimic! Mă crezi că n-am ştiut nimic?
ION: Vă cred. Că de-aţi fi ştiut, precis îi pedepseaţi...
GUŢĂ: Desigur. Şi zici c-ai scris la Bucureşti.
ION: Am scris.
GUŢĂ: Dar nume ai dat?
ION: Nume n-am dat...
GUŢĂ: Bine-ai făcut! (*Îl pupă*)
ION: Numai funcţii...
GUŢĂ (*contrariat*): Măi, tovarăşe Ion, dar de ce n-ai venit din capul locului la mine? Să-mi fi spus şi mie...
ION: Nu v-aţi fi supărat?
GUŢĂ: Ei, asta-i bună! Cum să mă supăr? Spune măcar acum...
ION: Ce să mai spun?
GUŢĂ: Ce mai ştii. Vreau să aflu totul.
ION: Uite, spun. Lumea zice că şi dumneavoastră aţi... (*La ureche*)
GUŢĂ (*i s-a tăiat respiraţia*): Iar dumneata ai crezut?
ION: La început, nu. Însă după ce am văzut cu ochii mei...
GUŢĂ (*de-a dreptul speriat*): Ce-ai văzut? Pe cine-ai văzut?
ION (*hoţ*): Am văzut care-i situaţia!
GUŢĂ: Oricum, bine c-ai venit la mine. Măcar acum...
ION: Fiindcă acum o să-i pedepsiţi pe toţi, nu?
GUŢĂ: Da... Însă înainte de a-i pedepsi... (*La interfon*) Tiriboi, cheamă-l pe Amiroase! (*Lui Ion*) Înainte de orice trebuie să te răsplătim pe dumneata.
ION: Dar nu-i nevoie. Am de toate... Dacă mai găsesc prin oraş o pâine sau două-trei kile de mălai, chiar că nu-mi mai trebuie nimic.
GUŢĂ: Nu gândeşti profund, tovarăşe Ion. Şcoală nu prea ai. Mai ai nevoie de şcoală...
ION: Eu?! Glumiţi... Păi, eu am carte!
GUŢĂ: Nu de aia. Altfel de carte-ţi trebuie. Carte de oraş. Te oprim aici.
ION (*dă să plece*): Dar eu vreau să mă-ntorc la ţară. Mulţam.
GUŢĂ (*îl opreşte, ferm*): Trebuie să te răsplătim. Nu poţi pleca aşa... (Apare Amiroase) Uite, tovarăşu' o să te ajute să-ţi faci formele...
AMIROASE (*afecţiune exagerată*): A, tovarăşul nostru Ion! (*Îl îmbrăţişează*) Ce forme, tovarăşe prim?
GUŢĂ: Îl reţinem la o şcoală... (*Semn cu ochiul*) Aşa că bagă-l într-un cămin, dă-i bibliografie... Cinsteşte-l cum se cuvine...
AMIROASE: Am înţeles, după tradiţie. Cu pâine şi cu sare...
GUŢĂ: Şi apă. Sarea face sete...

AMIROASE: E clar. Îi facem formele. Complete.
ION (*lui Amiroase*): Noi doi parcă ne ştim de undeva...
AMIROASE: Posibil. Pe noi ne cunoaşte multă lume.
GUŢĂ: Lăsaţi astea. O să vedeţi mai târziu de unde vă ştiţi. (*Către Ion*) Aşa că, dragă tovarăşe Ion, mult succes şi spor la învăţătură!
ION (*parcă bănuieşte ceva*): Dar v-am spus că nu vreau la şcoală! Nu merg cu dumnealui! Lăsaţi-mă să plec acasă! Nu-mi place cum arată ăsta!
GUŢĂ: Ehei, parcă în viaţă facem numai ce ne place?
ION (*mai trist*): Aşa-i. Nu facem...
GUŢĂ: Atunci, la revedere şi s-auzim numai de bine...
ION: Aşa zic şi ăia... Îi ascultaţi şi dumneavoastră?
GUŢĂ: Lasă prostiile. Iar de mai descoperi ceva, vii direct aici. Clar?
ION: Clar... Bună ziua. (*Trece în anticameră*)
TIRIBOI (*la uşă, numai zâmbet*): Tovarăşe prim, o veste minunată!
GUŢĂ: Spune iute!
TIRIBOI: Tovarăşa Ţopa m-a rugat să vă informez că expresul de 2 şi 15 a fost deturnat!
GUŢĂ: Cum?!
TIRIBOI: Gata! E praf! N-a scăpat decât mecanicul. E în cercetări, cum aţi ordonat... (*Cântă*) Ura! Ura! N-a scăpat/Decât unul... Minunat/Iar cu-n plus de stăruinţă/Nu iertăm nici o fiinţă./ Deturnare izbutită,/sarcină îndeplinită./Deci judeţul nostru are/Şi maeştri-n deturnare!/ (*Guţă manifestă iritare*) Mai răbdaţi înc-un moment/Să zic şi-un angajament!/ Vom munci cu mai mult spor/La acest indicator/Ca să fim şi-n viitor/Tot fruntaşi şi să n-avem/Niciun tren/Întreg pe şine.../ O să fie şi mai bine!/O să fie şi mai bine!
GUŢĂ (*criză*): Ieşiţi afară, neisprăviţilor! Imbecililor! Uite cu cine lucrez eu! Afară! Afară!
AMIROASE (*îl împinge pe Ion*): Hai, hai! Să trăiţi, tovarăşe prim...
ION: Felicitările mele! Bine le-aţi mai zis acu' la urmă! Mi-a mers drept la inimă!
GUŢĂ (*încă în criză*): O adunătură de dobitoci! Asta sunteţi... (Ies toţi. Întuneric).

4. Cum era să rămână Ion fără mâna dreaptă

Ioana iese în poarta casei, încărcată cu sticle de apă minerală. Îl întâlneşte, întâmplător sau nu, pe miliţianul Pruncu.
IOANA (*cu grijile ei*): Bună ziua... (*Vrea să treacă mai departe*)
PRUNCU: Bună ziua, Ioană. Dar un' te grăbeşti aşa?
IOANA (*evaziv*): Ia, mă grăbesc şi eu...
PRUNCU: Şi cu sticlele astea ce faci?
IOANA: I le duc lui Ion la oraş. (*Oftat*) Parcă n-aţi şti...
PRUNCU (*prefăcut mirat*): I-auzi! Dar de când a trecut Ion pe apă? Că neam de neamul lui n-a pus în gură decât vin curat.
IOANA: Aşa mi-a trimis vorbă, să-i duc apă minerală. Pâine şi sare i-or fi dat acolo. Numai de apă or uitat. Şi-i duc.
PRUNCU: Aha. Şi când pleci?

IOANA: Acum, cu trenul de prânz . (*Pruncu notează*)
PRUNCU: Şi când te-ntorci?
IOANA: Mâine, cu cel de seară. Acum pot pleca?
PRUNCU: Bine, du-te. Dar de nu eşti mâine înapoi, o-ncurci.
IOANA: Să-i spun ceva lui Ion din partea dumitale?
PRUNCU: Să-i zici să-şi ţină clonţul altă dată, că de nu, i-l tăiem.
IOANA (*plecată*): O să-i spun... (*Parşivă*) Iar de mi-o răspunde ceva să ţin numai pentru mine ori să vă zic şi dumneavoastră?
PRUNCU: Să-mi zici, desigur.
IOANA: Chiar de v-o-njura?
PRUNCU: Crezi c-o să mă-njure?
IOANA: Da, domnu' Pruncu. Cred c-o să vă-njure. După formula unu.
PRUNCU: Cum adică?
IOANA: Formula unu o foloseşte numai cu cei mai mari duşmani ai lui. Îţi crapă urechile când o auzi...
PRUNCU (*enervat*): Duşmani?! Ia vezi, cumătră, că acum îţi aduni cioburile de pe jos şi nu mai pleci nicăieri... Păi, te pui tu cu un şef de post? Hai, plimbă ursul ca-i început să mă enervezi!
IOANA: Bună ziua... (*Se îndepărtează, sieşi*) Că nu mai vine Ion acasă să te pună la punct cum meriţi... Afurisitule! (*Iese iute*)

*

La faţă de cortină, trece Amiroase, bifând problemele.
AMIROASE (*cu nasul în carnet*): Asta s-a rezolvat, asta s-a rezolvat, asta... Planul pe luna în curs. De discutat cu factorii. Pe asta n-am făcut-o şi-o să mă întrebe tovarăşu' prim de problemă. Trebuie s-o rezolv imediat. (*Realizează că e la teatru*) Imediat? Dar imediat nu se poate! E premieră. Ne-au invitat tovarăşii de la teatru. (*Idee*) Dar de ce să nu se poată? Când este vorba de plan... (*Trece Tiriboi, îl acostează*) Ascultă, trebuie să facem o şedinţă, aici, pe loc. Cred că sunt destui factori în sală... Aranjează dumneata totul... (*Sunt aduse din culise şi aşezate la faţă de cortină un podium, o tribună, un microfon, un pahar cu apă minerală. Amiroase şedinţând*) Deci, tovarăşi, ne-am adunat aci pentru a discuta problema planului. (*Câţiva factori o zbughesc pe uşă*) Hei, dar ce facem aici? Ne batem joc de şedinţă? (*Rumoare*) Cum? A zis careva că suntem la teatru? Eroare! Întâi planul şi pe urmă distracţiile! (*Semn în culise, apar paznici, halebardieri, pistolari etc, pe care-i postează pe la uşi*) Acum e-n regulă. Deci, acum, pe loc, fiecare factor va socoti cât dă în plus ori în minus. Cine dă peste pleacă, cine nu – stă la teatru.
TIRIBOI (*care l-a urmărit de alături, admirativ*): Asta, da, şedinţă... Halal mobilizare!
AMIROASE (*sec*): Cred că e bine. Să sperăm că aşa facem planul. Vrei să-mi spui ceva?
TIRIBOI: Tovarăşu' prim întreabă de ţăranul acela...
AMIROASE: E-n regulă, a fost reţinut pentru trei luni. La un curs. (*La ureche*) E cuminte, silitor, nu face probleme. Dacă dă rezultate, poate face şi cursul de-un an... Problema e rezolvată.
TIRIBOI: Deci, o bifăm şi pe asta.. Vă salut, tovarăşu'.

AMIROASE: Noroc, noroc. (*Tiriboi iese, Amiroase revine la factori*) Ei, v-aţi gândit? Văd că n-am primit nici o situaţie. Bine... Atunci, ne vedem peste o jumătate de oră... (*Rumoare*) Ştiu că nu vă convine, dar nici mie nu-mi place să mă ia şeful la întrebări. Aşa că socotiţi – dacă n-aveţi hârtie luaţi de la toaletă – însă fără să plecaţi de aici. Vă gândiţi, calculaţi, preliminaţi, iar de vă iese cu depăşiri, e bine. Dacă nu, o luaţi de la început până vă iese... Deci, nu pleacă nimeni acasă decât cu planul realizat! Tovarăşii de la uşi au dispoziţii în direcţia asta... Succes! (*Iese. Întuneric*)

*

O incintă cu o masă lungă, scaune şi un pat auster. Ceva straniu, bizar pluteşte în atmosferă. Lumini ireale. Pe un scaun dormitează Ion.

VOCEA LUI TIRIBOI (*ciudată*): Tovarăşu' Stângaciu... Este rândul dumitale. Grăbeşte-te! Urmezi dumneata!

ION (*buimac*): Urmez? Unde urmez? (*În loc de răspuns, intră în scenă Guţă, Amiroase, Ţopa, Tiriboi, Sâmbure, Costache, Ioana – toţi în ţinută medicală. Se improvizează o operaţie*)

GUŢĂ (*autoritar*): Aduceţi bolnavul!

TIRIBOI: Imediat, tovarăşe medic-şef! Hai, tovarăşe Stângaciu, că mai aşteaptă şi alţi tovarăşi... (*Ion, la fel de buimac, se opune*) Unde-s factorii din comună? Hai, tovarăşi, daţi o mână de ajutor!

SÂMBURE (*îl cară, împreună cu Costache*): Imediat, dom' doctor! Da'-i tare greu! Când te-ai îngrăşat aşa, mă Ioane?

COSTACHE: Ce fericire pe capul lui! Să-l care fruntaşii comunei...

TIRIBOI: Cu atenţie, tovarăşi! Să avem grijă de oamenii muncii...

ION (*încă nelămurit, în transă*): Unde mă duceţi? Ce se-ntâmplă aici?

AMIROASE: Ai să vezi. Nu doare...

ŢOPA: Dacă-l anesteziem, n-o să simtă nimic. Putem tăia lemne pe el...

GUŢĂ (*ferm*): Nu-l anesteziem, lucrăm pe viu. Nu stricăm anestezicul pe ăsta. Este import. Costă.

TIRIBOI (*atent la replici*): Tovarăşu' medic-şef are dreptate. Nu merită.

ION (*o vede pe Ioana*): Tu aici, nevastă? Ce-i asta? Unde mă aflu?

IOANA (*pe post de soră medicală*): Liniştește-te! O să-ţi explic după...

ION (*enervat*): Spune acum, imediat! Ce-i aiureala asta?

IOANA: Sst! Fii calm! Se supără domnii doctori.

ION: Doctori?! Dar de când sunt bolnav? Nu vreau doctori!

ŢOPA: Eu aş propune, totuşi, să-l anesteziem. Poate tace din gură...

GUŢĂ: Terminaţi cu prostiile. Pentru-un fleac de operaţie...

TIRIBOI: Tovarăşu' medic-şef are dreptate. Merge şi fără...

COSTACHE (*lui Sâmbure*): A încurcat-o săracu' Ion!

SÂMBURE: Şi-a făcut-o cu mâna lui.

COSTACHE: Oare cu care dintre ele?

SÂMBURE: Ştie dom' doctor!

GUŢĂ (*privire către bolnav, care între timp a fost aşezat pe masă, acoperit cu un cearşaf până la gât*): Acum să analizăm situaţia.

AMIROASE (*asemenea celorlalţi, cu carnetele pregătite*): Analizăm.

ŢOPA: Cine ordonaţi să analizeze întâi?

AMIROASE (*iniţiativă*): Părerea mea e să tăiem răul de la rădăcină.

ŢOPA: Dar de ce aşa de adânc, bre? Poate ajunge numai o tăieturică.
GUŢĂ: Mai sunt şi alte păreri?
TIRIBOI (*vrea să-şi dea şi el cu presupusul*): Eu ziceam că...
GUŢĂ (*nu-l bagă în seamă*): Deci, nu mai sunt. Da, şi eu cred că trebuie tăiat de la rădăcină.
ION (*Ioanei*): Nevastă, ce vor ăştia să taie de la rădăcină?
IOANA: Stai liniştit, că altfel te adorm...
ION: De ce mă chinuiesc? Mi-e sete...
IOANA (*scoate o sticlă de apă minerală*): Ia o gură! Nu mai mult! O gură!
ION (*bea*): Tare-i bună! Pepsic n-ai?
IOANA: N-am.
ION: Înseamnă că n-au mai adus sau iar l-au băut ăştia doi...
COSTACHE (*atent*): Mă primarule, ăsta vorbeşte de noi...
SÂMBURE: Aiurează, lasă-l în pace.
AMIROASE (*atent şi el*): Tovarăşe medic-şef, bolnavul a băut un gât de apă minerală. Nu-i dăunează?
ŢOPA (*iniţiativă*): I-auzi? L-o apucat setea. Permiteţi să analizăm?
GUŢĂ: Analizaţi după... Acum, la treabă! Ioană, eşti gata?
IOANA: Gata.
ION (*intrigat*): Măi, femeie, de ce-ţi zice ăsta pe nume? Ce-i între voi?
IOANA: Ia mai taci, măi, omule! Prea vrei să le ştii tu pe toate...
GUŢĂ: Gata! Începem!
TIRIBOI (*ecoul...*): Atenţie! Începe operaţia!
ION (*disperat*): Operaţie?! Mă, voi sunteţi nebuni sau?...
AMIROASE: Deci, tăiem răul de la rădăcină... (*În mâinile medicilor apar cuţite de bucătărie, un satâr, un fierăstrău de tâmplărie şi altele*) Pot să încep, tovarăşe medic-şef?
GUŢĂ: Ai socotit bine pe care o tăiem?
AMIROASE: Pe dreapta, bineînţeles. Să nu mai scrie sus câte zile o avea.
GUŢĂ: Te-am întrebat dacă ştii care e dreapta...
ŢOPA (*rea*): Să-i arăt eu, tovarăşe-medic şef?
AMIROASE (*jignit*): Tovarăşi, se poate?! Abia am venit de la reciclare.
GUŢĂ (*scoate un pistol-starter*): Atunci, pe locuri, fiţi gata!
ION (*speriat de-a binelea*): Văleu! Nu mă lăsaţi, oameni buni! Mă omoară!
IOANA: Stai blând! Ţi-am spus că trece repede...
COSTACHE: Mă, primarule, parcă-i prea de tot. Să-i taie omului mâna...
SÂMBURE: Las' că numai aşa se lecuieşte de scris. Sau, cumva, îi ţii partea?
COSTACHE: Oricum, e ţăran de-al nostru.
SÂMBURE: De câte ori să-ţi spun că noi nu mai suntem ţărani?
COSTACHE: Dar ce suntem, primarule?
SÂMBURE: Am evoluat, mă. Nu ştiu încă ce-am devenit, dar – hotărât lucru – ţărani nu mai suntem.
GUŢĂ: Linişte! Start! (*Ridică mâna cu pistolul. Nu se aude zgomotul*).

AMIROASE (*cu fierăstrăul pregătit şi urechea la pistol*): Aşa, tineţi-l bine, băieţi! Deci, de la rădăcină.. (*Costache şi Sâmbure ajută*)
TIRIBOI: Tovarăşu' medic-şef a ordonat start!
ŢOPA: Ori nu ştii ce-i aia?
AMIROASE: Staţi, că-ncep acum. S-aud pistolul...
ION (*văitându-se*): Ce-am ajuns... Să-şi bată ăştia joc de mine... Ioană, fată, ajută-mă să scap de ei! Mai dă-mi din apa vie!
IOANA (*pe furiş*): Hai, ia! Dar repede... (*Ion bea*)
TIRIBOI (*către Amiroase*): Ce faceţi, tovarăşu'? Nu începeţi?
ŢOPA: Nu ştie, tovarăşu' Tiriboi. Habar n-are...
AMIROASE: Până n-aud pistolul...
TIRIBOI (*lui Guţă*): Mă iertaţi că-ndrăznesc, apăsaţi pe trăgaci! Aşa cere tradiţia.
GUŢĂ (*cercetează pistolul, neştiutor*): Pe aici, nu?
TIRIBOI (*şi el nesigur*): Da, cred că pe acolo. Să vedem ce spune şi tovarăşa Ţopa... Tovarăşa, vreţi să veniţi puţin?
ŢOPA (*opoziţie*): Lasă-mă, bre, că eu nu umblu cu puşti! Sunt femeie...
TIRIBOI: Poate că pe aici trebuie, tovarăşu' medic-şef. (*Arată*)
GUŢĂ: Pe aici în nici un caz! (*Către Sâmbure şi Costache*) Voi, ăştia doi, veniţi încoace! Pe unde se apasă, mă? Că voi aţi mai umblat cu arme...
COSTACHE: Am mai umblat, dar puşca mea era altfel, mai lungă, mai...
SÂMBURE: Eu judec că pe aici, tovarăşu'...
GUŢĂ: Judeci prost. Asta-i ţeava. (*Arătând spre Ion*) El o fi ştiind?
TIRIBOI (*către Ion*): Tovarăşu' Stângaciu, eşti chemat la tovarăşu' medic-şef. Hai, iute, ia-ţi cearşaful de pe dumneata! Aşa vrei să te prezinţi?
ION (*năuc*): Am înţeles... (*Se execută*) Poftiţi!
GUŢĂ (*scurt*): Pe unde se apasă, tovarăşe Ion?
ION: Pe aici.
GUŢĂ: Sigur?
ION: Absolut sigur.
GUŢĂ: Bine, treci la loc!
ION (*sesizând o posibilitate de fugă*): De ce să mai trec? (*Vrea să scape, ceilalţi aleargă după el, pistolul se descarcă*)
GUŢĂ (*satisfăcut*): A avut dreptate banditul! Puneţi mâna pe el! (*Se aleargă cu spor*) Încercuiţi-l! (*Ion este prins şi imobilizat*) Puneţi-l pe masă! Gata, începem! (*Alt pocnet de pistol*)
AMIROASE: Începem... (*Fierăstrăul este coborât. Alte pocnete repetate, asemenea unor bătăi în uşă. Coşmarul începe să se destrame. Se revine la realitate. Toţi, în afară de Ion, ies*)
ION (*pe scaun, se zvârcoleşte*): Nu! Lăsaţi-mă-n pace! Ce aveţi cu mine? (*Atmosfera se calmează*) S-a terminat oare? Unde mi-e mâna dreaptă? Parcă nu-i... (*Se ridică, o caută. Mâna dreaptă, bandajată, îi e legată la piept; haina, aşezată deasupra, are mâneca dreaptă goală*) Nu-i… (*Izbucneşte*) Mă, ce mi-aţi făcut? Fir-aţi voi de proşti! Păi, eu sunt stângaci, mă! Aţi tăiat-o degeaba pe dreapta! Cu mâna stângă v-am făcut-o! Aha, aţi vrut să scăpaţi de mine, dar nu v-a mers... (*Îşi compune o figură eroică, de ostaş rănit, dar hotărât să continue lupta. Drapat în cearşaf,*

cântă) Ha, ha, ha, duşmanul bate/În retragere acum/Să pornim, deci, mai departe/Pe-al dreptăţii drum/ (Alte bătăi repetate în uşă) Se-aud goarne repetate/Toba face: bum, bum, bum!/Pe-aicea nu se poate/Trece nicidecum! (Bătăile devin foarte insistente)Toba se audă iară/Şi chemări înalte/ Vom răzbi şi-n astă vară/Ca şi-n celelalte/Bătălii nenumărate/Nu vi le mai zic acum/Şi cu-o mână ne vom bate/Toba fac: bum, bum, bum!

VOCEA LUI TIRIBOI (*de afară, însoţind bătăile*): Deschide, tovarăşe! De ce te-ai încuiat aici? Ieşi afară din sala de şedinţe! Aici e sediu, nu-i hotel! N-auzi, tovarăşe Stângaciu?

ION (*dezmeticindu-se total, revine complet în planul real*): Ce-i cu mine? Să fi adormit aici? Ce-a fost asta? (*Se priveşte*) Ia te uită cum arăt!

VOCEA LUI TIRIBOI: N-auzi, tovarăşe, să deschizi? (*Alte bătăi*)

ION (*deschide*): Ce baţi aşa, omule, că nu sunt surd?

TIRIBOI (*emoţionat şi afabil*): Tovarăşe Stângaciu, de când te căutam! Ce s-a întâmplat cu dumneata? Ne-ai speriat, zău! Hai, că te aşteaptă nişte domni tineri. Cred că în legătură cu scrisoarea aia... (*Îl ia pe sus şi ies amândoi*)

*

În avanscenă, Amiroase, cu gândul la sarcina lui. Este reconstruit podiumul, readus microfonul şi celelalte. Şedinţa reîncepe.

AMIROASE (*vorbind factorilor*): Până la ora asta, tovarăşi, sarcina trebuia să fie îndeplinită. Dar dumneavoastră nu vreţi să înţelegeţi importanţa... (*Rugă*) Dar gândiţi-vă, tovarăşi, trebuie să raportăm planul îndeplinit! Înţelegeţi? În-de-pli-nit! Or, noi ce raportăm? (*Arătând hârtiile primite*) Că nu ştiu care unitate o să şi-l facă în anul ... (*Citeşte*)... 2301, era noastră, dacă i se dă aia şi cealaltă... Păi, tovarăşi, noi nu putem sta în şedinţă până atunci... (*Către culise*) Au mai venit situaţii? N-au venit... (*Decis*) Gata, schimbăm metoda! Credeam că n-o să ajungem aici, dar altă cale nu există... Am stabilit în tabelul ăsta... (*Îl arată*)... cu cât trebuie să depăşească fiecare. Dacă nu iese conform situaţiei, vă pierdeţi posturile. E limpede? Aşa că luaţi la cunoştinţă şi semnaţi. După care sunteţi liberi. (*Dă tabelul în culise*) Şi să vă pună mititelul cu coadă să nu faceţi cum am stabilit, că pe urmă... Dar eu cred că n-o să fie cazul. Gata. Ne revedem la sfârşitul lunii viitoare... (*Iese. Întuneric*)

*

În cabinetul lui Guţă, acesta împreună cu Tiriboi sortează nişte hârtii scoase din fişete.

GUŢĂ: Şi spui că... domnii au discutat cu tovarăşa Ţopa?

TIRIBOI: Au discutat, să trăiţi.

GUŢĂ: Spune-mi simplu. Fără „să trăiţi”! Nu cunoşti ce-or fi vorbit?

TIRIBOI: Nu, să tră.. Nu, tovarăşe prim!

GUŢĂ: Spune-mi simplu: „tovarăşe”. Fără „prim”..

TIRIBOI: Am înţeles, tovarăşe...

GUŢĂ Dar cu tovarăşul Stângaciu au discutat?

TIRIBOI: De mai multe ori.

GUŢĂ: Să ştii că tovarăşul Stângaciu este un tovarăş foarte capabil, de perspectivă. Foarte muncitor, întreprinzător şi, mai ales, cinstit. El urăşte minciuna şi celelalte deficienţe care mai există... Să ştii că asta-i opinia mea sinceră. N-ai să uiţi să le spui şi celorlalţi? Poate te-ntreabă domnii tineri de alături...
TIRIBOI: Am să le spun chiar aşa, tovarăşe... (*Arată spre teancul de hârtii căzute la sortare*) Iar cu astea ce facem?
GUŢĂ: Le arzi.
TIRIBOI: Cum aşa? Tocmai acum, când se pune problema valorificării?
GUŢĂ: Atunci le vinzi, iar din ce-ţi dă cumperi ciocolată la copii. Ai înţeles. E vorba de copiii domnilor care ne controlează acum.
TIRIBOI: Am înţeles, tovarăşe. Ciocolată la copii.
AMIROASE (*apare, îşi ridică singur bariera şi intră voios*): Să trăiţi, tovarăşe prim! Am venit să vă raportez că s-a rezolvat şi problema planului. Va ieşi! (*Citeşte*) La globală...
GUŢĂ (*întrerupe*): Lasă... (*Către Tiriboi*) Să-i explici şi dumnealui. (*Moale, către Amiroase*) Cu dumneata n-au stat de vorbă domnii?
AMIROASE: Care domni?
TIRIBOI: Cei care se află acum în sediu. S-ar putea să te caute şi pe dumneata pentru o discuţie...
AMIROASE (*alertă*): Şi ce să discute cu mine domnii ăştia? Fiindcă eu îmi văd de munca mea, n-am timp de discuţii...
GUŢĂ: O să ai. Şi fii atent ce le spui. În funcţie de asta...
AMIROASE: În funcţie de asta ce?
TIRIBOI (*oftat*): O să vedeţi dumneavoastră la faţa locului. (*Către Guţă*) Apropo, pe tovarăşa Ţopa unde-or fi dat-o?
GUŢĂ: La carne. În zootehnie.
TIRIBOI: Bun. Are mâncarea asigurată. De dumneavoastră nu-ndrăznesc să întreb...
GUŢĂ: Ai să afli.
AMIROASE (*năuc*): Ce vorbe-s astea? Ce carne? Ce zootehnie? Ne reprofilăm?
GUŢĂ: Mai bine te-ai interesa de-un loc liber. Or să te întrebe şi de asta.
AMIROASE (*disperat*): Cum aşa?! Mă daţi afară?
GUŢĂ: Nu eu, drăguţă. Ei.
AMIROASE: Dar am slujit atâţia ani aici...
GUŢĂ: Şi eu, drăguţă...
TIRIBOI: Permiteţi? Tovarăşa Ţopa spunea că acolo unde-au dat-o ar mai fi ceva posturi vacante...
GUŢĂ: Uite, vezi? Există alte posibilităţi... Hai, lasă-ne să ne terminăm treburile!
TIRIBOI: Înţelegeţi şi dumneavoastră. Aşa e viaţa.
GUŢĂ: Hai, du-te, că la şase am tren şi n-am terminat de rezolvat.
AMIROASE (*cap plecat*): Am înţeles: Permiteţi să vă strâng mâna?
GUŢĂ: Asta, da. (*Îşi strâng mâinile*) Şi fii bărbat! Sunt funcţii frumoase şi mai jos...
AMIROASE (*despărţire grea*): La revedere, tovarăşe... (*Lacrimă, batistă*)
GUŢĂ: Salutare, drăguţă... (*Mişcat şi el profund, cântă*) Voi pleca. Spre alte zări mă duc acum/M-au cam dat jos, da'-i încă bine/Voi pleca. Deja sunt pregătit de drum/Poate veţi plânge după mine./

Sunt la pământ/Poate-i firesc/Globu-i rotund, este-n mişcare/Sunt nevoit, vă părăsesc/Cum pleacă fluviul înspre mare./Repejor, mă-ndrept acum către alt post/Cum va fi oare încadrarea?/A fi sau a nu fi ce-am fost/Rămâne crudă întrebarea./Voi pleca. Adio tuturor vă zic/Aş fi dorit „la revedere"/ Dar s-a sfârşit. Unde mă duc voi fi mai mic?!/Mă-năbuşă crunta durere... (*Rămâne în poză, trist*)
TIRIBOI: Of, of, of,... (*Către Amiroase*) Hai, du-te, tovarăşe...
AMIROASE (*hohot de plâns*) Spuneţi drept! Tot în zootehnie şi dumneavoastră? (*Întrebare fără răspuns*) Rămâneţi cu bine, tovarăşe Guţă! Să fiţi tare! Şi cu vacile se poate lucra frumos! Adio! (*Batistă. Iese*)
GUŢĂ: Bine că s-a dus. Cobe! (*Îşi revine*) Hai, mai iute, Tiriboi! Nu reţinem decât strictul necesar. Restul, ciocolată pentru copii!
TIRIBOI: Mă iertaţi că îndrăznesc. Am şi eu doi... Poate că...
GUŢĂ: Dar numai câte una de copil. Să nu afle domnii de alături.
TIRIBOI: Mulţumesc. Sunteţi atât de bun. (*Grăbeşte adunatul hârtiilor*)
GUŢĂ: O să avem şi o maşină pentru gară? Sau vreun tanc?
TIRIBOI (*încurcat*): Dar gara-i aproape. Vă conduc eu, dacă doriţi...
GUŢĂ: N-aş vrea să mă vadă oamenii pe jos... S-ar putea interpreta...
TIRIBOI: Aveţi dreptate! Chemăm un taxi!
GUŢĂ: O, nu! Ar fi şi mai rău...
TIRIBOI: Atunci să apelăm la cineva cu maşină. M-aş oferi eu..
GUŢĂ: Eşti un înger, tovarăşe Tiriboi. N-o să te uit...
TIRIBOI: Dacă ajungeţi în zootehnie, o să vă rog şi eu de-un kil, două de carne, ceva brânză...
GUŢĂ: Tiriboi, şi tu cobeşti?
TIRIBOI: La zootehnie, în minister, desigur...
GUŢĂ (*liniştit*): Acolo n-ar fi rău. Însă nu cred... Locurile bune s-au cam ocupat deja...
TIRIBOI: Dar n-o să mă uitaţi?
GUŢĂ: Cum să te uit? Apropo, tu ai să rămâi aici sau?...
TIRIBOI (*sacrificat*): Ce să fac? Cineva trebuie să rămână. O să-mi ofer serviciile.
GUŢĂ: Eu al câtelea şef ţi-am fost?
TIRIBOI (*socoteşte pe degete*): Al şaptelea! Însă cel mai bun, cel mai...
GUŢĂ (*lehamite*): Ştiu, lasă... N-a mai rămas decât un ceas până la tren. (*Amândoi se apucă mai vârtos de treabă. Întuneric*)

*

Ion a revenit în sat. Se află în apropierea podiumurilor din prima scenă. Îi iese în întâmpinare Ioana.
IOANA (*strigăt*): Ioane! Ai venit... Bine-ai venit, bărbate!
ION: Bine te-am găsit. (*O îmbrăţişează*) Ce mai e pe aici?
IOANA: Bine. Ce să fie? Acum cred c-a venit şi vremea noastră...
ION: Nu te-ai măritat cât am lipsit eu?
IOANA: Ce zălud poţi să fii! Nebun de legat şi nimic mai mult! (*Îl priveşte*) Ţi-a fost greu? Te-ai mai tras la faţă... Dar la mână ce-ai păţit?

ION: Am căzut pe scări, acolo, la ăia. Şi mi-am scrântit-o... M-am şi vindecat, na! (*Scoate faşa*) Mă, ce dor mi-a fost de sat! (*Priveşte în jur*) Uite şi locul preferat de pescuit al tovarăşului Guţă...
IOANA: N-a mai venit demult pe la noi... Am auzit că nici n-o să mai vină.
ION: Ai auzit bine. S-a dat şi la te-ve. Mă, şi ce mândru şedea el colea sus! Uite, aşa! (*Se urcă*) Uite, aşa! Fălos, nevoie mare! Părea c-o să rămână p-acilea, în vârful parului, cât îi lumea!
IOANA: (*îl admiră*): Ioane, dar ştii că nu-ţi stă rău deloc! Pari mai înalt, un adevărat şef!
ION: Zău? Poate chiar am devenit, femeie! Poţi să ştii? Ia, urcă şi tu lângă mine, ca să nu zici pe urmă că m-am bucurat singur de binefacerile postului... (*O ajută să se aşeze pe un podium alăturat*) Ei, cum se vede lumea de-aici, de sus?
IOANA: Mă, bărbate, ce bine e! Nici nu-mi vine să privesc în jos, ca să nu ameţesc... (*Pruncu apare de undeva, din spate, cu undiţele gata pregătite*)
PRUNCU: Să trăiţi!
ION (*uşor surprins*): Noroc, Pruncule! Dar cu cine vorbeşti, mă?
PRUNCU: Cu dumneavoastră şi cu doamna! Iar ce-am auzit să fie într-un ceas bun!
ION: Ce-ai auzit, dom'le?
PRUNCU: Nu pot să spun, că-i secret... Oricum, eu am venit cu undiţele... (*Le împarte*) Dumneavoastră şi doamnei...
ION: Atunci, hai, nevastă să pescuim, dacă vrea dânsul... (*Le aruncă în apă*) Iar prin sat ce mai e, Pruncule?
PRUNCU: Ca peste tot. Că nu se mai putea aşa (*Dur*) Păi, tovarăşu' primar Sâmbure... (*La ureche*)... dac-o scăpa în mileniul trei. Iar tovarăşu' preşedinte Costache, la fel... Pentru genocid! Ne-a mâncat zilele.
ION: I-auzi, nevastă, ce de noutăţi! (*Ioana scoate peşte după peşte*) Da' tu ce faci acolo? Uite la ea ce baftă are!
IOANA: Vezi, bărbate? Totu-i să ştii pe ce scaun să te aşezi! Al meu e de şef, mă! (*Scoate mereu peşte*) Văleu! Ce-or să crape de ciudă femeile când vor afla. (*Exultă*) Mămulică! Ce-or să mai crape! (*Cântă*) Am ajuns, în fine, şef/Să trăiască! Ura!/Face să trântim un chef!/S-umplem bătătura!/ De neveste şi bărbaţi/S-afle evenimentul./ Aflaţi, deci, cu toţi aflaţi/ C-a sosit momentul/ Să mă-nfrupt din ce-i mai bun/Are balta peşte!/Cine este şef acum/Bine mai trăieşte...
PRUNCU: Minunat! Minunat! Postul trebuie udat... (*Scoate o sticlă de ţuică, pahare, le umple, le oferă*) Să trăiţi, domnu' Ion! Fericit cu doamna! (*Ceilalţi doi servesc*)
IOANA: Tocmai ce lipsea! Vreţi să vă mai cânt?
ION: Mai potoleşte-te, femeie, că râde lumea de noi...
PRUNCU: Da' de ce vorbiţi aşa? Doamna are o voce aşa de... aşa de... Să trăiţi! Şi la mai mare! Să nu mă uitaţi, domnu' Stângaciu!
ION: Nu te uit, Pruncule! Tocmai pe tine să te uit? Ai să vezi tu ce-o să-ţi fac... (*Scoate şi el un chitic*) Uite, a dracului chestie, ce înseamnă norocul... (*Nu apucă să ridice peştişorul din baltă când o mână se ridică deasupra apei, apucă undiţa şi-i schimbă captura cu una foarte mare... Stupefacţie totală*) Ce-a fost asta, Pruncule?
PRUNCU (*uşor încurcat*): Ştiţi, avem cadre noi... (*De pe fundul apei se ridică Guţă, Amiroase şi Ţopa, în costume acvatice*)
GUŢĂ: Scuzaţi, domnu' Ion. Tovarăşa Ţopa a greşit adineaori. Nu s-a adaptat încă la noul sector...

ION: Uite, ce surpriză! Voi, aici?!
GUŢĂ: Aici, lângă dumneavoastră! Să trăiţi, domnu' Ion! Să trăiţi, domnu' şef de fermă... (*Semn către ceilalţi*) Unu, doi, şi! (*Cor*) Hotărârea noastră fermă /S-ajutăm şeful de fermă! (*Bis*)
ION (*către Pruncu*): Ce-i asta, Pruncule? Spune-le să termine!
PRUNCU: Nu pot, domnu' Ion. O manifestare spontană a bucuriei oamenilor. Fiindcă s-a făcut dreptate! Aţi fost numit şeful fermei zootehnice. Păstram vestea pentru mai târziu...
IOANA: Vezi, ce-ţi spuneam eu adineaori? (*Reia cântatul*) Am ajuns, în fine, şef/ Să trăiască! Ura!
ION: Gura! Linişte! Ce-i aiureala asta? Cine i-a îmbrăcat pe ăştia aşa? Ce căutau pe fundul bălţii?
GUŢĂ Facem parte din conducerea fermei dumneavoastră. Noi suntem adjuncţii. Mâinile dumneavoastră drepte...
ION: Adjuncţii?! Şi sunteţi numai trei?
AMIROASE: Dar nu vom munci singuri, domnu' Ion.
ŢOPA: Alături de noi sunt vacile... Se află în apropiere. Dacă ordonaţi...
AMIROASE: Ar putea veni şi ele să vă ureze...
IOANA: (*se dezmeticeşte*): Bine, bărbate, dar ce fel de şef eşti tu? Peste vaci?
GUŢĂ: Şi peste noi, doamnă...
IOANA: Credeam că te pune şi pe tine primar. Ori senator. Dacă tot ai suferit... Acum să profităm şi noi! Cât suntem sus!
GUŢĂ: A, nu, doamna Stângaciu! Aici greşiţi puţin... Permiteţi să vă explic evoluţia, că eu sunt zootehnist la bază... Deci, la început a fost peştele. Apoi, reptilele, păsările, mamiferele. Iar între mamifere, vacile... Aşa că noi ne aflăm pe o treaptă superioară... Totuşi...
ION: Vezi, nevastă ce mare sunt? Şi tu zici că... (*Spre ceilalţi*) Deci, astea fiind spuse să trecem la muncă.
GUŢĂ: Numai un moment, domnu' şef... Avem şi noi o surpriză pentru dumneavoastră... (*Semn. Amiroase îl aduce din culise pe Tiriboi*) L-am convins să treacă la noi. Cu postul... O conducere atât de puternică nu se poate lipsi de serviciile domnului Tiriboi.
TIRIBOI: Să trăiţi, domnu' Ion! Unde vă instalaţi sediul? Aş vrea să amenajez eu biroul, să vedem şi de spaţiu pentru domnii adjuncţi... Apoi, telefoanele, faxurile, copiatoarele, microfoanele şi toate celelalte...
ION: Voi n-aţi înţeles nimic. Noi aici trebuie să muncim, să dăm producţie!
AMIROASE: Producţie?! Păi, iese din condei cât ai zice peşte.
ION: Producţia de lapte! Iar laptele nu poate fi scos din burtă...
ŢOPA (*total derutată*): Nu?! Dar nouă la cursul scurt ni s-a spus că vaca are pe burtă nişte... Cum le spune, bre?
ION (*dur*): Gata! Gata cu gluma! (*Alt ton*) Chiar, cine a vrut să facă bancuri proaste cu mine? Cine v-a trimis pe capul meu?
PRUNCU: (*dator să explice*): Aşa s-a hotărât sus, domnu' Ion. Trebuie... Pentru început...
ION: Mai rămâne să mă iei de mână şi m-ai convins. Fie... Să mergem, nevastă!
IOANA: Eu mai stau. Mă simt bine aici. Poate mai cade...
ION: Nu mai cade. Ce-a fost de căzut, a căzut până acum.
PRUNCU: Dacă ordonaţi să mai cadă, mă ocup eu...

ION (*ferm*): Nu! Mă, Pruncule, numai gura-i de tine, că minte n-ai... Să mergem la fermă! Hai, luaţi-o voi înainte!
GUŢĂ, PRUNCU şi CEILALŢI (*se pun în mişcare; cor dirijat de Pruncu*): Cu Stângaciu la bovine/ Va merge sectorul bine/Iar noi ăştia de la zoo/ Vom începe-o viaţă nouă/Liberă şi democrată/ Şi-altădată, şi-altădată...
ION (*atent la vorbe*): Şi-altădată ce-o să fie, mă? Tot mai speraţi, aşa-i? (*Mai dur*) Nu v-a fost de ajuns ce-aţi păţit... (*Toţi ceilalţi ies*). Încă vă mai arde de cântat. Credeţi că totul a fost o glumă, un joc. Ca la teatru... Iar când piesa se va sfârşi, voi toţi o să redeveniţi ce-aţi fost. N-aţi priceput nimic, oameni buni... (*Vrea să iasă şi el. Întuneric neaşteptat, total; o rafală de pistol automat, apoi – lumină albă, crudă, puternică. Ion în genunchi, rănit. Vorbeşte cu dificultate*) V-aţi speriat? N-am nici pe dracu'! Tot încearcă unii şi alţii să mă termine. Dar nu prea au spor... (*Iese cu greutate din scenă*)

CORTINA

SUMAR

Eseu

Simona Antofi - 5
Sorin Atanasiu- 14
Letiţia Buruiană- 17
Ion Cordoneanu- 28
Viorel Dinescu- 35
Oana Dugan- 41
Traian Drăgănescu- 47
Cătălin Enică- 59
Constantin Frosin- 64
Simona Frosin- 72
Ivan Ivlampie- 78
George Lateş- 85
Doiniţa Milea- 93
Carmen Adriana Racoviţă- 99
Petre Rău - 105
Viorel Rotilă- 112
Dumitru Tiutiuca- 118
Sergiu Tofan- 125

Dramaturgie

Victor Cilincă- 132
Violeta Ionescu şi Valentina Teclici 143
Teodor Parapiru- 166
Dan Plăeşu- 198

POEZIE
PROZA
ESEU
DRAMATURGIE